

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03695

DRAMATISHE SHRIFTN

Sholem Asch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום אש

דראמאטישע שריפטן

דריטער באנד

פֿארלאג „קודטור-ליגע“ ווארשע

ש ל ו ם א ש

ס א צ י א ל ע ד ר א מ ע ן

ג א ט פ ן נ ק מ ה
ב ו נ ד פ ו ן ד י ש ו ו א כ ע
מ א ט ק ע ג נ ב
י ח ו ם

פ א ר ל א ג „ ק ו ל ט ו ר - ל י ג ע „ ו ו א ר ש ע

קויפן אין פֿאַרקויפֿן אין אַמעריקע פֿאַרבאַטן

געדרוקט פֿון פֿרײַער-צוגעגרייטע מאַטריצן אין
1000 עקזעמפּלאַרן. וואַרשע 1923

דרוקערײַ „די העלט“, וואַרשע נאָיאַליטיע 7

S Z. A S Z — D R A M E N

Wyd. „Kultur-Liga“ Warszawa
Druk. „Di Welt“, Warszawa, Nowolipie 7

שלום אש

גאט פון נקמה

אדראמע אין דריי אקטען

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע

איבעררויזקן, איבערזעצן און
אויספירן און דער דע-לויבעניש
פון מחבר און פארווערט.

Copyright by Sholem Asch
1922

Wyd. „Kultur-Liga“ Warszawa
Druk. „Di Welt“, Warszawa, Nowolipie 7

פערזאנען:

יעקל מ'שאַווימ'ש, א בעל-הבית פון א פרעהליך, הייזעל, דער „פעמער“

זיין ווייב (א געוועזענע קאממע).

שרה

זייער טאכטער, א יונג מיידעל פון א יאָהר 17.

רבקה'לע

1-טע מיידעל פון „הייזעל“ א פער-ערשטע טע פון עטליכע און דרייסיג יאָהר.

הינדעל

2-טע מיידעל, נאָך גענוג יונג.

מאַנקע

3-טע מיידעל.

רײזעל

א פּראָווינציאַל מיידעל, ערשט אַניאַנעקומענע.

באַשאַ

א אַלפאַנס, הינדעלס געקויפטער הילף, אַ שענער יונג, 26 יאָהר.

שלמה

פאַלקס-שרדן, אַ שרדן פּין דעם „פעטער“.

ר' אלי

א פּרוּמער יוד, אַ סופּר,

ר' יעקב

א טחותן.

אַ פּרעמדער יוד

בלינד אויף איין אויג (פון די אַריבע לייט).

אַ יודענע

צייט: גענענוואָרט.

אַרט: אין אַ גרעסערע פּראָווינציאַלע שטאָדט.

ערשטער אַקט

סצענע.

(ביים „פעטער“ אין פּריזשאָט-וואָהנונג. ערשטער שטאַק סין אַ אַלטער הילצערנער געביידע. דאָס צימער געפֿינט זיך איבער דעם קעלער, אין וועלכען עס איז דאָס „היזעל“. צום וואָהנונג פֿיהרט אַרויף אַ הילצערנע טרעפֿ פֿון דרויסען, וועלכע לאָזט זיך הערען אין דער שטוב, בשעת מען געהט אויף זיי. די וואָהנונג בעשטעהט פֿון איין גרויסער שטוב מיט אַ נידריגען באַלקען. ראָט מעבעל נייעס, וואַרשאָווער ביליגער סטיל, וועלכעס האַרמאָנירט גיט מיט דער אַלטער געביידע פֿון דער שטוב. די הענד זענען בעהאַנגען מיט בילדער, אויסגענועהט אויף קאָנווע. ביבלישע סצענעס: „אַדם וחוה ביים עץ הדעת“ א. ז. ו. מיידעלשע אַרבייט. געגענאָבער דער סצענע—די טהור, וואָס פֿיהרט פֿון דרויסען אַריין. רעכטס אַ צווייטע טהור, פֿיהרט אין רבקה'לעס שטוב אַריין. פֿון ביידע זייטען טהור—רעכטס צוויי בעטען ביי דער וואַנט, הויך אויסגעבעט מיט פעטגעוואַנט. לינקס צוויי פענסטערלעך נידריגע, מיט לאָדען פֿון איננהייט. נג צו צומאַלען, בעהאַנגען מיט פֿאַרהאַנגליך, בעשטעלט מיט בלומען-טעפּ; צווישען די פענסטער אַ שוויצען-שענקעל. הינטער איין פענסטער אַ קאַמאַד. אין שטוב פֿערפֿאַרטיגט מען אויפֿצורוימען; ס'זעהט זיך אויס: מען גרייט זיך צו אויף געסט... אָנגעשטעלט מיט אַברייגע טישען און בענק, בעשטעלט מיט קאַרנס געבעקס און אַנדערע עסענוואַג. אַ יונגער פֿריהלינגס-טאַג. נאָך מיטאַג.)

ושרה, רבקה' לע, שפעטער דער „פעטער“.

שרה

א הויכע און א שלאגק שענע. דאָס פנים שוין רעכט פערדאָרבען.
נאָך נאָך גענוג שפורען פון איהר געוועזענער שענהייט, וועלכע האָט
נאָך היינט אין זיך א געוויסען מאָן פון פרעכהייט. א שייטעל אויף
איהרע קאקשע לאָקען; די לאָקען גנב'ענען זיך פון צייט צו צייט פון
איהר שייטעל אַרויס. אָנגעשהנן אין שוין ערנסט מוטערליכער קלוי-
דונג, וועלכעס איז נאָך דאָ און דאָרט קאָקש בעפוצט מיט סיעל צירונג.
אין איהרע בעוועגונגען קען זי זיך נאָך גישט גאנץ בעפרייען פון דער
וועלט, פון וועלכער זי איז ארויסגעגאנגען... שטעהט מיט

רבקה' לען

רויצענד יונג מיידל, ועהר געט געקליידעט, בעל הבת'ים,
נאָך אין א קורץ קליידעל, צוויי לאנגע צענע האָר, אין פערפערטי-
גען אויסצופוצען דאָס צימער.

רבקה' לע

(שטעקט אַרײַן פאַפּירענע בלומען אין די גאַרדינען).
אַט אַזוי, מאַמעשי, יעצט דאָס שפּיגעלע בעפּוצען, ועה, מאַמעשי,
דעט שען זיין?

שרה

(איז פערנומען ביים טיש אָנגרייטען).
פלינקער, טאָכטערשי, פלינקער, דער טאַטע איז שוין געגאנגען.
בעלי-בתיים בעטען דאָס ספר-תורה אַהיים ברענגען.

ר ב ק ה' ל ע .

וועט שען זיין, מענשען וועלען קומען ... מען וועט שפילען, מען
וועט זינגען ... יא, מאמעשי?

ש ר ה .

יא, טאכטער-לעבען, עס איז אַ חנוך, עס איז אַ גרויסע מצוה ...
נישט אלע קענען זיך ספר-הורות שרייבען. אַ בעל-הבית, אַ אַנגע-
זעהנער מענש ...

ר ב ק ה' ל ע .

און מיידלעך וועלען אויך קומען? מען וועט טאַנצען? ס'וואָהר,
מאַמעשי? (שטעלש ויך אַב) איך מוז דאָך מיר אַ בלוזקע קויפען, מאַמעשי,
און אַ פּאָר ווייסע פּאַנטאַפּעל קויפען. (ווייז איהרע קאַטאַשען) אין קאַמאַשען
קען מען דאָך נישט טאַנצען?

ש ר ה .

אַז דו וועסט אַ פּלה ווערען, אס ירצה השם, חל המועד פּסח,
וועל איך דיר אַ לאַנג קלייד מאַכען, פּאַנטאַפּעל קויפען, ס'וועלען
מיידלעך קומען, פיינע מיידלעך, בעל-הבתישע טעכטער, דו וועסט דיך
חבר'ן מיט זיי

ר ב ק ה' ל ע

(עקשנט ויך).

שטענדיג לייגסט דו אַב אויף פּסח. איך בין שוין היינט גרויס.
(שטעלש ויך און שפיגעל אריין) זעה, מאַמעשי, איך בין שוין גרויס.
(ווייז די האַר) אַזעלכע לאַנגע צעפּ האַר האָב איך שוין. מאַנקע זאַגט,
אַז ... (פּאַמט ויך צוויק) און מאַנקע וועט אויך זיין, ס'וואָהר, מאַמעשי?

שרה.

ניין, טאָכטער לעבען. בעל-הבת'ישע קינדער, אַר'נטליכע מיידלעך...
זו ביזט אַ בעל-הבת'יש קינד, אַ אַר'נטליך קינד.

רבקה'ל'ע.

פאַר וואָס נישט, מאַמע לעבען? האָט מיר מאַנקע אַ מגן-דוד
אויפגעריסעוועט אויפ'ן ספר-תורה-קליידעל... איך נעה איהם איצט מיט
זיידענע וולישקע אויס, מיט פלעטער בעפוצט, מיט בלומען בעפוצט,
וועסט זעהן, ווי שען, מאַמעשי. (ווייזט אויף די בילדער פון וואַנד) הונדערט
מאָל שענער פאַר די...

שרה

(ערשראָקען)

וועה איז מיר, פערצעהל נישט דעם טאַטען. ער וועט שרייען,
ער וועט זיך בייזערן.

רבקה'ל'ע.

פאַרוואָס, מאַמעשי? עס איז דאָך פאַר'ן ספר-תורה'ס וועגען?

שרה.

דער טאַטע וועט זיך בייזערן. (עס הערען זיך טראַט) שווייג, רבקה'ל'ע.
דער טאַטע געהט.

דער „פעטער“

(נאָך אויף די טרעפּ).

וואָס, בעטען וועל איך מיך ביי זיי... האָב איך טאַקע אַ גע-

ישעסט! קומט אריין. א הויכער, שאַרקער יונג פון א יאָהר 40, א דיק בייזעל מיט
 א שוואַרץ בעוואַקסען געזיכט. א שוואַרץ רונד געשוירען בעררעל. רעדט הויך, גראָב,
 באַזענדיג דערבוי מאוס'ע בעוועגונגען מיט די הענד, אַנגרייפֿענדיג דעם צווייטען, וואָס
 ער רעדט צו איהם, ביי דער קלאַפֿע. דאָך ליגט אויסגענאַסען אויף זיין געזיכט און
 אין זיין נאָנזער פֿערזאָן אַנ'אָפֿענהאַרציגקייט). וועלען זיי נישט קומען, דאַרף
 מען נישט... האָב איך אַרעמע-לייט צוזאַמענגענומען... האָב איך נישט
 קיין מורא, עס וועלען זיך געפינען בעלגים אויף די לעקעכער מיט די
 געזי. (דערזעהט רבקה'לען, זעצט זיך) קום נאָר אַהער צום טאַטען.

שרה

(ביזו, אָבער בעמיהט זיך נישט דערפון בעמערקען צו געבען. ספֿרווירט דעם טיש.)
 זיי וועלען זיך, מיינסט דו, דעם יחוס מיט דיר איינריכטען?
 אז זיי דאַרפען אַהונדערטער צו באַרגען... אַ נדבה צו נעהמען שע-
 מען זיי זיך גאָר נישט מיט דיר... דער גוי איז טרפה, אָבער זיין
 גראַשען איז השׂר...

דער „פעטער“.

ווי זי האָט דאָס מורא, אַ זאָרג אָנגעקריגען! האָב נישט קיין
 מורא, עס וועט דיר גאַרנישט קאַליע ווערען... (רופט רבקה'לען) נו, קום
 נאָר אַהער צום טאַטען.

רבקה'לע

(געהט צו צום פֿאַטער זעהר נישט גערן, האָט מורא.)

וואָס וויל דער טאַטעשי?

דער „פעטער“.

האָב נישט קיין מורא, רבקה'לע, איך וועל דיר קיין שלעכטס
 זשיעט טהון. (נעהמט זי אָן ביי דער האַנד) האָסט ליעב דעם טאַטען, יאָ?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאַפּ אויף יאָ).

דער „פעטער“.

און פאַרוואָס האָסטו מורא פאַר'ן טאַטען?

רבקה'לע.

איך ווייס נישט.

דער „פעטער“.

האַב נישט קיין מורא פאַר'ן טאַטען, דער טאַטע האָט דיך ליעב, זעהר ליעב. איך לאָז היינט אַ ספר-תורה שרייבען, עס קאַסט אַ סך געלד. פאַר דיר, מיין קינד, פאַר דיר.

רבקה'לע

(שוויגט. פּוּזע).

דער „פעטער“.

און אז גאָט וועט העלפען און דו וועסט אַ פּלה ווערען, וועל איך קויפען דיין חתן אַ גאַלדענעם זיינער מיט אַ גאַלדענער קייט—אַ האַלב פּונט גאַלד זאָל ער וועגען... דער טאַטע האָט דיך זעהר ליעב.

רבקה'לע

(שוויגט, לאָזט אַראָב דעם קאַפּ, שעמקערדיג זיך. פּוּזע).

דער „פעטער“.

דו שעם דיך נישט, אַ כלה מעג מען ווערען, גאָט האָט גע-
הייסען. (פּויוע) דאָס איז גאָר נישט ... אַלע מענשען ווערען דזן-כלות.

רבקה'לע

(שוויגט. פּויוע).

דער „פעטער“.

נו, האָסט דו ליעב דעם טאַטען דיינעם?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיטן קאָפּ, שמיל).

יא

דער „פעטער“.

נו, וואָס ווילסטו זאָל איך דיר קויפען? זאָג, רבקה'לע. (רבקה'לע
ענטפערט נישט) נו, זאָג, האָב נישט קיין מורא, דער טאַטע האָט דיר
ליעב, נו, זאָג, וואָס זאָל איך דיר קויפען?

רבקה'לע

(שוויגט).

שרה

(איו פּערנומען ביים מיש: צו רבקה'לען).
נו, פאַר וואָס ענטפערסט דו נישט, אַז דער טאַטע רעדט צו
דיר?

רבקה' לע .

איך ווייס נישט ...

שרה

(צום „פעטער“).

אַ זיידענע בלוזקע וויל זי מיט אַ פּאַר ווייסע פּאַנטאָפּעל .

דער „פעטער“ .

אַ, דו ווילסט אַ זיידענע בלוזקע מיט אַ פּאַר ווייסע פּאַנטאָפּעל ?

רבקה' לע

(עאָקעלט מיט'ן קאָפּ אויף יאָ) .

דער „פעטער“ .

דאָס קומט דיר . (נעהט אַרויס פון די געלד-קלינגענדע קעשענע אַנאָלד .
שטיק און גיט איהר) יאָ, גיעב דאָס דער מאַמעשי , לאָז זי דיר קויפּען .
(רבקה'לע נעהט צו דאָס געלד , טראַגט עס צו צו דער מוטער . עס הערט זיך אַ גי-
רודער אויף די טרעפּ פון די אַרויפקומענדע אַרעמע לייט) .

דער „פעטער“

(צו שרה'ן) .

זעהסט, דו האָסט געזאָגט, (עפענט אויף די טהור) אַז דו וועסט
קיינ געסט נישט האָבען . (רופט) נו, קומט אַריין, קומט אַריין . (עס
קומט אַריין אַ האַליאַסטרע אַרעמע לייט, מעגער און פרויען, צום ערשט איינציגווייז,
לי ווי וואָלטען זיך אַיינגענונג'עט אין שטוב, דערנאָך מעהר, פיהרען זיך אויף
אַרויסצופּענדיג, טייל רופּען איראַניש צום „פעטער“): גוט מאַרגען אייך, בעל
מחנך ! (ווענדען זיך צו שרה'ן) אַ גוטען טאָג, בעל-הבית'טעשי !

שרה

(טהוט יוד אן א שערין, ליינט אריין אין איהם חלוח, ועמעל, לעקעך און אנדערע עמענווארג. טהיילט ארום צווישען די אַרימע לייט).

איינער פון די אַרימע לייט.

לאנג לעבען זאָלט איהר, בעל-הבית'טעשי, איהר זאָלט זוכה זיין מעהר שמחות צו מאַכען.

א יודענע.

דאָס ספר-תורה זאָל אייך הצלחה און אַ ברכה אין איינער הויז אַריין...

דער „פעטער“

(וואַרפט די אַרימע לייט שטיקער הלה נאָך שרה'ן).

צו גאַנצע פונטען לעקעך זאָלסט דו זיי געבען און צו פלעשלעך בראַנפען מיט אַ היים. זאָלען זיי וויסען, אַז היינט איז ביי מיר אַ שמחה... נישט-קשה, איך קען בעשטעהן אויף דעם.

א יודענע, בלינד אויף איין אויג.

(ריהמט פאַר די אַרימע לייט דעם „פעטער“ מיט שרה'ן).

דאָ איז שוין איינס אַ הויז, זאָל איך שוין אַזאַ יאָהר האַבען, געהט שוין קיינער פון דאַנען מיט טרוקענע הענד נישט אַרויס. אַ לע-פעל יוד פאַר אַ קראַנקען, אַ העמד פאַר אַנ'אַרעמאַן. וואָס דען, דאָרט אין די הויכע פענסטער וועט איהר קריגען?...

(שרה, ווי זי וואָלט נישט בעמערקט דער יודענעס רייד, וואַרפט אריין אין איהר שערין אַ פאַר חלקים מעהר. די יודענע האַלט אויף דאָס פאַרשעך איהרם און רעדט ווייטער).

דאָ אַז מען מאַכט אַ שטיקעל שמחה... קען מען זיין, ווער מען וויל... קען מען האַנדלען, מיט וואָס מען וויל...

אַנדערע אַרימע לייט

(זווישען זיך).

אַזאַ יאָהר שוין אויף אונז, אַזאַ יאָהר שוין אויף אונז ...

דער „פעטער“

(נעהמט אַרויס אַ פּולע האַנד מיט קלוינגעלר און גיט עס איבער אין רבקה'לעס שערן).
נו, צוטייל די אַרימע לייט.

(רבקה'לע טיילט אַרום די אַריבע לייט קלוינגעלר).

די יודענע, בלינד אויף איין אויג

(מיט מעהר קוראזש ווייזט אויף רבקה'לען).

און ווייזט מיר אין דער גאַנצער שטאָדט נאָך אַזאַ אַר'נטליך
מיידעל ... (צו די אנדערע ווייבער) רבנים האָבען דאָך נישט אַזעלכע קינ-
דער. (וואָנט שטילער, דאָך, אַ דער „פעטער“ און שרה זאָלען הערען) און גאָט
זייסט, פון וואָגען עס נעהמט זיך צו זיי אַזאַ פּשר קינד ... דאַכט זיך
אויפגעחאָוועט אין אַזאַ הויז, גאָט זאָל נישט שטראַפען פאַר די רייד...
(הויך) און דאָס איז אַפּגעהיט, ווי דאָס אויג אין קאָפּ ... אַפּגעוואויגען
און אַפּגעמאַסטען איז יעדער טריט איהרער, אַליעבע לוסט צו קוקען
דערויף. (נעהט צו צום „פעטער“, מאַכט צו איהם) נישט קשה, עס לאָזט
זיך הערען! (ווייזט אויף רבקה'לען) איך וואָלט אַזון אַ רב געהאַט, וואָלט
איך זי איהם פאַר אַ פּלה געגעבען.

די אַנדערע ווייבער

(זווישען זיך).

עס לאָזט זיך הערען ... עס לאָזט זיך הערען ...

דער „פעטער“.

וועט איהר זעהן, יוען איך וועל דאָס מיט מזל אונטער די חופּת

פיהרען! גאנצע גענו זאָלט איהר קריגען, גאנצע העכט לעבעדיגע און מיט רובלען קלינגען, איז מיין נאָמען נישט יעקל טשאַפּטשאָוויטש, אויב איך זאָג ליגען.

די יודענע, בלינד אויף איין אויג.

צו איך זאָג אייך, ווי אין שוהל, להבדיל, דאָס וואָלט זיך אויסגעוואָרעט ... ציכטיג ... שען ... אָרנט ליכער פאַר אַלע בעל-הבתישע געכטער ...

די אַנדערע ווייבער.

עס לאָזט זיך הערען ... עס לאָזט זיך הערען ...

דער „פעטער“

אַרומטיילענדיג די גלעזלעך בראַננען די אַרומע לייט, לאָזט פאלען טוואַרם, ווי נישט בעמערקענדיג).

כאָטש איהר פאָטער איז יעקל טשאַפּטשאָוויטש ...

שרה

(טיילענדיג).

נו, נו, פאַר וועמען ער האָט זיך דאָ צו ריהמען?

דער „פעטער“

(נישט איינהאלטענדיג זיך. זאָגענדיג, ניכט ער אָן די גלעזלעך בראַננען, מיט אימפעט).

מיר איז נישט קיין אונטערשיעד איז מיר, צי אַרים אָדער רייך, אַלע זאָלען עס וויסען ... די גאנצע שטאָדט זאָל עס וויסען ... זאָס איך בין— בין איך, (ווייזט אויפן הייב) וואָס זי איז— איז זי ... אַלץ איז ווצהר אַלץ ... נאָר אויף מיין קינד זאָלען זיי קיין וואָרט

גישט לאָזען פאלען ... אז נישט, וועל איך זיי, אָט, מיט דער פלאַש
די קעפּ שפאלטען ... מעג עס זיין דער סאַמע רב אפילו, איז מיר
גישט קיין חלוק ... פשר'ער פאַר זיין טאַכטער. (ווייט אויסן האלו) דאָ
מעגט עטן מיר אַריינשניידען.

שרה

(הערט אויף צו טיילען).

נור, מען האָט שוין געהערט ... שוין געהערט ... (קלאַפּט ויך אָב די
הענד און ווכט דעם בעזעס אין ווינקעל שטוב) מען דאַרף די שטוב צורוימען
פאַר בעל-הבתימ'ס וועגען. (ווענדעט ויך צו די אַרימע לייט) דאַכט זיך קיין
צולה גישט געהאַט?

די אַרימע לייט.

ניין, בעל-הבית'טעשי, אַ גדולה און אַ נחת אויף אייער קאַפּ...
(פערלאָזען די שטוב אוינציווייז, אַנוויגענדיג נומע ברכות. דער „פעטער“ וואַרפט
זי צו עסענוואַרג הינטער דעם ווייב'ס אויגען. די לעצטע זאָגט צו רבקה'לען, אז די
אַרימע לייט זאָלען נאָך הערען). געה, רבקה'לע, דאָס קליידעל פאַר'ן ספר-
תורה פאַרטיג צו מאַכען, ר' אלי וועט דאָך באַלד קומען, דער סופר
וועט באַלד קומען. (רבקה'לע געהט אָב אין איהר צימער לינקס).

דער „פעטער“. שרה.

שרה

(בלויבענדיג אליין מיט'ן „פעטער“, קעהרט אויס די שטוב).

פאַר וועמען ער האָט זיך דאָ געהאַט צו ריהמען, אַ קלייניג-
קייט, זאָג איך דיר ... און אַזוי, מיינסט דו, וואָלטען זיי נישט גע-
קומען צו דיר? מאַך יעדען טאַג אַ שמחה, וועסט דו זיי יעדען טאַג
האַבען ... אין אַרנטליכע הייזער ווייסט מען דאָס ווי צו האַלטען זיך,
אַז עס זאָל דרך-ארץ האַבען פאַר אַ מענשען. וואָס דען, אַזוי, ווי

דו, באַלד „פּאָן-בראַט“ ווערען... וואָס איז עס פאַר אַ בעל-הבית,
זאָג איך, נאָ?

דער „פעטער“.

בעל-הבתים, ווילסט דו, זאָלען קומען צו דיר? דו האָסט,
אַ בנים, פּערגלעכען, ווער דו ביסט?

שרה.

„ווער דו ביסט?“ וואָס, דו האָסט וועט בעגנב'עט? דו האָסט
אַ געשעפט. יעדער האָט זיך זיין געשעפט, דו נייסטס דאָך קיינעם
נישט!... דו מעגסט האַנדלען, מיט וואָס דו ווילסט, אַז דו אַליין
טהוטסט נאָר נישט קיין שלעכטס... פּרוב זיי נאָר געלד צו געבען—
וועסט דו זעהן, וויפיל זיי וועלען נעהמען פון דיר

דער „פעטער“.

נעהמען וועלען זיי ביי דיר, אָבער דו וועסט ביי זיי ווי דער
הונד אויסזעהן... אין בית-המדרש ביי דער טהיר שטעה... קיינמאָל
דיר קיין עליה נישט געבען...

שרה.

דו מיינסט טאַקע, אַז זיי זענען בעסער פאַר דיר, אַז דו
דאַרפסט נאָר נישט זייער לאַסקע... היינט איז אַזאַ וועלט: האָסט דו
געלד, קומט אַריין צו דיר אַזאַ אָרנטליכער יוד, ווי ר' אלי, אַ
חסיד, און נעהמט פון דיר אַ שענע נדבה. ער פרעגט זיך נישט פון
וואָנען וו האָסט, גנב'ע, גול, אַבי דו האָסט, אַט—שטאָ!...

דער „פעטער“.

דו קריך נישט צו הויך, שרה, — דו הערסט? — נישט צו הויך...
צו נישט, וועסט דו מיט איינמאָל דעם קאַרק ברעכען, (גראַזשעט מיטן

פּינגער) און שטופ דײך נישט ... שטופ דײך נישט, זאָג אײן ייד, דו
האַסט אַ שטוב — ליעג, דו האַסט ברויט — עס. נאָר קריך נישט דאָס,
וואו מען בעט דײך נישט ... יעדער הונד מוז קענען זײן נאָרע ...
(געהט אוועק פון טיש. אַמאך מיטן האַנד) עס טהוט מיר שוין באַנג די
גאַנצע מעשה ... איך האָב מורא, דאָ וועט קומען די מפּלה ...

שרה

הערט אויף צו געהן, לייגט אַונטער די הענד אונטער די באַקעס אויף דער הויך).
מאַנספּערשוין! שווען זאָלסט דו דײך! איך בין אַ נקבה און
קען מיר זאָגען: דאָס, וואָס איז געווען, איז נישט דאָ, פּיס-ס-ס ...
אוועקגעפּלויגען ... עס איז זיך נישט דאָ פאַר וועמען צו שעמען.
די גאַנצע וועלט איז נישט בעסער ... מיט די אויגען אין דער ערד
וואָלט מען בעדאַרפט אַרומגעהן (דערנעבנט זיך צו איהם) און ווידער אַרום,
וועסט האַבען געלד — פאַקסט דו אײן דאָס „קרעמעל“, און קײן
האַהן קרעהט נישט ... ווער דאַרפט צו וויסען, ווער דו ביזט געווען ...

דער פּעטער

(נאָרענקענדיג).

דאָס וואָלט שוין געווען צום בעסטען ... (פויוז) אַ יטאַל פּערד
זיך אײנקויפּען, פּיהרען קײן אויסלאַנד, ווי אײזיקעל פּורמאַן ... ווערען
אַ מענש ... נישט מען זאָל דיר אין די אויגען קוקען ווי אַ גנב ...

שרה

(נאָרענקענדיג).

אַ שאַד אָבער דאָס געשעפט ... אין פּערד וועסט דו אַזאַ פּשרײן
גראַשען נישט פּערדינען ... דאָ זעהט מען דאָך כאַטש דעם רובל
אויף דער האַנד.

דער פּעטער

דאָס איז שוין וואַהר.

שרה

(נעה אב אין דער צווייטער שטוב, ברענגט אריין א שטאם מעלער, שטעלט זיי ארום דעם טיש).

און זעהסט דו, האָבען מיר אַ טאָכטער, גאָט צו דאַקען ליי-טישער, ווי אַלע בעל-הבתישע קינדער אין דער שטאָדט, וועט חתונה האָבען, נעמען אַ אַר'נטליכען מענש פאַר אַ מאַן, האָבען אַר'טליכע קינדער ... זעהסט דו, און וואָס איז דער מעהר?

דער „פעטער“

(הייבט זיך אויף צו שרען).

יא, אַז דו וועסט איהר פיהרערין זיין! (בייז געה, לאָז אַרויף צו איהר מאַנקען פון אונטען ... האַלט זי דיר דאָ אין שטוב).

שרה

גיט נאָר אַ קוק, וויפיעל דאָס ברויעט אַרום! איך האָב אַמאָל מאַנקען אַרויפגענומען, אַז זי זאָל רבקה'לען אויסלערנען אויף קאַנווע העפטען. עס איז דאָך אַ מיידעל, מען דאַרף אויך אַ וויפראַווע קלעה-רען ... זי האָט זיך דען, מיט וועמען צו חבר'ן? דו לאָזט זי דאָך נישט אויף דער גאַס אַרויס ... (פויע) ווילסט נישט — איז נישט.

דער „פעטער“.

ניין, איך וויל נישט, — דו הערסט? — ניין, איך וויל נישט, אַז מיין שטוב זאָל זיך מישען מיט אונטען (ווייז אויפ'ן קעלער) אַבגע-שיידט זאָל מיין שטוב זיין! דו הערסט, ווי כשר'ס פון טרפה'ס אַב-געשיידט! אונטען (ווייז אויפ'ן קעלער) איז אַ „הייזעל“ און דאָ וואוינט אַ כשר כלה-מיידעל — דו הערסט? (קלאַפט און מיט מיט פויסטען) אַ כשר כלה-מיידעל וואוינט דאָ! אַבגעשיידט זאָל עס זיין! ...

(עס הערען זיך טריט אויסשטייגען אויף די מרעפ)

שרה

איז נישט, איז נישט, נור שריי נישט. (האָרנט ויך איין) שאַץ,
מענשען געהען, ר' אלי געהט. (וי שטופט אַרונטער די לאַקען פון איהרע האָר
הינטער'ן שייטעל. וואַרפט אַראָב פון זיך דעם שערץ. דער „פעטער“ מאַכט זיך גלייך
די באַרד, דעם ראָק. שטעלען זיך ביי דער טהיר, אָבואַרטען די געסט... די טהיר
עפענט זיך ברויט, עס קומען אַרײַן שלמה מיט הינדלען).

שלמה. הינדעל.

(א הויכער שטאַרקער יונג פון א יאָהר עפליכע צוואַנציג, אין לאַנגע שטיוועע
מיט א קורץ רעקעל, לאַבוסעוואַסע בעוועגונגען, ווינקט מיט די אויגען ביים ריידען
ג'בה'דיג; הינדעל, — א פערעלשערט מיידעל, טראַגט קליידער, וועלכע פאסען שוין
יגט לויט איהרע יאָהרען, אָבגעשווענקט דאָס פנים. געהען ביידע דרייט, היימיש).

דער „פעטער“

(צו שרה'ן).

קוק מיר אָן מיניע געסט... (צו שלמה'ן) דאָ האָב איך קיין שום
געשעפּטען נישט, אונטען, אַלי אונטען... (ווייזט אויפ'ן קעלער) איך וועל
אַראַבקומען.

שלמה.

וואָס יאָגסט דו דין אַזוי, וואָס? דו שעמסט דין שוין מיט אונז?

דער „פעטער“.

הכלל, וואָס וועט עט'ן זאָגען גוטס?

שלמה.

מאַכסט דאָך היינט אַ שטיקעל שמחה, זענען מיר דיר בעקומען
מול-טוב זאָגען... אַלטע בעקאַנטע... וואָס, ניין?

שרה.

קוקט'ס מיר אן מיינע בעקאנטע?

דער „פעטער“.

אלץ געווען אמאל, פון היינטמאל אן — אויס ... דו וועסט האָבען
אַ געשעפט — יאָ, גור אלץ אונטען, (ווייט איהם אויפן קעלער) דאָ —
קען איך דיר נישט, דו מיך נישט פון היינטמאל אן. — אַטרונק
בראַננען קענסט דו נאָך קריגען. (ניסט זיי ביידע אן צו גלעזלעך בראַננען)
אַבער מאַכט'ס פלינקער, עס קען נאָך אַ מענש אָנקומען צו געהן.

שלמה

(נעהמט דאָס גלעזלע בראַננען אין האַנד אַרײַן, זאָגט צו הינדרלען שעלמיש).

זעהסט, חתונה האָבען איז אַוואַויליז זאָך, ווערט מען טאַקע אַ
מענש מיט לייטען גלייך, לאָזט מען ספּרי-תּורות שרייבען, נישט אַזוי
זוי דו, אַלפּאַנסען, מיידען-יונגען. (צום „פעטער“) זעהסט, האָב איך מיך
טאַקע פּערקוקט אין דיר און בין היינט אַ חתן געוואָרען מיט די חיה'—
טע — אַט, (ווייט אויף הינדרלען) אַט, וועט אפשר נישט זיין אַ שענע
בעל-הבית'טע? וועסט זעהן, זי וועט זיך אָנטהון אַ שייטעל, וועט זי
אויסזעהן ווי אַ גאַנצע רביצין, זאָלסט אַזוי לעבען מיט מיר.

דער „פעטער“.

זאָל מיר ווערען גוטע בשורות אָנגעזאָגט ... אַזוי, חתן-כלה גע-
זאָרען? און ווען איז די חתונה מיט מול?

שרה.

גיעב נאָר אַ קוק, מיט וועם ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אויס-
טענהן! עס שטעהט איהם טאַקע אן; מיט אויסוואַרפען, גאָט זאָל נישט
שטראַפען פאַר די רייד, דער דיין, דער סופּר קען נאָך אָנקומען צו
געהן.

שלמה.

ווען די חתונה איז, פרעגסט דו? ווען האָט אַ „נאַש בראַט“
חתונה? עס וועלען זיין אַ פּאַר נקבות, וועט מען אַ חופּה שטעלען און
אַ „הייזעל“ זיך פּערלייגען, וואָס דען, קען אַ „נאַש בראַט“ ווערען?
קיין רב שוין נישט, נאָר עס מוז עפּעס זיין עקסטראַ, פיין, פייער
און פּלאַם, (ווינקט צו איהם) אַז נישט — לוינט נישט ...

דער „פּעטער“.

און וואָס ווילסט דו פון מיר, זאַלסט מיר לעבען?..

שלמה.

וואָס איך וויל פון דיר? אַ קלייניגקייט נאָר. (ווייזט אויף הינדלען)
עס איז דיין נקבה, יאָ? און דאָס איז מיין כלה. זי האָט צו דיר
אַ פּרעטענזיע. (נעהמט פון הינדלען איהר לויין-ביכעל) און פון היינטמאָל אָן
וועסט דו האָבען מיט מיר צו טהון, היינט וויל איך נאָר אַ קלייניגקייט.
צעהן רובל אויפ'ן ביכעל. (קלאַפט מיט דער האַנד אויפ'ן ביכעל) עס איז
גוט געלד, גוט געלד. (מאַכט טים די אויגען אויף הינדלען) זי וויל זיך
דאָרט אַ קאַפּעלוש קויפּען.

דער „פּעטער“.

אַלץ אונטען, אַלץ אונטען. איך וועל אַראַב-זומען, וועט מען
אַלע געשעפטען אָבמאַכען. דאָ קען איך דיך נאָר נישט. דאָ האָב איך
מיט דיר קיין שום געשעפטען נישט.

שלמה.

ביי מיר איז אַלץ איינס — אונטען אָדער אויבען, אונטען וואוינט
נישט קיין פּרעמדער, אויבען וואוינט נישט קיין פּרעמדער, וואָס
דאָוואָ, איין טייוועל.

דער „פעטער“.

(בייו שוין).

קלויב דיר די ביינער צוזאמען, מאַך פלאַץ, דו הערסט? — צ
מעש דאַרף אָנקומען.

שרה.

אַ בייזע נאַכט זיך זייער קאַפּ, אויף זייער הענד און פיס,
אַרויפגעקומען אונז די שמחה פערשטערען... (קוקט אויף הינדלען מיט
אַבשוו) עס לוינט טאַקע איבער אַזא פּעדערינשלאַצערין עגמת נפש צו
האַבען.

הינדעל

(צו שרה'ן).

איך געפעל איהן נישט פאַר אַ נקבה, קענען זי זיך צליין
אַראַבשטעלען.

שלמה

(מאכט צו הינדלען).

זאָג איהר, אַז די טאַכטער קען זי אַראַבשיקען. (צו שרה'ן) ח'לע-
בען, זיי וועלען גאַנץ גוטע געשעפטען מאַכען.

דער „פעטער“

(געהט צו צו שלמה'ן).

מיך זידעל, דו הערסט? — (וויינט אויף דער ווייב) זי זידעל, מיר
זענען „פאַן בראַט“, אָבער מיין טאַכטער'ס נאָמען דערמאָן נישט אין
דיין מויל. דו הערסט? (רערנעהנט זיך צו איהם) זי דערמאָן נישט, אַז
נישט וועל איך דיר די געדעריים אויפשניידען. דו הערסט? זי קען
דיר נישט, דו קענסט זי נישט.

שלמה.

וועד איך זי קענען, א „נאַש בראַטס“, נישט קיין ווייטע משפּחה.

דער „פעטער“

(פאקט שלמה'ן פאר'ן האלו).

די געדערעם נעהם איך דיר אַרויס... אין פנים אַריין פאַטש מיר, מיט די פיס קאַפּיע מיך, אַבער מיין טאַכטער'ס נאַמען זאָלסט דו נישט דערמאָנען. (זיי רייסען זיך).

שרה

(לויפט צו).

אַ בראַך איז מיר נישט געשעהן! אַנידערגעשטעלט קריעגען זיך מיט אויסוואורפס, דאָ קען נאָך אַ מענש אָנקומען צו געהן, וועה איז מיר, יעקל, ר' אלי, דער סוכר... יעקל, יעקל, געדענק אָן גאַט! (שלעפט איהם אונטען) וואָס טהוט זיך מיט דיר? עס הערען זיך שווערע טריט פון שמינגען אויף די טרעפּ. שרה רייכט אונטען דעם „פעטער“. יעקל, יעקל, ר' אלי געהט, דער סופר געהט, אַ הרפה און אַ שאַנד פאַר לייטען!

דער „פעטער“.

ניין, דאָ אויפ'ן אָרט... (האלט נאָך שלמה'ן).

ר' אלי'ס קול

(אין דער טהיר).

זייט מוחל, סופר, דאָ וואוינט דער בעל מחנך. (ווייזט זיך אין טהיר, אַריינשטעקענדיג צוערשט זיין גרויסען קאַפּ מיט דער ליולקע). וואָס איז דאָ פאַר אַ גערודער, ביי אַ בעל-מחנך דאַרף זיין ששון ושמחה אין דער שטוב, נישט מען קריעגט זיך. (נעהמט צוריק זיין קאַפּ אין הויז אַריין) זייט מוחל, סופר. (דער „פעטער“, דערהערענדיג ר' אלי'ס קול, לאָזט נאָך שלמה'ן. שרה לויפט צו און שטעקט אַריין שלמה'ן אַ שטיק פאַפּיערען געלד, וועלכעס זי האָט

און זאק ארויסגענומען, שמופּט זיי ביידע, שלמה'ן און הינדלען, צו דער טהיר אָב; די לעצטע מרעפען זיך אין דער טהיר מיט'ן סופּר און ר' אלי'ן, וועלכע רוקען זיך אָב פּאַר אַ נקבה און לאָזען זיי דורך).

ש ל מ ה

(צו הינדלען, ביים ארויסגעהן).

זעהסט, מיט וואָס פּאַר אַ לייט ער הבר'ט זיך היינט ... וואָרט, שוואָרט, ער וועט נאָך אַ דאָזאַר אין שטאָרט ווערען. (געהען אָב, זאָגענדיג עפעס נאָך אין הויז).

ר' אלי. דעו' סופּר. די פּאַריגע.

ר' אלי

אַ נידריג יודעל, אַ דיקס, רערט פּלינק, מאַכענדיג דערביי בעוועגונגען מיט די הענד צו'הנפנ'דיג זיך, היימיש און דרייסט, איבערצויגט אין זיך). זייט מוחל, זייט מוחל, סופּר, (אין דער שטיל צום „פעטער" מיט שרה'ן) איהר דאַרפט אייך שוין פיהרען אַ ביסעל אָנשטענדיגער, עס איז שוין צייט, מענשען קומען ...

דער סופּר

(קומט איין. אַ הויכער. אַלשער יוד. זיין לאַנגער, דאַרער קערפּער הילט זיך אין אַ ברייטען האַלאַט איין. אַ לאַנגע, ווייסע, שיטערע באָרד. מראַגט ברילען אויף די אויגען. האַלט זיך קאַלט און געהיימיססול).

ר' אלי

(ווייזט אויף דעם „פעטער").

דאָס איז דער בעל מחנך.

דער סופּר

(שמרעקט צו איהם אויס די האַנד, אָנקוקענדיג איהם).

שלום עליכם, יוד,

דער „פעטער“

(נישט די האַנד אַ קעגנען, נישט ויכער, שרה רוקט זיך אַב אָן אַ זייט מיט דרך ארץ)

ר' אלי

(ועצט זיך צום מיט, רוקט צו אַ שמוהל פאַר'ן סופר).

זעצט אַיך, סופר.

(צו דעם „פעטער“).

זען דיך. (דער סופר ועצט זיך, ביי ר' אלי'ן געגענאויבער נישט, דער „פע-
טער“ — נישט ויכער).

ר' אלי

(צום סופר).

דאָס איז דיך יוד, וואָס איך האָב פאַר זיינעטוועגען דאָס ספר-
תורה בעשטעלט. (ער רוקט זיך צו בראַנפען און גיעסט אָן דעם סופר, דערנאָך
זיך) קיין בן-זכר האָט ער נישט, וויל ער גאָט מהנה זיין מיט אַ ספר-
תורה. עס איז אַ מנהג בישראל, גאַנץ שען — דאַרף מען איהם מסייע
צו זיין ... לחיים, סופר. (נישט איהם די האַנד, צום „פעטער“, געבענדיג די
האַנד) לחיים, בעל מחנך, דו ביסט דאָך היינט דער בעל-שמחה.

דער „פעטער“ נישט צוריק די האַנד נישט ויכער, ר' אלי טרינקט. שרה
דערנעהנט זיך צום מיט און רוקט צו ר' אלי'ן אוינגעטאָטס. דער „פעטער“
ציהט זי ביים קאפּטען און ווינקט צו איהר, אַז זי זאָל זיך ערהייטערן).

ר' אלי

(נאָכ'ן טרינקען).

טרינקט, סופר, (צום „פעטער“) טרינק, בעל מחנך, דו דאַרפט
דיך היינט משמח זיין, גאָט האָט דיר געהאַלפען. קענסט אַ ספר-תורה
שרייבען, עס איז אַ גרויסע מצוה, אַ גרויסע מצוה.

דער „סופר“

(האלט דאָס כּוּס אין דער האַנדה, צו ר' אלי'ן, אויפ'ן „פעטער“).
ווער איז דער יוד?

ר' אלי'.

וואָס איז דער חילוק? אַ יוד ... איז ער נישט קיין למדן, אַלע
מווען דען זיין למדנים? אַ יוד וויל מקיים זיין אַ מצוה, דאַרף מען
איהם מקרב זיין. (צום „פעטער“) טרינק לחיים, זיי דיך משמה.

דער „סופר“.

וועט ער נאָר וויסען, ווי זיך מיט אַ ספר אומצוגעהן?

ר' אלי'.

ווי הייסט ער וועט נישט וויסען? ער איז דאָך אַ יוד, און וועל-
כען יוד ווייס נישט, וואָס אַ ספר-תורה איז? (טרינקט) לחיים, לחיים ...
זאָל גאָט געבען ישועות טובות אויף יודען.

דער „סופר“

(ניט די האַנד דעם „פעטער“)

לחיים, בעל מחנך ... (זאָגט איהר אָן) זאָלסט וויסען, אַ ספר-תורה
איז אַ גרויסע זאַך, אויף אַ ספר-תורה שטעהט געשטיצט די גאַנצע וועלט
און יעדעס ספר-תורה איז פונקט אזוי ווי די לוחות, וואָס זענען אַראָב-
געגעבען צו משה רבינו פון באַרג סיני אַראָב. יעדער שורה ווערט
געשריבען אין ספר-תורה בטהרה וקדושה... אין דעם הויז, וואו עס שטעהט
אַ ספר-תורה, דאַרט געפינט זיך גאָט... מוז עס זיין אַבגעהיט פון יעדערע
טומאה ... יוד, זאָלסט וויסען אַז אַ ס"ת ...

דער „פעטער“

(ווערט דערשראָקען, שטאַמעלט).

רבי ... רבי ... איך וועל זאָגען דעם רבי'ן דעם גאַנצען אמת

וועל איך זאָגען ... איך בין אַ זינדיגער מענטש ... רבי, איך האָב מורא ...

ר' אלי.

(פאלט איהם אין די רייד אריין, צום סופר).

דער יוד איז אַ חונור בתשובה דאַרף מען איהם מקרב צו זיין, עס איז אַ בפירוש'ע גמרא, און ווי הייסט ער ווייסט נישט, וואָס אַ ספר-תורה איז? ר' איז דאָך פאַרט אַ יוד. (צום „פעטער“) פאַר אַ ספר-תורה דאַרף מען דרך-ארץ האָבען, גרויס דרך-ארץ האָבען, פונקט צווי ווי אַ גרויסער רב וואָלט ביי דיר אין שטוב געווען. מען טאָר נישט ריידען קיין עזות'דיגקייט אין דעם שטוב, וואו עס שטעהט אַ ספר-תורה, און מען מוז זיין אָפגעהיט מיט צניעות. (רעדט צו שרה'ן, קוקענדיג אין איהר, נאָר נישט אויף איהר) אַ אשה דאַרף זיך נישט אויפדעקען די האָר אין דער שטוב, וואו עס שטעהט אַ ס"ת ... (שרה שטופט זיך אַרונטער די האָר אונטער'ן שייטעל) טאָר נישט צוגעהן צום ספר-תורה מיט נאַקטע הענד. פאַר דעם, אין דעם הויז, וואו עס שטעהט אַ ספר-תורה, געשעהט קיין שום שלעכטס נישט, עס איז שטענדיג עושר והצלחה, און עס היט אָב דעם מענטש פון אַלדעס ביז (צום סופר) ווי הייסט, ער ווייסט נישט? זענען דאָך יודען ... (שרה שאַקעלט צו מיט'ן קאָפּ).

דער סופר.

ר' יוד, איהר הערט, אויף אַ ספר-תורה שטעהען גאַנצע וועל-טען, אין דער ספר-תורה איז דער גאַנצער קיום היהדות, מיט איין וואָרט, חלילה, מיט איין וואָרט קענט איהר דאָס ספר-תורה פערשע-מען און עס קען, חלילה, קומען אַ גרויס אונגליק אויף אַלע יודען, רחמנא לצלן!

דער „פעטער“

(שטעלט זיך אויף פון מיט).

רבי, איך וועל אַלץ זאָגען ... רבי, (נעהט געהנטער צו) איך ווייס, איהר זענט אַ הייליגער יוד, איך בין נישט ווערט, אַז איהר, רבי,

זאָלט זיך געפינען דאָ... אונטער מיין באַלקען... רבי, איך בין אַ
 זינדיגער מענש, זי (ווייזט אויפ'ן ווייב) איז אַ זינדיגער מענש, מיר טאָרען
 זיך נישט צוריהרען צו אַ ספר-תורה... רבי, דערינען... (ווייזט אויפ'ן
 טהור ליגנס) פאַר איהר, רבי, (נעהט אַרײַן אין רבקה'לעס צימער און פיהרט
 אַרויס רבקה'לען ביי דער האַנד. זי האַלט אין דער האַנד אַ סאַמעט קליידעל פון אַ
 ספר-תורה, אויף וועלכען זי העפט אַ מגן-דוד אויס מיט נאָלד-שטעך) רבי, זי (אויף
 רבקה'לען) מעג מיט אַ ספר-תורה אומגען, זי איז אַזוי כשר, ווי אַ ספר-
 תורה. פאַר איהר, רבי, האָב איך דאָס ספר-תורה בעשטעלט, (ווייזט
 אויף איהר אַרבייט) זעהט, רבי, זי העפט אויס אַ קליידעל פאַר'ן ספר-
 תורה'ס וועגען, זי מעג, רבי. איהרע הענד זענען כשר'ע הענד. איך,
 רבי, (קלאפט זיך אויפ'ן האַרץ) איך וועל זיך נישט צוריהרען צו אַייער
 ספר-תורה... זי, (אויפ'ן ווייב) זי וועט זיך נישט צוריהרען צו אַייער
 ספר-תורה... זי, רבי, (לייגט די האַנד אויף רבקה'לעס קאָפּ) זי וועט דער-
 מיט אומגען, ביי איהר אין שטיבעל וועל איך דאָס ספר-תורה שטע-
 לען, חתונה האָבען, אַרויס פון מיין הויז— נעהם דיר דאָס ספר-תורה'לע
 מיט מיט דיר צו דיין מאַן...

ר' אלי

(צום „פעטער“).

דאָס הייסט, דו מיינסט, אַז דו וועסט חתונה מאַכען דיין בתולה,
 וועסט דו איהר דאָס ספר-תורה נדן געבען, וואָס, ניין?

דער „פעטער“.

ר' אלי, אַז מיין טאָכטער וועט חתונה האָבען, וועל איך איהר
 נדן געבען, אַ סך געלד נדן און וועל זאָגען צו איהר אַזוי: דו געה
 אַרויס פון דיין טאַטענס הויז און פערגעס... פערגעס דיין טאַטען...
 פערגעס דיין מאַמען... און האָב כשר'ע קינדער, יודישע קינדער,
 אַזוי ווי יעדע יודישע טאָכטער. אָט וואָס איך וועל זאָגען צו איהר.

ר' אלי.

דו ווילסט, הייסט עס, דאָס ספר-תורה אַ חתן-מתנה דיין טאָכטער'ס

חתן שענקען, וואָס, ניין? (צו דעם סופר) זעהט איהר, ר' אהרן, עס זענען נאָך פּערהאַנען יודען אויף דער וועלט; אַ יוד האָט אַ טאָכטער לאָזט ער שרייבען אַ ספר-תורה פאַר'ן חתן וועגען... ווי שען איז דאָס, ווי גוט איז דאָס, איך זאָג אײך, ר' אהרן, אַז דאָס יודישקייט... אַז דאָס יודיש... אַך—אַח... (קלאַפּט מיט די ליפּען).

דער „פעטער“

(מיהרט צוריק אַרײַן רבקה'לען אין איהר צימער, מאַכט צו די טהיר נאָך איהר).
 רבי, פאַר אײך מעג איך דאָך זאָגען, מיר זענען דאָך אַליין.
 מיין ווייב מעג עס הערען. רבי, מיר זענען זינדיגע מענשען. איך ווייס, גאָט וועט אונז שטראַפּען, זאָל ער שטראַפּען. האָב איך אַ זאָרג.
 די פּוס זאָל ער מיר אַראָבנעמען, אַ קאַליקע זאָל ער מיך מאַכען...
 בעטלען זאָל איך אַרומגעהן, נאָר מיט דעם נישט... (שמילער) רבי,
 אַז מען האָט אַ זוהן, און ער פאַסקודעוועט זיך — האַפּט איהם דער
 טייוועל, אָבער אַ טאָכטער, רבי, אַ טאָכטער פּערוינדיגט זיך — איז ווי
 די מאַמע אין גרוב וואָלט געזינדיגט... בין איך געגאַנגען אין הייליגען
 בית-המדרש אַרײַן... בין איך צוגעגאַנגען צו דעם יוד (ווייזט אויף ר'
 אליין) און זאָג צו איהם אַזוי: דו גיעב מיר עפעס אַזעלכעס, וואָס
 זאָל אָבשהיטען מיין שטוב פון זינד... כאַכט ער צו מיר: לאָז דיר
 שרייבען אַ ספר-תורה און שטעל עס דיר אין שטוב אַרײַן. רבי, אונז...
 סײַ ווי סײַ די נשמה דעם טייוועל איבערגעגעבען... פאַר איהר, רבי...
 בײַ איהר דערינען אין שטיבעל וועל איך דאָס ספר-תורה אריינשטע-
 לען, זי זאָל דערמיט אומגעהן... מיר — נאָרען נישט...

(ר' אלי בייגט זיך אַוועק צום סופר און רעדט עפּינס מיט איהם אין דער
 שטיל, מאַכענדיג דערביי פּערישערענע בעוועגונגען מיט די הענד, ווייזענדיג
 אויפ'ן „פעטער“). דער פּעטער און שרה שעהען ביים טיש אין וואַסען.
 (פּויער...)

דער סופר

(נאָך אַ קירצען ישוב הדעת)
 אזו וואו זענען בעלי-בתיים? כבוד-התורה?

מיר וועלען געהן אין בית המדרש אריין, מיר וועלען צוזאמען
 געהמען א מגין יודען, עס וועלען זיך שוין געפינען יודען, וואָס ווילען
 מכבד זיין די תורה. (הויבט זיך אויף פון טיש און גיכט אָן די גלעזלעך, קלאַ-
 פענדיג דעם פעטער־ אויף די פלייצעס) נו, נו, גאָט וועט העלפען, זיי דיך
 נושמה, בעל מחנך, גאָט איז מקרב בעלי תשובות ... נישקשה, וועסט
 אויסגעבען דיין בתולה פאַר אַ תלמיד חכם, וועסט געהמען אַ אָרים ישיבה-
 בחור פאַר אַנ'איידעם, וועסט איהם פרנסה געבען, ער וועט זיצען און
 לערנען אין די הייליגע תורה, אין דעם זכות פון דער תורה וועט
 דיר גאָט מוחל זיין ... (פויע) איך האָב שוין טאַקע געקלעהרט וועגען
 דעם און האָב טאַקע אויפ'ן אויג אַחתן—אַנ'אַנטיק, אַ פיינעם קאַפּ ...
 דער פאַטער, זעהר אַ אַרנ'ליכער יוד ... (אַבּהאַקענדיג) אַ סך ווילסט דו
 געבען דיין בתולה נדן?

דער פעטער־.

רבי, אלץ געהמט מיר אַוועק. די קאַפּאַטע וועל איך מיר לאָזען
 אויסטהון ... אלץ ... אלץ ... און דו קען נישט דיין טאַטען ... דיין
 מאַמען ... הינטער אַרום וועל איך זיי שיקען. נאָ דיר דיין עסען,
 דיין טרינקען און לערן דיר דאָרט אין דייע הייליגע ספרים ... איך
 קען דיך נישט ... דו קען מיך נישט ...

ר' אלי .

עס וועט שוין רעכט זיין. אין דעם זכות פון דער הייליגער תורה...
 קומט, סופר, קומט, בעל מחנך, אין בית-המדרש אריין. אַ מגין יודען
 זוכען, וועלען מיר זיך מיט'ן ספר משמח זיין ... (צום סופר) זעהט איהר,
 ר' אהרן. אַ יוד, האָטש ער זינדיגט ... פאַרט אַ יוד, אַ יודישע נשמה—
 זוכט אַ איידעם אַ תלמיד-חכם ... (צום פעטער־) נישקשה, נישקשה,
 גאָט וועט העלפען ... גאָט האָט ליעב בעלי-תשובות, נאָר צדקה דאַרף
 מען טהון לומדי-תורה; קען מען אַליין נישט, מוז מען אַ תלמיד-חכם
 אונטערשיצען, וואָרום על תורה עולם עומד; אויף די תורה שטעהט

די וועלט ... (צום סוף) נישט וואָהר, ר' אהרן? און פאַר וואָס דען נישט? (אויפ'ן פעטער) איך האָב דאָך זיין פּאָטער געקענט ... אַ גאַנץ אַרנליכער יוד געווען ... אַ בעל עגלה געווען ... אַ גאַנץ שענער יוד ... גלויבט מיר, גאָט וועט העלפּען און דער יוד וועט נאָך ווערען מיט יודען גלייך ... (צום פעטער) נאָר דער עיקר איז, מען מוז זיין אַ חוזר בתשובה בשלמות, דאָס הייסט, מען געהט נישט אויף דעם זעל-בען וועג, אויף וועלכען מען איז געגאַנגען ... און מען שטיבט אונטער לומדי-תורה ...

דער „פעטער“

(דרייטער, דערנענטערט זיך צו ר' אליין).

לאָזט מיך נאָר, ר' אלי, אַביסעל אויפ'ן לייב קריעגען, אַז איך זאָל מיין טאָכטער אַ שענעם גון קענען געבען, איז מיין נאָמען נישט יעקל טשאַפּטשאַוויטש, ר' אלי, אויב איך מאַך נישט צו דאָס „קרע-מעל“ ... איך וועל האַנדלען מיט פּערד, וועל איך האַנדלען ... ווי מיין טאָטע, עליו השלום ... איך וועל מיר אַ שטאַל פּערלייגען, פּאָהרען אויפ'ן לאַוויטשער מאַרק, און מיין איידעם וועט זיך דאָרט, דע-רינען, ויצען און לערנען תורה. אַהיים קומען אויף אַ שבת—וועל איך מיך אָט דאָ אַנידערזעצען און וועל מיר אויסהערען ווי מיין איידעם לערנט אין די גמרות—איז נישט מיין נאָמען יעקל, אויב איך זאָג ליצען!

ר' אלי

נישקשה, נישקשה, גאָט וועט דיר העלפּען, גאָט וועט דיר העלפּען. נישט וואָהר, ר' אהרן?

דער סופר.

ווער קען וויסען? אונזער גאָט איז אַנ'אל רחום וחנון—אַבער ער איז אויך אַנ'אל גוקס ונוטר. (נעהט אַרויס) נו, עס ווערט דאָך שוין שפּעט, לאַז מען געהן אין בית-המדרש אַריין. (נעהט אָפּ).

דער „פעטער“.

וואָס זאָגט דער רבי?

ר' אלי.

נישקשה, נישקשה, גאָט וועט העלפען... ער מוז העלפען...
קום, קום, בעל מחנך, נעהם אַהיים דאָס ספר-תורה בשמחה וששון.
(געהט, דער פעטער ווייגערט זיך. ווייסט נישט, וואָס צו טהון. ר' אלי בעמערקט
עס.) וואָס, דו ווילסט נאָך עפעס דיין פלוגית זאָגען, אַז זי זאָל אָנ-
גרייטען, ווען מיר וועלען מיט'זי ספר קומען?

שרה.

(צו ר' אליין).

עס איז אָנגעגרייט, ר' אלי, אָנגעגרייט.

ר' אלי.

נו, וואָס וואָרטסטו? דער סופר איז שוין געגאַנגען.

דער „פעטער“

(שמעט ביי דער טהור, נישט זיכער, ווייזט מיט'ן פינגער).

איך אינאיינעם מיט'ן רבי'ן איבער דער גאַס?

ר' אלי.

קום, קום, אַז גאָט איז דיר מוחל, זענען מיר דיר אודאי מוחל.

דער „פעטער“

(ענטוואַסטשט).

ר' אלי, איהר זענט אַ גוטער רבי, (שפרייט אויס די הענר, וויל איהם

ארומבעהמען, דערמאנט זיך, האלט זיך צוריק). א גוטער רבי ... זאל איך שוין
אזוי לעבען ... (געהען אָב אינאיינעם. עס ווערט פארנאכט).

טרה. נאָהער רבקה'לע.

שרה.

(נעהמט זיך פלינג די שטוב צוצורוימען, דעם טיש גלייך צושטעלען. רופט
אין דער צווייטער שטוב, צו רבקה'לען):

רבקה'לע, רבקה'לע, קום מיר אריין העלפען, מען וועט דאָך
באלד מיט'ן ספר-תורה אַנקומען צו געהן.

רבקה'לע.

(ווייזט זיך אין דער טהור. נישט ויכער).

דער טאָטע איז שוין נישט דאָ?

שרה.

ניין, רבקה'לע, ער איז געגאַנגען אין בית-המדרש אַריין מיט
ד' אליין, מיט'ן סופר, נאָך בעל-בתיים, דער רב וועט קומען.

רבקה'לע

(ווייזט דאָס ספר-תורה-קליידעל).

זעהסטו, ווי שען איך האָב עס אויסגעהאַמטען?

שרה

(פערנווייזט)

איך זעה, איך זעה. קעם זיך אויף, טו זיך אָן, די בעלי-בתיים
וועלען דאָך קומען ... דער רב ...

רבקה'לע.

איך וועל אַרויפרופען מאַנקען, זי זאל מיך אויפקעמען, איך האָב

אזוי ליעב, אזו זי קעמט מיך אויף. זי פערקעמט מיך אזוי שפן,
אזוי גלייך די האָר ... איהרע הענד זענען אזוי קיהל ... (נעהמט עפעס
אין האַנד און קלאַפּט אין דער פּאַרלאַנג, רופענדיג): מאַנקע, מאַנקע!

שרה

(דערשראָקען).

וואָס טהוטסטו, רבקה'לע, ניין, דער טאַטע וועט שרייען. עס
פאַסט שוין נישט פאַר דיר, דו זאָלסט דיך חבר'ן מיט מאַנקען,
דו ביסט שוין אַ פּלה-מידעל, אַ בעל-הבתיש קינד, מען רעדט דיר
שדוכים, פיינע שדוכים, מיט לערן-קינדער ...

רבקה'לע.

זיך האָב אזוי ליעב מאַנקען.

שרה.

עס איז אַ חרפה פאַר דיר צו חבר'ן זיך מיט מאַנקען ... דו ביסט
אַ בעל-הבתיש קינד, דו וועסט דיך חבר'ן מיט בעל-הבתישע קינדער ...
מען רעדט דיר שוין שדוכים, פיינע שדוכים, דער טאַטע איז גע-
גענגען דעם חתן זעהן פאַר דיר, ר' אלי האָט געזאָגט ... (נעהט אָב אין
דער צווייטער שטוב אַריין) מען דאַרף זיך אַנטהון, ריין אַרומוואַשען ... די
געסט וועלען באלד קומען ..

רבקה'לע.

אַ חתן, וואָס פאַר אַ חתן, מאַמעזשי?

שרה

(פון דער צווייטער שטוב).

אַ חתן'דעל—אַ גאַלד, אַ פּיין לערן-קינד, פון אַ שענער משפּחה.
יבאָנקע ווייזט זיך אין דער טהיר פון געגענאיבער דער סענע, שטעקט צו.

ערשט אריין דעם קאָפּ, ווינקענדיג קאָקעט מיט'ן פינגער אויף רבקה'לען ז
רבקה'לע דערנענטערט זיך צו איהר הינטעררוויילעכס, ווינקענדיג צו מאַנקען.
אין שטוב הייבט אָן צו טונקלען.)

ר ב ק ה' ל ע .

(פאלט אין מאַנקעס אָרעמס. רעדט צו דער מוטער אין דער צווייטער
שטוב אריין).

עפעס אַ שענער חתן, מאַמעשי?
(מאנקע קושט זי ליידענשאַפטליך).

ש ר ה

(פון דער צווייטער שטוב).

יא, טאָכטערשי, אַ שענעם חתן, מיט צוויי שוואַרצע פאה'לעך,
אַנ'אַטלאַסין קאָפּאַטעל מיט אַ סאַמעטען קאַשקעטעל, ווי אַ רב געהט
ער אָנגעטהון, ער איז אַ רב'ס אַ זוהן, ר' אלי האָט געזאָגט.

ר ב ק ה' ל ע

(אין מאַנקעס אָרעמס, גלעטענדיג מאַנקעס באַקען).

וואו וועט ער זיין, מאַמעשי?

ש ר ה

(פון דער צווייטער שטוב).

דאָרט, דערינען ביי דיר אין שטיבעל, וואו דאָס ספר-תורה וועט
שטעהן, וועט ער דאָרט וואוינען מיט דיר און לערנען אין די היי-
ליגע תורה.

ר ב ק ה' ל ע .

(אין מאַנקעס אָרעמס).

וועט ער מיר ליעב האַבען, מאַמעשי?

שרה

(זוי פריהער).

זעהר, טאָלמערשי, זעהר. עטץ וועט האָבען אַרענטליכע קינדער,
בשר'ע קינדער ..

נאין דער צייט, ווען זיי ריידען, פאלט די פאָרהאנג זעהר לאנגזאם, איבער.
לאָזענדיג די שפילענדע אין דער זעלבער פּאָוע.

(פאָרהאנג).

צווייטער אקט

סצענע.

אין קעלער-שטוב .

א גרויסע קעלער-שטוב אין אַנאַלטער געבירע. אַ טיעפער אויסזע-
וועלכטער באַלקען. האַרט ביים באַלקען — צוויי טיעפע, גידריגע
פענסטערלעך מיט פאַרהאַנגליך און בלומען-טעפּע זענען אויפגעשטעלט
און עס רעגענט דורך זיי אַרײַן ... אַ טרעפּע אַרויף צו דער טהיר, וועל-
כע איז געמאַכט אין דעם אָרט, וווּ אַ שיעף-געבירע. די ערשטע העלפּט
פון דער טהיר איז אויפגעשטעלט אין דער נאַכט אַרײַן, פון וואָנען עס
טריפט אַ דין-רעגענדעל אַהער. אין הינטערגרונד — אייניגע, נאַנץ
קליינע, חדרים'לעך, אָפּגעוונדערט איינס פון דעם צווייטען מיט דינע
ווענטלעך, פּערהאַנגען מיט דיקע שוואַרצע פאַרהאַנגען. איין פאַרהאַנג
איז אויפגעדרעקט, — אין דעם ציכערעל שטעהט אַ בעט, אַ וואַש-מיש,
אַ שפיגעל און מיידעל-געשיר, מיט אַ קאַלירט נאַכט-לעכעל. דאָס
מעכעל פון דעם קעלער-שטוב בעשעהט פון אייניגע קאַנאַפּעס, מיט,
בענק, קאַרטען-מישלעך. די ווענט זענען בעהאַנגען מיט שפיגעלען,
בעפּוצט מיט ביליגער גאַלאַנטעריי, פרויען-בילדער אין רייצענדע פאַ-
זעס ... אויף איינע פון די קאַנאַפּלעך ליגט שלמה אויסגעצויגען, די
לאַנגע שטיוועל ווינע דערגרייכען ביז צו אַ צווייטען בענקעל. ער
שלאָפּט. פרויהינגס-נאַכט, די שטוב בעלויכטעס אַ גרויסער הענג-לאַמפּע.

שלמה. נאכהער הינדעל.

הינדעל

(קומט אריין, שאעהט א מינוט אויף די טרעפּ און קוקט אראָב אויף שלמה'ן).
איז און א לייכטער טוך אַרומגעהילט, קאקעט געקליידט אין א קורץ
קלייד, א נישט פאסענדע לויט איהרע יאָהרען. געהט ארום אין שטוב, קלאַפּענ-
דיג מיט די פיס, כדי שלמה וואָל זיך אויפוועקען.)

שלמה

(וועקט זיך, קוקט זיך ארום).

דו ביזט עס? וואָס נישט אין דרויסען?

הינדעל.

עס האָט אָנגעהויבען צו רעגענען.

שלמה

(אויפּווענדריג אויף די קאנאָפּע).

ענטפערסט מיר גאָר, פּריצ'טע? האָסט זיך שוין מיט מיר איבער-
געבעטען?

הינדעל.

איך בין גאָר נישט ברודג געווען.

שלמה.

אזוי... אַז דו ווילסט, קענסט דו ווייטער אויך ברודג זיין.
(לייגט זיך צוריק).

הינדעל

ינקסט זיך אום. לויפט צו צו אפֿרעהאג און האַרעכט זיך איין, לויפט צו צו שלמה'ן.
שלמה, איך וועל פון דאַנען נישט אַוועקגעהן. זעה, יעצט זענען
מיר אַליין, קיינער הערט אונז נישט, זאָג מיר, אַזוי ווי עס איז דאָ
אַ גאַט אויף דער וועלט, זאָג מיר, מיינסט מיט אַנ'אמת צו שטעלען
אַ הוכה?

שלמה.

געה, פריצ'טע, מאַך דיר קניפלעך אין העמד, און בעקלאָג דיך
דערנאָך פאַר'ן „פעטער“, אַז איך נעהם ביי דיר דאָס גאַנצע געלד
אַוועק. דו האָסט דיר נישט, פאַר וואָס אַ קאַפּעלוש צו קויפּען...

הינדעל.

יא, איך האָב געזאָגט. עס האָט מיך געקרענקט, אונטער'ן האַרץ
געשניטען. דאָס העמד פון לייב נעהמסט דו מיר אַראָב און דו קריכסט
צו דער געלער צויג... דאָס פרצוף וועל איך איהר מיט פעטראַל בע-
גיסען. מען שפירט דאָך איהר פון מויל. ווי קעז מען ביי אַוועלכעס
שטעהן? אויסגעזוכט זיך אַ סחורה!

שלמה.

טרעסט אָב? גיב איך דיר אַ פּלעם צווישען די אויגען, זעהסט
דו די עלטער-באַבע פאַר זיך!

הינדעל.

שלאָג, שנייד פאַסען פון מיין לייב... (רייסט אַראָב דעם אַרבעל פון
אין האַנד און ווייט) בלאָהע פּלעקען האָסט דו מיר געמאַכט. (רייסט דעם
אַרבעל פון דער צווייטער האַנד) נאָ דיר, שנייד, קנייפ, נאָר זאָגען זאָלסט
דו מיר, דאָ אויפ'ן אָרט, אַזוי ווי דו געדענקסט דיין טאַטען אין קבר
און אַזוי ווי דו זאָגסט קדיש נאָך איהם — ווילסט טאַקע אויף דעם רעכ-
טען אמת מיט מיר חתונה האַבען?

שלמה

(ליגענדיג).

גורך האָב צאָמקל געוואַלט. נאָר היינט וויל איך נישט.

הינדעל

דאַרף מען נישט. קאָט צווי האָב איך ליעב. נאָר נאַרען זאָלסט
דו נישט. ווילסט געלד — זאָג, אַ קאַפּאַטע — נאָ דיר. נאָר צו גענאַרען
האַסט דו? (ערווייטערט זיך פון איהם).

שלמה

נישקשה, חזנים זענען דאָ אויף דער וועלט, וועסט פאַקען
העכט.

הינדעל

(אויפֿיקנדיג די פּאָרהאַנג פון איהר צימערל).

וויסט דו דיר דעם קאַפּ אויסצודאַרען פאַר מיינעט וועגען?

שלמה

ווילסט נישט, דאַרף מען נישט. (פויע) נו, וועסט האָסטש נאָך
אונזען אַ גלאָז טהיי דערלאַנגען?..

הינדעל

ברענגט איהם אַרויף אַ גלאָז טהיי פון איהר שטיבעל, שטעלט אויפֿן טיש אַ
אליין געהט זי אָב צו זיך אין איהר צימערל, זעצט זיך אַנידער ביי איהר
קאַסטען, ווכט דאָרט אין איהם. נאָך אַ קליינע פּויע, פון איהר חדרל).
אַווי, איז זי דיר געפעלען, נו... נו... וועסט דו יעצט האָבען
אַ געטועכטס, האַנטיכער צו קויפען — דיין ווייבעל'ס ברוסטען אַנצופי-
זען, צייהן איהר לאָזען אַריינשטעלען און אויף שטאַלצען זי אַרויפֿ-

שטעלען, און וועסט דיר אַ קאַטאַרינקע קויפען און אין הויפען זי
אַרומפיהרען, ווייזען ס'געווערק. אַשענער קאַטאַרינאַרש, כ'לעבען.
איך וועל דיר אויך אַ צווייער פון פענסטער דראָבוואַרפען.

שלמה.

האַלט ס'פּיסק, זאָג איך דיר ...

הינדעל.

און אַ נישט, וואָס וועסט דו מיר טהון?

שלמה.

זנפאַטשען.

הינדעל.

אַ, אַ, היינט פאַטשט מען נישט, היינט גיט מען פאַר פעטש מיט
מעטערס צוריק.

שלמה.

(שטעלט זיך אויף).

ווער דאָס אַזעלכעס? (געהט אריין צו איהר אין צימער) ווער דאָס
אַזעלכעס? (וי בעהאַלט עפעס פלינג אין קאַסטען) וואָס האָסט דו דאָ אַזוינס
וואָס דו בעהאַלטסט עס אַזש אין דער זיידענער בלוזע?

הינדעל.

וואָס געהט עס דיר אָן?

שלמה.

ווייז, זאָג איך דיר! (רויסט זיך מיט איהר, רויסט פון איהר האַנד)

דויטע בלווע ארויס. ער קומט פון דעם צימער'ל ארויס) נו, זאָל מען אָקאָרשט
זעהן. (ער צורייסט די בלווע מיט איספעט, עס פאלט ארויס פון איהר א פאָטאָ-
קראַפיע.) אַהאַ, משה'לע שלאָסער, ער זאָל דער גביר זיין? פון ווען אָן ביסטו
דאָס מיט איהם, "פאָן-בראַט" געוואָרען? (געהט אַרײַן צו איהר אין צימערל).

הינדעל.

וואָס געהט עס דײך אָן?

שלמה.

אַט וואָס ס'געהט מיך אָן ... (ער פאַטשט וי אויס, וי פאלט אויפ'ן בעט
און וויינט) אַזוי, מיט משה'לע שלאָסער חבר'סט דו זיך גאָר, פאַטאָ-
גראַפיעס געגעבען, חתן-פלה-פאָר, און איך האָב גאַרנישט געוואוסט?
(פויע. אָבגעהענדיג צוריק צו זיין מיש) און איך האָב עס גאָר נישט גע-
וואוסט ... (טרינקט ווייטער דעם טהיי, שמעלט זיך אויף, געהט אויף די טרעפּ-
לעך צו דער טהיר) און איך האָב עס גאָר נישט געוואוסט ... (ער שמעלט
זיך אָב ביי דער טהיר) הינדעל! (וי ענטפערט נישט) הינדעל, אָהער קום! (וי
ענטפערט נישט) הינדעל! (טופעט מיט די פיס. ביזן אַראָבלויפּענדיג פון די טרעפּ-
לעך) אָהער, זאָג איך דיר, דו הערסט? ...

הינדעל.

(הויבט זיך אויף פון איהר בעט, געהט אהין צו איהם, פערשטעלט זיך דאס
פנים מיט אַ מינעל.)

וואָס ווילסטו?

שלמה.

האָסט מיט מאַנקען גערעדט?

הינדעל.

(וויינענדיג).

יא.

שלמה.

נו, וואס זאגט זי?

הינדעל

(נאך מיט געוויין).

אז מיר וועלען האָבען אונזער „הייזעל“, וועט זי צו אונז אַרי-
בערקומען.

שלמה.

געוויס?

הינדעל

(ווישט זיך אויס די אויגען).

יא, אַליין וויל זי אָבער נישט געהן, אַ חבר'טע וויל זי מיט-
ברענגען.

שלמה.

געוויס, פון איין נקבה וועסטו פרנסה האָבען, דירה-געלד
נאָהלען?

הינדעל

זען וואָלט געדאַרפט איינע אַ פרישע...

שלמה.

ה'לעבען, דאָס וואָלט שוין פרנסה געגעבען, וואו נעהמט מען זי אָבער?

הינדעל.

איך האָב אַנ'אויג אויף אַ נקבה—אַ פאַרשוין ווי אַ פּוים, אַ מיידעל נאָר...

שלמה

(נייגיריג)

עס קען זיין פון איהר פרנסה?

הינדעל.

אָבער נאָך ווי ...

שלמה.

א מיידעל ... אַנקבה פון אַ הייזעל?

הינדעל

ניין, אַ בעל-הבת'ישע טאָכטער.

שלמה.

פון וואָנען קענסט דו זי?

הינדעל.

זי קומט צו מאַנקען יעדע נאַכט, גנב'עט זיך אַרויס פון פּאָטערס
שטוב. ... קיינער זעהט נישט ... עס ציהט זי אַהער ... זי איז אַזוי
נייגיריג ...

רבקה'לע

(שטעקט אַרײַן איהר נאָסען קאָפּ דורכ'ן פענסטער, ווינקט צו הינדעלען).

פּס-ס-ס, דער טאַטע איז דאָ?

הינדעל

(ווינקט צו איהר).

ניין.

(רבקה'לע געהט אָב פון פענסטער)

שלמה

(מאַכט מיט די אויגען צו הינדלען).
זי, דעם „פעטערס“ טאַכטער? אַ פּרנסה — אַ גאַלד!

הינדעל.

שאַ, שטיל, זי קומט.

רבקה'לע

(שלאַנק און שען, בעל-הבתיש נעקליידט, אין אַ שוואַרץ טיכעל ארומגעהילט,
שלייכט זיך אריין אין דער שטיל, לופט אראָב מיט האַרץ-קלאַפּעניש פון די
טרעפּ, רעדט מעהר מיט די הענד, ווי מיט'ן מויל).

מאַנרע וואו איז דאָרט? (ווייזט אַיף אַ פּערהאַנגען ציטערל) דאָרט...

מיט? ...

הינדעל

(ווינקט איהר מיט די אויגען אויף יא).

רבקה'לע

(שטעלט זיך אַרונטער די פּאָר אַנג, הערט זיך ליידענישאַפּטליך אַיין. מיט
האַרץ-קלאַפּעניש קוקט זי זיך אַלע כאָל אַרום).

שלמה

(אין דער שטיל, צו הינדלען).

מען דאַרף מאַרגען געהן די וואוינונג זעהן, אויף פּיוונע גאַס.

הינדעל.

ווען וועט מען די חופּה שטעלען?

שלמה.

ביען מוז דאך צו ערשט א וואוינונג האָבען.

הינדעל.

ווער וויסט, וויפעל דער רב וועט זיך הייסען געבען פאַר מסדר קדושין זיין?

שלמה.

עס זאל נאָר נאָך איבערבלייבען אויף מעבעל איינצוקויפען, עס דאַרף דאָך אויסזעהן לייטליך.

(רי טהור פראַלט זיך מיט רעש אויף, עס קומט אַריין דער פעטער).

דער פעטער.

דאָס געזיכט האָט נאָך אין זיך גענוג לאַבוסעוואַטע שפורען, וועלכע פערזעהלען פון ויין יוגענד. געקליידט שוין ערנסט. קלאַפט אָב דעם הוט פון רעגען).

נאָ דיר אַ פּרנסה, אַ רעגען גאַר (דערזעהט פּלוצלונג רבקה'לען, מיט זיך). וואָס, דאָ? ! (חאָט זי אָן פּאַר'ן קאַלנער און טרײַסעלט זי, קריצענדיג מיט די צייהן) וואָס טהוטסט דו דאָ?

רבקה'לע.

די מאַמע... די מאַמע האָט מיך געהייסען... רופען... (וויינט) טאָ-טע, שלאָג מיך נישט!

דער פעטער.

די מאַמע, די מאַמע האָט דיך געהייסען... דאָ... (שרײַט) די מאַמע! (פיהרט זי פאַר'ן קאַלנער אויף די טרעפּ אַרויף) צו אַלדעס שלעכטס וועט זי דיך נאָך ברענגען! עס ציהט זי... זי וויל האָבען, אַז די טאָכ-טער זאל זיין ווי די מאַמע איז געווען...

רבקה'לע

(וויינט)

טאטע, שלאג מיר נישט..

דער „פעטער“.

איך וועל דיך לערנען, ווי דו זאלסט א טאטען פאלגען. (מיהרט זיך צו זיין טאטען, פון דרויסען הערט מ'ען רבקה'לעס געוויין).

שלמה.

יענקעלע בענקארט, עס פאסט איהם גאר נישט אָן, אַז די טאַכטער זיינע זאָל זיין אַנקבה... (פון באלקאן דערהערט זיך א גערודער, אַ מאַמען מיט די פיס, אַ וויינענדיג קול פון אַ פרוי) מוז ער דאָס איבער דעם. זייב דאָס לעדער צוהאַקען: אַוואַ ... אַוואַ ...

הינדעל.

גאַנץ גוט אַזוי, אַ מאַמע דאַרף היטען אַ טאַכטער ... וואָס דו ביסט געווען, — ביסט דו געווען, האָסט דו חתונה געהאַט, האָסט דו אַ קינד, היט עס ... וועסט זעהן, אַז גאָט וועט העלפען און מיר ווע-לען האָבען אונזערע קינדער, וועל איך זיי שוין וויסען ווי אויפצוצי-הען. ביי מיר וועט אַ טאַכטער זיין אַזוי רייך ווי אַ צדקית, רויטע באַקען ווי די באַרקעס ... קיין אויג נישט לאָזען אויף איהר פאַלען. חתונה האָבען — יאָ, נעהמען אַ לייטישען מענש — חופה-וקדושין ...

שלמה.

(קלאפט איהר אויף די פלייצעס).

אַז מיר וועלען לעבען, וועלען מיר זעהן. נאָר מיט רבקה'לען דער, מיט רבקה'לען אַרבייט, ברודער, אַז נישט איז אַלץ פערפאַלען.

הינדעל.

האָב נישט קיין מורא, איך וועל מיר טוין אַנ'עצה געבען.

ש ל מ ה .

וועלען מיר זעהען. (פויע. שטיל.) אז דו וועסט זי פאקען,
פערפיהר גלייך צו אריבער צו מיר פארט, ווייסט טוין ...

דער „פעטער“

(קומט אריין ביין)

עס איז שוין צייט נאכט צו מאכען, עס רעגענט, עס וועט
שוין סיי-ווי-סיי קיין הונד נישט אריינשמעקען. (קוקט אויף שלמה'ן) גע-
נוג, גענוג זיך שוין אויסגעפרעהט חתן-בלה, נאכט מאכען. (געהט ארויף
אויף די טרעפלעך און רופט) ריזעל, שלאפען! באשא, שלאפען!
(פון דרויסען הערען זיך מיידעלשע שטימען: באַלד, באַלד.)

הינדעל.

(ווינקט צו שלמה'ן אויפ'ן „פעטער“, מאכענדיג מיט דער האַנד, אז ער זאל
אָהיים געהן.)

ש ל מ ה .

(געהט ארויף אויף די טרעפלעך, ביים אַרויסגעהן טרעפט ער זיך אָן מיט'ן
„פעטער“. קוקען זיך אָן.)

דער „פעטער“.

רוק, רוק, שוין צייט נאכט צו מאַכען, גענוג זיך שוין אויס-
גע'סוד'עט.

ש ל מ ה

(שטיקט די הענד אין די הויזען-קעשענעס. קוקט איהם אָן.)

פון ווען אָן ביסטו מיר אַזאַ אַרנטליכער מענש געוואָרען?

דער „פעטער“.

וואַנדער, וואַנדער, איך וועל דיר שוין שפעטער דערזעהלען.

שלמה.

א רוח אין דיין טאטען אריין ...

הינדעל

(לופט ארויף אויף די טרעפלעך. צו שלמה'ן).

שלמה, אהיים געה, דו הערסט, אהיים זאָג איך דיר!

שלמה

(געהט ארויס, קוקענדיג אויס'ן „פעטער“).

מיינע יאָלדען! ...!

דער „פעטער“.

איך דאַרף איהם דאָ ... (היינט אויף הינדלען) קענסט דיר די אַלטע פּאַדלע מיטנעהמען און פּערלייגען זיך מיט איהר אַ „קרעמעל“.

הינדעל.

מיט קיין אַלטע פּאַדלעס פּערלייגט מען זיך נישט קיין „קרע-
מעל“, אין אַלטע פּאַדלעס לייגט מען זיך אַרייַן אויסרוהען ... מיט
יונגע לאַלקעלעך ...

דער „פעטער“

(רופט אין קאָרידאָר).

רייזעל! באַשאַ!

(צוויי טיילדעך קומען צולויפען. פון די לייכטע, נאָסע, דורכזעהערע קליידער)

הגיסט זיך וואסער, פון די צופלאגטענע האָר רינגען טראָפּענס וואַסער. ווי
זענען אויפגערוימט, ריידען לאַכענדיג. דער „פעטער“ האַקט צו די טוהר,
נעהט אַרויס.)

ב א ש א .

(א פראַווינציאַל מיידעל, אַ דיקע מיט רויטע באַקען, נאָאיוו, רעדט מיט אַ
האַרמען אַקצענט)

ווי דער רעגען שמעקט ... (טרויסעלט אָב פון זיך דעם רעגען) פונקט
אַזוי ווי די עפעל ביי אונז, וואָס טריקענען זיך אויפ'ן בוידעם ... עס
איז דאָך דער ערשטער מאַיאָווער רעגען ...

ה י נ ד ע ל .

אַ משוגעת צו שטעלען זיך אויפ'ן רעגען, די גאַנצע וועלט ווי-
לען זיי אייננעהמען ... עס וועט סיי-ווי-סיי קיין יאָלד נישט בעווייזען
זיך אין אַזאַ גוס ... נעהט אָב צו איהר אין חדר'ל, וואו די פאַרהאנג איז
אויפגערוקט, זעצט זיך ביי איהר קאַרב, פאַקט פאַנאָרדער די צעוואָרפענע זאַכען.)

ר י י ז ע ל

(אַבטרייסלענדיג פון זיך דעם רעגען).

אויף אַלדע שוואַרץ יאָדער דאַרף איך זיי. מיין ביכעל האָב איך
נאָך אייערנעכטען בעצאָהלט ... מיר האָבען זיך הינטער דער רינע גע-
שטעלט, דער רעגען שמעקט / וי ... דעם גאַנצען ווינטער וואַשט ער
פון קאַפּ אָב. (נעהט צו צו הינדלען) זעה ... (ווייזט איהר די נאסע האָר) ווי
פריש ער איז ... ווי ער שמעקט ...

ב א ש א .

ביי אונז דאַרט, אין דער היים, אויפ'ן דאַרף מוז שוין אוראיי
דער ערשטער שטשאַוו זיין. ח'לעבען, אַז דער ערשטער מאַיאָווער
רעגען גיסט, קאָכט מען שוין ביי אונז שטשאַוו-באַרשט ... און די צי-
גען מוזען שוין זיך אויף די לאַנקעס פאַשען ... און די טראַטוועס מו-

זען שוין אודאי איבער'ן וואָסער שווימען... און פראַנעק נעהמט די שיקסעס צוזאַמען און טאַנצט אין דער קרעטשמע... און די ווייבער מוזען שוין אודאי קעזן-קיכלעך אויף שבוועות באַקען... (פויע) ווייסט איהר וואָס? איך וועל מיר קויפען אַ נייע זומער-פאַלערינע און פאַהר מיר אויף שבוועות צו גאַסט אַהיים... (לויפט אַרײַן אין איהר צימע'ל, ברענגט זיך פון דאָרט אַ גרויסען זומער-קאַפּעלוש אַרויס מיט אַ לאַנגען פּליה-שלייער, ועצט איהם זיך אופ'ן נאַסען קאַפּ אַרויף, און שטעלט זיך אין שפיגעל אַרײַן.) זעהט'ס, אַז איך ווייז מײַך אַזוי שבוועות אין דעם קאַפּעלוש, אַזוי צו די קאַליע אַראַבשפּאַציערען... אַך, די גאַל וואָלט זיי גע-פלאַצט פאַר קנאה, וואָס, ניין? איך וואָלט נאָר נישט פאַר'ן טאַטען מורא געהאַט...

רײַזעל.

וואָס, ער וואָלט דיך געשלאָגען?

באַשאַ.

געטויט וואָלט ער מײַך אויפ'ן אָרט. ער זוכט מײַך אַרום מיט אַנ'אייזערנעם באַטעק. ער האָט מײַך אַמאָל מיט פראַנעק'ן געטראַפּען אין דער קרעטשמע טאַנצען, האָט ער מיר מיט אַ דראַנג געגעבען אַזאָ קלאַפּ איבער'ן האַנד, אָט, (ווייזט די האַנד) איך האָב נאָך אַ צײַ-כען ביז צום היינטיגען טאַג. (פויע) איך בין אַ בעל-הבתיש קינד, מײַן טאַטע איז אַ קצב. וואָס מען האָט מיר שוין שדוכים אויסגע-רעדט... (רעדערהלט מיט אַ נירינגען פּאָן) איין שדוך האָט מען מיר גע-רעדט מיט נאַטקע פלייש-האַקער. איך האָב נאָך פון איהם דאָס גאַל-דענע פינגערל. (ווייזט אַ פינגערל אויף דער האַנד) ער האָט מיר חל-המועד סוכות געגעבען. אוי, האָט ער מיט מיר געוואָלט אַ חתן ווערען, נאָר איך האָב נישט געוואָלט.

רײַזעל

פאַרוואָס האָסטו נישט געוואָלט?

ב א ש א .

ווייל איך האָב נישט געוואָלט ... עס שטינקט פון איהם דאָס
אַקסען-פלייש ... ברר ... פּראָשיק רופט מען איהם. געה האָב חתונה
פאַר פּראָשיק'ן און האָב יעדעס יאָהר אַ קליין פּראָשיקל ... ברר ...

ר י י ז ע ל .

און וואָס האָסטו דאָ ...

ב א ש א .

דאָ בין איך דאָך מיר אַ פּרייער מענש, איך האָב מיר מיין
קאָרב שטענע וועש, אָנשטענדיג געקליידט, ח'לעבען, אַ ביסעל שענערע
קליידער ווי אונזערע נגידה'סטע. (ברענגט אַריין פון איהר צימערל אַ קאַריג-
קאַווע העל קלייד) אַז איך געה אין דעם אַרויס אויף דער מאַרשאַלקאָוסקע
גאַס ווערט אַ געקוק... פּייער און פּלאַם! אַך, ווען איך וואָלט מיך
אַזוי אין דעם קלייד ביי אונז אין שטעטלעל געקענט ווייזען, (וואַרפט
ארויף אויף זיך דאָס קלייד) וואָלט איך מיר אַזוי שפּאַציערט צום באַהן
אַראָב. (נעהט איבער'ן צימער גאַלאַנט, דערהויבענדיג פון הינטער זיך דאָס קלייד,
מאַכענדיג דערביי אַ גרויס-שמערמישע מינע). די גאַל וואָלט דאָך זיי געפּלאַצט...
די פּאַפּלעקציע וואָלטען זי געקריגען אויפ'ן אָרט. (שפּאַצירט איבער די
שטוב אין איהר סטרוי, פעציהענדיג דאָס געוויכט גרויסאַרטיג.)

ר י י ז ע ל

(פּערריכט איהר די פּאלדען פון קלייד פון הינטען אויס. ועצט איהר בעסער
דעם הוט אויפ'ן קאָפּ).

אַט אַזוי, דעם קאָפּ נאָך אַ ביסעל אין דער הויך ... ווער דאַרף
דען צו וויסען, אַז דו ביזט אין אַזאַ הויז געוועזען? דו וועסט זאָגען,
אַז דו ביזט אין אַ געשעפט. אַ גראַף האָט זיך אין דיר פּערליעבט ...

ה י נ ד ע ל

(פון איהר קאסטען אהער).

און וואָס איז דען דער מעהר אַזאַ הויז? מיר זענען נישט,

אפשר, אזוי ווי די מיידלעך אין די געשעפטען? היינט איז די גאנצע וועלט אזוי, די היינטיגע וועלט פערלאנגט עס. היינט זענען אפילו די בעל-הבת'ישע טעכטער נישט בעסער. דאָס איז אונזער פרנסה, אָבער אַז אַזאָ איינע, ווי מיר, האָט חתונה, איז זי געטרייער דעם מאָן פון זיי. מיר ווייסען, וואָס אַ מאָן איז דער טייטש...

ב א ש א

(שפאצירענדיג איבער דער שטוב אין דער פאָריגער פּאָזע).

אַ, יאָ, שען וואָלטען זיי שוין נישט דערקענט? דאָס האָרן זאָגט שוין... און די מאַמע איז דעריבער געשטאַרבען... נישט געקענט איבערטראָגען... איך בין ס'מאָל אויף איהר קבר נישט געווען... (שטעלט זיך אָפּ פּלוצלונג אין מיטן שטוב) טייל מאָל קומט זי צו מיר... ביי נאַכט אין חלום, איך זעה זי, קומט זי צו מיר אין איהרע תּכריכים מיט דערזער, מיט שטעכערס בעלייגט, איבער מינע זינד, און רייסט מיר די קודלעס פון קאָפּ... .

ר י י ז ע ר

אוי וויי, מאַמע-קרוין! האָסט זי געזעהן? ווי זעהט זי אויס? אַגעשטאַרבענע מאַמע? בלייך איז זי?...

ה י נ ד ע ל

שווייגט! גענומען זיך ביי נאַכט פּערצעהלען פון טויטע, דאָ קענען קיין טויטע נישט אַרײַגקומען: אונזער בעל-הבית האָט דאָן אויבען ביי זיך אַ ספר-תּורה שטעהן... (אָבנעהאקט. פּויוע) איז אונזער בעל-הבית'טע פּופּצהען יאָהר אין אַזאָ הויז אָבגעווען, חתונה געהאַט, איז זי אפשר נישט קיין אַרנ'ליך ווייבעל?... היט זי אפשר נישט אָב די דינים, וואָס אַ יודישע טאָכטער דאַרף אָבגעהיטען?... איז אפשר רבקה'לע איהר טאָכטער, נישט קיין פּשר, ריין קינד? און אונזער בעל-הבית איז אפשר נישט קיין אַרנ'ליכער מענש? פּיהרט זיך נישט פּיין אויף? די שענסטע נדבה... אַ ספר-תּורה געלאָזט שרייבען...

רייזעל .

מען זאגט אָבער, אַז אין אַזאַ ספר-תורה טאָר מען נישט לייען-
נען, און די טעכטער פון אַזעלכע מאַמעס ווערען דערנאָך אליין ווי
די מוטערס... עס ציהט זיי, דער יצר-הרע שלטט זיי אין דער
בלאָטע...

הינדעל

(דערשראָקען).

ווער האָט דאָס געזאָגט?

רייזעל .

אַנאַלטע באַבע, אַ כשוף-מאַכערין האָט עס מיר געזאָגט... אַזוי
ווי כשוף איז דאָס...

הינדעל

עס איז אַ גרויסער ליגען... וואו איז זי, די ציגיינערין, וואָלט
איך איהר די אויגען אויסגעדראַפעט... עס איז דאָ אַ גאָט אויף דער
וועלט... מיר האָבען אַ גרויסען גאָט אויף דער וועלט...

מאַנקע

(שליכט ויך אונטער די פאָרהאַנג פון איהר ציטערל אין האַלבע נאַכט-
קליידער, אַרויפגעוואָרפען אויף זיך אַ לייכטע טוך, מען זעהט ביי איהר
אַרום די הויכע קאָלירטע שטרימפּף, די האָר צופלֶששעט, זי איז זעהר אַ
שמוידיגע און מיט אַ לאַנג פרעך-שען געזיכט, זי איז נאָך גענוג יונג, אַ לאַק
פון איהר קאָס איז פּערוואָרפען איבער איהר שטערן, אַז זי רעדט, ווינקט זי
מיט די אויגען, דענסמאָל גיט אַ ציטער איהר גאַנצער קערפּער, און מען האָט
דאָס געפיהל, ווי איהרע בויגער וואָלטען זיך צוואַמען-געבראַכען, קוקט זיך
אום פּערוואונדערט).

וואָס, קיינער איז נישט דאָ?

ר י י ז ע ל

(דערועהט מאנקען, אויפגערוימט).

מאָנקע, דו ביזט עס? גוט, וואָס דו ביזט אַריינגעקומען. (ווייט
אויף הינדלען) זי האָט מיך שוין באַלד פאַר אַ גאַנצע רבי'ציי געמאַכט.
וואו האָסט דו דיין יאָלד געלאָזט?

מ א נ ק ע .

ער איז איינגעשלאָפּען, האָב איך מיך פון איהל אַרויסגע'גנב'עט.

ר י י ז ע ל .

אַ רעכטער פריץ עפעס? ער וועט אפשר שטעלען ביער?

מ א נ ק ע .

אַ משוגע'נער ליטוואַק עפעס דאָרט. דאָס דריטע מאָל קומט ער
צו מיר. נאָר ער פרעגט זיך אויס—ווער דער טאַטע? ווער די מאַמע?
ווי ער וואָלט זיך געוואָלט משדך זיין... קושט ער, בעהאַלט ער דאָס
פנים אין די ברוסט, מאַכט די אויגען צו, און שמייכלעט, ווי די מאַמע
וואָלט איהם געהאַט. (קוקט ויך אום, אין דער שטיל צו הינדלען) רבקה'לע
איז נאָך נישט געווען?

ה י נ ד ע ל

(מיט אַ הנפ'דיג געלעכטערל).

געווען... זי האָט דעם פאָטער גיטראָפּען... האָט ער דא אַ גוואַלד
געמאַכט...

מ א נ ק ע .

וועה איז ביר... שוין לאַנג?

הינדעל .

לאנג שוין ... ער איז שוין אודאי איינגעשלאָפֿען . (אין דער שטיל)
די וועט אודאי באלד אַריינקומען

רייזעל

(אויפגערוימט צו מאַנקען).

קום, מאַנקע, מיר וועלען זיך אויף דער גאַס שטעלען, עס
רעגענט אין דרויסען, טראָפענס ווי די פּערל... דער ערשטער
מאַיאָוער רעגען. ווער געהט אַרויס מיט מיר אונטער דעם רעגען זיך
שטעלען?

מאַנקע

(געהט צו צום פענסטערל).

עס רעגענט אין דרויסען. אַך, וואָס פאַר אַ לייכטער רעגען...
און ווי ער שמעקט... קומט'ס...

באַשאַ

ביי אונז אין דערהיים, אַז עס גיעסט אַזאַ רעגען, ווערען די
רינשטאַקעס ברייט און פּערפלייצען די קליינע געסלעך, און מען טהוט
זיך אויס באַרפּיס און מען טאַנצט אין דעם רעגען אַרום... ווער טהוט
זיך די שיך אויס? (טהוט זיך די שיך מיט די זאַקען אויס, צו מאַנקען) טהו
זיך די שיך אויס, מאַנקע, מיר וועלען אין רעגען אַרומטאַנצען...

מאַנקע

(טהוט זיך אויס די זאַקען, צולאָזט די האַר).

אַזוי וועט אונז דער רעגען בעגיסען פון קאַפּ ביז די פּיס...
מען וואַקסט העכער, אַז מ'זי שטעהט אונטער אַ מאַיאָוען רעגען
וואָס, ניין?

ב א ש א

(לויפט צו)

קומט, מיר וועלען זיך בעגיסען איינע די צווייטע מיט וואסער...
מיט גאנצע הענד וואסער בעשפריצען (וי צולאזט זיך די האָר) אויטצוואַגען
זיך ווי די בוימער ... קומט.

ה י נ ד ע ל

וואַרט, וואַרט, דער „פעטער“ שלאָפט נאָך נישט, ער וועט
נאָך הערען.

(אלע האָרבען זיך איין צום באלקען.)

ר י י ז ע ל

קומט'ס, איהר הערט, ווי ער שנאָרכט?..

מ א נ ק ע

וואַרט, מיר וועלען אין דער שטיל אָנקלאַפען צו רבקה'לען.
(נאָשאַ און רייזעל אָב. מאַנקע נעהמט אַ שמעקען און קלאַפט זעהר לייבט אין
אַ ווינקעל פון באלקען. פון דרויסען הערט זיך, ווי די מיידלעך שפּרינגען אַרום
אין וואַסער, זיי נעהמען הענר פול מיט וואַסער און גיסען דורך די אָפענע
טהיר אין שטיבעל אַריין, רופּענדיג: קומט אַרויס! קומט אַרויס!)

ר ב ק ה' ל ע

(שמעקט אַריין איהר שוואַרצען קאָפּ האָר דורך דעם קליינעם פענסטער. זי איז
אין די נאָכט-קליידער, אין אַ לייכטען שאַל אַרומגעהילט. רופּט שטיל:)
מאַנקע, מאַנקע, דו האַסט מיך גערופּען?

מ א נ ק ע

(נעהמט אַ שטוהל, שמעלט צו צים פענסטער, קריכט אַרויף, דערגרייכט
רבקה'לעס הענר.)

יא, רבקה'לע, איך האָב דיך גערופען ... קום, מיר וועלען זיך
הינטער דעם מאי-רעגען אַרונטערשטעלען, מיר וועלען זיך מיט וואָ-
סער בעגיסען, און וועלען העכער וואַקסען ...

רבקה'לע

(פון איבער דעם פענסטערל).

שווייג, שטילער רעד, איך האָב מיך פון דעם בעט אַרויס-
געגנב'עט ... אַז דער טאַטע זאָל נישט הערען ... איך האָב מורא, ער
זאָל מיך נישט שלאָגען ...

מאַנקע.

האָב נישט מורא פאַר'ן טאַטען, ער וועט זיך נישט אַזוי פלינק
אויפ'האַפען ... קום, מיר וועלען זיך לעבער אויפ'ן רעגען שטעלען.
איך וועל דיר די האָר צולאָזען. (צולאָזט מיט איהרע פינגער רבקה'לעס
שוואַצע פלעכט. פון איבער דעם פענסטער) אַט אַזוי וועל איך זיי דיר אין
רעגען וואַשען.

רבקה'לע.

איך בין אין בלויען נאַכט-העמד ... אַ גאַנצע נאַכט בין איך אין
בעט געלעגען און האָב געוואַרט ביז דער טאַטע וועט איינגעשלאָפען
ווערען, אַז איך זאָל מיך צו דיר קענען אַרויסגנב'ענען, איך האָב
דיין קלאַפען דערהערט און איך האָב מיך פון בעט אַרויסגעשלייערט ...
אַזוי לייכט זיך אַרויסגע'גנב'עט, באַוויסערדייט, צו דער טאַטע זאָל
נישט דערהערען

מאַנקע

(נעהמט זי ארום ליידענשאַפטליך).

קום, רבקה'לע, איך וועל דיינע אויגען אין רעגען-וואסער וואָ-
שען, די נאַכט איז אַזוי לעב, דער רעגען איז אַזוי וואַרים און אַלץ
שמעקט אַזוי אין דער לופט ... קום ...

ר ב ק ה' ל ע .

שווייג ... שווייג ... איך האָב מורא פאַר'ן טאַטען ... ער האָט
מיך געשלאָגען ... ער האָט די שטוב צוגעשלאָסען ... און האָט דעם
שליסעל ביים ספר-תורה בעהאַלטען ... איך בין געלעגען אַ גאַנצע
נאַכט ... איך האָב געהערט, ווי דו האָסט מיך גערופען ... אַזוי שטיל
האַסט דו מיך גערופען ... עס האָט מיך געצויגען צו דיר ... און איך
האָב דעם שליסעל פון אַרונ-קודש צוויסגע'גנב'עט ... מיין האַרץ האָט
אַזוי געקלאַפט ... אַזוי געקלאַפט ...

מ א נ ק ע .

וואַרט, רבקה'לע ... וואַרט ... אָט געה איך צו דיר ... (שפרינגט
אַראָב פון שטוהל, פערלאָזט דעם קעלער) איך קום צו דיר ... איך קום צו
דיר. (מאַנקע אָב. רבקה'לע ווערט פערשוואַונדען פון פענטטער.)

ה י נ ד ע ל

וועלכע האָט דעם שמועס צווישען מאַנקען און רבקה'לען זעהר נייגורג ביי
דער פאַרהאנג פון איהר צימער'ל אויסגעהאַרנט, דרעהט זיך אויפן מיט רעש
ארויף און אַראָב איבער דער שטוב צופלאַסט, נאָכדענקענדיג, ריידענדיג צו זיך
אליין זעהר לאנגזאַם.)

ווען גאָט מאַכט אַזוי, און איך פאַק זיי ביידע אויף אַמאַל,
רבקה'לען מיט מאַנקען, נאָך היינט אויף דער נאַכט ... איך ברענג
זיי ביידע אַהין צו שלמה'נען ... נאָ, נאָ דיר ברויט מיט פוטער ...
דינג אַ דירה, שטעל אַ חופּה, ווער אַ מענש מיט לייטען גלייך ...
(שטעלט זיך אָב אין מיטען שטוב נאָכדענקענדיג, צושפרייט די הענד צום באלקען)
טאַטע אין הימעל, ביסט דאָך אַ טאַטע פאַר יתומים ... מאַמע אין קבר,
מיה דין פאַר מיר ... לאָז מיך קומען צו אַ ברעג! צו אַ תכלית! ...
(פויע) וואָס, ווען גאָט גיט, אַ ספר-תורה אין שוהל לאָז איך איהם
שרייבען ... יעדען שבת דריי פונט ליכט אין בית-המדרש אַריין.
וואַ לאנגע פיווע. פערזונקען אין דער פאַנטאַזיע פון איהר גליק.) ער איז דאָך
אַ גוטער גאָט ... אַ גוטער גאָט ... טאַטע אין הימעל ... מאַמע, מאַמע

שווייג נישט ... שווייג נישט ... מיה דרך ... וועלטען לייג איין ... זי
 געהט אָב צו זיך אין צימערל, הייבט אָן מיט ענערגיע צוואַמענצונעהמיין די זאַלען,
 פון איהר צימערל און פאקט זיי זיך אין איהר קאַרב איין). לאַז מיך נאָך קודם-
 כל גרייט זיין ...

(א לאנגע פּויע. קיינער ווייזט זיך נישט אויף דער סצענע. סאַנקע פיהרט צו-
 געטוליעט צו זיך רבקה'לען ... זיי זענען ביידע אין איין נאס טוך ארומגע-
 הילט ... די האָר צופלאַשעט, אָבגעצוואַנגענע ... און פון די נאסע קליידער רי-
 גען טראַפּענס וואַסער אויף דער פּאַרלאַגע ... זיי זענען ביידע באַרפּים ...
 היגרעל שטעלט זיך הינטער'ן פּאַרהאַנג פון איהר צימערל און האַרבט זיך איין.)

מאַנקע

(רערט מיט אַ בנהאַלטענע לירענישטאַט און ליעבע, שטיל, אָבער זעהר טיפע
 און קליינגער.)

עס איז דיר קאַרט, רבקה'לע? טוליע דרך צו צו מיר ... גוט
 טוליע דרך איין אין מיר ... וואַרים דרך אין מיר, אַזוי גוט אין
 מיר ... קוט, מיר וועלען זיך דאָ ביידע אַנידערזעצן אויף די קאַנאַ-
 פע. (פיהרט זי צו אַ קאַנאַפע, זעצט זיך מיט איהר) אַזוי, אַזוי ... טוליע
 איין דיין פנים אין מיין ברוסט ... אַזוי ... אַזוי ... און גלעט מיך מיט
 דיין לייב ... אַזוי קיהל, ווי וואַסער וואַלט גערונען צווישען אונז ...
 (פּויע) איך האָב דיר די ברוסטען ענטפּלעקט און האָב זיי דיר געוואָ-
 שען אין רעגען-וואַסער, וואָס איז אויף מיין האַר גערונען ... אַזוי
 ווייס און קערנדיג זענען זיינע ברוסטען ... און דאָס בלוט אין זיי
 קיהלט זיך אַזוי אונטער'ן האַנד, ווי ווייסער שניי ... ווי געגליזעוועט
 וואַסער ... און ווי דאָס גראָז אויף די לאַנקעס אַזוי שמעקען זיי ...
 און די האָר האָב איך דיר צולאָזט ... אָט אַזוי ... (צוקעמט זיי צווישען
 איהרע פינגער) איך האָב זיי אַזוי צווישען רעגען געהאַלטען און געוואָ-
 שען זיי, אָט ווי זיי שמעקען ... ווי דער רעגען, (וי באַריגט איין דאָס
 פנים אין רבקה'לעס האָר) דער נאַיאָווער רעגען שמעקט פון זיי אַרויס ...
 צווי לייכט, אַזוי ווייך ... און אַזוי פריש ... ווי דאָס גראָז אויף דער
 לאַנקע ... ווי די עפעל אויף דעם בוים ... אָט אַזוי קיהל מיך מיט
 זיינע האָר, (זי וואַשט זיך דאָס פנים אין איהרע האָר) קיהל מיך אַזוי ...

אָבער וואָרט ... איך וועל דיך ווי אַ פּלה-מיידעל אויפקעמען ... אַ שרימף
מיט צוויי שוואַרצע לאַנגע צעפּ. (צוקעטט איהר די האָר) ווילסט, רבקה'לע?
יָאָ, דו ווילסט?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, יָאָ.

מאַנקע.

דו וועסט זיין די פּלה ... אַ שענע פּלה ... פּרייטאָג צו נאַכטס,
דו זיצסט מיט דיין טאַטעשי מיט די מאַמעשי ביים טיש ... איך—
דער חתן ... דיין חתן ... קומט צופּאָהרען צו דיר צו גאַסט ... ווילסט,
רבקה'לע? ווילסט, יָאָ?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, איך וויל.

מאַנקע.

וואָרט, וואָרט ... טאַטע-מאַמע האָבען זיך שלאָפען געלעגט ...
חתן-פּלה האָבען זיך דאָ געטראַפען ביי טיש, מיר שעמען זיך ...
ווילסט, ניין?

רבקה'לע

(שאַקעלט מיט'ן קאָפּ).

יָאָ, מאַנקע.

מאַנקע.

דערנאָך געהען מיר צו איינער צום צווייטען: דו ביסט דאָך

מיין פלה, איך דיין חתן... מען נעהמט זיך אַרום, (נעהמט זי ארום)
זעהר פעסט אַרום, און מיר קושען זיך זעהר שטיל, אָט אַזוי (קושען
זיך) קושען מיר זיך... מיר ווערען אַזוי רויט, מיר שעמען זיך אַזוי...
עס איז גוט, רבקה'לע, גוט?

רבקה'לע.

יאָ, מאַנקע... יאָ...

מאַנקע

(דערנידערט איהר קול, שעפטשעט איהר ווי אין אויער).
און מיר לעגען זיך דערנאָך שלאָפען אין איין בעט. קיינער
זעהט נישט, קיינער ווייסט נישט, נאָר איך מיט דיר, אָט אַזוי.
(דריקט זי פעסט צו זיך) ווילסט שלאָפען מיט מיר דורך די נאַכט, אַזוי,
איין איין בעט, ווילסט?

רבקה'לע

(קלערט זיך ארום אין איהר).

איך וויל... איך וויל...

מאַנקע

ציהט זי צו זיך).

קום... קום...

רבקה'לע

(אין דער שטיל).

איך האָב מורא פאַר'ן טאַטען... ער וועט זיך אויפּוועקען...

מאַנקע.

וואַרט, רבקה'לע, וואַרט... (מלערט אַ וויילע) ווילסט מיט מיר

צוועק פון דאנען? מיר וועלען זיין אינאיינעם, גאנצע טעג, גאנצע
בעכט... דער טאטע וועט נישט זיין, די מאמע וועט נישט זיין...
קיינער וועט נישט שרייען... שלאגען... מיר וועלען זיין אליין...
גאנצע טעג... עס וועט אזוי פּרעהליך זיין, ווילסט, רבקה'לע,
ווילסט?

רבקה'לע

(פערמאכט די ווינגען).

דער טאטע וועט נישט וויסען?

מאנקע.

ניין, מיר וועלען אנטלויפען שוין יעצט ביי נאַכט מיט הינדלעך
אין איהר שטוב אריין... זי האָט אַ שטוב ביי שלמה'ן, זי האָט מיר
געזאָגט, וועסט זעהען, ווי גוט עס וועט זיין... עס וועלען קומען יונגע
מענשען, אָפיצירען... מיר וועלען זיין אַגאַנצען טאָג אליין... מיר ווע-
לען זיך ווי די אָפיצירען אַנטהון און אויף פּערד אַרומרייטען. קום,
רבקה'לע, ווילסט? יאָ, דו ווילסט? ...

רבקה'לע

(מיט האַרץ-קלאפּונג).

דער טאטע וועט נישט הערען?

מאנקע.

ניין, ניין. ער וועט נישט הערען, ער שלאָפט אזוי געשמאַק...
אַט, דו הערסט, ווי ער שנאָרעכט... (לויפט אין הינדעלס צימער,
כאַפט זי אַן ביי דער האַנט) האָסט אַ שטוב? קום פלינק, פיהר אונז
צוועק! ...

הינדעל

(כאַפט זיך אויף).

יאָ, יאָ, פלינק צו שלמה'ן (וי האפט אקלייד, ווארפט עס אויף
רבקה'לען) ער וועט אונז שוין פיהרען.

מאַנקע

(טוט אָן פלינק רבקה'לען).

דו וועסט זעהען, ווי גוט עס וועט זיין... ווי פּרעהליך עס וועט
זיין. (טהוען זיך אָן, האפען אויף זיך, וואָס זיי קריענען אונטער דער האַנד, אַ טוך,
אַ קאפּטאַן, שטייגען זעהר לאנגזאַם אויף. אין טהיר טרעפען זיי זיך מיט ריזלען און
באַשען, וועלכע קומען אָפּגעצוואַנגען אין שטוב אַרײַן. די לעצטע קוקען אויף זיי
פּערוואונדערט.)

רייזעל. באַשאַ.

וואָהין דאָס?

הינדעל.

מאַכט'ס קיין גערודער, קיין גערויש, נאָך בייער, נאָך ליעמאַנאַד...
(הינדעל, מאַנקע, רבקה'לע אָפּ. ריזעל און באַשאַ קוקען זיך ביידע אָן פּער-
וואונדערט.)

רייזעל.

די מעשה געפעלט מיר נישט.

באַשאַ.

מיר אויך נישט.

רייזעל.

דאָ מוז עפעס זיין—אָ-וואָ! ...

באַשאַ

(קוקט איהר אָן דערשראָקען)

וואָס דאָס ?

רײזעל.

און וואָס געהט עס אונז אָן ? לעשען מיר אויס דעם לאָמפּ און
לעגען מיר זיך שלאָפּען. מיר ווייסען פון גאָר נישט. (דרעהט אַראָפּ
דעם לאָמפּ).
אויף דער סצענע ווערט האַלב טונקעל. די מיידלעך געוון אָפּ יעדע אין
איהר צימערל).

רײזעל

(אָפּגעהענדיג).

אוי, האָט זי וואָהר געזאָגט, די קאָרטען-לייגעריין, אוי האָט זי
וואָהר געזאָגט ...
(אָפּ. אייניגע סעקונדען איז אויף דער סצענע קיינער נישט דאָ. טונקעל).

באַשאַ

לויפּט אַרויס ווילר פון איהר צימערל, האַלב אויסגעטהון מיט אַ שלוכצענדיג געשרויי.

רײזעל

(רוקט אויף די סאָרהאַנג פון איהר צימערל).

וואָס איז דיר באַשאַ ?

באַשאַ

איך האָב מיך מורא צו לייגען. מיר דאַכט זיך, אַז מײן גע-
שטאַרבענע מאַמע מיט די שטעכערס און די דערנער דרעהט זיך אין
מײן שטיבעל אַרום.

רײזעל.

דאָס ספר-תורה איז פּסול געווארען, האָט אונז שוין קיינער
נישט אָפּצוהיטען.

ב א ש א .

איך האָב מורא, אָז עס וועט היינט זיין נישט קיין גוטע נאַכט,
מיין האַרץ ציטערט אין מיר ...

פון איבער'ן באלקען דערהערט זיך פלוצלונג אנערודער, א שארען מיט בעג-
קלעך, מיט טישען, די מיירלעך האַרבען זיך, גלאַצענריג און ערשראָקען, איין.
באלד דערהערט זיך ווי עפעס שווערעס פאלט אַראָב פון די טרעפּ). .

דער „פעטער“

(שרייענדיג).

רבקה'לע, רבקה'לע, וואו ביסט דו?

רייזעל

(צו באשען).

׳ייגען מיר זיך אַנידער שלאָמען ... מיר ווייסען פון גאַרנישט ...
(לייגען זיך ביידע אַנידער און מאַכען זיך הויך שלאָפען...)

דער „פעטער“

(לויפט אַריין מיט אַ ליכט אין דער האַנד, צושויבערט די האַר, אויפ'ן העמד
אַ קאָפּטע אַרויפגעוואָרפען. שרייט ווילד).

רבקה'לע, רבקה'לע איז דאָ? (קיינער ענטפערט נישט. נומ אַ רוק די
פּאַרהאַנגען פון די צימערלעך) רבקה'לע! וואו איז זי? (וועקט אויף די שלאָפענדע
רייזעל און באשען) וואו איז רבקה'לע! רבקה'לע וואו איז?

רייזעל . ב א ש א

(מאַכען זיך די אויגען אויסרייבען מיט די אַרבעל פון די קאָפּטענס).
וואָס ... מיר ווייסען נישט

דער „פעטער“

איהר ווייסט נישט ... איהר ווייסט נישט? ... (לויפט פלינג אַרויס)

מען הערט, ווי ער שטייגט אויף די טרעפ מיט איין שפרונג. נאכהער א שטילע פוזע.
מען הערט, ווי עפעס וואלט זיך אראָבגעוואָרמען פון די טרעפ. די טהיר ניט זיך אַ
פראל אויף מיט רעש, עס פאלט אריין דער „פעטער“, האלטענדיג שרה'ן ביי די
דאָר. ביידע זענען און נאכט.קליידער).

דער „פעטער“

(רייסט שרה'ס קאָפ פאר די האָר צו דער ערד אראָב, ווייזט מיט'ן פינגער
אויפ'ן „היוועל“).

דיין טאַכטער וואו איז דיין טאַכטער?

באַשאַ, רייזעל

(שטעהען ביידע צוגעדריקט צו דער וואנד און ציטערן.)

(פאָרהאַנג פאלט פלינק).

דריטער אקט

ס צ ע נ ע .

צימער ווי אין ערשטען אקט . שענק און קאמאד וענען אויפגערוקט , און שטיקער-וועש , מלבושים וואלגערין זיך איבער די פארלאגע ארום . די טהיר אין רבקה'לעס צימער איז אָפּען און פון דרינען דרינגט אַ שטראַהל פון אַ ברענענדיג ליכט אַרײַן . ש ר ה , מיט צופלאַשעמע האָר , אַרױף-געוואָרפען אױף זיך די קליידער אָהן אָרדנונג , דרעהט זיך איבער די שטוב , אויפקלויבענדיג די צעוואָרפענע זאַלען , פאַקט זיי אין איין פאַק אַײַן , ווי צום אַוועק געהן , אָבער זי לייגט דאָך די מעהרסטע זאַלען צוריק אױף זייער אָרט . גרויער פרויה-מאָרגען . פון די צוגעמאַכטע סענזטער-לאָדען דרינגט אַרײַן דער גרויער מאָרגען .

שרה

(אויפקלויבענדיג די זאָען)

יעקל, וואָס טהוט זיך מיט דיר, יעקל? (נעהט צו צו דער אָפּענער
צוהיר פֿון רבקה'לעס צימער, קוקט אַריין) וואָס זיצסט דו? (רעהט זיך אָב,
אויפהויבענדיג די זאָען) אַ אונגליק, אויסגעגאַנגען, דאָס גאַנצע הויז וויל
ער איבערפֿיהרען... (נעהט נאָך אַמאָל צו צו דער טהיר) יעקל, וואָס שווייגסט
דו? וואָס טהוט זיך מיט דיר? (רעהט זיך אויס, מיט טרעהרען) זיצט אַ
מענש ביי אַ ספר-תורה און קלעהרט און קלעהרט, וואָס איז דאָ צו
קלעהרען? עס איז געשעהן אַ אונגליק, געה אין צירקעל, נעהט דעם
בריסטאָוו... זוך אויף דעם יונג מיט גוטען אָדער מיט בייזען... כל
זמן עס איז נאָך דאָ צייט... (ווענדט זיך צו דער טהיר) וואָס שווייגסט
דו? וואָס שווייגסט דו? (וי ועצט זיך אַנידער אויף אַ פּאָק ביי דער טהיר, פּער-
שטעלט זיך דאָס פנים מיט די הענד און הויבט אָן צו וויינען) ווי משוגע זיצט
ער איינער אַליין, קוקט אויפֿן ספר-תורה און מורמעלט עפּעס מיט די
ליפען... אַני ער הערט נישט, אַני ער זעהט נישט, וואָס טהוט זיך
דאָס מיט איהם? (שטעלט זיך אויף פֿון פּאָק, צום „פּעטער" אין דער טהיר)
מיר איז דאָרט נישט קיין חלוק... דו ווילסט איך זאָל אַוועק-געהן—
געה איך. דער טייוועל וועט מיך נישט נעהמען... איך וועל מיר שוין
דאָרט מיין ברויט געפֿינען. (נעהט זיך איינצופּאַקען איהרע זאָען שווייגענדיג.
פּויוט).

דער „פּעטער"

(קומט אַריין פֿון דער צווייטער שטוב אָהן הוט, אָהן קאַפּאַטע, די האָר
צופּלאַשעט. ער קוקט ווילד מיט די אויגען, רערט מיט אַ שטילען
הייזעריגען טאָן ועהר לאַנגזאַם).

איך וועל געהן... דו וועסט געהן... רבקה'לע וועט געהן...
אַלץ וועט געהן... (וויינט מיט'ן פינגער אויפֿן קעלער) אַלץ אין „הייזעל"
אַריין... גאַט וויל נישט...

ש ר ה .

יעקל, וואָס טהוט זיך דאָס מיט דיר! משוגע ביזט דו געוואָרען...
(געהט צו צו איהם) בעדענק, וואָס דו טהוטסט. עס איז געשעהן אַ אונג-
גליק— ביי וועלכען מענטש געשעהט נישט קיין אונגליק? קום, מיר ווע-
לען אויפֿזוכען שלמה'נען. גיעב איהם 200—300 רובל— זאָל ער אונז
דאָס קינד צוריק-געבען... דער יונג וועט עס טהון... וואָס זיצט דו?
וואָס טהוט זיך דאָס מיט דיר?

דער „פעטער“

(מיט דעם זעלבען טאָן. דרעהט זיך איבער דער שמוב).
מיר איז שוין איינגאַל... די נשמה דעם טייוועל איבערגעגע-
גען... עס וועט שוין גאָר נישט העלפען... גאָט וויל נישט...
(ער שטעלט זיך אַנידער ביים פענסטער און קוקט דורך דעם לאַרען-לאַך)...

ש ר ה .

גאָט וויל נישט... איינגערעדט זיך, דו ווילסט נישט... דו האָסט
דען ליעב דאָס קינד? יעקל, יעקל, (שלעפט איהם) וואָס איז דאָס מיט
דיר געוואָרען, בעדענק כל-זמן עס איז נאָך דאָ צייט... ער קען זי
זאָך דערווייל ערגעץ וואו אַוועקפיהרען... קום אַריבער צום יונג...
די מויד האָט זי דאָך אודאי צו איהם אַריבערגעפיהרט. וואָס שטעהסט
דו? (אַבנעהאקט) איך האָב געשיקט נאָך ר' אלין. מיר וועלען הערען,
וואָס ער וועט זאָגען! — (פויע. דער „פעטער“ קוקט אליין אין איינעם דורכ'ן
פֿענסטער) וואָס קוקסט דו? (פויע) פאַר וואָס ענטפערסט דו מיר נישט?
מצמע קרוין, מען קען דאָך משוגע ווערען.

(דרעהט זיך אָב פֿון איהם און וויינט הויך).

דער „פעטער“

(ווי פֿריהער, דרעהט זיך איבער די שמוב).

אויס הויז... אויס ווייב... אויס טאָכטער... אין „הייזעל“ אַריין...
צוריק אין „הייזעל“ אַריין... מיר דאַרפען נישט קיין טאָכטער... מיר

דאַרפֿען נישט ... נקבות, ווי די מאַמע געוואָרען ... גאָט וויל נישט ...
צוריק אין „הייזעל“, אין הייזעל אַריין ...

ש ר ה .

ווילסט אין „הייזעל“? — מיין כפרה, האָב איך טאַקע אַגעשעפט!
(כאַפט זיך ווייבער צום איינפאַקען) דאָס הויז וויל ער איבערפיהרען ... וואָס
טהוט זיך מיט איהם? (קלערט אַ וויילע) אַז דו ליגסט איבערוואַמען וועל
איך מיך נעהמען צו טהון (נעהמט אַראָב פון די אויערען די בריליאַנטענע אויער-
רינגען) איך וועל אַריבערגעהן צו שלמה'נען, איך גיעב איהם אַוועק די
בריליאַנטענע אויעררינגען (זי וואַט אין פאַק, שלעפט אַרויס אַ נאָלרענע קייט)
מיט דער גאָלדענער קייט און וויל ער נישט, לייג איך איהם צו נאָך
אַ הונדערטער, (זי וואַט דעם טויסטער מיט געלד אין „פעטער'ס“ קעשענעס,
דער „פעטער“ לאָזט זיך בעוואַנען) עט געהט נישט אויס אַ פיערטעל שעה
(זי כאַפט אַ טוך אויף זיך) און רבקה'לע איז דאָ. (ארויסגעהענדיג) פאַר
מיר וועט ער שוין דאָס טהון. (האַקט די טהיר נאָך זיך).

דער „פעטער“

(רעהט זיך איינער אליין איבער דער שטוב. דעם קאַפּ צו דער ערד).
מיר איז שוין סיי-ווי-סיי אַלץ איינס ... דער טייזעל גענומען ...
אויס טאַכטער ... אויס ספר-תורה ... אין „הייזעל“ אַריין ... אין
„הייזעל“ ... גאָט וויל נישט ...

(לאַנגע זיילע. רייזעל ווייזט זיך אין דער טהיר, שמעקט אַריין דעם קאַפּ ...
שליכט זיך אַריין אין דער שטוב, שמעלט זיך ביי דער טהיר. דער „פעטער“
בעמערקט זי, קוקט אויף איהר.)

רייזעל

(שטאַמלענדיג)

איך בין געווען נאָך ר' אלי'ו ... די בעל-הבית'טע האָט געהיי-
סען ... ער וועט באַלד קומען ...

דער „פעטער“

(קוקט זי אָן נאָך אַ וויילע).

סיי-ווי-סיי דער טייוועל גענומען ... גאט וויל נישט ...

רייזעל

אַזאַ אַרנטליך קינד געווען ... אַזאַ שאַד נעבאַך ...

דער „פעטער“

(קוקט זי אָן ווי פּערוואונדערט).

רייזעל

(ווי פּערענטפּערנדיג זיך).

די בעל-הבית'טע האָט מיך געהייסען דאָ וואַרטען, ביז זי וועט
צוריקקומען.

דער „פעטער“.

האַב נישט קיין מורא, איך בין נאָך נישט משוגע געוואָרען ...
נאָך נישט ... גאָט האָט מיך געשטראַפּט ...

רייזעל

ווער האָט זיך געזאָלט ריכטען אויף דעם ... אַזאַ אַרנטליך קינד
געווען ... אַזאַ שאַד נעבאַך ... איך זאָל אַזוי לעבען ...

ר' אלי

(מיט אַ לאַטמטערן אין האַנד קומט אַרײַן).

וואָס איז דאָס אַזעלכעס געשעהן! אַזש מיך געדאַרפט פאַרטאָג
דופּען, (קומט מעהר אין דער שטוב אַרײַן, קוקט אין לאַרען-לאַך) מען מעג
שוין באַלד דאַונען ...

דער „פעטער“

(נישט קוקענדיג אויף ר' אלי'ן).

דאָס ספר-תורה איז פסול געוואָרען, ר' אלי, אויפס טויט אָב-
בן פסל'ט.

ר' אלי

(דערשראָקען).

וואָס רעדסט דו, יוד? חלילה, דאָס ספר-תורה, וואָס איז גע-
שעדין? אויף דער ערד אַראַבגעלאָזט? די גאַנצע שטאָדט דאַרף
פאַנטען ...

דער „פעטער“.

באָך ערגער, ר' אלי.

ר' אלי

(אויפגערענט).

וואָס זאָגסטו, די גאַנצע שטאָדט קען זיך, חלילה, פערזינדיגען ...
וואָס איז געשעהן? זאָג, יוד, רבוננו של עולם!

דער „פעטער“.

אין „הייזעל“ אַראָב ... (ווייזט אויף די פאָדלאָגע, דערנאָך אויף רייזלען)
אזונטען מיט זיי ... אין הייזעל אַריין ... אויס ספר-תורה ...

ר' אלי.

יוד, וואָס רעדסטו? וואָס טהוט זיך דאָס? זאָג!

רייזעל

(ביי דער טהיר, בערוהינט ר' אלי'ן).

ניין, רבי, נישט דאָס ספר-תורה, די טאַכטער ... רבקה'לע ...

די ספר-תורה איז פשר . (ווייזט מיט'ן פינגער אין רבקה'לעס שטוב) דערינען ...

ר' אלי

(אטעמעט אָב).

געלויבט השם יתברך! אָבער דאָס ספר-תורה איז פשר?

רייזעל.

יאָ, רבי.

ר' אלי

(רוהיגער, שפייט אויס).

געלויבט השם יתברך, אָבגעקומען מיט די שרעק ... (צום „סע-טער“) וואָס האָסטו גערעדט נאַרישקייטען? (צו ריוולען, נישט קוקענדיג אויף איהר) אַוועק ... איז זי נאָך נישט דאָ? (צום „פעטער“) איז מען זי שוין געגאַנגען זוכען?

דער „פעטער“.

ביי מיר איז מיין טאָכטער הייליגער, ווי אַ ספר-תורה.

ר' אלי.

רעד נישט קיין נאַרישקייטען ... נאָר שווייג, נאָר מאַך קיין גערודער נישט ... איז מען זי שוין געגאַנגען זוכען? ברענגען? ווייס איך וואָס? וואָס שטעהסטו דאָ?

רייזע?

די בעל-הבית'טע איז שוין געגאַנגען נאָך זייהר.

ר אלי.

וויסט מען, וואו זי איז געגאנגען?

רייזעל.

יא, די בעל-הבית'טע וועט זי באַלד אַהיים ברענגען.

ר' אלי.

איז דאָך ווייטער גוט, וואָס-זשע שרייט עטן, ליאַרמט ... די גאַנצע וועלט זאָל זיך באַלד דערפון דערוויסען. אַזעלכע זאַכען בע-האַלט מען אין דער שטיל ... עס איז נישט שען ... אַ מחותן קען נאָך געוואָהר ווערען דערפון— קאָסט עס באַלד אַ פאַר הונדערט רובעל טייערער ...

ער „פעטער“.

מיין איז שוין סיי-ווי-סיי אַלץ איינס ... אַלע קענען עס וויסען ... אויס טאַכטער ... אויס ספר-תורה ... אין „הייזעל“ אַריין ... אַלץ אין „הייזעל“ אַריין ...

ר' אלי.

ע, ביסט דאָך גאָר חסר-דעה ... עס געשעהט אַ אונגליק ... עס טרעפט זיך ביי מענשען אַ אונגליק. גאָט זאָל שומר ומציל זיין ... וואָס? ווען? גאָט העלפט ... עס געהט דורך בשלום. דער עיקר, קיי-נער ווייסט נישט ... מען הערט נישט, מען זעהט נישט. מען ווישט זיך אָב דאָס מויל און מען מאַכט זיך פון גאַרנישט וויסען ... (צו ריין-לען) מען דאַרף זיך היטען מיט אַ וואָרט ... עס זאָל, חלילה, ווייטער נישט קומען ... געהערט?! (ווענדט זיך צום „פעטער“, דער לעצטער קוקט ערגין וואו ווייט אין דער וועלט אריין.) איך האָב מיך געזעהן. (קוקט זיך אום, אויב ריזעל איז נאָך דאָ. בעמערקענדיג זי, הערט ער אויף. נאָך אַ פּויע הויבט ער ווייטער ען צו רערען שטילער, קוקענדיג אויף ריזעלען, און זי זאָל אַרויסגעהן. לאַנגוואַס ו)

איך האָב מיך געזעהן מיט ... מיט ... (קוקט אויף רייזלען, רייזעל פערשטעהט און סערלאָז די שטוב). איך האָב מיך געזעהען מיט'ן חתנ'ס פּאַטער אין בית-מדרש צווישען מנחה-מעריב, איך האָב גערעדט מיט איהם, דער יוד בעשטעהט שוין בַּלד, איך האָב איהם אפילו פערשטעהן געגע-בען, אַזוי פדרך אגב, אַז די פלה איז נישט פון גרויסען יחוס. מילא, פאַר נאָך אַ הונדערטער... היינטיגע צייטען קיקט מען נישט אויף דעם... איך וועל אודאי שבת, אם ירצה השם, מיט דעם יוד דאָ אַרויפקומען... מען וועט געהן צום דין פּערהערען דעם חתן... נאָר דער עיקר קיינער זאָל נישט וויסען, זאָל נישט געוואָהר ווערען פון דער מעשה, הלילה... עס קען שאָדען... אַ יוד פון יחוס און דער חתן איז אַ טייערער קאָפּ... נו, שטיל דיך איין, נעהם דיר גאָט צו הילף און אַלץ וועט דורכגעהן בדרך-שלום... מיט גאָטס-הילף, איך געה אַהיים מיך מכוין זיין צום דאַונען און, אַז דאָס מיידעל וועט זיין, זאָלסט דו מיר באַלד צו וויסען געבען... דו הערסט? (ביים אַרויסגעהן) נאָר באַלד למען השם... (ווייל אַבגעהן).

דער „פּעטער“

(הויבט זיך אויף, כאַפּט ר' אליין ביי דער האַנד).

הערט, איהר רב, איהר נעהמט אייך מיט אַייער ספר-תורה. איך דאַרף עס שוין נישט מעהר...

ר' אלי

(פּערוואונדערט).

וואָס רעדסט דו? וואָס ווילסט דו? ביזט משוגע געוואָרען, צו חסר-דעה?

דער „פּעטער“.

די טאָכטער איז אין „הייזעל“ געגאַנגען... דאָס ספר-תורה איז פּסול געוואָרען... גאָט האָט מיך געשטראַפּט...

ר' אלי

(פרובט איהם איבערהאקען).

וואָס רעדסט דו?

דער „פעטער“.

איך בין אַזינדיגער מענש, איך ווייס עס גאַנץ גוט אזוי ... די
פּוס האָט ער מיר געדאַרפט אונטערברעכען, דעם קאַפּ אין דער ערד...
אַ יונגען טויט ... פון מיין קינד, וואָס האָט ער געוואָלט? פון מיין
אַרים קינד?

ר' אלי.

הער דו, מען טאָר נישט אזוי רעדען געגען גאָט.

דער „פעטער“

(אויפגערעגט).

אַלץ מעג מען רעדען ... דעם אמת ... איך בין טאַקע יעקל
טשאַפּטשאַוויטש—אַ „פעטער“ פון אַ „הייזעל“, נאָר דעם אמת מעג
מען אפילו גאָט זאָגען ... איך האָב שוין גאָר נישט קיין מורא ... איך
בין געגאַנגען צו אייך אין בית-המדרש אַריין ... איך האָב אַיך אַלץ
פּערצעהלט ... האָט איהר מיך געהייסען אַ ספר-תורה שרייבען. דערי-
גען, ביי איהר אין שטיבעל, האָב איך עס אַריינגעשטעלט ... גאַנצע
נעכט בין איך דערביי געשטאַנען, און איך האָב דערצו אזוי געזאָגט:
דו ביסט טאַקע אַ גאָט ... דו ווייסט פון אַלץ, וואָס איך טו ... דו
וועסט מיך שטראַפען ... שטראַף מיך ... מיין ווייב שטראַף, מיר האָ-
בען געזינדיגט, אָבער מיין אונשולדיג קינד שוין ... אויף מיין אַרים
קינד האָב רחמנות ...

ר' אלי.

עס איז דאָך איהר קיין שום שלעכטס נישט געשעהן ...
זי וועט צוריק-קומען ... וועט נאָך זיין אַ גאַנץ יודיש ווייבעל ...

דער „פעטער“.

סיי-ווי-סיי ... דער טייוועל גענומען ... עס וועט זי שוין צי-
הען ... האָט זי נאָר געמאַכט דעם אָנהויב ... וועט זי שוין נישט רו-
הען ... נישט היינט איז עס מאָרגען ... די נשמה דעם טייוועל איבער-
געגעבען ... איך ווייס עס ... אוי, איך ווייס עס ...

ר' אלי.

דו רעד נישט קיין נאַרישקייטען ... דו שטיל דיך איין ... דו
בעט גאָט איבער אין האַרץ ... לעג אַוועק דיין פרנסה ... דיין טאַכטער
וועט נאָך מ'ט גאָט'ס הילף חתונה האָבען, ווי אַלע יודישע טעכטער
און וועסט נאָך פון איהר נחת האָבען ...

דער „פעטער“.

פערפאַלען, רבי, אוי, פערפאַלען ... וואָלט אויף איהר אַ יונגער
טויט געקומען, רבי, וואָלט איך גאָר נישט געזאָגט ... געשטאַרבען,
ווייס איך, אַז איך האָב אַ פשר קינד בערגאַבען ... געה איך צו איהר
אויף קבר-אַבות, און זאָג מיר אַזוי: אָט דאָ ליגט דיין קינד ... ביסט
דו אַליין אַ זינדיגער מענש, דאָ ליגט דיינס אַ פשר קינד, אַ אַרנטליך
קינד ... אָבער אַזוי וואָס בין איך ווערט אויף דער וועלט? דו אַליין
ביזט זינדיג ... לאַזט איבער אַ זינדיגען דור ... נאָך דיר ... און אַזוי
ציהט זיך די זינד פון דור צו דור ...

ר' אלי.

דו זאָג נישט אַזוי, אַ יוד טאָר נישט אַזוי רעדען, דו נעהם
דיר גאָט צו הילף און דו זאָג אַזוי: וואָס עס איז געווען איז
פערפאַלען ...

דער „פעטער“

(האקט איהם איבער).

איהר, רבי, רעדט מיר נישט איין ... איך ווייס, אַז עס איז

שוין פערפאלען... די זינד ליעגט אויף מיר און אויף מיין הויז, ווי צו
 שוין אויפ'ן האלז ... גאָט האָט נישט געוואָלט ... נאָר איך פרעג
 איך, רבי, פאַר וואָס האָט גאָט נישט געוואָלט? וואָס וואָלט עס
 איהם געאַרט, אַז דו, יעקל טשאַפּטשאַוויטש, וועסט דיך אַרויסראַטעווען
 פון דעם זומפ, אין וועלכען דו זינקסט? (נעהט אַריין אין רבקה'לעס צימער,
 פרעגט אַריין דאָס ספר-תורה, הויבט עס אויף און רעדט) דו, ספר-תורה! איך
 ווייס— דו ביסט אַ גרויסער גאָט! דו ביסט דאָך אונזער גאָט ... איך
 יעקל טשאַפּטשאַוויטש, האָב געזינדיגט ... (קלאַפט זיך מיט די פּוּיסטען אין
 האַרצען) מיינע זינד ... מיינע זינד ... דו מאַך אַ נס, דו שיק אַראָב
 אויף מיר אַ פּייער און פּערברען מיך, אָט אַזוי ווי איך שטעה! דו
 צפּען אויף די ערד און לאָז מיך איינגעזונקען ווערען ... נאָר מיין קינד
 היט מיר אָב ... שיק זי מיר אָב אַזוי ריין, אַזוי אונשולדיג, ווי זי איז
 געווען ... איך ווייס ... ביי דיר איז אַלץ מעגליך ... דו טו אַ נס ... דו
 ביזט דאָך אַ גרויסער גאָט ... אַז נישט ... ביזטו קיין גאָט נישט ... זאָג
 איך דיר, איך, יעקל טשאַפּטשאַוויטש, אַז דו ביזט קיין גאָט נישט ...
 אַז דו ביזט נקמה'דיג, ווי אַ מענש ביזט דו ...

ר' אלי

(גיש זיך אַ טאָפּ אויף און גיש אַ רים אַרויס דאָס ספר-תורה פון „פּעטערס" האַנד).
 דו ווייסט, צו וועמען דו רעדסט?! (קוקט איהם אָן, נעהט דערנאָך
 אַריין אין רבקה'לעס צימער מיט'ן ספר.) דאָס ספר-תורה בעט איבער!

דער „פּעטער“.

דעם אמת מעג מען אפילו גאָט אין פנים אַריין זאָגען. (נעהט
 נאָר ר' אליין אין צימער.) איז ער אַ גאָט, זאָל ער דאָ אויפ'ן אָרט זיין
 נס בעווייזען ...

שרה

(לויפט אַריין מיט אימפעט, זי איז צורודערט, לויפט צו צום שפיגל און
 פּערקעמט זיך די האָר מיט דער האַנד, רופּענדיג).
 קום, אַריין, שלמה, וואָס שטעהסט דו הינטער דער טהיר?

ש ל מ ה

(אין דער טהיר)

וואו איז יעקל? זאָל ער וויסען (קוטש אריין) פאַר אַנאַש בראַט
זעל איך אַלץ מאַכען, כאַטש ער האָט מיך בעליידיגט.

ש ר ה

(לויפט צו דערווייל צו רבקה'לעס טהיר, פערשליסט זיך נאָפֿן פעטער און ר' אליין).
לאָז איהם דאָרט צו רוה, (מיט אַ שמייעל) ער איז דאָך אַ גאַנצער
פרוממיק אין דער לעצטע צייט געוואָרען... חבר'ט זיך מיט פרומע
יודען (לויפט צו, פערשליסט די טהיר נאָך שלמה'נען) פלות זיך אויפגעקליבען,
זאָ אַנשיקעניש דאָס איז, עס איז זיך דאָך פון איהר נישט אָבצויאָ-
גען, לויפט זי נאָך ווי דו וואַלטט שוין איהרער געווען... אוראי אויך
אַ הער-קומען נאָך דיר צו לויפען... (שמייעלט) אוי, שלמה, אוי שלמה
סחורה זיך אַיינגעשאַפט... (זי געהט צו צום פענסטער, פראַלט אויף די לאַדען,
אַ שטראַהל צימער-ליכט בעלויכט דאָס שטיבעל). וואָס האָבען זיי זיך צוגע-
מאַכט? ווי צו דער קנות...

ש ל מ ה

האָב ניש קיין מורא זאָג איך דיר, זאַ איך האָב דיר איינמאַל
צוגעזאָגט יאָ— איז יאָ. פאַר וועמען איך וועל נישט טהון— פאַר דיר
וועל איך עס טהון, כאַטש דו האָסט מיך אין די לעצטע צייט שלעכט
בעהאַעט... נאָר עס מאַכט נישט אויס... מעג זי שוין מיט'ן קאָפּ
פערלייגען, עס וועט שוין גאָר נישט העלפען...

ש ר ה

(נישט אַ געה צו איהם, כאַפט איהם אָן פאַר דער האַנד, קוטש איהם אין די אויגען).
אַזאָ יונג ווי דו ביזט— דאָרפסט דו אַזאָ מויד צו נעהמען? ווער
איז זי? אַרום-געוואָלגערט זיך פון „הייזעל“ צו „הייזעל“, אַזאָ יונג
ווי דו ביזט... קענסט יעצט כאַפען אַ שענעם גראַשען, דאָרפסט דו
זי? אַ יונג מיט אַ פאַר הונדערט רובעל. קענסט דו נישט נעהמען אַ

לייטיש מיידעל? פאַר וואָס נישט? פּרעג איך וואָס, דו ביזט נישט
אַזא יונגער מענש, ווי אַ אַנדערער? (קלאַפּט איהם אויף די פּלייצעס) דו
רעד מיט מיר, שלמה, דו ווייסט: איך בין צו דיר קיינמאָל נישט
געווען שלעכט... כּאָטש איך בין אין די לעצטע צייט אַזוי געווען צו
דיר... דאָך בין איך שטענדיג שרה געווען. זאָג, אפשר נישט? (קוקט
איהם אין די אויגען אַרײַן).

שלמה

(מאַכט זיך נלייך די וואַנסען).

ע, ק'טשאַרטו... דער טייוועל ווייס, געלאָזט זיך דעם קאַפּ
פּערדרעהען פון דער מויד... אויף דערווייל... אַ פּאַר גראָשען צו
כאַפּען... אַ נישט מיינסט דו טאַקע האָב איך געקלעהרט מיט איהר
אויף אַ רעכטען אמת... די מאַמע וואָלט מיר די אָדערן פון לייב
בערשאַלטען... כ'האַב אַ אַרנ'ליכע מאַמע... און מיין שוועסטער?

שרה

קײן אַנדער געשעפט שוין נישט, נאָר זיך דעם קאַפּ צו פּער-
דרעהען מיט אַזא „נישט“ און אַ „היזעל“ זיך צו פּערלייגען? וואָס
מען האָט היינט, משטיינס געזאַגט, פון די גאַנצע „היזעל“? עס לוינט
טאַקע האָבען צו טהון מיט אַזעלכע אויסוואורפּס... (נעהט צו צו איהם,
שטעקט איהם די אויערינגען אײַן) דו נעהם אָט דאָס צו, און נאָ דיר נאָך אַ
הונדערטער צו און זאָג מיר, וואו רבקה'לע איז?

שלמה

וואָס איז וואָהר — דאָס איז וואָהר... דו ביזט אַמאָל געווען אַ
גוטע יודענע (ווינקט צו איהר) אין די לעצטע צייט ביזט דו קאַליע גע-
וואָרען, נאָר עס קומט נישט צו דעם... זאַלט וויסען, אַז שלמה איז
אַ נאַש-בראַט... (נעהט צו די אויערינגען און בעהאַלט ווי אין קעשענע).

שרה

דו זאָג מיר, שלמה, וואו זי איז איצט... פאַר מיר מעגסט דו

אַלץ זאָגען, כאָטש איך בין איהר מאַמע ... דו וויסט: איך שרעק מיך
נישט איבער מיט אַזעלכע זאַכען ... זאָג, האָסט דו ערגעץ זי אַנזעק-
געפיהרט ... צו אַ ...

ש ל מ ה .

זי איז זעהר נאָהענט פון דאָנען ... אַז איך זאָג דיר, אַז איך
ברענג זי דיר — ברענג איך זי ... הערסט, אַזאַ יאָהר שוין אויף מיר,
זאָסט פאַר אַ נקבה דאָס קען זיין ... איהר בליק ... איהר שיק ... גע-
ממור'ט זאָג איך דיר, אויף איין אויג ...

ש ר ה .

הע, שרה קען נאָך ... זאָג מיר, שלמה, וואו האָסט דו זי
פאַר מיר קענסט דו אַלץ זאָגען ... (נעהמט איהם אַרום מיט איין האַנד, קלאַ-
פענדיג איהם מיט דער צווייטער אויף דער פלייצע און קוקט איהם שעלמיש אין
די אויגען.) יאָ ... זאָג, גוטער-ברודער!

ש ל מ ה .

נישט ווייט פון דאָנען ... נישט ווייט ...

(עם הערט זיך אַ קלאַפּען מיט פּוּיסטען אין דער טהיר פון דרויסען),

ה י נ ד ע ל

(הינטער דער סצענע).

דו וויסט נישט פון איהר ... דו וויסט נישט פון איהר ...

ש ר ה .

לאַז זי דעם קאָפּ אָן וואַנד קלאַפּען ... אין די לאַפּקע ווי זי
האַט איהם אַריינגעכאַפּט ... האַ ... האַ ... ער טאָר דאָך גאַרנישט געהן
אַהן איהר ... (קוקט איהם שעלמיש אָן) שעמען מעגסטו זיך, מיט מיידען
טראַגט ער זיך אַרום ... (שלמה קלערט אַ וויילע, שרה כאַפּט איהם אַן ביי דער

האנר, גיט איהם א פיהר אָב אין אַ זייט. מיט מיר ריייד ... וואָס דאַרפסט
דו זי? איך וועל דיר געבען אַ מיידעל ... דו וועסט זעהען. (הויגש
צו איהם.)

הינדעל.

(הינדעל ברעכט אויף די טהיר, לויפט אריין מיט אימפעט).
וואָס האָבען זיי זיך אין איהם אָנגעכאַפט? אַ ביזע נאַכט אויף
זייער קאַפּ, ביי זיי לויפט אַוועק אַ טאַכטער ... (כאַפט אָן שלמה'ן ביי
דער האַנד) דו ווייסט נישט, וואו זי איז. וואָס ווילען זיי פון דיר?

שרה

(זעצט זיך אַוועק אויף אַ שטוהל, קוקט אָן שלמה'ן שעלמיש, ווייזט אויף
הינדעלען).

דאָס איז זי, די חיה'טע? כאַ—כאַ—כאַ ...

הינדעל

(קוקט זיך אום).

ווי אַ ביזע געלעכטער עס איז אויף איהר ... (צו שלמה'ן) דו
ווייסט נישט פון איהר, (פיהרט איהם אין אַ זייט, אין דער שטיל) מיר ווע-
לען אַוועקפאַהרען קיין לאַדז ... דאָרט אַ חופּה שטעלען ... אַ דירה דינ-
גען ... אַזעלכע צוויי נקבות ... בעדענק, וואָס דו טהוסט? (הויך) וואָס
האַבען זיי זיך אָן דיר אָנגעטשעפעט? דו ווייסט נישט פון איהר ...
(ציהט איהם ביי דער האַנד) קום, שלמה ... (שלמה ווייגערט זיך).

שרה

(הויך מיט אַ חנפ'דיג שמויזעלע).

נו, פאַרוואָס געהסטו נישט מיט איהר, שלמה? זי איז דאָך
געקומען נאָך דיר ... אַוועקפאַהרען נאָך לאַדז ... אַ חופּה שטעלען ...
אַ דירה דינגען ... הים, הים. (הויכט זיך אויף צו שלמה'ן, ציהט איהם אַוועק)

פון הינדלען.) אַזאַ יונגער יונג ווי דו ביסט, האָסט אַ אָרנטליכע יודי-
שע מאַמע, אַ פרומען טאַטען געהאַט... וואָס וויל זי פון דיר האָבען?
וואָס האָט זי זיך צו דיר צוגעטשעפעט?

ש ל מ ה

(רופט).

קום, שרה, נעהם אַרויף רבקה'לען.

ה י נ ד ע ל

(פערשטעלט איהם מיט דער האַנד דעם מויל).

דו וועסט נישט זאָגען... דו וויסט נישט פון איהר, (ווי לויפט צו
צו דער אויסגאנגס-טהור, און מאַכט זי צו, אוועקשטעלנדיג זיך ביי איהר). איך
וועל דיך נישט אַרויסלאָזען. (וואַרפט זיך צו שלמה'ן, כאַפט איהם אָן ביי דער
האַנד) געדענק, שלמה... זיי מעגען, מיר טאַרען נישט?! קום, שלמה...
מיר וועלען אוועקפּאָהרען... אַזאַ פרנסה... אַזאַ פרנסה...

ש ל מ ה

מיר האָבען שוין געהערט... שוין געהערט... (שטופט זי אָב פון זיך)
שפעטער וועלען מיר ריידען, איצט האָב איך קיין צייט נישט. (נעהט
אַרויס מיט שרה'ן).

ש ר ה

(לויפט צוריק אַרײַן, גיט אַ פּראָל אויף די טהור פון רבקה'לעס צימער, רופט).
רבקה'לע איז דאָ!

ה י נ ד ע ל

(אין קאָרדאָר).

איך וועל דיך נישט לאָזען... דו וועסט נישט זאָגען...

שלמה

(אין דער טהור)

קום, שרה.

שרה

(ארויסלויפנדיג נאך שלמה'ן).

איך געה, שלמה.

(שרה, שלמה, הינדריל אב).

ר' ארי

(קומט אריין מיט'ן „פעטער“).

גלויבט צו גאָט! גלויבט צו גאָט! צום „פעטער“, וועלכער דרעהט זיך ארויף און אראָב איבער דער שטוב. ר' אלי געהט איהם נאָך) און זעהסט, אָט האָט דיר השם יתברך געהאַלפּען... ער שטראָפּט טאַקע, אָבער ער טיקט די רפואה פאַר די מכה... כאָטש דו האָסט געזינדיגט, כאָטש דו האָסט גערעדט עזות־קייטען. (וואָגט איהם אָן) פון איצט אָן מוזט דו בעהמען אויף דיר, אַז דו זאָלסט אַזעלכע ווערטער נישט רעדען... זאָלסט דרך-ארץ האָבען... גרויס דרך-ארץ... זאָלסט וויסען, וואָס אַ ספר תורה איז, און וואָס אַ יוד אַ למדן איז... מוזט געהן אין בית-המדרש אַריין, מוזט דו געהן... מוזט אַ גרויסע נדבה אויף תומכי-תורה גע-בען... און פאַסטען אַ תענית, וועט גאָט דיר מוחל זיין... (פויע).

(קוקט אויפ'ן „פעטער“, וועלכער דרעהט זיך ארויף און אראָב פּערטראַכט אין אַנדערע ענינים) וואָס, דו הערסט מיך נישט? מיט השם יתברך'ס הילף וועט אַלץ דורכגעגעהן בשלום, איך וועל טאַקע באַלד אַריבערגעהן נאָכ'ן חתנים פאַטער... און מיר וועלען די זאָך אַ דורכשמועסען בפרוטרוט... נאָר זאָלסט דיר נישט דינגען, אַ הונדערטער אַרויף, אַ הונדערטער אַראָב. זאָלסט וויסען, ווער ער איז און ווער דו ביזט... און זאָלסט טאַקע באַלד מסלק זיין דעם נדן און נישט בעלעמוטשען מיט די התונה... אַז עס זאָל, הלילה, נאָך אַמאָל צו קיין מכשול נישט קומען... אַזעלכע זאָכען לייגט מען נישט אַב... (קוקט אויפ'ן „פעטער“) וואָס, דו

הערסט מין נישט? איך רעד דאָך צו דיר?

דער „פעטער“

(ווי צו זיך)

גיין זאך וויל איך זי נאָר פרעגען, נאָר איין זאך, נאָר דעם
אמת זאָל זי מיר זאָגען... דעם גאַנצען אמת: יאָ, אָדער ניין.

ר' אלי.

דו זינדיג נישט, דאַנק גאָט, וואָס ער האָט דיך אויף אַזוי
פיעל געהאַלפּען.

דער „פעטער“

(ווי פריהער)

איך וועל איהר גאָר נישט טהון... נאָר דעם אמת: יאָ, אָדער
ניין.

אלי.

דעם אמת... דעם אמת... גאָט וועט העלפּען... אַליץ וועט אַ
דורכגען בשלום... איך געה שוין נאָכ'ן מחותן, ער איז אין בית-
המדרש און וואָרט אויף מיר אודאי, (קוקט זיך אום) זאָג דיין פּלונית,
אַז זי זאָל דאָ דערווייל צורוימען... און דו מאַך אַ קנין-יד, טאַקע
באַלד אויפ'ן אָרט... אַז ער זאָל קיין צייט נישט האָבען פון עפעס
געוואָהר צו ווערען און חרטה צו האָבען... שמועס אָב די זחונה
און שיק אַוועק די פּלה צום חתנים משפּחה... נאָר נישט בעלעמוט-
שעט... שאַ שטיל, קיינער זאָל נישט געוואָהר ווערען... (מאַט זיך
צום אַרויסגעהן) און דו שלאָג דיר די נאַרישקייטען פון קאַפּ אַרויס, געהם
דיר גאָט צו הילף, און זיי אויפגערוימט... אַז דער מחותן זאָל חלילה
גאָר נישט בעמערקען... (אַרויסגעהענדיג) זאָג דיין פּלונית, אַז זי זאָל דאָ
אַרענטליך מאַכען (געהט אָב).

דער „פּעטער“

(דערהט זיך ווי פריהער איבער די שמוב).
נאָר דעם אמת זאָל זי מיר זאָגען ... דעז ריינעם אמת.
(א לענגערע פּויוע)

שרה

(אין דער טהיר).
קום אריין, קום, דער טאַטע וועט דיך נישט שלאָגען ... (פויוע)
געה אריין זאָג איך דיר. (שמופּט אריין רבקה'לען. רבקה'לע איו אין א טוך
אַרומגעהילט איבערן קאָפּ, שמעהט ביי דער טהיר, קוקט אונגערשעמט מיט די
אויגען, פערביסען די ליפּען, שווינגט, שמעהענדיג אויף אין אַרט).

שרה

און וואָס שמעהסט דו, טאַכטער לעבען? נחת אונז אָנגעהן ...
פאַר אונזער פּראַצע ... פאַר אונזער מיה ... שוין שפּעטער זיך מיט
דיר אַברעכענען (האַקט אָפּ) געה אריין ... קעם דיך צו, טהו אָן אַ
קלייד, אַ מענש דאַרף צו קומען ... (צום „פּעטער“) איך האָב געטראָפּען
ר' אליין, ער איז געגאַנגען נאָכ'ן מחותן ... (קוקט זיך אין שמוב אום)
אַ חורבן נאָך מיר — ווי דו זעהסט אויס!
(נעהמט זיך האַסטיג די זאַכען גלייך צו שמעלען).

דער „פּעטער“

(דערועהט רבקה'לען, קוקט זי אָן, דערגעהנט זיך צו איהר, נעהמט זי ווייך אָן
ביי דער האַנד, פיהרט זי אהין צום טיש).
האַב נישט קיין מורא, איך וועל דיך נישט שלאָגען ... (ער זעצט
זיך) זעץ דאָ זיך אַנידער נעבען מיר, (רוקט איהר אַ שטוהל אהער) זעץ דיך.

רבקה'לע

(ברוגינג. בעהאַלט דאָס פנים אין אַ טוך).
איך קען שמעהן אַזויך.

דער „פעטער“.

זען דײך, (ער ועצט זי אנירער) האָב נישט קיין מורא

רבקה'לע

(פון אונטער דער טוך).

וואָס האָב איך מורא צו האָבען?

דער „פעטער“

(שטאַמעלט)

רבקה'לע, זאָג מיר, רבקה'לע... דו ביזט מיין טאָכטער, אין ציין דיין טאַטע, (ווייזט אויף שרה'ן) דאָס איז דיין מאַמע... זאָג מיר, טאָכטער, זעה, דעם גאַנצען אמת זאָג מיר... דו האָב נישט קיין מורא פאַר מיר... דו שעם דײך נישט פאַר מיר... איך ווייס, נישט איבער דייע זינד, נישט איבער דייע זינד... איבער מיינע, איבער מיינע, איבער דיין מאַמעס זינד... אונזערע זינד... זאָג מיר, טאָכטער.

שרה.

גיב נאָר אַ קוק, ווי ער האָט זיך אַנידערגעזעצט מיט איהר אויסטענה'ן... וואָס וויל ער פון איהר האָבען? קוים דערלעבט! לאָז זי אַריינגעהן אָנטהון זיך, אַ מענש דאַרף דאָך באַלד אַנקומען. (געהט צו, וויל אונזערהמען רבקה'לען פון „פעטער“).

דער „פעטער“.

לאָז זי אָב זאָג איך דיר.

(שטופט אָב שרה'ן פון רבקה'לען).

שרה.

משוגע איז ער געוואָרען היינט, וואָס טהוט זיך דאָס מיט איהם? געהט זיך ווייטער צו צורוימען.

דער „פעטער“

(ועגט אַנידער רבקה'לען נעמען זיך).

איך וועל דיך נישט שלאָגען ... (נעהמט אָן מיט וויינע פּינגער איהר דינעם האלו) ווען איך וואָלט דיר דעם האָלו אָפּגעדרעהט אָט אַזוי, איי-דער דו ביזט אויפגעוואַקסען, וואָלט פאַר דיר גלייכער געווען און פאַר מיר גלייכער געווען ... נאָר האָב נישט קיין מורא, איך וועל דיר גאַרנישט טהון ... נישט איבער דיינע זינד האָט אונז גאָט געשטראַפּט, איבער אוי-ערע. איך האָב דיך אָפּגעהיט ווי מיין אויג אין קאָפּ, אַ ספּר-תורה האָב איך געלאָזט שרייבען, פאַר דיינעט וועגען ... איך האָב עס צו דיר אין שטיבעל אַריינגעשטעלט און דערצו געבעטען גאַנצע טעג, גאַנצע נעכט: היט אָב מיין קינד פון שלעכטס ... מיך שטראַף, דיין מאַמע שטראַף, נאָר מיין קינד היט אָב ... וועסט אויפ-וואַקסען, וועל איך מיט דיר אַ שדוך טהון ... איך וועל דיר נעהמען אַ אַרענטליכען יונגען-מאַן פאַר אַ חתן ... איך וועל איך ביידען קעסט געבען ... איהר וועט איך ביידע לעבען ...

רבקה'לע

(פון אינטער דער טוך).

איך האָב נאָך צייט חתונה צו האָבען ... איך בין נאָך נישט אזוי אַלט.

שרה.

דאָס רעדט נאָך אַקעגען ...

רבקה'לע.

נאָר מיר ווילען זיי מאַכען פאַר אַ רבי'צין, פאַר וואָס האָט די מאַמע נישט אַזוי פריה חתונה געהאַט?

שרה.

האַלט דעם פּיסק, וואָרום איך פאַטש עס דיר אויס! אויס-

נעלערענט זיך דאָס, איבער איין נאַכט זיך אויסגעלערנט!

רבקה'לע

(ניט פערשטענדיג).

יאָ, איך ווייס שוין ...

דער „פּעטער“.

לאָז זי אָב! (האַסטיג) איך וויל זי נאָר איין זאַך פּרעגען ... נאָר
איין זאַך, דעם אמת זאָג מיר ... איך וועל דיך נישט שלאָגען, איך
וועל דיר נישט אָנריהרען, נישט דו ביזט שולדיג ... (קען דאָס וואָרט
נישט אַרויסרייען) אָפען זאָג מיר, דאָס ... דאָס ... דעם גאַנצען אמת
זאָג מיר ... דעם אמת ...

שרה.

וואָס פאַר אַ אמת זאָל זי דיר זאָגען? וואָס ווילסט דו פון איהר
האַבען?

דער „פּעטער“.

נישט דיך פּרעג איך. (שמעלט זיך אויף, כאַטש אָן רבקה'לען ביי דער
האַנד) דו שעם דיך נישט פאַר מיר ... איך בין אַ טאַטע בין איך ...
פאַר מיר קענסט דו אַלץ זאָגען ... זאָג אָפען ... ביזט נאָך ... ביזט
נאָך אזוי ריין, ווי דו ביזט אַרויסגעאַנגען פון דאַנען? ביזט דו נאָך
אַ פּשר יודיש קינד?

שרה

(רייסט אַרויס רבקה'לען פון פּעטערס האַנד).

וואָס ווילסט דו פון איהר האַבען; דאָס מינד ווייסט נישט פון
קיין שלעכטס, לאָז זי אָב.

דער „פעטער“

(האלט רבקה'לען פעסט ביי דער האנד, פרובט איהר קוקען אין פנים אריין).
דו זאָג מיר דעם אמת, איך וועל דיר גלויבען ... אין פנים
אריין קוק מיר ... גלייך אין פנים אריין ... ביזט נאָך אַ כשר יודיש
קינד? אין פנים אריין קוק מיר, גלייך אין פנים אריין! (בעמיהט זיך
צו קוקען איהר אין פנים אריין. רבקה'לע בעהאלט דאָס פנים אין טוך).

שרה.

פאַר וואָס נעהמסט דו נישט די טוך פון קאָפּ אַראָב? אין שטוב
אין אַ טוך? (רייסט איהר די טוך פון קאָפּ אַראָב, רבקה'לע לאָזט זיך נישט, בע-
האלט דאָס פנים אין קאפּטען).

דער „פעטער“

(שרייט).

דו זאָג מיר יעצט ... שעט דיר נישט ... איך וועל דיר גאָר
נישט טהון. (האלט זי פעסט ביי די הענד, נעהמט זי צו זיך און קוקט איהר
אין די אויגען). ביסט דו נאָך אַ כשר יודיש קינד? — זאָג מיר, דאָ
אויפ'ן אָרט.

רבקה'לע.

(פרובט פערשטעקען דאָס פנים אין קאפּטען

איר ווייס נישט ...

דער „פעטער“

(שרייט).

דו ווייסט נישט ... דו ווייסט נישט, נאָר ווער דען
ווייסט? .. ווי הייסט: דו ווייסט נישט? .. דעם אמת זאָגען ... זאָג,
ביסטו נאָר ..

רבקה' לע .

(גיש ויך ארים ארויס פון פעטער'ס הענד).

און די מאַמע האָט געמעגט? .. און דער טאַטע האָט געמעגט? ..
איך ווייס שוין פון אַלץ ... (פערשמעלט זיך דאָס פנים מיט די הענד) שלאָגטס
מיך, שלאָגטס מיך!

(שרה לויפט צו מיט אויסגעשמרעקטע הענד, וויל רבקה'לען שלאָגען, דער
פעטער שמופּט זי אָב מיט איין קלאַפּ, ועצט זיך אַוועק בלייך אויף זיין
שמוהל, אַטעמט שווער אָב. רבקה'לע ועצט זיך אויף דער ערד, וויינט הויך.
אַ שאַילע לאַנגע פּויע. שרה דרעהט זיך אין שאַוב אַרום. מען זעהט, אַז
זי ווייסט נישט, פון וואָס צו אָנטאַנגען. נאָך אַ לאַנגע פּויע נעהמט זי דעם
בעזעם און קעהרט אויס די שאַוב שווייגענדיג, ווי זי וואָלט עפעס גענוב'עט,
נאַכהער געהט זי צו צו רבקה'לען, הויבט זי אויף ביי דער האַנד און פיהרט
זי אַרײַן אין צימער. דאָס אַלץ טהוט זי שווייגענדיג. דער „פעטער“ גלייך
אויף זיין אָרט. רבקה'לע אָב).

שרה

(קומט אַרײַן פון רבקה'לעס צימער, לויפט צו צום „פעטער“ . האַפּט איהם אָן
פאַר דער האַנד, בעטענדיג זיך).

יעקל, בעדענק דיך, געדענק אין גאָט, ווער דאַרף דען פון עפעס
צו וויסען? ... (פּויע) שטיל דיך איין ... (פּויע) רבקה'לע וועט חתונה
האַבען, מיר וועלען נאָך נחת פון איהר דערלעבען ...

דער „פעטער“

(שווייגט)

שרה

טהו זָן אַ קאַפּאַטע, זיי וועלען דאָך באַלד אָנקומען. (קוקט אויף
דעם „פעטער“, אָפהאַקענדיג) ווער דאַרף דען פון עפעס צו וויסען?

דער „פעטער“

(שווייגט, גלאַצט מיט די אויגען אויף איין אָרט).

שרה

(ברענגט אריין דעם פעטערס ראָק, טהוט איהם אָן אַ הוט. דער „פעטער“
לאָזט זיך אָנטהון.)

אַזאַ אונגליק ... אַזאַ אונגליק ... געה רעכט דיך אויף עפעס ...
(אַנגעהוון דעם „פעטער“, מאַכט זי אויף זיך גלייך די מלבושים, שטעלט אַלץ אין אָרד-
נונג, לויפט אַריין אין רבקה'לעס צימער, מען הערט ווי זי בעהאַלט עפעס דערינען.
לויפט באלד צוריק אַרויך.) שוין שפעטער מיט דיך זיך אַברעכענען. (קוקט
אַרום די שטוב, אויב עס איז אַלץ אין אָרדנונג. גלויבט נאָך עפעס אויס.) היינטיגע
צייטען ... האָווע אויף קינדער, אוי, אוי ...
(אויף די טרעפּ הערט מען אויפגעהערע טריט.)

שרה

(לויפט צו צום „פעטער“, ציהט איהם ביים אַרבעל).
זיי געהען, געדענק אָן גאַט ... יעקל ... אַלס קען נאָך גוט ווערען ...
(עס קומען אַריין ר' אלי און אַ פרעמדער יוד.)

שרה

(שטופט אַרונטער די האָר אונטערן שויטעל, שטעלט זיך אין די טהור, גרייט
אויפצונעהמען די געסט.)

ר' אלי.

גוט מאַרגען.

שרה

גוט מאַרגען — גוט יאָהר. ברוך הבא, (אַביסעל צומישט. שטעלט זי
אנידער אַ שטוהל. בעט ויזען.)

ר' אלי

(פרעהליך).

וואו איז דער מחותן? (וועט מיט די אויגען דעם „פעטער“).

שרה

(מיט אַ שמייכלע צום „פעטער“).

יעקל, פאַרוואָס ווייזט דו דיך נישט? (וי רוקט געהנטער דעם שטוהל)

צום, פעטער".

(די יודען גיבען איהם אַב שלום-עליכם, זענען זיך.)

ר' אלי

(בעווענט מיט די הענד).

לאַז מען זיך באַלד נעהמען צום ענין. (צום פרעמדען יוד, ווייזענדיג אויפ'ן „פעטער“) דער יוד וויל זיך מיט אייך משדך זיין, ער האָט אַ כשר'ע, יודישע בתולה, וויל ער איהר געבען אַ מאַן אַ תלמיד-חכם, קעסט כל ימיו.

דער פרעמדער יוד.

מהיכי היתא!

דער „פעטער“

(שטעלט זיך אויף פון טיש.)

יָאָ, ר' יוד, אַ כשר'ע יודישע בתולה ... אַ כשר'ע ...

ר' אלי

(צום פרעמדען יוד.)

פינף הונדערט רובל במזומנים וויל ער באַלד מסלק זיין צו די תנאים ... קעסט כל ימיו ... האַלטען איהם ווי אַ אייגען קינד.

דער פרעמדער יוד.

מילא מיין סחורה האָב איך נישט אויסצוריהמען, ער זיצט אַ צוויי יאָהר און לערנט — האָט ער די הוראה אין קעשענע.

ר' אלי.

דאָס ווייסט מען טאַקע — דער יוד וועט איהם האַלטען ווי אַ אויג אין קאַפּ, פון כל טוב וועט ער דאָ האַבען, ער וועט קען זי-צען און לערנען יום ולילה.

דער „פעטער“.

(ווייזט אויף רבקה'לעס צימער.)

יָאָ, דאָרט, דערינען וועט ער זיצען און לערנען אין דער

היידיגער תורה ... איך האָב אַ כשר'ע, יודישע טאַכטער. (געהט אַרײַן אין רבקה'לעס צימער און שלעפט אַרויס מיט געוואַלד רבקה'לען בײַ דער האַנד, זי איז נאָך האַלב אויסגעטאָן, די האַר צופלאַשעט. ווייזט אויף רבקה'לען) **אַ כשר'ע יודישע בתולה וועט חתונה האָבען פאַר אייער זוהן ... האָבען כשר'ע יודישע קינדער ... ווי יעדע יודישע טאַכטער ...** (צו שרה'ן) **וואָס, נײַן? לאַמט ווילד צום פרעמדען יוד.** **יאָ, יאָ, מחותן, אַ כשר יודיש ווייבעל זײן ... מײן ווייב וועט זי אונטער דער חופּה פיהרען ... אין „הייזעל“ אַראָב! אונטען! (ווייזט אויפ'ן קעלער) אין „הייזעל“! (שלעפט רבקה'לען בײַ די האַר צו דער טהיר) אין „הייזעל“ אַראָב**

שרה

(לויפט צו ווילד).

געוואַלד, מענשען, ער איז משוגע געוואָרען! (ווייל אַרויסרייסען רבקה'לען).

(דער „פעטער“ שמופט זי אָב, שלעפט אַרויס רבקה'לען פאַר די האַר).

דער „פעטער“

אין „הייזעל“ אַראָב ... (אָב מיט רבקה'לען, הינטער דער סצענע הערמט זען רבקה'לעס געוויינן).

דער פרעמדער יוד.

(ערשטוינט און דערשראָקען).

וואָס איז דאָס?

(ה' אלי ווינקט צו איהם, שלעפט איהם ביים אַרבעל און ווייזט איהם אויף)

דער טהיר, דער פרעמדער יוד שמעהט נאָך ערשטוינט. ר' אלי ציהט איהם

צו דער טהיר, געהען אָב. פּוּוּע.)

דער „פעטער“

ברענגט צוריק צושלעפען בײַ דער האַנד ר' אלי'ן, וועלכען ער האָט אויף

די טרעפּ געפאַקט.)

דאָס ספר-תורה געהמט אייך מיט, איך דאַרף עס שוין נישט מעהר

(פאַר האַנג).

ש ל ו ם א ש

ד ע ר ב ו נ ד
פ ו ן ד י ש ו ו א כ ע

ע ד ר א מ ע א י ן ד ר יי א ק מ ע ן .

פ א ר ל א ג , ק ו ל ט ו ר - ל י ג ע " ו ו א ר ש ע

איבערדרוקען, איבערזעצן און
אויספיהרען און דער ערלויבניש
פֿין מחבר איז פארזעהרט.

Copyright by
Sholem Asch
1922

פער זאָנען:

סטעפאן בארטקאוויטש. א גוי אין די פיערציגער; אויפזעהער פון דער צוקער-פאבריק „קאנטאנטיין“. עס פלעלט איהם אין האנד. אין דריטען אקט ערשיינט ער אלס „גב“.

יאָדוויגא בארטקאוויטש. זיין סעפארירטע פרוי, אין זיינע יאָהרען. אַנדרושע. א בעזעצונער קונסט-מאלער, היינט א שטובען-מאלער. העלענא. זיין פרוי. אין דריטען אקט ערשיינט זי אלס די „מאדענע“.

}	יאָש
	מיכאַל
	טאַלשא

א שטובן-מאלער.

שילער פון אַ מאלער-אקאדעמיע.

פאנטאַסטישע פיגורן: די פראַסטיטוטקע, דער שיפור, דער בעטלער, דער ממור, דער נאר, דער גב, די פרוי מיט די קינדער.

ערשטער אַקט

די סצענע שטעלט פֿאַר אַ גרויסען פּויערשען
הויף אין אַ קליין שטעטל אונטער דער שטאָדט,
פון אלע זייטען קומען זיך אָן פעלדער צו גע-
הען, טייל שוין בעאַרבייטע, טייל נישט. דער
הויף איז אַרומגערינגעלט מיט אַ צוים. דער צוים
איז באַזעצט מיט אלטע טאַפּאַלען, צווישען זיי
אַנאַלטער צלם. ווייט אין הינטערגרונד בערג.
די ווייכטעל גיסט זיך הינטער זיי. אין הויף
אַ פּויערשע שטוב מיט צוויי פענסטער, אַ גרויסע
ווערענדע. אַפּויער שטעהט אויף דעם פעלד ביי
דעם פענסטער און בעאַרבייט די ערד. עס איז
פּרייהלינג. די בוימער פֿאַר דעם פענסטער און
פֿאַר דער ווערענדע בליהען שוין קירשען-בלי-
העכץ. עס איז אַ הערליכער זונען-נאַך-מיטאָג
אלעס איז בעגאַסען מיט ליכט.

אין הויף ווייזט זיך אנדרושעי, עס איז א הויכער מאנספערשויך, א אַבגעלעבטער, מיט דארע, לאנגע צעשויבערטע האַר, שטאַרק געקנייטשט געזיכט, אַרימליך אַנגעטהאַן, מיט אַ שניט פון אַ פּראַמייניצעלען פּלייזמר. די הענד אין די הויזען-קעשענעס און פּייפט אַ ליעד. די קינדער לויפּען איהם נאָך און שרייען.

אַ נ ד ר ז ש ע י

צו יאָרוינען.

ווייסט, ווער עס איז געקומען? די שוהלע איז דאָ, דער פּראַפּעסאָר איז מיט דער שוהלע אויפן לאַנדשאַפט געקן-מען. אַ, אַ חברה, זאָג איך דיר, די קאָלעגען.

י א ד ו ו י ג א .

דו דרעה זיך אַרום, דרעה זיך אַרום, און דער איד וועט באלד קומען נאָך דיר, ער איז שוין דאָ געווען דיר זוכען אייניגע מאָל.

אַ נ ד ר ז ש ע י .

קאָן ער זיך אויפן קאָפּ שטעלען. היינט געה איך נישט שטובען מאָלען, עה, די קאָלעגען וועלען זיך אַודאי באלד אויפן באַרג ווייזען, דאָס לאַנדשאַפט מאָלען. דאָס וועטער היינט פונקט צום לאַנדשאַפט מאָלען... די לופט אַזאַ קלאַרע. ער קוקט זיך אין הימעל אַריין, און די וואַלקען, אַ-וואַ אַ-וואַ.

י א ד ו ו י ג א .

דו האַסט אַפּנים פּערגעסען; דו מיינסט, אַז דו ביסט נאָך אין די יונגע יאָהרען. זי ווייזט אויף דער צווייטער טיר. זיי האָבען קיין ברויט נישט דערינען. די קינדער דרעהען זיך פאַר'ן טיר אַרום ווי די הונגעריגע פּויגעליך.

אַ נ ד ר ז ש ע י .

קאָן זיך טאַהן וואָס עס איז, היינט גיי איך נישט שטובען מאָלען, היינט בין איך נישט קיין שטובען-מאָלער. ער כאַפט אַ צווייג פון די בימער און ציהט איהם צו זיך, גאָ זעה, ווי גרויס

דאָס בליהעכץ איז שוין, עס שפאלטען זיך שוין קנאָספען.
זעה, די בלעטליך ווייזען זיך שוין.

י א ד ו ו י ג א .

פאָרויכטיג, משוגענער, וועסט די צווייג אָברעכען.

א נ ד ר ז ש ע י

פיעטשעט די צווייג ווי מען פיעטשעט אַ קליין קינד.

האָב נישט קיין מורא, איך וועל דעם קיין שלעכטס נישט
טהאָן. אז איך דערזעה דאָס ווי עס עפענט דאָס מיילעכעל
און די גרינע קעפליך הויבען זיך אָן אַרויסצוברעכען, ווערט
אין מיר עפעס — אַ, איך וויל צוריקכאַפען דאָס, וואָס איך
האָב פערלאָרען, עס ווערט אזוי באַנג... אזוי באַנג... פּלוצים.
האָב נישט קיין מורא, איך וועל נאָך אלעס לאָזען שטעהען
און איך וועל אוועקפּאַהרען נאָך פאַריו נאָך, דאָרט, ער רופט
צום פויער האלב אין שפּאַט. נו, ווי זאָגסט דו, פעטערעל, בין איך
אַ פאַרפּאַלענער מענש, אָדער האָב איך נאָך האָפענונג?

י א ד ו ו י ג א .

קוקט איהם אן.

אוועקפּאַהרען? דו? לעג דאָך אוועק דינע שטיק. אַ קראַנק
ווייב מיט אַ האלב טויך קינדערליך, וואָלסט ליעבער אַרבייטען
געגאַנגען, ברויט דעם ווייב געבראַכט. צום פויער. הער נישט
אויף איהם, ער מאַכט זיך צום נאַר.

ד ע ר פ ו י ע ר

מיט אַ געלעכטעריל.

איך קאָן דעם פאַן זעהר גוט, האָט ליעב געלעכטערט.

א נ ד ר ז ש ע י

דאָס איז אלעס דער פרייהלינג שולדיג. כּלעבען, אז איך
דערזעה די קנאָספען און פיהל דעם לופט דאָ, און אָט די
פּלימליך וואָס דער פרייהלינג ציהט פון יעדען קשאַק זיין
בליהעכץ אַרויס, דאַכט זיך מר, אז איך בין איך אַ פּער-
וואַרפענער קשאַק אונטער אַ צוים ערגעץ און דער פרייהלינג
האָט צו מיר אויך דערגרייכט. פון דערווייטענס ווייזט זיך
העלענקא, זי איז אַרימליך געקליידעט מיט אַ פנים פון אַ הייליגער
געפייניגטע.

א ד ו ו י ג א .

דאָס ווייב זוכט דין.

א נ ד ר ז ש ע י

דער זעהט העלענקען, וועלכע וואנט נישט אהינצוגעהן.

וואָס איז?

ה ע ל ע נ א

מיט מורא.

ביזט נישט געגאנגען צו דער אַרבייט, דער איד וויל קיי
געלד נישט געבען.

א נ ד ר ז ש ע י

און צו דעם האָסט דו מיך געבראַכט, אז איך זאָל אַ שטובען.
מאַלער ווערען. דענסטמאַל, ווען דער פּראָפּעסאָר קומט צו
פאַהרען און איך זעה די קאַלעגען קומען אויפֿן לאַנדשאַפּט,
זאָל איך צום איד געהען שטובען מאַלען. זעה, צו וואָס דו
וואָסט מיר געבראַכט.

ה ע ל ע נ א

מיט אונטערטעניגקייט און מורא.

די קינדער ווילען עסען.

א נ ד ר ז ש ע י

איך ווייס, אז דו וואָלסט געוואָלט, אז איך זאָל נעהמען דעם
פענעל און געהן דורך דער שטאָדט, אז די קאַלעגען זאָלען
זעהען, אז איך בין אַ שטובען-מאַלער; איך ווייס, אז דו
וואָלסט עס געוואָלט, אז דענסטמאַל, ווען עס ברענט אין
מיר, ווען עס האָט מיך געגעבען אַ נעהם אָן דער חשק, איך ווער
בעגייסטערט. וואָלסט דו געוואָלט, אז איך זאָל צום איד
שטובען כאַלען געהען. ער געהט צו צו יאָדוויגען, זעהען זי דעם
גורל פון אַ קינסטלער, וויל ער זיך שוין אַמאָל נעהמען צו דער
קונסט, קומט דאָס ווייב, ברויט פאַר די קינדער. אין האַמלע-
טישען טאָג, אָדער ברויט, אָדער די קונסט, דאָס איז די פּראַ-
גע? ניין, אַ קינסטלער טאָר נישט חתונה האַבען, טאָר נישט
קיין קינדער האַבען, דאָן איז ער אַ פּערפּאָלענער מענש-
שאַני יאָדוויגא נעהמט ארויס קליינעלט פון טאש און ביט איהם.

א נ ד ר ז ש ע י

גייט איבער דאָס בעלד העלענקען, וועלכע געהט אָב מיט שווייגען צו יאדווייגען.
דאָ איז אַ אַרטיסט, מאַדאָם. אַ אַרטיסט, אַז עס געהמט איהם
אָן דער חשק, אַז עס קומט אויף איהם די בעגייסטערונג,
מעג אפילו דאָס ווייב מיט די קינדער הונגערען, וועט ער
אויף גאַרנישט קוקען. ער קוקט זיך איין אין הימעל צרײן. אָה,
וואָס פאַר אַ וואָלקען... וואָס פאַר אַ וואָלקען, ווי עס ציהט
זיך... און דעם קאַליער זעה, זעה, וואָס פאַרע פאַרבען...
אָה, וואָלט איך געוואָלט אַט אַווי, אַט אַווי... איך
וואָלט זיי געוויזען, ווער עס וואָלט בעסער אויסגע-
כאַפט דעם וואָלקען, כאַטש איך האָב שוין אַווי לאַנג דעם
פענוזעל אין האַנד נישט געהאַלטען. לאַז מיך נאָר זעהען
וואָס זיי מאַכען. געהט צרײן אין שטוב, ברענגט אַרויס אויף דער
ווערזאנדע פענוזען מיט פאַרבען, אין אַ בעלעכטעריל. מען איז דאָך
אויך אַמאָל אין אַקאַדעמיע געווען, איך האָב דאָך אויך
עפעס אַ מאַדאַנע אין דער קירכע.

• א ד ו ו י ג א •

וואָס, דו געהסט שוין וויעדער לאַנדשאַפטען מאַלען? אַהאָה,
די שוהלע, יעדען פרייהלינג, ווען די שוהלע קומט, געהמסט
דו דיך לאַנדשאַפטען מאַלען און קיינמאָל ענדיגסט זיי נישט...
וויפיעל האָסט זיי שוין דאַרט? יעדען פרייהלינג אַ לאַנד-
שאַפט.

א נ ד ר ז ש ע י

בעקוקענדיג די פאַרבען מיט דעם פענוזעל.

דו, פאַניע, לאַך נישט אויס אַ אַרטיסט. אַ אַרטיסט, כאַטש
ער איז געפאַלען. כאַטש ער האָט אַ ווייב מיט זעקס קינד-
דערליך, ווי איך האָב, וועלכער בעדאַרף אויף זיי אַרביי-
טען, דאָך, אַז עס געהמט איהם אָן די בעגייסטערונג, דער
חשק, אָה, קען ער גרויסעס אויפטהאַן. און דאָן ווערט ער
וויעדער אַווי בעריהמט, ווי ער איז געוועזען. ווען ער האָט
די מאַדאַנע געמאַלט. דו געדענקסט נישט, ווען איך האָב
די מאַדאַנע, ער בעקוקט די פאַרבען. ווייסע פאַרב איז דאָך
וועט סטייען, גרויע פאַרב איז נישטאַ, און גרויע פאַרב

דארף מען דוקא צו א לאנדשאפט א סך. ערד, לאַנקעס, בוימער, דאָס ווערט אלעס מיט גרויע פארב געמאָלט. נור גרויע פארב איז ביליג, זעהער ביליג, ווייל זי ווערט פון ערד געמאכט. ווייסע פארב קאָסט א סך. נאָר ווייסע פארב האָב איך נאָך, וועט סטייען.

יא ד ו י ג א

צו וועלכער ער האָט געקוקט די גאנצע צייט, ווען ער האָט גערעדט וועגען די פארבען, געהמט ארויס קליינגעלד און גיט איהם איבער מיט א ליבליכען טאָן, ערנסט.

ו, פערטרינק עס נישט, לייעבער.

א נ ד ר ז ש ע י

בעלידיבט.

קאָנסט דו נישט קיין אַרטיסטישע נשמה. אַ אַרטיסט וועט דיר אלעס פאַרטרינקען, זיין ווייב מיט זיינע קינדער, נור גיט זיין פאַליטרע מיט די פאַרבען, ניר נישט זיין לייזענט, אזוי ווי אַ גנב וועט דיר קיין מאָל נישט זיין קאַלעגע אַרויס געבען. וואָס מיינסט דו? ס'איז אַ שטוב אויסצומאָלען פאַר דעם איד, וואָס מען פערקויפט די פאַרבען און מען פערטרינקט דאָס געלד? דאָס איז. ווייזענדיג אויף דער פאַליטרע. די קונסט, און די קונסט איז ביי אַ אַרטיסט ער רופט אין דער צווייטער שטוב אַרײַן. העלענאַ, העלענאַ, שיק אַרויס דעם שירם, דעם גרויסען שירם, לאָז מיך נור זעהן עפעס אַ אַרטיסט דענטליכע רעם. לויפט פלינק אין שטוב אַרײַן, ברענגט אַרויס לייזענט מיט אַ רעם, געמט זיך זיי צוצוקלאַפּען אויף די טרעפּעליך פאַר די וועראַנדע.

יא ד ו י ג א

וואָס, אַ נייעס בילד? וואָלט אפשר אַ יושר געווען, זאָלט דאָס ענדיגען, וואָס האָסט אָנגעהויבען פאַר אַ יאָהרען פרייה לינג?

א נ ד ר ז ש ע י

קאָנסט דו נישט קיין אַרטיסט, פאַני, אַ אַרטיסט וועט דיר קיינמאָל נישט ענדיגען דאָס, וואָס ער האָט אָנגעהויבען. איינמאָל אוועקגעלעגט—איז אויס, פון קאַפּ אַרויסגעפּלויגען,

שטענדיג נייעס. ער ווייזט אויפן קאפ. פיעל אידעען זענען
 דאָ. עס קומט אין הויף אריין אַ איד אין אַ איינגעווייטען כאלט.
 צום איד. כיווייס, איצקא, אַ שטוב אויסצומאַלען אויף פסח?
 ניין, ניין, היינט נישט. היינט בין איך נישט קיין שטובען-
 מאַלער. ער ווייזט איהם דעם לייזענער, וואָס ער קלאַפט צו. זעהט,
 וואָס איך בין היינט?

ד ע ר א י ד .

אַבער געדענק אין גאַט, אַ האַלבע שטאַרט וואַרט מיט
 אַרבייט אויף אונז. אַרויסגעשטעלט די זאַצען פון די שטוב-
 בען. ביים סוחר גאַלדבערג און ביי זילבערשטיינען וואַרטען
 אַלע מיטן מאַלען, און איהר זענט נישט געקומען צו דער
 אַרבייט.

אַ נ ד ר ז ש ע י

אַרבעטענדיג ביי דער רעם.

היינט וועט איהר גאַרנישט מיט מיר מאַכען, היינט וועל
 איך נישט געהען צו דיר אַרבייטען. די קאַלעגען פון דער
 קאָאָדעמיע זענען געקומען אויפן לאַנדשאַפט. דער פּראָפּע-
 סאַר איז דאָ.

ד ע ר א י ד

ווענדעט זיך צו דער פּאַני יאָרוויגאַ.

און זאָגען זי, אַ גאַנץ יאָהר אויף דעם געוואַרט און געלד
 אויסגענומען, שטענדיג געלד, אין היינט, ווען עס ברענט
 אונטער די הענט, לאָזט ער מיך אין מיטען. איך וועל דאָך
 אומגליקליך ווערען. די פּאַרב שטעהט, די שטובען אויס-
 גערומט. מען רייסט דאָך מיר די טירען אָב. וואָס טהוט
 זיך? ווילסט געלד, נאָ דיר געלד, איך וויל זיך נישט רע-
 כענען, אָבער קום צו דער אַרבייט.

פ א נ י י א ד ו ו י ג א

צו אַנדרושעיען.

כילעבען, וואָלסט בעסער געטהאָן, וואָלסט צו דער אַרבייט
 געגאַנגען: לעג אַוועק, וועסט סיי ווי סיי גאַר נישט מאַ-
 כען.

אַנדרזשען

אַרבייטענדיג די רעם.

וועט אייך גאַרנישט העלפען, אָה, קאַנט איהר אַבער נישט
קיינ אַרטיסט. ער האָט געענדיגט די רעם און געהט פלינק אַרײַן אין
שטוב.

דער איד

צו יאדוויגען.

עס איז דאָך נישט צו פערצעהלען, דאָס ווייב מיט די קינד-
דער שטאַרבען פון הונגער. שיקען יעדן טאָג צו מיר נאָך
געלד. נ'וואָס קאָן איך טהאָן. פון וואַנען האָב איך? מען
דאַרף דאָך זיין אַ גולן, אַראַזבאַיניק אויף זיין אייגען ווייב
און קינד.

אַנדרזשען

קומט אַרייס, אויפ'ן קאַפּ אַ גרויסען רעמבראַנדישען קאַפעליוש אויף דער שפיץ
גרושיווע, אַ גרויסען שירם אונטער דעם אַרעם, די פאַליטרע מיט די פענזלען אויף
די פלייצעס פּערוואַרפען מיט אַ אַרטיסטישע מינע.
אַ אַרטיסט וועט דיר אויף גאָר נישט קוקען, וועט דיר
אַלעס לאָזען שטעהן. ווען עס נעמט איהם אָן דער חשק
צו דער קונסט. ער געהט אָב מיט אַ גרויסאַרטיגער אַרטיסטישער
מינע.

דער איד

לויפט איהם נאָך.

אַבער גוואַלד, וואָס טהוט זיך דאָ אין מיטן ברען פון סעזיף?
איהר האָט דאָך אַ ווייב מיט קינדער, וו'ס הונגערען, געהען
דאָך אויס פאַר אַ שטיקעל ברויט, גוואַלד ווי קן מן דאָ?
אַנדערשע הערט איהם נישט, געהט אָב מיט דער פריהערדיקער אַרטיסטישער
מינע, דער איר נאָך איהם, יאדוויגאָ קוקט זיי נאָך און לאַכט ביז זיי פּערשווינג
דען אונטערן טויער.

דאָס טויער עפענט זיך, עס פּאָרט אַרײַן אויף זיין צווייטערע סטעפּאָן באַרט-
קאָוויטש. עס איז אַ ברייטבייניגער מאַנספּערשוין, שטאַרק מיט אַ בעוואַקסענער
באַרד, הויכע ברעמען, שפּרינגט אַראָב פון פּוהר, האַלטענדיג אין דער האַנד
דריי בוימליך, דער אַרבעל אין טאַש אַריינגעלעגט.

סטעפאן בארטקאוויטש.
גוט מאָר ען, מיין שען ווייבעלע, גוט מאָרגען.
פּאַני יאָדוויגאַ.

וואָס ביסטו דו געקומען, עס איז דאָך נישט זו טאָג היינט?
סטעפאן.

העי, מיין שען ווייבעל איז בייו, און איך האָב געמיינט, און
איך האָב געמיינט—זעה, דער פרייהלינג איז געקומען, ז מער
געוואָרען אויפן לאַנד. ער וויינט איהר די בוימליך. זעהסט,
וואָס איך האָב דיר געבראַכט?

פּאַני יאָדוויגאַ

וואָס פאַלסטו דו אָן אויף מיר פֿין דער הוילער הויט? וואָס
לאָט דו מיך נישט צו רוה? מיר זענען דאָך צושיידט.

סטעפאן

קראַצט זיך אין קאָפּ.

העי, העי, מיין שען ווייבעלע איז בייו, און איך האָב איר
לויב גענומען, פון דער פאַבריק, אהיים געקומען. איך
האָב געוואָלט אַקאַציען=בוים יך פערפלאַנצען דאָ, אין דעם
גאַרטען דאָ. עס איז פרייהלינג, זומער, די פייגעליך
פישטשען.

פּאַני יאָדוויגאַ.

איך דאַרף עס נישט, איך וויל עס נישט, פיהר דיר וואוהין
דו ווילסט אַקאַציען=פערפלאַנצען. וואָס האָסטו דו צו מיר?
מיר זענען צושיידט, די קירכע האָט אונז סעפאַרט, דער
ביסקאָפּ אליין, וואָס קריכט דו צו מיר? איך דאַרף פֿין
דיר גאַרנישט, עס איז מיין הונד, מיין היים, אַך וויל עס
נישט ליידען.

סטעפאן.

איז נישט גוט. קראַצט זיך אין קאָפּ. איז נישט גוט. דאָס וויי-
בעל טרייבט פון הויז, און איך האָב פון די העררן אורלויב
גענומען, און איך האָב מיר גערעכענט, איך וועל מיר אהיים
קומען צו מיין שען ווייבעל, ביים טיש זיך זעצען, דעם
ראָק אַראָבואַרפען, דעם שפּאַדיל נעמען, מיין גאַרטען בע-
אַרבעטען, ווי אַלע פויערים טהוען, ווען עס קומט דער

פריהל נג. איך וועל זיך מיט מיין שען וויבעל פרעהען.
מתנות שענקען, די אקאציען פערפלאנצען דאָ פאר דעם
הויז, פאר די פענסטער, זיי בליהען אזוי שען. איז נישט
גוט, דאָס וויבעל טרייבט פון הויז.

פ א ד ו ו י ג א .

א, איך קאָן דיינע שטיקלעך! איך בין דיר נישט קיין ווייב,
אז דו זאָלסט צו מיר אַהיים קומען. האָסט דיר געבעטען,
אז דו ווילסט ביי אַ היימישען טיש פערברענגען, עס איז
דיר באַנג, זאָגסט דו, איך האָב דיר ערלויבט. הויבסט דו
שוין אָן אין דער וואַכען צו קריכען, אין מיטן העלען טאָג
אַראַפּצופאַלען, נאָך איבער נאַכט דאָ וועלען איבערבלייבען.
א, איך קאָן דיינע שטיק! ניין, עס וועט דיר גאָר נישט
געלינגען.

ס ט ע פ א נ .

ווער וויל דען עפעס פון דיר! איך קוק דיר נישט נאָך,
איך מיש מיך נישט אַריין, טהו דיר וואָס דו ווילסט, מיט
וועגען דו ווילסט. אַלע פויערים זענען אַהיים צו די וויי-
בער געגאַנגען, די פעלדער בעאַרבייטען, בין איך אויך
אַהיים געקומען. עס איז באַנג אַליין אין פאַבריק צו זיצען,
ווען דער פריהלינג קומט.

פ א ד ו ו י ג א .

דייטט איהם איבער.

מיט וואָס פאַר רעכט מיר נאָך צו קוקען? איך בין דאָך
נישט דיין ווייב, אז דו זאָלסט מיר נאַכקוקען.

ס ט ע פ א נ .

שמייכלט.

אודאי נישט, א. נישט, דו האָסט רעכט.

פ א נ י א ד ו ו י ג א .

און מיט וועס איך וועל וועלען איז נישט דיין עסק, און
צו לאַכען האָסט דו נישט וואָס, און דיינע בוימעליך קאַנסט
דו דיר צו וועמען דו ווילסט פיהרען. דאָס פעלד בעאַרבייט
מען שוין אָהן דיר. געפינען זיך דען נישט קיין אַנדערע

ווייבער אַחוץ מיר אויף דער וועלט, וואָס דו האָסט זיך
אַנגעטשעפעט אָן מיר?

ט ט ע פ א ן

שמייעלט.

ניין, טייערינקע, איך האָב נישט צו וועמען צו פֿאַהרען,
און וויל נישט קיינעם בויםליך פּערפלאַנצען, און אז דער
פרייהלינג האָט זיך אין דרויסען בעוויזען, האָט זיך מיר צו
קיינעם נישט פּערבענקט, נאָר נאָך מיין יונג ווייבעלע, נאָך
מיין שען ווייבעלע, אונזער גאָרטען, פֿאַר אונזער הויז. ער
ענדיגט נישט דעם זאָך, שטעהט אין קוקט אויף די פּאַני יאָרוויגא מיט
אַ שמייעלע, פּערקרימט זיינע ליפּען און ווייזט זיינע גרויסע ציינער.

פ א נ י א ד ו ו י ג א

קוקט איהם אָן מיט פּעראַכטונג.

אַה, איך האָב דיך פיינט! וואָלסט געוואוסט, ווי איך קאָן
דיך נישט ליידען, וואָלסט דו נישט געקומען צו מיר.

ט ט ע פ א ן

מיט דעם זעלבטן שמייעל.

און איך האָב דיך דוקא ליעב, און אז דער פרייהלינג האָט
זיך בעוויזען, און די פּויערים האָנען געבעטען אַהיים צו
די ווייבער, האָט זיך מיר צו קיינעם נישט געוואָלט, נאָך
גאָר נישט געבענקט, נור נאָך מיין שען ווייבעלע, נאָך
מיין קליין ווייבעלע, זי דאָ ער ווייזט אויף דער פלייצע פון
אַכגעהאַקטער האַנד. אויף מיין טראָהן צו זע-ען אין זי איבער
דער שטאָדט צו פיהרען. ער שמייעלט אין ווייזט איהר די פלייצע
קום, מיין ווייבעלע, אויף מיין טראָהן.

י א ד ו ו י ג א

קוקט אויף איהם מיט דער זעלבער פּעראַכטענדער מינע, אַבשאַקלענדיג זיך פון
איהם.

אַה, ווי אַבשויליך!

ט ט ע פ א ן

און דו ביזט היינט דוקא אזוי שען אזוי... מיין טייער
ווייבעלע, מיין קליין ווייבעלע.

זי זענדעט זיך אָפּ פון איהם. עס קומט צו לויכען אַנדערשע מיטן הוט אין פּאַליטרע.

יא דוויגא

לכט.

נו, שוין אזוי פלינק צוריק געקומען? ווייטער אָנגעהויבן
אַ לאַנדשאַפּט?

אַנדרזשע.

ניין. איך האָב געטראָפּען די קאָלעגען, איך האָב זיי פּער-
בעטען אַהער, איך בין פּאַראַוויס געלאָפּען אָנוואַגען. דערזעהט
סטעפּאַנען. אַה, און דו בין אויך דאָ! אַה, ווי גוט האָסט
דו געטהאָן, וואָס דו ביזט געקומען. עס דערמאַנט אָן זונג-
טאָג. צו טרינקען האָסט דו עפּעס געבראַכט?

סטעפּאַן.

שוויג, ער ווייזט אויף יאָרוויגען, די פּאַני איז ביין, זי טרייבט
פון שטוב.

אַנדרזשע.

פאַרוואָס? צו יאָרוויגען, אַה, לאָו איהם די פּאַני דאָ לאָזען.
עס איז אזא שיינער טאָג אין דרויסען, עס איז איהם אַ שאַד
אין דער פּאַבריק צו יאָגען, כילעבען.

סטעפּאַן

ווינקט צו איהם.

בעט דו, גראַף, בעט, דו ביזט היינט אין לאַסקע.

יאָ דוויגא.

יאָ, ער וועט זיך באַלד אָנשיכורין און סקאַנדאַלען מאַכען,
איבערנאַכט וועלען דאָ איבערבלייבען.

אַנדרזשע

צו סטעפּאַנען.

וועסט נישט ברויען? וועסט זיין אַרטיג, יאָ? און אזוי ווי
די זון וועט זיך זעצען אויף דער פּוהר, און היידא צוריק
אין פּאַבריק אַריין—יאָ?

סטעפּאַן שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

אַנדרזשע.

נו, זעהסט דו, איך זאָג גוט פאַר איהם. ער וועט זיין אַר-
טיג, ער וועט גאַרנישט אָנברויען, לאָו איהם דאָ איבער,

(דער בונד פון די שוואַכע 2.)

פאניע. כילעפען, עס איז א רחמנות, אזא שענער טאָג אין דרויסען, פריהלינג, און ער איז דאָך אַ גוטער יונג. ער קלאַפּט איהם אויף דער פלייצע. נו, זעץ דין אַוועק. אַזוי. אין צו טרינקען האָסט דו עפעס געבראַכט? סטעפּאָן אַייזט אויף דער פּוּהר. אַזוי איז רעכט. נאָ געדענק, איך האָב גוט געזאָגט. צוהאַ, איך זעה שוין די קאַלעגען. צו יעדוויגען. די פּאַני וועט דאָך גאַרנישט האָבען געגען, דיר אויף אַ גלעזעלע צו פּער-בעטען. עס זענען וואוילע יונגען, אָנפאַנגער ערשט, קינדער נאָך, אָבער בעגאַבטע בעסטעס, רז. פּאַעל'ס סאַמע, רעמ-בראַנד'ס סאַמע. ער רופט זיי פון דער וועראַנדע אַרצב, לויפט אין הויף, אין דער פּאַרטקע ווייזען זיך צוויי-דריי יונגע לייט שילער פון מאַלער-אַקאַדעמיע. ביטע, לאָזען די העררן ערלויבען, ביטע. זיי קומען אַריין. אַנדרושע שטעלט פּאַר. די מאַדאַם פון הויז, פּאַנג באַרטקאַוויטש, פּאַן באַרטקאַוויטש.

יאָדוויגאַ.

ביטע, לאָזען די העררן. די הערן שטעלן זיך פּאַר. ניוועל איך אין קיך געהען, זעהען וואָס הערט זיך מיט טהע.

סטעפּאָן.

וואָס טהע, דאָס איז אַ ווייבערשע זאָך, איך ווייס וואָס די העררן האָבן ליעב. נעהמט אַרויס פון קעשענע צוויי פּלעשליך קאַניאַקי מיט דעם זיך ערוואַרימען, וואָס?

אַנדרושע.

דאָס איז אַ כּיטרע בעסטע. אויף סטעפּאָנען. דער ווייסט צו טרעפען אין סאַמע מיטן. ער גיסט אין די גלעזליך. לאָזען די העררן ערלויבען. איך ווייס, וואָס הייסט אַזוי שטעהן אויפ'ן פעלד און מאַלען די לאַנקעס, די הענד ווערען שטייף, מען דערוואַרימט זיך אַ ביסעל, פליהען די אידעען אַליין אין קאָפּ אַריין. צו דער פּאַני יעדוויגאַ. ביטע, לאָז די פּאַני מיט אונז ערלויבען. צו די סטודענטען אויף יעדוויגען. אַ גרויסע ליעב-האַבערין פון אונזער קנסט, אוי, שוין ניט איינעם פון אונזערע ברידער פון נויט אַרויסגעהאַלפּען. מיטן גלעזיל צו איהר. קאַלעגען, קיין לעק נישט פּריהער. רינגלען אַרום די מאַ-דאָס מיט די גלעזליך. אויף דיין וואָל, פּאַניע.

פאני יאדוויגא

מיט א שמייעל.

אז איהר ווילט עס. אויף אייער וואהל, העררן.

אלע.

בראָוואָ, בראָוואָ!

אנדרזשען.

היינט איז די רייהע ביי אונז.

סטעפאן.

נור נישט רעדען צו ערשט, צו ערשט טרינקען.

אנדרזשען

מיט וויעדער אן די גלעזליך.

ביי וועט שטודירען די העררן, ביי אלכאָוויטשען? אָ, דאָס
איז אַ שטאַרקער קינסטלער. איך האָב זיינע בילדער אין
קונסט-אויסשטעלונג געזעהען. מיט אַ פערלעגען שמייעלע. איך
בין דאָך אויך אמאָל אַ קינסטלער געווען, אין אַקאדעמיע
געווען מיט'ן פראָפעסאָר דאָ אויפ'ן לאַנדשאַפּט געקומען.
יאָ, יאָ, העררן, מיט סטאַכאָוויטשען, ביי דעם גרויסען סטאַ-
כאָוויטשען געלערענט, נאָר דאָס איז שוין לאַנג, זעהר לאַנג
— שוין אלעט פערנעסען. אז דו זיצסט דאָ אין דעם העק,
אין דעם קליינעם שטעדטל.

די סטודענטען

צווישען זיך מיט איראַניע.

ביי סטאַכאָוויטשען! אָ-וואָ, קאָלעגע, איהר הערט, ביי
סטאַכאָוויטשען אליין!

סטעפאן

קלאפט אנדרזשען אין דער פלייצע.

נאָך ווי הייסט העררן, אַ גאַנצער ראַפּאָעל געוועזען, אַ מאַי
דאָנע פאַר דער קירכע געמאָלט. מיט רהמנות. יעצט איז זי
נעבען געפאַלען, אין אַרימקייט דאָ, אַ שטובען-מאָלער גע-
וואָרען.

אַנדרושיע

בעשיידען.

אַה, אַ מאַדאַנע, אַראַפּאַעל, וואָס ער זאָגט דאָרט. געמאַלט
אַ הייליג בילד פאַר די קירכע, דאָס, וואָס הענגט דאָ פאַרן
נייעם אַלטאַר, האָבען עס די העררן געזעהן? אַ מאַדעל גע-
האַט אַ שענעם.

סטעפּאַן.

פאַרוואָס רופּסט זי דען נישט אַריין, לאָז זי זיך אויך דאָס
האַרץ דערקאַפּען—זאָלען די העררן דאָס מאַדעל זעהען.

די סטודענטען.

יאָ, יאָ. צו אַנדרושיען. לאָז זי דער קאַלעגע אַריינרופּען.
מיר ווילען דאָס מאַדעל זעהען.

אַנדרושיע

אַה. צו סטעפּאַנען. שווייג, זי האָט זיך ניט אין וואָס אַרומ-
צוהילען, פאַר מענשען זיך צו וויינן. צו די סטודענטען. יאָ,
יאָ, אזוי איז דאָס געווען אַמאָל, קאַלעגען. אין אַ הייטערען טען.
מיר מיט סטאַכאָוויטשען לאַנדשאַפּטען געפּאַהרען מאַלען.
מאַדאַנעס פאַר דער קירכע געמאַלט, יאָ, אַ פּרייער קינ-
סטלער געהייסען, לאַנגע האָר געטראָגען, אין די
קאַפּען געוועסען, מענשען האָבען דרך-אַרץ געהאַט. היינט
זעהט אַהר זיך איך דאָ אין דעם האַק, אַרבעט ביים איד,
אַ שוּבפּען-מאַלער געוואָרען. נור עס מאַכט נישט אויס,
קאַלעגען, איך זאָג, אַ קינסטלער איז שטענדיג אַ קינסטלער!
מעג ער זיין געפּאַלען, ווי ער איז. עס ציט איהם צו
דאָס זיינגע, ווי אַ צייגינער, און אז איך דערזעה איך, ווי
איהר קומט מיטן פּריהלינג דאָ אַהער אויפן לאַנדשאַפּט.
וועקט זיך אין מיר דאָ עפּעס אויף... ווערט מיר באַנג,
קאַלעגען. אַה, נישט פּערפּאַלען, אַלעס נאָך איבערלאָזען,
קאַלעגען—אַז עס וועט זיך אין מיר ערוועקען, אַלעס איבערלאָ-
זען, נאָך פאַרנו פּאַהרען, נאָך פּלאָרענץ. דאָרט, וואו די
גרויסע מייסטער, זעהען אַראַפּאַעל, אַ לאַנאַרדאָ-דאָ-
ווינטשי. אַה איך קאָן זיי, קאַלעגען, איך האָב פּון זיי גע-
הערט.

ס ט ע פ אן

שטעהט די גאנצע צייט, וואס אנדרושעי רעדט און שמייכלט איהם אין פנים אריין, ציהט דאן אראב דאס ווייסע טישטוך פון טיש, און געהט אָב, זאָגענדיג אין אנדרושעלי'ס טאָן.

נאָך פּלאַרענץ, נאָך פּאַריו, אַראַפּאַעל, אַ לעאַנאַרדאַ-דאַ-ווינטשי—אַה, קאַלעגען.

אַנדרוזשי.

שרייט אים נאָך.

דו לאָך, דו לאָך און איך זאָג דיר, אז אַ קינסטלער מוז צו ערשט מיטן קאַפּ אין דער ערד ליעגען, און פון אונטען אַרויף זיין קונסט אויפצוהויבען. נישט וואָהר, קאַלעגען?

איינער פון די סטודענטען.

פאַר וואָס האָט דער קאַלעגע די אַקאַדעמיע פּערלאָזט? צו די חברים מיט איראַניע. אַ טאַלאַנט געווען.

אַנדרוזשי.

פיעל צו פּערצעהלען. אַהער געקומען מיטן פּראָפּעסאָר אויף לאַגראַפּאַט, אַ מעדעל דערזעהן, פּערליעבט זיך און געבלי-בען ביז היינטיגען טאָג.

די סטודענטען.

אַ-ווא, דאָך נישט אין די מאַדאַנע?

אַנדרוזשי

שמייכלענדיג שאַקעלט מיטן קאַפּ.

אַבער יאָ. איין קינד געהאַט, נאָך איינס, דריי, פיער, אַלץ געזאָלט זיך אַרויסרייסען, אין אַקאַדעמיע צוריק, געבליבען זי-צען. זאָגען, ביז אין די אויערען. צום איד געגאַנגען שטובען מאַלען. אָט אזוי זיצט מען דאָ טיעף אין דער אַדמה ביז איבער די אויערען.

איינער פון די סטודענטען.

אין דער קירכע די מאַדאַנע, וואָס?

אַנדרוזשי

באַכדענקענדיג.

און וואָס מיינט איהר, טיילמאָל געהסט דו אַריין אין די קירכע און דו זעהסט, ווי מענשען פאַלען אויף די קניען דער-

פאר, בעטען פאר איהר, צינדען פאר איהר ליכט אָן, פער-
געסט דו, אַז דו האָסט דאָס געמאַלט און וואַרפסט דײַך פאַר
איהר און גיטט פאַר איהר דאָס האַרץ אויס.

סטעפּאָן ברענגט אַהער צו פיהרען העלענען, זי איז איינגעוויקעלט אין דעם וויי-
סען ליילעך, וואָס ער האָט פון טיש אַרעכגעצויגען, איהר טרויעריג, אויסנע-
מאַטערט געזיכט, וואָס קוקט אַרויס פון ווייסען ליילעך, מאַכט דעם איינדרוק,
ווי אַ געזיכט פון אַ הייליג-געפייניגטע. זי געהט פאַמעליך, שוואַך, ווי זי וואַלט
פון קרייץ געגאַנגען, און איהרע שוואַרצע אייגען שטראַהלען, ווי ליכטער אַרויס
פון איהר אַבעשטאַרבען בלייך פנים.

סטעפּאָן

פיהרט זי.

קומט דאָך מיט אונז. איהר וועט זיך אויך דאָס האַרץ דער-
כאַפּען. ער רופט צו אַנדרושעיען. הע, ראַפּאַעל, וואָס געהמסט
דו נישט דיין מאַדאַנע אויף?

די סטודענטען

הייבען זיך אויף פון די פלעצער, קוקען פון דערווייטען צו איהר.
דאָס איז דאָס מאַדעל.

אַנדרושעי

צו די סטודענטען.

דאָס בילד אין קירכע איז אַנדערש, קאָלעגען. ער הויבט זי
אַן צו מאַלען דאָס בילד בײַז סטעפּאָן מיט העלענען קומען אָן. דער
שטערן איז הויך, גלאַטיג, קיין איין פאַלד נישט אין איהם,
און די בעקעליך זײַען רונדיגע, רויטליכע, פולע, און אַי-
גען, קאָלעגען, לעבעדיגע, פרישע, און ליפען, און אַ ברוסט
דאָ הויך, אַ געהויבענע, און צעפּ צוויי לאַנגע. יאָ, דאָס בילד
איז גאַנץ אַנדערש, קאָלעגען.

די פאַרהאַנג פאַלט אין דער פּויער, ווען אַנדרושעי מאַלט דאָס בילד און סטעפּאָן
פיהרט צו העלענען.

צווייטער אַקט

א מינסטערע צרעמע שטוב, א לעמפיל ברענט
אויפן אויווען טונקעל, ביים שיין זעהט אלעס
אויס ווי פעקליך ליעגען. בעטען, צובראָכענע
וויגען, קינדער וויינען. איבער דער שטוב דרעהט
זיך ווי א שאַטען העלענא מיט א פערבונווען
פנים, טרעט צו פון קושעל צו די ווייגענדע
קינדער. פון דרויסען ווערט זיך דאָס מאַינעווע
געבעט-געזאנג ביים קרייץ. עס איז אהארץ-רזי-
טענדעס קאטאלישע קירכען-געזאנג, וועלכעס איז
מעהר עהנליך צו אַפגעריסענע געשרייען, וואָס
קומט אהער פון א ווייטעם עכא און וואָס בע-
שטעהט נור פון די ווערטער: „שאַטע אין הימעל,
ערבאַרם זיך איבער אונז! „וואָן, אויסקויפער
פון דער וועלט, גאָט, ערבאַרם זיך איבער אונז!
„הייליגער גייסט, גאָט, ערבאַרם זיך איבער אונז!
„הייליגער דרייאַיגציגער גאָט, ערבאַרם זיך
איבער אונז! אמאָל איז דאָס געזאנג העכער,
אמאָל נידריגער.

זיי טהיר עפענט זיך, אנדרושעי פיהרט אריין דעם שיכור'ן סטעפאן, וועלכער
דייטש זיך פון איהם.

א נ ד ר ז ש ע י .

בעדענק, וואָס דו טהוסט, בעזין דיך, בעזין דיך, וועסט
מאכען א נאָרישקייט. זי וועט שרייען, שיקען נאָך פּאַלציי,
עס וועט אַרויסקומען אַ סקאַנדאַל—בעדענק דיך.

ט ט ע פ אַן .

ניין, ניין, איך וויל נישט דאָ אַריינגעהן, איך וויל נישט.
דאָ איז פינסטער. דאָ איז אומגליק, דאָ איז טויט. איך וויל
נישט. דאָ איז די גרוב פאַר די אַרויסגעוואָרפענע הינד.
דאָ האַלטען זיך די הינד אויף, וואָס דער היצעל האָט אין
שטאַרט געכאַפט. איך וויל נישט דאָ אַריינגעהן.

א נ ד ר ז ש ע י .

פיי ער וועלט איהם נישט געהערט.

רוהיג דיך איין, זעה, זי וועט שרייען, בעדענק, זי וועט
שוין זונטאָג אויך נישט לאָזען קומען. טאָ שפּאַן איין דעם
וואָגען און פּאָהר צוריק אין פּאַבריק.

ט ט ע פ אַן .

פיי פאַר זיך.

איך וויל נישט צוריקפּאַהרען אין פּאַבריק. עס איז פריהלינג
היינט. דער זומער איז געקומען, איך האָב אורלויב גענו-
מען. איך וויל צו מיין ווייב פּאַהרען, דעם גאַרטען בעאַר-
בייטען, אַקאַציען-ביימער פּלאַנצען, איך וויל נישט צוריק
פּאַהרען אין פּאַבריק, איך האָב אורלויב גענומען. איך
וויל נישט דעם שעפּער'ס הונד היינט זיין, די פּויעריס מיט
דעם באַטעק היינט צו דער אַרבייט יאָגען. איך האָב
אורלויב גענומען, פריהלינג איז היינט, איך בין צו מיין.

וויבעל אהיים געקומען; עס איז מיין היים, מיין פעלד,
מיין גארטען, מיין ווייב;

אין דער צייט, וואָס סטעפאָן רעדט אזוי צו זיך, ווינקט אנדרושעי צום ווייב,
זי זאל איהם א קישען געבען. זי ווארפט א קישען צו. אנדרושעי לעגט דאָס
קישען אונטער סטעפאָנס קאָפּ, לעגט איהם אַוועק, רעדענדיג צו איהם

אַנדרושען.

שטיל דיך אַיין, שלאָף דיך אויס, ניכטער דיך אויס. מאָרן
גען וועסטו צוריק פאַהרען אין פאַבריק.

ער פערלאָזט די טהיר געשווינד. מען הערט, ווי ער שלעסט די טהיר נאָך
זי אָב.

סטעפאָן

פיהלט זיך פלוצלונג אליין, כאַפט זיך אויף, לויפט צו צו דער טהיר, האַקט
אין איהר, ברומט, נוכט ביי דער וואַנד און רעדט אַריין אין דער צווייטער
שטוב.

עפען אויף, עפען אויף, מיין שען וויבעל, לאָז מיך אַריין.
איך בין אַהיים געקומען, פריהלינג איז היינט. עפען אויף.
דיין מאָן קלאַפט אין דיין טויעריל אָן, ליכטיג וויבעל
מיינס, לאָז מיך אַריין, לאָז מיך אַריין. דרעהט זיך אים. זעהט
ווי העלענע שטעהט, קוקט איהם אָהן, שאַקעלט אויף איהם מיט'ן קאָפּ.
אזוי, פאַני הינדין, פון דער שטוב מיך אַרויסגעטריבען מיין
שען וויבעל, און אין הונדען-נאָרע מיך אַריינגעלאָזט, גע-
פינען מיר זיך אין צווייען דאָ. נו, וואָס הערט זיך אין
דער גרוב, פאַני הינדין?

העלענע

לאַכט מיט אַ הייזעריגער, טוכאַטישער שטיי.

כאַ, כאַ, כאַ! און דיך האָט מען אויך דאָ אַריינגעלאָזט.
דעם אויפזעהער פון קאָנסטאַנטינער פאַבריק! כאַ, כאַ, כאַ!
האַטט דו דיך אויך געלאָזט אין דעם הונדען-קאַמער אַינ-
שליעסען, כאַ, כאַ, כאַ, דער קאָנסטאַנטינער אויפזעהער.

סטעפאָן.

אזוי ווי דו זעהסט, פאַני הינדין, מיין שען וויבעל האָט

מיך געלאָזט איבער נאכט אין הונדען-לאַך שלאָפֿזן. אזוי
 ווי דו זעהסט, פאנג הינדין, האָט מיך מיין שען ווייבעל
 פון שטוב צרויסגעטריבען, מיך, דעם קאָנסטאַנטנער אויפ-
 זעהער, וואָס איך האָב מיין האַנד אין דער צוקער-פאַבריק
 פאַרלאָרען און די הַררען האָבען מיך דערפאַר פאַר אַ אויפ-
 זעהער געמאַכט. פינף הונדערט פויערן זענען אונטער מיין
 רשות, איך טרייב זיי מיט דעם באַטעק פון עסען אַוועק,
 פון זייערע ווייב און קינדער, ווען זיי זיצען מיט זיי אין
 שפּטען, מיט די טעפליך אין די הענד, טרייב איך זיי מיט
 דעם באַטעק אין דער האַנד אין פאַבריק צוריק, ווען די
 מאַשין טייפט. מען ציטערט פאַר מיר. די קינדער בעהאַלטען
 זיך אונטער די קשאַקעס און טייטען מיט די פינגערליך
 מיט פּאַרכט נאָך מיר נאָך. דער אויפזעהער געהט! האָט
 מיך מיין שען ווייבעל אין דעם הונדען-לאַך געשיקט, האָט
 נישט פּאַוואָלעט אין שטוב איבערצוגעכטיגען, האָט אין
 הונדען-לאַך געשיקט דעם אויפזעהער פון קאָנסטאַנטין.

ה ע ל ע נ א

אזא שטאַרקער יונג ווי דו ביסט, אזא מאַנספערשוין ווי
 דו, אזא ברייטבייניגער ווי דו, לאָזט זיך פון אזא שנעק,
 פון אזא גאַרנישט, פון אזא כיטרע קליינע באַפע... שעמען
 מעגסט דו דיך. דעם באַטעק נעהמט מען אין דער האַנד
 און מען געהט צורין צו איהר, זי איז דיין ווייב, איינמאַל
 אין קירכע געווען, דעם רינג גענומען—איז פאַרפאַלען. ביי
 קריסטען איז קיין גט נישט דאָ, זי מוז דיך פּאַלגען. אַך,
 ווען דאָס וואָלט אויף מיר אָנגעקומען, וואָלט איך אַריינגע-
 גאַנגען צו נאיהר מיט'ן באַטעק אין האַנט, נאָר מיט'ן בא-
 טעק. איך וואָלט געגעבען אַ טאַפע מיט'ן פּוס, איך וואָלט
 געגעבען אַ געשריי אויף איהר, איך וואָלט געגעבען אַ קוק
 זי אָן—פאַר דעם בלויען קוק וואָלט זי געדאַרפט ציטערן.
 אַך, איך וואָלט מיך נישט געלאָזט פון איהר, ביי מיר וואָלט
 זי אזוי נישט געשפּיעלט. אַ מאַנספערשוין ביסט דו? צו
 די פויערן האָסט דו נאָר אַ פּיסק, אַ לייעמענער גולם ביסט

דו, און ווייטער נישט מעהר. אויף מיר האָט זי געדארפט
אַנקומען...

ס ט ע פ א ן .

אודאי האָסט דו רעכט, אודאי רעכט. זאָגסט גוט, זאָגסט
גוט. מיטן באַטעק אין דער האַנד, אַ טאַפע מיטן פּוס, און אַ געשריי. זאָגסט גוט, פּיעל מאָל האָב איך עס מיר
איבערגעטראַכט, איך האָב עס מיר איב, רגעלעגט, בע-
שטימט, געלערנט, געוועזען גרייט, און נישט אויסגעפּיהרט.
עס איז שוין דאָ אַ זאַך דערביי. נאָר דו האָסט רעכט, פאַ-
ני הינדיק, זאָגסט גוט, זאָגסט גוט... נאָר פאַר וואָס האָסט
דו אזוי דיין מאַן דערביי אַזאַ ראַלע שפּיעלען? וואָס האָט
ער געטהאָן מיט דיר? זעה, ער האָט דיך אין דעם הויז
פון זיין געליעבטער אַריינגעבראַכט, ער האָט דיך גע-
ברענגט, אַז דו זאָלסט בעטען לאַסקע, ברויט שוואַרען ביי
זיין קעפּס-ווייב. האלט דיך מיט דייןע קינדער אויף איהר
חסד אויף. ער פערלאָזט דיך אויף גאַנצע נעכט. דו הערסט
דורך דער וואַנד זייער פליסטערן, זייערע קושען, זייער
לאַסקע-רייד, מוזט דאָס זעהען מיט דייןע אויגען,
מוזט דאָס הערען אליין. גענומען דיך אַ יונג מעדעל,
אַ בלום ביזט דו דאָך געוועזען. און וואָס האָט ער
געמאַכט פון דיר? אויסגענאָגט דיך ווי מען נאָגט אויס
אַ פּייג און אוועקגעוואַרפען. קוק דיך אין שפּיעגעל
אַריין, זעה, וואָס האָט ער געמאַכט פון דיר? יעדעס
פּאָהר מיט דיר אַ קינד געהאַט און איבערגעלאָזט דיך
מיט דייןע ווערים אויף דער לאַסקע פון זיין געליעב-
טער. ווי אַ הינדיק וואַרפט זי יעדען מאַרגען דאָס שטיקעל
ברויט דיר צו און נעהמט דיר דערפאַר דעם מאַן אוועק.
אַהאָ, ווען איך וואָלט אַזאַ מאַן געהאַט, אַהאָ! איך וואָלט
פון איהם נקמה גענומען, מיט די לעצטע קרעפטען, וואָס
איז מיר נאָך אין די ביינער געבליבען, וואָלט איך נקמה
גענומען פאַר דער בושע. איך וואָלט מיט מיינע פינגער,
מיט מיינע נעגעל אין זיין האַלז זיך אַריינגעריסען, איך
וואָלט איהם מיט מיינע צייהן זיינע אַדערן אין האַלז אַדורכ-

געשטאָכען. דעם לעצטען טראָפען בלוט, וואָס איז מיר אין
 מיינע לונגען געבליבען, אויף זיין פנים אויסגעשפיגען. אָט,
 ווען איך וואָלט אזא מאָן געהאַט. עס דערהערט זיך דורך דער
 וואַנד אַלאַכען. סטעפּאָן רייסט דאָס קראַנקע ווייב ביי דער האַנד און
 שלעפט זי מיט געוואַלד צו דער וואַנד צו. ער זוכט אַשפּאַרע אין
 וואַנד, געפינט נישט, קראַצט מיט די נעגעל אין דער וואַנד, הערסט,
 ווי זיי לאַכען? דאָס לאַכען זיי איבער דיר אזוי, דאָס פּער-
 צעהלט ער איהר, ווי ער האָט דיך אָפּגענאַרט, און וואָס
 ער האָט אויס דיר געמאַכט.

ה ע ל ע נ א

רייסט זיך פון איהם.

ניין, דאָס לאַכען זיי אויס דיר אזוי, דאָס פּערצעהלט זי
 איהם, ווי דו ליעגסט ביי איהרע פיס, און זי טרעט אויף
 דיר, ווי אויף אַ וואָרעם.

ס ט ע פ א נ .

ניין, דאָס לאַכען זיי אויס דיר, ער פּערצעהלט איהר, ווי
 ער וועט דיך מאַרגען יאָגען, אז דו זאָלסט איהר די הענד
 קושען פאַר דאָס ברויט, וואָס זי גיט דיר, און איהר דאָג-
 קען.

ה ע ל ע נ א

היסטעריש.

דאָס לאַכען זיי אויס דיר.

ס ט ע פ א נ .

ניין, אויס דיר!

ה ע ל ע נ א

אויס דיר!

ס ט ע פ א נ .

אויס דיר, אויס דיר!

ה ע ל ע נ א

וואָס ווילסט דו פון מיר האַבען, יעזוס איינער? מען האָט
 דיך אַרײַנגעוואָרפּען, ליעג, גיט זיך אַ רײַס פון איהם, אַ בלאַז,
 לעשט אויס די לאַמפּ אויפֿן אויווען. אין שטוב ווערט פינסטער.

ס ט ע פ א נ ס ש ט י מ .

כא, כא, כצו נו, זעהסט שוין, פאני הינדין?? עס איז
פינסטער אין שטוב. א לאנגע וויילע איז שטיל, מען הערט א קינד
וויינען. פון דרויסען הערען זיך יעצט די שטימען שארפער, רייצענדיג
דער, און א שטארקער הארץ-געוויין. עס זעהט זיך אויס, די תפלה איז
געקומען צו איהר לעצטער עקסטאזע.

ש ט י מ ע ן פ ן ד ר ן י ס ע ן

בעטענדיג.

טאטע אין הימעל, ערבארם זיך איבער אונז! זוהן, אויס-
קיפער פון דער וועלט, ערבארם זיך איבער אונז! היילי-
גער גייסט, גאָט, ערבארם זיך איבער אונז! הייליגער
דריי איינציגער, גאָט, ערבארם זיך איבער אונז!

ה ע ל ע נ א

וויינט דעס קינד איין מיט דעם זעלבען טאָן פון די געזאנגען.
שטיל דיך איין, א, לא, א, לא, טאטע אין הימעל, ער-
בארם דיך איבער אונז! א, לא, לא. שלאָפּט איין ביים וויינען
דעס קינד. א לאנגע וויילע א שטילע פויזע. אלע שלאָפען, א מאַדנע בע-
לויכטונג פון דער לבנה זורכ'ן פענסטער.

א צ ן ן י י ט ק י נ ד

וויינט פון בעט ארויס.

מאמע, עס איז מיר קאלט.

ה ע ל ע נ א .

שטיל זיי, יאשעק, דער טאטע וועט באַלד קומען מיט'ן בא-
ט. צו געהען.

דעס קינד וויינט.

עס איז מיר קאלט, מאמע, דעק מיך איין.

ה ע ל ע נ א .

שווייג, יאשעק, שווייג, איך האָב דיך נישט מיט וואָס צו-
צודעקען, דער טאטע וועט באַלד אַריינקומען.

ס ט ע פ א ן .

הע, שווייגט, רעמבראַנד'ס, שווייגט, וואָס וועקט איהר דעם
טאטען אויף? דער טאטע שלאָפּט מיט'ן קעפּס=ווייב.

העלענא.

נאך דעם האָבען זיי אויף מיין קאָפּ אָנגעשיקט, צו אלדי
שוואַרצע יאָהר; דאָס ווייב לאָזט דעם מאַן נישט אַריין,
שלעפען זיי איהם דאָ אַהער.

סטעפּאָן.

הייבט זיך אויף, נעמט אַרויס פֿון טאַש אַ ערעקטריק לאַמטערענדיל, וועלכעס
בעלויכט דאָס שטיבעל און געהט דערמיט צו די קינדער צו,
וואָס וויינט דו, יונג, שווייג, שטיל דיך איין, אָט באַלד
קומט דער טאַטע אַריין—ררר!
דאָס קינד ווירט פּאַרשוויגען, בעהאַלט דעם קאָפּ אונטער דעם קישען—סטעפּאָן
ל.כט.

העלענא.

וויסערעקט ער מיר די קינדער איבער? געה, לעג דיך
אין דין רוח אַריין.
דאָס קינד ווירט אין אויג אויף איהם פֿון אונטער דעם קישען, האָט מורא
צו קוקען, ברעכט מיט אַ שטאַרק בעוויין אַרויס.

סטעפּאָן

צום קינד.

וואָס נישט קיין מורא. וואָס? בין איך דען אַזוי שרעקליך?
בין איך דען דער טאַטע זיינער, דער טייוועל דען, וואָס
דו שר. קסט דיך אַזוי פאַר מיר? נא, ווילסט דאָס לעמפּיל?
זעה, מיט אַ פּרונג — ווערט עס ליכטיג, נא, שטיל דיך
אַיין.

דאָס נעמט דאָס לעמפּיל אין האַנד אַריין. אין שטוב ווערט פינטטער, דאָס
קינד וויינט.

סטעפּאָן

לאַכט.

דריק ביים קנאָפּ, דריק ביים קנאָפּ, עס וועט ווערען ליכטיג.

דאָס קינד

וויינט

איך ווייס נישט ווי!

ס ט ע פ א ן

לצט.

אַט אַווי!

ער נעהמט דאָס מאַשינדעל, עס ווערט ליכטיג. ער ווייזט דאָס דעם קינד, דאָס
קינד נעהמט עס אין האַנד און פּרעהט זיך.

י א ש

וועקט דעם צווייטען ברודער אויף, וואָס שלאָפט ביי איהם.

נאָ, זעה וואָס איך האָב!

ד ע ר צ ו ו י ט ע ר

באָפט זיך פון שלאָף אויף, מיט פרייד.

אוי, אוי!

אַ מ ע ד ע ל

פון א צווייט בעט.

ווייזט מיר אויך, אויך.

ה ע ל ע נ א .

שלאָפט דאָך איין, וואָס וועקט ער מיר די קינדער אויף.

ס ט ע פ א ן .

לאָזען זיי וואָך זיין. עס וועט פּרעהליכער זיין.

ה ע ל ע נ א .

זיי וועקען מיר דאָס קליינע אויף. אַ לאַ, לאַ...

ס ט ע פ א ן .

בויגט זיך איבער דעם וועג.

וואָס וויעגסט עס דען איין? גיב איהם ליעבער די ברוסט

אין מויל אַריין. דאָס קינד איז הונגעריג. צום קינד. ס'וואָהר-

עס איז אַווי.

ה ע ל ע נ א .

וואָס וויל ער פון מיין קאַפּ? איך האָב קיין טראָפען מילך

אין די ברוסטען נישט, אַ הויך אייטער און בלוט, וואָס האָט

זיך דאָרט אונטער מיין האַרץ דורך אַ גאַנצען טאָג אַנגע-

זאַמעלט—זאָל ער עס אין זיך אַיינוויגען.

ס ט ע פ א ן .

זיי דאָך נישט אַווי ביין, ווייב, וואו האָסט דו דאָס האַלץ?

גיב, איך וויל אייך א פייער מאכען, מילך איז דאך אין שטוב
דא.

העלענא.

קײן פינגערהוט נישט.

סטעפאן.

איז נישט גוט, וועט טהע אויך מוזען גוט זיין. צום קינד. קליי.
נער רעמבראנד, וועסט דיך מוזען מיט טהע בעגנוגען לאָזען.
צינד די לאַמפען אָן.

העלענא.

געהט די לאַמפּ אָנצוינדען.

וואָס האָבען זיי נאָך דעם אויף מיין קאָפּ אָנגעשיקט?

סטעפאן.

הער אויף צו שרייען, ווייב. צום קינד. ליכטיגער, יונג, דריק
אויפֿן קנאָפּ, לאָז ליכטיג זיין. ער געהט צו די קיך, זוכט עפעס
דארט, לעגט אַ פייער אונטער. שווייג, שווייג, קליינער ראַפּאַעל,
עס וועט באלד טהע פּאַרטיג זיין.

העלענא.

צינדט אן די לאַמפּ.

וואָס האָט ער טאָג געמאַכט? די קינדער וועלען עסען
וועלען.

סטעפאן.

שארט נישט. איך האָב עפעס אין מיין קעשענע אָנגע-
גרייט... ווען איך פּאַהר צו מיין ווייבעל אַהיים, דאַכט זיך
מיר אַלץ, אז איך האָב קינדער אין דער היים, וואָס וואָר-
טען אויף מיין קומען. קויף איך זיי מתנות מיט, וועם
אַ העמדל, וועם אַ טראַמפּייטיל, און בייגל אַסך, האָניג-
קיכעליך, מיט ווארשטעליך אויף צוויי איילען לאַנג, טי-
כעליך און שיכעליך... פאר יעדען געוועלביל שטעל איך
זיך אָב, אין וואו איך זעה אַ שפּיעל-וואָרג, קויף איך עס
מיט. איך האָב מיר צוויי גרויסע טאַשענס געמאַכט. אַז
איך וועל אַהיים קומען, וועלען מיך די קינדער אַרומרינג-
לען, די יונגען מיט די מיידען און פון מיינע טאַשען צי-
(דער בונד פון די שוואַכע 3.)

הען אָהן אַנעק. געהט אוועק פון פֿייער געהנטער צו די קינדער
און רופט צו זיי. אַהער דאָ, יונגען, זוכט אין מיינע קעשענעס.
איהר וועט דאָרט עפעס געפינען.

די קינדער קוקען מיט בלישטשענדע אויגען פון די בעטליך ארויס אויף איהם,
קוקען מיט שרעק און נישט-צוטרויען.
ס ט ע פ א ן .

קומט אַהער, קומט אַהער, איך בין דער דושאַד, וואָס קומט
און ברענגט אין כריסטוס-נאַכט מתנות פאר די קינדער. ער
ציהט זיך דעם ווט איבער די אויערן, צולאָזט זיך די באַרדי. אַה, שווער
איז מיינ זאַק, פול מיט מתנות אָנגעפאַסט. אַה, קומט
אַהער, לעדיגט די טאַשען אויס, איך האָב קיין כח נישט צו
שלעפען מעהר.

י א ש

קוקט אויף איהם מיט שרעק און חשק.
אין וואַלד וועסט דו נישט מיטשלעפען?

ס ט ע פ א ן .

ניין, ניין, געוויס נישט. איך בין דאָך דער טאַטע אייערער,
וואָס בין געקומען פון וועג אַהיים צו געהען. דערקענט איהר
מיך דען נישט? קום דאָך נור אַהער, שטעק נור דאָס
הענדטיל אין קעשענע אַריין.

דער קליינער יאָש קריכט אַראָב פון בעט, געהט מיט מורא צו, שטעקט אויס
דאָס הענדטיל אין סטעפאַנ'ס טאַרבע אַריין, וואָס ער בעהאַלט אונטער דעם ראָק.
דאָס קינד זוכט לאַנג, שלעפט אַרויס אַ שניריל בייגעליך.

י א ש

מיט פרייד.

זעהסט, וואָס איך האָב! אַך, אַך, זעהסט, וואָס איך האָב!...

ס ט ע פ א ן .

אַ, הֵיסט דו געפאַסט! אַהאַ, אַהאַ, דו יונגאַטש איינער! ער
רופט צו די קינדער. קומט אַהער, קומט אַהער, ער וועט אייך
באַלד גאַרנישט איבערלאָזען.

די קינדער שפּרינגען אַרויס פון די בעטליך פון פּערשיעדענע ווינקעליך, רינג-
לען איהם אַרום מיט פרייד. יעדעס איינע וויל צוערשט דאָס הענדטיל אין
טאַרבע אַריינשטעקען סטעפאַן שפּיעלט זיך מיט זיי, פּרעהט זיך און לנכט.

ס ט פ א ן

א, נישט! יעדעס צו איינס.

א מעדיל שטעקט אריין דאס הענדטיל.

וואָס האָסט דו געפאָקט? אַה, אַ טיכעל אַרויס, אָט אַווי!
ער טהיט איהר דאָס טיכעל אייפֿן קאָפּ אָן. און דו אַ ליאַלקעלע
אַ קליינס, אַ, דו, אַהאַ! וואַרשטליך צוויי...

די קינדער פּרעהען זיך מיט די זאכען, לאכען, שטופּען אלע מיט אַמאַל די הענדט-
לעך אין די טאַרבע, כאַצען אַרויס פּערשיעדענע עסענוואַג, פּאַמעראַנצען,
עפּעל, שפּעלזאָרג, טהווען זיך אַהן די זאכען, לויפּען מיט פּרייד צו דער
מוטער אַהין.

- אַך, אַך, קוקט די שפּייגעליך אַהן!
- נאַ, נאַ, פּערווּך דאָס לעקעכיל מיינס!
- אַוי, עס איז אַווי זיס!
- גיב מיר אַויך צו פּערוּכען!
- און אַך האָב צוויי, איך האָב צוויי!

לויפּען צו סטעפּאַניען אַהין.

נאָך איינס, פּעטעריל, נאָך אַ קליינס!

ס ט פ א ן

ער קוקט אַויף העלענע'ן, ברומט.

נו-ווי, יעצט קום דו אַהער, דו אַלטעס ווייב, שטעק אַויך
די האַנד אין מיינ טאַרבע אַריין. עס איז פאַר דיר אַויך
עטוואָס אָנגערײט. העלענאַ הערט איהם נישט. סטעפּאַן שפּיעלט
די ראלע פּון אַמאַן. וואָס לאָזט דו דיך פּעטען אַווי לאַנג?
אַהאַ, אַיך ווייט וואָס דו מיינסט! ווילסט, אַז איך זאָל צו
דיר קומען אַהין צו געהען. ניין, ניין, דאָס געהט נישט,
מיינ ווייב. דער מאַן איז געקומען אַהײַם, דאַרפּסט דו איהם
קומען אַקעגען צו געהען. נו, קום אַהער, דו אַלטעס ווייב.

העלענאַ.

וואָס מאַכסט דו דיך צום נאַר? איך האָב נאָך קיין בראַנ-
פּען נישט געטרונקען, אַז איך זאָל שיכור זיין.

ס ט פ א ן

וואָס ביזט דו ביײַ, דו אַלטעס ווייב? לעג אַוועק דיין פּעס
זעהסט נישט, איך בין דאָך דיין מאַן, וואָס איז געקומען

אהיים. דערקענסט מיך נישט? לעג דאך די שטותים אוועק.
דו נאָרישעס ווייב! ער רופט צו די קינדער. יונגען! ברענגט
דאך די מאמען צום טאטען אהער. לאָז זי אויך נעהמען
פון זאק...

די קינדער רינגלען ארום די מוטער, ציהען די מוטער ביים שארף און שלע-
פען זי אהין.

די קינדער.

קום, מאמע, אהין, ציה אויך פון זאק ארויס.

סטעפאן.

שטארקער, יונגען! שלעפטיס מיט געוואלד, אָט אזוי! נע-
הענטער!

די קינדער שטופען די מוטער, סטעפאן עפענט אויף דעם זאק.

סטעפאן.

אָט אזוי! שטעק אריין די האַנד, וועסט זעהען, וואָס איך
האַב פאר דיר אָנגעגרייט.

העלענא

האלב אין שפאט, האלב אין ערנסט.

איוועק דאך פון מיר, דאָס קינד וויינט...

די קינדער

מיט געלעכטער.

צום טאטען קום, צום טאטען געה, אָט אזוי.

סטעפאן.

נאָריש ווייב, לאָז דיר נישט אזוי בעטען. ער שלעפט ארויס פון
טאש א זיידען טוך און בעדעקט איהר קאפ. נאָ, און דאָס האָב איך
דיר געבראַכט. ער שלעפט איהר האַנד מיט געוואלד אין טאש אריין.
אָט אזוי.

העלענא

מיט שרעק.

וואָס איז דאָס? וויל עס אַוועקווארפען.

סטעפאן.

דאָס איז פאר דיר, מיין ווייבעל, פאר דיר האָב איך עס
אָנגעגרייט. איך האָב אָפגעשפּאַרט אַ גראַשען צו אַ גראַשען
און פאר מיין ווייבעל געקויכט. פּינף יאָהר האָב איך עס

געטרראָגען אויף מיין האַרץ און געוואַרט אויף דער מינוט,
 אַז איך וועל אַהיים קומען און מיין ווייבעל עס אָנטהאַן.
 ער טוהט עס איהר אַהן אויפ'ן העלד. אַט אַווי! ווי שעהן דו ביסט
 אין דעם! ער נעמט זי פּלוצלונג אַרום מיט דער איינע האַנד
 און קוקט איהר אין די אויגען אַרײַן. וואָס האָבען זיי געמאַכט
 אויס דיר? דו ביסט געווען אַליין, דורך די גאַנצע צײַט
 אַליין, און קײנער האָט גישט געזעהען דיין פּײַן. ביסט
 הונדערט מאַל אין טאַג פאַרשעמט געוואָרען און קײנער
 האָט זיך גישט אָנגענומען פאַר דיין שאַנד. זיי האָבען דײַך
 געטרעטען מיט די פּײַט. אָה, וואָס האָבען זיי אויס דיר גע-
 מאַכט? אַ בלוט ביסט דו געווען, אַרײַז אַשענע. דײַנע
 באַקען האָבען געבליהט, דײַנע האָר. אַך, און וואָס האָבען
 זיי אויס דיר געמאַכט? ביסט מיט די קינדער געווען אַליין,
 האָסט זיי געקאַרמעט מיט דיין בלוט. האָסט געזעהן, ווי
 מען פאַרשעמט דײַך, ווי מען פּײַניגט דײַך, און דו האָסט
 רוהיג דיין קײַץ געטרראָגען. האָסט פאַר קײנעם קײַן וואָרט
 גישט געהאַט צו זאָגען. אָה, וואָס האָבען זיי געמאַכט אויס
 דיר!

ה ע ל ע נ אַ

קוקט אָן ווי משוגע.

וואָס רעדסט דו צו מיר אַזעלכע רײַד? ברעכט אויס אין טרעה-

רען.

ס ט ע פ אַן

בײַנט איהר קאַפּ צו זײַן ברוסט.

אַווי, לעג דיין קאַפּ אויף מיין ברוסט, וויין, וויין, וויין.
 איך וועל דײַך גישט פּערלאָוען, איך וועל מיט דיר זײַן.
 איך וועל מיך פאַר דיר אָננעהמען. יאָ, יאָ, איך וועל מיך
 פאַר דיר אָננעהמען. זאָלען זיי קומען, איך שטעה פאַר דיר.
 איך האָב געבענקט נאָך אַהיים, נאָך אַ ווייב, קינדער, פאַר
 וועמען איך זאָל אַרבייטען, די פּויערן אין פאַבריק טרײַבען.
 איך האָב, איך האָב דײַך און וועל דײַך מיטנעהמען מיט
 מיר אין פאַבריק אַרײַן. דײַך מיט דײַנע קינדער. איך וועל
 זיי האַלטען בײַ מיר, און וועל אַרבייטען פאַר זיי, אַ טאַטע

זיי זיין. דיך וועל איך ליעב האָבען. וועסט זעהען, ווי
אונטער מיין האַנד וועלען דיינע בעקליך וויעדער אָהיבען
צו בליהען. דער שטערען וועט ווירען אויסגעגלייכט, דיינע
גליעדער, די ברוסט וועט זיך הויבען. דו ביסט דאָך נאָך
גאָר אַ יונג ווייבעל, אַ שען ווייבעל. אָה, דאָס האָבען זיי
דיך אַזוי מיאוס געמאַכט, אַזוי דיך פערשעמט! ... אָה, איך
וועל דיך האַטען ווי אַ קרוין! דו וועסט זיין מיין היים.
מיין ווייב, מיינע קינדער. איך וועל אהיים קומען פֿון מיין
אַרבייט, איך וועל האָבען מיין ווינקעל, מיין אָרט—גאָט,
ווי גליקליך איך וועל זיין!

ה ע ל ע נ א

ברעכט ארויס אין געוויין.

יעזוס פריסטוס! וואָס רעדסט דו? איך וועל משוגע ווערען,
הער אויף, הער אויף!

ס ט ע פ א נ

ניין, דאָס רעד איך צו דיר, דיין מאַן. עס איז דאָך פרייה-
לינג היינט. זעה, איך בין געקומען אהיים, איך האָב דיר
אַקאַציען=בוימעליך געבראַכט! מיר וועלען זיי אין אונזער
גאַרטען פערפלאַנצען. דער פריהלינג איז היינט. אַך, איך
האָב אורלויב גענומען פון מיינע העררען, איך בין אהיים
געקומען, צו מיין שען ווייבעל, צו מיינע קינדער אהיים
געקומען...

ה ע ל ע נ א

גאָט, פאַר וואָס פייניגסט דו מיך אַזוי אַ גאַנצע נאַכט, וואָס
לאַכסט דו אויס מיר אַזוי? ...

ס ט ע פ א נ

זאָג, אַז דו בעשטעהסט. איך וואָרט אויף דעם צעהן יאָהר,
פומצעהן יאָהר, מיין גאַנץ לעבען, איך זאָל וועמען מתנות
ברענגען, הערען קינדער=פרייד אַרום מיר, מיין ווינקעל
זאָל ליכטיג זיין, קינדער לאַכען. קום, איך וועל גליקליך
זיין, איך וועל דיך היילען פון דיינע וואַנדען. איך בין
דאָך דיין מאַן, דו האָסט דאָך געוואָרט אויף מיר דיין גאַנ-
צעס לעבען, האָסט דאָך אַרויסגעקוקט נאָך מיר דורך דע

לעכער פון דיין פינסטערער נאכט, פון דייע צרות, נו,
בין איך געקומען צו דיר, גיב די האַנד.

ה ע ל ע א

געבענדיג.

וואָס טהוסט דו מיט מיר? וואָס ווילסט דו פון מיר?

ס ט ע פ אן

גיב די האַנד—דו ביסט די הינדין, איך דער הונד, ביידע
זענען מיר אין הונדען-גרוב אַריינגעוואָרפֿען געוואָרען.
גיב די האַנד, די הינט שליסען אַ בונד היינט, אינאיינעם
געהען מיר. וואָרף אַראָפֿ פון דיר די קייט, אָט אַזוי גלייך
אויס דעם רוקען. שטייף שטעק אויס דיין ברוסט, אָט אַזוי!
קום, מיר זענען אַפֿאַר היינט. די האַנד גיב, קום, אין הונד-
דען-גרוב זאָל היינט פּרעהליך זיין. הע, חברה, דעם טיש
גרייט! ער רוקט אפּיר דעם טיש, נעמט אַרויס פון טאַש די איבער-
געבליבענע זאַכען און לעגט זיי אויפֿן טיש אַראָפֿ. ענדליך בין איך
אַהיים געקומען. אַרויס די זאַכען פון מיינע קעשענעס!
גענוג זיי אַרומגעטראָגען איבער אַזוי פּיעל יאָהרען—נישט
געהאַט וועמען צו פּערטהיילען. ענדליך האָב איך מיין ווייב
און קינד געפונען, וועמען די זאַכען צו פּערטהיילען. וואָרפט
אַרויס פון די קעשענעס פּערשידענע שפּילוואָרג, צעטהיילט עס די
קינדער, טהוט זיי אַהן די זאַכען, לעגט אויס דאַס עסענוואָרג אויפֿן
טיש, דערנאָכער אויך אַ פּלעשיל קאַניאַק. אַזוי, פּרעהליך זאָל
היינט אין הונדען-גרוב זיין. ער האַקט אויף דאַס פּענסטער, עס
גרויעט זיך דער מאַרגען. אַזוי, לאָז דער פּריהלינג אויך אַריין
אין בעשיינען אַזנער גרוב. ער גיסט אָן אַ גלעזל קאַניאַק און
גיט'ס העלענען. נאַ, טרינק, עס וועט היינט אַ הונדען-התונה
דאָ זיין.

ה ע ל ע א

האלב-שיפור, כאפט דאס גלאז קאַניאַק.

יאָ, יאָ, לאָזען גיר אויך שפּיעלען מאַן און ווייב. זי וויינט
אויף דער וואַנד, זיי מעגען? גיב אַהער. זי רייסט אַרויס דאַס
פּלעשיל קאַניאַק און טרינקט.

ס ט ע פ א ן .

אַט אַזוי דעם רוקען גלייך אויס. אָך, ביסט דו שען! כּאָפּט
אָוועק פּון איהר דאָס פּלעשיל. בייך, בייך!

ה ע ל ע נ א

שרייט.

נאָך גיב אַהער! בין צו דעם לעצטען טראַפּען!

ס ט ע פ א ן .

נישט מיטאַמאָל, ווייב. הע, יאַש, גיב דער מאַמען צו פּער-
בייסען. ער שניידט אַרום קאַלבאַט, קיכעליך, צוטהיילט עס די קינדער!
גיט זיי שנאַפּט. נאָ, טרינקט, לאָזען זיי אויך אויף אונזער
חתונה זיין.

ה ע ל ע נ א

שוין שיכּור, מיט היץ.

נאָך גיב, מיין מאַן! יאַ, יאַ, דו ביסט מיין מאַן. זי הענגט
זיך אַהן סטעפּאַנען אָן. דו ביסט געקומען צו מיר צוריק צו-
גען. האַלב אין טרעהרען. זיי האָבען דיר פּון מיר געהאַט
אָוועקגענומען, זיי האָבען מיך געפּייניגט, זיי האָבען מיך
געשלאָגען. דו ביסט מיין מאַן, איך בין נאָך שפּין. וועסט
זעהן, ווי איך וועל טאַנצען פאַר דיר, איך וועל מיך קליי-
דען פאַר דיר. געדענקסט, מיין מאַן, ווען דו האַסט מיך גע-
מאָלט? איך בין געשטאַנען נאָקעט פאַר דיר און איך האָב
געטאַנצט פאַר דיר. זי געהט אין מיטן שטוב און טאַנצט. אָט,
אַזוי האָב איך געטאַנצט פאַר דיר, אָט אַזוי. לויפט פּלוצלונג
צו צו סטעפּאַנען, געהמט איהם אַרום. אָה, מיין מאַן! זיי האָבען
דיך פאַרשעמט, זיי האָבען דיך פּון שטוב אַרויסגעיאָגט,
זיי האָבען דיך אין קעלער אַראָבגעוואַרפען דאָ אַריין צו
מיר, אין מיין אַרימקייט אַריין. זי האַלט איהם, קושט איהם,
גלעט איהם די באַרד, דאָס פנים. זיי האָבען דיך געשלאָגען, די
האַנד, דיר אָבגעהאַקט, יאַ, מיין האַנד. זי קושט איהם דעם
לעדיגען אַרבעל. אָה, זיי האָבען דיך!... ענדיגט נישט דעם זאָן,
פּאַלט אויף זיין ברוסט און הייבט ביטערליך.

ס ט ע פ א ן

בערנהיגט זי, קושט זי אויפ'ן קאפ, אויף די באקען.

שווייג, שווייג, אַרײַם, אַרײַם ווייב. מיין מאַמע! קוקט זי און מיט ליעבע. מיין מאַמעס פנים האָסט דו דאָך, און ווי מיין מאַמע רעדטט דו צו מיר. ווער האָט מיך דען אין מיין לעבן צווי געטרייסט? דריקט אונטער די טרעהרען פון זיינע אויגען אויף איהר ברוסט. בעהאלט דאָס פנים אין איהר און שטעהט אין אַוויילע, דערזעהט דעם טאָג וואָס גרויעט. אָבער זעה, דער טאָג גרויעט, עס איז שוין אויף אונז אויך צייט. קום, מיין קע-ציגען, איך וועל דיך אויף מיין טראָהן זעצען און דיך אין מיין שלאָס פיהרען. צו די קינדער. חברה, מאַכט אײַך גײט, מיר געהען אַהיים!

ד י ק י נ ד ע ר

האַלבלײך שיכור פון וויין, שפּרינגען אויף מיט פּרייד.

קום, מאַמע, קום.

ס ט ע פ א ן

די טראַמפּייטען געהמט'ס, די טראַמפּייטען. ער הענגט זיי אָן די טראַמפּייטליך, גיט זיי אין דער האַנד אַרײַן, איינס פּאַראויס מיט בלאַכען און וואַלגעהאַלק, שטעלט זיי אויס צום גאַנג. אַזוי, מיט מוזיק, פיהרען מיר די מאַמען אַהיים. צו העלענען. קום, מיין קעניגין, אויף מיין טראָהן אַרויף. ער נעמט אַרויס דאָס קינד פון וועג און גיט'ס איבער העלענען. אַליין בויגט ער זיך אַראַפּ און זעצט העלענען אויף דער פלייצע פון זיין אַבגעהאַקטער האַנד אַרויף. אָט אַזוי, יונגען, אין די טראַמפּייטען בלאָזט, אין די פּויקען קלאַפּט! הוראַ, הוראַ, די קעניגין געהט!

די קינדער הויבען אָן צו בלאָזען אין די טראַמפּייטליך, קלאַפען אין די פּויקען, דאָס קינד מיט די בלאַכען אין די הענד פּאַראויס און געהען אַרויס. אַ הערליכער פּרייהלונגס-פּרייהמאַרגען שיינט זיי אַנטקעגען.

פ א ר ה א נ ג

ד ר י ט ע ר א ק ט

נאכט. אין מארק. ביים פלומפ ברענט א פייעריל.
אויף דער באנק נעבען ליעגט דער ארימאן און
שלאפט. די אלטע פראַסטיטוטקע ביים פייעריל
וואַרימט זיך. פון דערווייטענס א געהויל פון
הינד. שאַטענס טראַגען זיך ארום.

עס קומט פון דער נאכט ארויס

דער שיכור.

גוטען אָווענד, פאני פראַסטיטוטקע. הערט זיך איין. וואָס בײַ
לען די הינד היינט אַזוי?

די פראַסטיטוטקע.

זיי מווען וואָס זעהען, ווען זיי הוילען אַזוי.

דער שיכור.

דיין שוואַרצע בשמה, אָדער אפשר האַלטען זיי דיך פאַרין
טייוועל, דעריבער לויפען זיי אַזוי אויף די יאַטקע-קלעצער
אַרום. עס איז קיין וואונדער, זיי האַבען זיך פאַרוואָס צו
שרעקען.

דער אַרימאָן

פון שלאָף.

כי-כי-כי — כאַ-כאַ-כאַ

די פראַסטיטוטקע.

אַ שיכור אָדער פראַסטיטוטקע איז אַלץ איינס. מיר זענען
אַלע נישט ריין פון זינד.

דער אַרימאָן

פון שלאָף.

מיך געהמט נור נישט אין שותכות אַריין. שלאָפט חייטער.

דער שיכור.

איהם לאָז צורוח. ער זינגט זיך אַ גאַנצען טאָג די הייליגע
קירכען-לידער און — דורך דעם איז ער אויך אַ הייליגער.

דער אַרימאָן.

אַרימקייט איז קיין שאַנד.

דער שיכור.

לאָז גומאַך. צו דער פראַסטיטוטקע. וואָס זעהען די הינד אַזעל-

כעס ביינאכט?

די פראַסטיטוטקע
מען זאָגט, אין ערשטען מאַי-געבעט געהט די הייליגע מאַ-
דאַנע, די באַשיצערין פון אונזער קירכע, אין מאַרק אַרום
און נעהמט אַלע פערבלאַנדזשעטע נשמות אויף.

דער שיכור.

און ווי קומען די הינט דערצו?

די פראַסטיטוטקע.

דאָס זענען דאָך מענשען בעלאַדענע מיט זינד, אָהן היילי-
גע סאַקראַמענט געשטאַרבען, אויף יענער זייט פלויט בעג-
ראַבען — וואַלגערן זיי זיך ביינאַכט אין מאַרק אַרום אין
געשטאַלט פון הינט. איבער די יאַטקע-קלעצער לויפען זיי
אַרום. דער שטן האַלט זיך דאָרט אויף — ביז עס קומט דער
ערשטער מאַי — און עס ערהויבט זיך דאָס געבעט, געהט די
הייליגע מאַדאַנע דורך דעם מאַרק אַרום. עס בעהעפטען
זיך צו איהר קלייד די פערשאַלטענע נשמות און זי נעהמט
זיי מיט אין הימעל אַריין. צמינוט פויזע.

דער אַרימאָן

זרעהט זיך אום פון שלאָף.

אויף דעם גנג ברענט דאָס היטעל — שוואַרץ מוז דאָרט ביי
איהר אויף דער נשמה זיין.

דער שיכור.

אַשרעק אַריינצוקוקען. וועסט אויך אַ מאָל געהערען...
צווישען זיי...

די פראַסטיטוטקע.

האַב איך גישט קיין מורא דערפאַר. די ערבאַרמונג פון
גאָט איז גרויס, וועט זי צו מיר אויך דערגרייכען. אויך
איהר אַלע וועט אויך אַ מאָל זיין צווישען די הינט. ווער
עס האַלט זיך אין דער גאַס אויף, דער קומט אין דער גאַס
צוריק.

דער אַרימאָן.

די גאַס איז די היים פאַר'ן אַרימאָן. און אַרימקייט איז
קיין זינד. ציהט זיך אויס און שלאָפט.

פויזע.

פון דער טונקלער נאכט ארויס

דער נאר

ער איז א הויכער מאנסערשויין מיט א נאריש, גוט געזיכט, אָנגעהאַן אין אַ הויט
פון א זעלנער מיט א קינדערשען, הילצערנעם שווערד אַרומגעבונדען. שמייכלעכע
נוט.

דער שיפור.

אַך, גוטען אָווענד, נאַפֿאַלעאַן. ער גיט איהם אַב פֿאַד קאַזיראַק.
פון וואָנען קומט מען?

דער נאר

שמייכלעכט.

פון דער טערקיי, דעם טערק פערטריבען.

דער שיפור.

און דאָס מיליטער?

דער נאר.

אויף דער וויכסעל געלאָזט.

דער שיפור.

און ווען טרייבסט דו דעם רוס פון דאַנען?

דער נאר.

איך האָב שוין דעם בעפעהל געגעבען.

דער שיפור.

געהט עס לויז?

דער נאר.

איך וועל נור ציהען דעם שווערד פון שייד.

דער שיפור.

דעם שווערד?

דער נאר.

נאַפֿאַלעאַן האָט איהם מיר איבערגעגעבען.

די פראַסטוּטקע.

לאָ איהם אָפּ. יעדער איינער האָט זיך זיין משוגעת. צום

נאר. עס איז דיר קאַלט, קום צום פייער. עס וואָלגערט זיך

אַ גאַנצע נאכט אין די לעכער אַרום.

דער נאר.

שמייכלט.

מיינע זעלנער האָב איך איינקוואַרטירט און אליין האָב איך
נישט וואו צו נעכטיגען.

די פראַסטיטוטקע.

אַנאַר, און וויסט דאָך, וואָס ער רעדט. גיהט איהם ברויט.
וילסט עסען?

דער נאר.

מען ברענגט מיר מיין מיטאָג פון קייזערליכען טיש אַראָפּ.

דער אַרימאָן

כאַפט זיך אויף.

נאָך דעם נאַר האָט איהר אַהער געבראַכט. דעם גאַנצען
מאַרק האָט דאָס פאַר זיין משוגעת און עס קומט אַהער.
וואו מענשען זיינען. נעהמט דעם שטעקען, וואָס ליעגט ביי איהם, און
ויל איהם אוועקטרייבען.

די פראַסטיטוטקע

שטעלט זיך פאַר איהם איין.

לאָז איהם אָפּ. משוגע כאַטש עס איז, וויל עס דאָך צווישען
מענשען זיין. זיינס ציהט צו סזייניגע.

דער אַרימאָן.

לאָז עס אויפ'ן גוטען אַרט געהען, צווישען קברים זיין
משוגעת אויסשרייען. נישט עס קומט מענשען שטערען
פון זייער רוה. די גאַס איז די היים פאַר'ן אַרימאָן, און
איך וויל נישט מיט משוגעים אין איינעם הויזען; אַלעס
וואָס די מענשען וואַרפען פון די שטובען אַרויס, טרייבט
זיך אין דער גאַס אַרום. ער יאָגט דעם נאַר אָב און לעגט זיך
צוריק אוועק.

דער שיפור

ויל זיך וואַרפען אויף איהם.

וואָס איז ער פאַר אַ מוריגו דאָך?—די גאַס געהערט צו אַלע.
מען. זאָל ער זיך אין שטאַדט-הויז לעגען, אין בורמיסטערעם
בעט אַריין, ווען ער וויל רוה האָבען.

די פראַסטיטוט קע.

שווייג, ער האָט חוקה אויף דעם אָרט.

דער שיפור.

וואָס פאַר אַ חוקה! ביסט דו ערשט אַ נעכטיגע דאָ? ווי
לאַנג וואוינטסט דו שוין אין דער גאַס?

די פראַסטיטוט קע.

מיין לעבען לאַנג. מיין מוטער האָט דאָך מיך אין גאַס
געבוירען, דאָרט הינטער יענעם פלוט ביי דער קירכע.
זי פלעגט מיר שטענדיג וויזען דאָס אָרט. איך האָב קיינ-
מאָל קיין אַנדער היים נישט געהאַט, נור די גאַס. בייטאָג
געהער זי צו אַלעמען. ווען די מענשען עפענען זייערע
קראַמען אויף, די פויעררים קומען מיט די וועגען צופאַה-
רען, אין דער האַנדעל פאַנגט אָן, פיהל איך זיך פרעמד
אין איהר, בעהאַלט איך זיך אויפ'ן פעלד, ביים בית-עולם,
נאָר אז עס קומט די נאַכט, די מענשען בעהאַלטען זיך
אין זייערע לעכער אַריין, דענסטמאָל איז די גאַס מיין.
דעם מאַרק, יעדעס לאַך און יעדען ווינקעל קען איך. עס
איז מיין שטוב.

דער שיפור.

האַסט גוט געוואָגט. האָב איך דאָך אין יענעם הויז אַ שטוב,
אַ בעזט מיט אַ ווייב. בייטאָג אַרבייט איך דאָרט, זיך איך
ביי מיין שטיוועל און קלאָפ די שטיפטען אין פאַדעשווע
אַריין, און איך איבערטראָג מיט געדולד מיין ווייבס קללות
און געשרייען. נאָר קומט די נאַכט, איך קען נישט מעהר
איהר געשריי אויסשטעהן. די שטוב ווערט מיר ענג און
עס ציהט מיך אין גאַס אַריין.

די פראַסטיטוט קע.

דאָס איז די קללה פון דער גאַס, וואָס רהט אויף דיר,
ווי אויף די וואַיע-דע הינד. אַלע זענען מיר פערשאַלטען
און קומען דאָ אָב אונזערע זינד. און מיר וועלען נישט
ווערען פריהער אויסגעלעזט, ביז די הייליגע מוטער וועט

(דער כּוּנֵד פון די שוואַכע 4.)

זיך נישט ווייזען אין וועסט דיר אָנכאַפּען אָן איהר קלייד
אין דיין נשמה וועט ווערען בעפרייט.

ד ע ר אָ ר י מ אַן

לצט פון שלאָף.

כי-כי-כי! — כא-כא-כא!

ד ע ר ש י כ ו ר

ווערט טרויעריג, זיצט, דעם קאַפּ אַראָפּגעבויגען:

בייטאָג איז עס גאַרנישט, בין איך מיט אַלעמען גלייך,
אַרבייט איך, ווי אַלע מענשען, גור קום קומט די נאַכט...

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע .

דאָס איז די קללה פון דער גאַס. זאָרג נישט, גאַט וועט
זיך איבער אונז אַלע מרוחם זיין. זיין חכד איז גרויס.

פון דערווייטענס הערט זיך אַ ברומען פון אַ קינד, ווי אַ הונד וואָלט געוואָיעט.
ד ע ר ש י כ ו ר .

וואָס איז דאָס?

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע .

עס איז מאַנקעיס אַ נעהרליך קינד, וואָס וואָלגערט זיך צורום
אין גאַס. עס וויל צום פייער צוגעהן.

ד ע ר ש י כ ו ר .

רוף עס אַהער.

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע .

שווייג. ער וועט עס אוועקטרייבען. זיי גלויבען, עס איז
פון טייוועל געבוירען געוואָרען.

ד ע ר ש י כ ו ר .

וואָס איז ער פאַר אַ שררה דאָ? מיר זענען אַלע דעם טיי-
וועליס קינדער. ער רופט עס צו, ווי מען רופט אַ הינד. "פאַרו-טא",

קום אַהער.

עס שלעפט זיך צו אַ שטום קינד, שרעקליך אַבגעריסען. עס ברומט ווי אַ היילע,
עס ציטערט פאַר קילט.

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע

בעהמט עס איין.

עס ליגעט אַגאַנצע נאַכט הינטער דער מוטער'ס שוועל. די
מוטער וואָט מורא פאַר'ן מאַן. טראָגט עס אין געהיים אַ

שטיק ברויט ארויס, ווען קיינער זעהט נישט. אזוי וואל-
גערט עס זיך ווי אַווערימעל אין דער גאס אַרום-מענשענ'ס
פלייש און בלוט.

דער שיפור.

לאָז עס צום פייער צו — אזוי. ער רוקט דאָס ממור'ל צום פייער:
גיב איהם אַ שטיק ברויט, איך וועל זעהען, ווער דאָס וועט
שלעכטט נהאַ!

דער אַרימאָן

וועקט זיך.

וויין! דאָס איז מיר שוין צו-פיעל. דעם אליין אהער געב-
ראכט. דו ווייסט דאָך, אז דער טייוועל שטעקט דערין. וויל
עס אַוועקגינגען.

די פראַסט טיטוטקע

בעהאַלט עס אין איהר טוך.

האָב רחמנות דערין.

דער אַרימאָן.

דו מיסט דעם טייוועל'ס ווייב, דעריבער האָסט דו רחמנות
אויף דעם טייוועל'ס קינד. וויל עס אַוועקגינגען.

דער שיפור

רייסט איהם דעם שטעקען ארויס.

מיר זונען זלע דעם טייוועל'ס קינדער. דו האָסט נישט
מעגער אויף דיין לייב, ווי ער.

דער אַרימאָן.

הויבט זיך נישט אָן! איך בין אַ קריסט און גלויב אין גאָט.
און האָב איך נישט קיין היים, שלאָף איך אין דער גאס.
יעדער הונד געפנט ויין נאָרע, אַבער מיט דעם טייוועל צו-
זאמען זיין וויל איך נישט. און שכנות מיט אַ פראַסטטיטוט-
קע שטעהט מיר נישט אָן, און קיין שיפור איז מיין חבר
נישט. ער נעהמט זיך צוזאמען זיינע זאכען. וואָס לויפט איהר
מיר נאָך? די גאָצע גאָס איז פארן טייוועל דאָ, און גע-
הען נאָר דעם מענשען נאָך. וויל אַכגעהען.

די פראסטטוטקע

פרובט אים איינצוהאלטען.

פערלאָז אונז גישט. לאָז עס זיך אָנוואַרימען. געהט עס
אָוועק.

דער אַרימאָן.

איז מיר נישט קיין כבוד מיט אָזעלכע לייט צוזאַמען צו זיין.
א.ב.

דער שיכור

וואָס האַלטסט דו איהם אָב? זאָל ער לויפֿען, ווען עס
שטעהט איהם נישט מיט אונז אָן.

די פראסטטוטקע.

וואָס, מיט דיר צו בלייבען איז אַכבוד? ער איז דאָך אַן
אַרענטליכער מענש.

דער שיכור.

אָן, אויף דער עלטער ווערסט דו פרום.

די פראסטטוטקע.

איך האָב שטענדיג געוואָלט אין אַ בכבוד'ער געזעלשאַפֿט
זיין.

אז דער אַרימאָן געהט אָב, הויבען זיך אָן אַרויסצושלייכען פֿון דער נאַכט
פֿערשיעדענע ברואים, האַלב נאַקטע. דער נאַר קומט אויך אַהער. עס פֿער
חצלערט זיך אויך אַ הונד.

די פראסטטוטקע

קוקט זיך מיט שרעק אום.

עס נעהמט דאָך איינעם אָן אימה אָן מיט אַזוי פיעל קראַנ-
קע צוזאַמען צו זיין. עס איז דאָך קיינער נישט דאָ, ווער
עס זאָל ביים גלייכען שכל זיין, ווער עס זאָל אַרוואַגען
געוויסען האַבען. דער אַרימאָן איז אויך אָוועק.

דער שיכור.

מיט שרעק.

און די הינד זיינען אויך צום פֿייער געקומען.

די פראַסטִטוטִקע.

עס ציהט זיי אויך צו מענשען אהער.

א קלינע מינוט פרויע.

דאס שטומע יונגעל הויבט מיט אמאָל אָן צו קלאַנגען.

דער שיפור.

וואָס איז איהם? געהם איהם צו.

די פראַסטִטוטִקע.

דאָס וויינט דער טייוועל אין איהם. ער קוקט ערגעץ וואו

מיט די אויגען אַהין.

דער טאָג הויבט אָן צו גרויען. אַמאָדנע ווילד ליכט פאלט איבער אלעס. דאָ

זערט איינגעהילט, דאָ ענטפלעקט זיך אַנאָדער ווינקעל פון אַ גאָס. אלעס איז

געהילט אין שאַטענס, ווי אין פאַרנאַכט.

דער שיפור.

געלויבט איז גאָט, עס גרויעט.

די פראַסטִטוטִקע.

דאָס ליכט איז אַנדערש ווי יעדעס מאָל.

די הינד וואַיען.

דער שיפור.

וואָס וואַיען די הינד? טרייב זיי פון פייער אַוועק.

די פראַסטִטוטִקע.

זיי קוקען ערגעץ וואו מיט די אויגען אַהין, און לוישען

אין דער לופט. זיי מווען זעהען עפעס אַצינד.

פון דערווייטענס דערהערט זיך דאָס קלאַפען אין די בלעכען פון גנב'ס קינדער.

די הינד בילען מיט שרעק.

די פראַסטִטוטִקע.

עפעס וואָס דערגעהענטערט זיך צו אונז

דער נאָר

לאַכט.

דער שיפור.

וואָס לאַכט דער נאָר? וואָס קוקט ער ערגעץ וואו מיט

די אויגען אַהין? טרייב איהם פון פייער אַב!

די פראסט טוט קע.

זיי זעהען עפעס בעסער פאר אונז.

די הינד וואָיען און קופען זיך אלע צוזאמען.

מען הערט טריט.

דער שיפור

מיט שרעק.

עפעס וואָס דערנעהנטערט זיך צו אונז.

א מינוט פויזע. ערווארטען אין שרעק.

עס ווייזט זיך דער גנב, סטעפאן האלט אויפ'ן אקסעל אן אַרימע פרוי, העלענא.

וועלכע האָט אין איהר האַנד אַ קליין קינד. זי איז בעגלייט פון איהרע אַרימע

קינדער, וועלכע האַלטען טראַמפּייטען און פּייקליך אין די הענד און שאַלען.

סטעפאן

דונערט מיט זיין שטים.

אויף דער ערד לאָזט אייך אַראָב, אויף די קניע! די היט

פון די קעפּ! אַהר זעהט, ווער עס קומט? די קעניגין

געהט, די קעניגין געהט!

אלע ווערען בלייב, רוקען זיך אין דער זייט.

סטעפאן

געהט אַריין אין זיי.

ווער איז דאָ? אַך, דער נאַר. נו, ווי שטעהט עס מיט דייע

חיילות? האַלט זיי גרייט! האַלט זיי גרייט! דער שיפור!

אַך, דער ריכטיגער מאַן פאַר'ן שפּיעל. ער פּערנייגט זיך. איך

קוש מיט עהרפּורכט די האַנד דער מאַדאַם פּראָסטיטוטקע.

אויפן מזרח. און דיין טראָהן-פּאָלגער איז אויך דאָ? צו דער

פּרוי נעהם זיי מיט, קעניגין. עס אויך הינד, ווי מיר, אויף

דער גאַס אַרויסגעוואָרמען. לאָזען זיי מיט-ציהען מיט אונז.

עס איז דאָ פּלאַץ פאַר אַ סך.

העלענא.

געהם זיי, מיינ מאַן, מיט. אלע וועלען מיר אין איינעם

זיין.

סטעפאן

לאַזט די קעניגין אַראָב. צו די קינדער.

שטעהט, יונגען, שטעהט, אונזער געזעלשאַפט ווערט גרויס.

קומט דאָך מיט אונז מיט. מיר ציהען אָב אין אַן אַנדער
לאַנד. קומט מיט אונז.

ד ע ר ש י כ ו ר

כאפט זיך אויף און קוקט אים אָן.

דאָס ביסט דו דאָך דער גנב סטעפאָן!... דערשראָקען זיך אין די
טונקעלע נאַכט... ער שפייט אויס. אַ וואוילען שפאָס געמאַכט,
שטענדיג טרייבסט דו נאָך דאָס שפיעל. ווער איז עס—דאָס
ווייב מיט די קינדער? פון וואַנען האָסט דו זיי געפאַקט?

ס ט ע פ אַן

ברודער, דאָס איז נישט קיין שפיעל. ער ווייזט אויף די פרוי.
דאָס איז אַ קעניגין. אויף די קינדער. און דאָס זיינען פריגצען.
יעדעס איינעס אַפרינץ! אויף די קניע פאלט פאַר איהר
און ציהט די הוט!

ד ע ר ש י כ ו ר

איך קען דעם פאַני גאַנץ גוט, האָט ליעב צו שפאַסען.

ס ט ע פ אַן

נעהט גאַנץ נאָהענט צו צו איהם.

עס איז היינט אַ נאַכט, ווען הינט ווערען בעפרייט. קוק
אויף איהר. ער ווייזט אויף דער פרוי. קוק אויף אונז. איינגע-
שלאָסען האָט אונז דער בעל-הבית און מיר זיינען אַרויס.
מיר זענען אַלע איין משפּחה—הינט. אויף דער גאַס וואָל-
גערען מיר זיך אַרום, פערשלאָסען האָבען פאַר אונז מעג-
שען די הייזער. קומט, הינט! מיר שליסען אַ בונד היינט—
וואָרף אַראָב פון דיר די קייט, ווער בעפרייט און שאַקעל
דיך אָב, ווי מען טרייסעלט אַראָב פון זיך שטויב. דו ביסט
דאָך אַ מענש. איך קען דאָך זיך פון דיין יוגנט אָן, איך
האָב דאָך דיין מוטער געקענט.

ד ע ר ש י כ ו ר

האלב פערואונדערט.

איך ווייס נישט, וואָס דו מיינסט.

ס ט ע פ אַן

רעדט ווייטער צו איהם.

און קוק דיך אַרום, וואָס האָבען זיי געמאַכט פון דיר? אַזוי

ווי אן אַרויסגעוואָרפענער וואַלגערסט דו דיך אין די גא-
 סען דורך גאַנצע נעכט אַרום. דיינע קינדער שרעקען זיך
 פאַר דיר, בעהאַלטען זיך אין די ווינקעליך, ווען זיי זעהען
 דיך שיכור אויף דער גאַס, און וויינען אויף דיין קאַפּ. און
 האָסט דו דען שולד דערין? בעהעפטען זיך מיט אַ שטיק
 פלייש, וואָס דו האָסט פיינד! זיצסט אַ גאַנצען טאָג איינ-
 געבויען צו דיין שטיוועל און עס פאלן אויף דיין קאַפּ
 די קללות און די שלעק. און עס קומט די נאַכט, וואַלגערסט
 דו דיך אין די רינשטאַקען אַרום, ביז מען וועט דיך גע-
 פינען טויט הינטער אַ פלויט און בעפרייען וועסט דו דיינע
 קינדער כּון זייער שאַנד.

ד ע ר ש י כ ו ר .

וואָס האָסט דו צו רעדען צו מיר אַזעלכע רייד?

ס ט ע פ אַן .

און האָסט דו דען שולד דערין? האָסט דו דען איין מינוט
 אין דיין לעבען פרייד געהאַט? ווער האָט אויף דיר אַכטונג
 געגעבען? אונטער דיין שטיף-פאַטער'ס שטעקען ביסט דו
 גרויס געוואָרען. ווייז די פלעקען אויף דיין לייב. געשלאָ-
 גען האָבען זיי זיך פון קליינערהייט, צוערשט דיין שטיף-
 פאַטער, דערנאָך דאָס שטף-ווייב. קיינמאַל האָט קיינער
 נישט צו דיר גערעדט, ווי צו אַ פריינד. קיינמאַל האָט דיר
 קיינער נישט געטרויסט.

ד ע ר ש י כ ו ר

פאלט צו דער ערד אין וויינט.

ס ט ע פ אַן

צו העלענען.

און ער איז דאָך אַן אַרענטליכער מענטש. איך קען דאָך
 איהם. מיר זענען דאָך אין איין שוהלע געווען. און ער
 האָט דאָך אַן אַרענטליכע מוטער געהאַט. געליעבט איהם
 און בעגאַנגען זיך ווי יעדע מוטער מיט איהר קינד. צו
 העלענען אין דער שטיל. הינטער דעם פאַטער'ס רוקען איהם
 ברויט געבראַכט.

אָדער שײַכור.

איך וועל דאָס שיכרות אַוועקוואַרפֿען. איך גיב מיין עהרענ-

וואָרט. וויינט ווייטער.

ס ט ע פ א נ

וויין נישט, ברודער. מיר זענען אַלע הינט פון גאַס. מיר

שליסען אַ בונד היינט. קום מיט אונז, קום. מיר וועלען

אַכטונג געבען אויף דיר און וועלען אַלע צוזאַמען זיין. נעהם

די בראַכטיטוטקע און קום מיט אונז.

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע

שפּרינגט אויף און קוקט זיך פאַרוואַנדערט אַרום.

מיך?

ס ט ע פ א נ

זעהמט זי אַן ביי דער האַנד.

מיר וועלן נישט אַנטלויפן פון דיר. נישט אויסמיידען דעם

וועג. מיר ווייסען, ווער דו ביסט. דו האָסט קיין שולד דערין.

ווער האָט דיר אויפגעצויגען? ווער איז דיין מוטער געווען?

ווי די ציעג ביזט דו אויף דער גאַס געבוירען געוואָרען—

יעדעס לאַך, יעדער שטיין האָט דיר מוטערדיג געגלעט.

אַרויסגעוואָרפֿען האָט מען דיר אין גאַס ביי דיין געבוירען

ווערען און מענשען זיינען אַנטלאָפֿען פון דיר, ווי פון אַ

קרעציעגן— אַוואַנדער, וואָס עס איז געוואָרען פון דיר?

ביסט דאָך, ווי אַן אַרויסגעשמיסענע שמאַטע אין דער גאַס

געלעגען.

ד י פ ר אָ ס ט י ט ו ט ק ע

האַלב אין געוויין.

איך בין נישט ווערט, אַז דער פּאַן זאָל רעדען צו מיר

אַזעלכע רייד.

ס ט ע פ א נ

ביסט ווערט, ביסט מיט אונז אַלעמען גלייך. דיין לייב איז

שמוציג געוואָרען, דיין נשמה איז ריין. וואָס דיר נאָר אַב

פון דער זינד. וואָרף אַראָב די קללה פון דינע פּלייצעס

און וועסט ווערען אַ מענש, ווי מיר אַלע גלייך. בענקסט דאָך

אויך נאָך מענשען, איך קען דאָך דיר. איך ווייס, דו ביסט

גוט און ליעכסט די מעגשען. דאָס האָבען זיי דורך אַזוי פּער-
 שאַלטען — דו ביזט שטענדיג געווען אַריין קינד. וואָרט
 וואָרט. ער ציהט וואַסער פֿון פּלומפּ און גיסט אויף איהר. אָט וואָש
 איך דיר דיין קאָפּ און דו ביסט אַ מענש, ווי מיר אַלע
 גלייך. אָט איז שוין די קללה אַראָב פֿון דיר. קוק דורך
 אַרום. דער פּרייהלינג איז דאָ. עס שמעקט אומעטום. דו ביסט
 נאָך אַינג מעדיל, נאָך גאָר אַ קינד. דו וויסט פֿון קיין
 שלעכטס. דו וויסט פֿון קיין שלעכטס. דו ביסט ביי דיין
 פּאָטער אין גאַרטען. דיין מוטער זיצט ביים פענסטער דאָרט.
 קוקט אויף דיר און דו געהסט מיט דיין יונגען חתן שפּאַ-
 ציערען אַרום.

ער נעהמט דעם שיפור און שטעלט איהם צו דער פּראַסטיטומקע און פיהרט
 זיי שפּאַציערען.

די פּראַסטיטומקע
 שמייכלט.

רעד נישט צו מיר אַועלכע
סטעפּאָן
 שפיעלט ווייטער.

עס איז דיין חתונה אַ צינד. יונגע מיידליך קומען און
 ברענגען דיר דיין ווייסעס הופּה-קלייד, וועלאָן, מירטאַ-קראַנץ
 — דו ביסט נאָך אונשולדיג... מען פיהרט דורך צו דער חופּה.
 די מוטער לעגט דיר די האַנד אויפֿן קאָפּ און בענשט דורך לייכט.
 טע האַרפען שפיעלען. דיין חתן פיהרט דורך צום אַלטאַר צו.

די פּראַסטיטומקע
 ברעכט אַרויס אין טרעהרען.
דער שיפור
 כּפּט זיך אויף

איך וויל מיט איר אין איינעם זיין. איך וועל מיך אָננעהמען
 פאַר איהר. איך וועל זי נישט בעליידיגען לאָוען. זי איז מיין
 שוועסטער. איך וועל אַרבייטען פאַר איהר.
סטעפּאָן.

אָט אַזוי, אָט אַזוי. די הינד שליסען אַ בונד היינט. ער נעהמט
 דעם ממזר און קושט איהם אויפֿן קאָפּ. און דאָס איז אויך אונזער

קינד. אלע זענען מיר הינט פון דער גאס, אלע שליסען
מיר זיך אין א בונד היינט.

ד ע ר ש י כ ו ר

געמט פון סטעפאניען דעם קינד.

דאָס איז אונזער קינד. מיט אונז וועט עס זיין. ער געהמט
אן די פראַסטיטוטקע ביים אַרעט. קום, מיר וועלען אין איינעם.
זיין, איך וועל אַרבייטען פאַר דיר. דו וועסט די היים פיה.
רען. ער ווייט אויף רעם ממור. מיר וועלען ערציהען איהם
און אָנערקענען פאַר אונזער קינד. ער ציהט אַראָפּ דאָס טוך
פון דער פראַסטיטוטקע און וויקעלט זיך מיט דער פראַסטיטוטקע און
מיטן קינד אין. וואָס, דו הערטט נישט? האָרך, איך מין עס
מיטן גאַנצען האַרץ.

ד י פ ר אַ ס ט י ט ו ט ק ע

הערט נישט. זי קוקט די גנצע צייט מיט שרעק אויף דער פרוי.

ס ט ע פ אַן

אַט אזוי, אַט אזוי. מיר שליסען אלע אַ בונד היינט. אין
איינעם געהען מיר. אין איינעם וועלען מיר זיין מיט די
היינט. ער גלעט אלעס, וואָס געפינט זיך אויף דער גאס. יונגען, אין
די טראַמפייטען בלאָזט, אין די פויקען קלאַפּט. מיר מאַכען
זיך אַ קעניג היינט. צום גאר. דאָס גאַנצע חיל וואַרט אויף
דיר, מיט די שפּיזען אין די הענט, מיט די פיקעס אָנגעגרייט
דו זעהסט די האַרמאַטען אויפגעשעלעט? אלע וואַרטען זיי
צו דיין בעפעהל. ער ווייט איהם איבער דער גאס. דו זעהסט
דאָס חיל אַרום?

ד ע ר נ א ר

מיט פרייד.

איך אַ יאָ!

ס ט ע פ אַן

גיב דעם בעפעהל, הערר נאָפּאַלעאַן, דו ביסט אונזער פעלד-
מאַרשאַל. ציה דעם שווערד און גיב דעם בעפעהל!

ד ע ר נ א ר

ציהט דעם שווערד און רופט אין מאַרק, ווי ער וואַלט אַ חיל דערזעהן.

דאָס געוועהר ג—ר—יי—ט!

ס ט ע פ א ן

רופט אין גאס.

אַט אַזוי די הינט שליטען אַ בונד ט. אַלעס געהט אין
בונד אַרײַן. מיר מאַכען איבער זיך אַ קעניגין. ער ווײַזט אויף
דער פּרוי. זי איז ווערטה צו טראָגען די קרין פון דער גאס.
קום, קעניגין, אויף דיין טראָהן אַרויף. ער שטעלט אונטער די
פלייצע. יונגען, אין די טראָמפּײַטען בלאָזט, אין די פּויקען
קלאַפּט! אויף די קניע! די היט פון די קעפּ! די קעניגין
געהט, די קעניגין געהט! אַזוי געהען מיר אין אונזער לאַנד.

עס איז ליכטיגער געוואָרען. העלענאַס געזיכט איז שוין געוואָרען און יונג
און ווערט עהנליך צו דעם מאַדאָנע בילד פון דער קירכע.

די פּראָסטיטוטקע

וועלכע האָט שוין פון פּריער געקוקט אויף דער פּרוי מיט מורא און אַנגסט,
דערקענט זי יעצט ביים גראָהען ליכט. און ווי אַזוי זי זיצט אויף דעם גאַנצן
פלייצעס מיט דעם קינד אויף די הענד, פּאלט זי פאַר איהר אויף די קניע און
שרײַט אויס מיט אַן אונמענשליכער שטייט.

אַ! זעהט! דאָס איז דאָך די הייליגע באַשיצערין אונזערע
די בעשיצערין פון אונזער קירכע! קוקט זי אָן, אי הרו
געזיכט, זי אין איהר אייגען לייב — איז פון דער קירכע
אַרויס. אַ, עס איז דאָס הייליגע פּילד, פאַר וועלכען איך
בעט תּמיד. איך ערקען עס! די בעשיצערין אונזערע אין
אין איהר אייגען לייב. זי שרייט אויף און וואַרפט זיך אויפֿן פּנים
פון איהר. אַ, מוטער, מוטער! איך בין בעלאָדען מיט זינד,
מיין נשמה איז פאַרפּאַלען. מוטער, מוטער, נעהמט מיך
אונטער דיין שוק! זי ציהט זיך אויס אַן ווערטער פאַר איהר.

די אַנדערע ווערען אַנגעשטעקט פון איהר. קיקען זיך מיט שרעק אין דער פּרוי'ס
געזיכט איין. ערקענען אין איהר די הייליגע, לאָזען זיך האַלב אויף די קניע
אַרצב. דער גב, וועלכער האָט זי שוין פון פלייצע אַרצ-געלאָזט, ציהט דעם
הוט, לאָזט זיך אויף די קניע. אַלעס פּאלט אויף דער ערד

עס הערט זיך אַגלאַק פון דער קירכע.

עס הייבט אַן צו טאַגען.

א נ ד ר ז ש ע י

קול פון דערווייטענס.

וואו שלעפט זיך דאָס ווייב מיט די קינדער אַרום, הע, הע, הע
לענקא, העלענקא, סטעפאן.

אלע וואכען זיך אויף, קוקען זיך מיט ערשטוינונג אַרום.
עס קומט אָן אנדרזשע מיט יאדוויגען.

א נ ד ר ז ש ע י

צו העלענקען. ביזו.

וואָס טהוסט דו אין גאס מיט די קינדער?—פלינק אַהיים!

הויבט אויף די פויסט אויף איהר.

ה ע ל ע נ ק א

מיט מורא.

איך בין נישט שולדיק. ווייזט אויף סטעפאנ'ען. ער האָט גע-
טריבן שפּאַס. בעהמט צוזאמען איהרע קינדער, וויל צוועק.

אַ ל ע אַ ר מ י ג ע

לאכען.

כא, כא! עס איז דאָך גאָר העלענקא, דעם שיפור'ס
ווייב, און מיר האָבען געמיינט... כא, כא, כא.

ס ט ע פ א נ

ניין. ניין. דאָס איז דאָך אונזער קעניגין. די קעניגין פון
די הינט. מיר האָבען דאָך געשלאָסען אַ בונד. וואָס אַנט-
לויפט איהר?

אַ ל ע

לאכען.

מיר ווייטען, דער הער האָט ליעב צו טרייבען שפּאַס. אַנט-
לויפען זיך.

ס ט ע פ א נ

שרייט זיי נאָך.

איהר הינט, איהר הינט, אַ, איהר פערשאַלטענע הינט!

י א ד ו י ג א

צו סטעפאנ'ען.

נא, נעם די בייטש, און היידא, אין פאַבריק צוריק! פלינק,
עס איז שוין טאָג.

ס ט פ א ן

שטעהט ערשראקען.

מיין שען ווייבעל, נאָר איין אויגענבליק.

י א ד ו י ג א

טאָפּט מיט'ן פּוס.

די מינוט! די נאַכט איז פּערביי, עס איז שוין טאָג. אין פּאַבריק צוריק!

ס ט פ א ן

איהר הינט, איהר פאַרשאַלטענע הינט.

די סצענע פּערוואַנדעלט זיך. זי איז אין העלענקעס צימער, ווי אין אַפּפּאַנג צווייטען אַקט. אַנדערשע שטעהט איבער דעם שלאָפּענדען סטעפּאַן און וועקט איהם.

אַ נ ד ר ז ש ע י

נו, פּלינקער, נעם די בייטש, אין פּאַבריק צוריק, איידער יאָדוויגע כאַפּט זיך אויף.

ס ט פ א ן

רייסט זיך אויף פון שלאָף. קוקט אָן אַנדערשעיען פּערוואַנדערט, דערנאָך העלענקען, וועלכע זיצט ביים קינד'ס וויעגעלע ווי אין אַפּפּאַנג צווייטען אַקט.

דאָס ביסט דו? געהט צו צו העלענקען און קוקט זי אָן. דאָס ביסט דו? און איך האָב דאָך געמיינט. —

אַ נ ד ר ז ש ע י

גיט איהם די בייטש אין האַנד אַרײַן.

מאָך עס שנעלער, איידער די פּריצטע איז אויף. זי וועט שוין אַנאַנדערש מאָל גאָר נישט אַרײַנגאַזען.

ס ט פ א ן

נעמט די בייטש אין האַנד אַרײַן. צו העלענקען.

דאָס ביסט דו? און איך האָב דאָך געמיינט, אַז דו ביסט אַ קעניגין?

ה ע ל ע נ ק א

אין צרות.

וואָס וויל ער פון מיין קאָפּ?

אַנדרוועי

מיט געלעכטער.

וואָס טרייבסט דו שפּאַס.

טעפּאַן

זעהט אַרויס מיט די בייטש אין האַנד.

הינד, הינד, פּערשאַלטענע הינד!...

פּאַרהאַנג.

ש ל ו ם א ש

מאַטקע גנב

ע פאָקדום-שטיק אין דרײַ אַקטען מיט אַ פּראָלוג.

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע

איבערדריקען, איבערזעצען און
אויספיהרען אהן דער ערלויבניס
פון מחבר איז פארוועהרט.
Copyright by Sholem Asch
1922

פערזאָנען.

מאַטקע גנב.
בלינדער לייב. זיין פאָטער.
זלאַטקע. זיין מוטער.
אפרים.
בעריש מייסטער.
דאָבטשע. זיין ווייב.
ר' מאיר מלמד,
דער בלינדער פערל, אַ סטראַזשניק.
שפּרינצע.
איינער.
אַלטער תּרח, קאטאָריניאָזש דירעקטאָר.
מערי, אַ דראַטען-געהערין.
קאַאַַריק. אַ קאטאָריניאָזש.
אַ פּוילישער פּאַן.
ר' מלך, האַלט אַ קאפּעע-הויז אַויף דער אַלט-שטאָדט אין וואַרשע.
הינדעל, זיין ווייב.
חנה'לע, זייער טאָכטער.
באַשע.
זשאַכלינעריין. }
די רויטע. } מעדלעך.
שליטה.

פ ר א ל א ג .

דיז בונע שטעלט פאָר אַ אַרעמען קעלער.

ז ל א ט ק ע

וואָסט העש. מען הערט אין דרויסן שרייען: אַ גנב! אַ גנב! זי קיקט זיך אים
מיט שרעק. עס עפענט זיך אויף אַ טהור אין עס לויפט אַריין מיט אימפעט
מ אָ ט ק ע, אַ יונגעל פֿון אַ יאהר 12. ער האָלט אַ פֿאַר שטיוועל מיט אַ ברויט
אינטערן אַרעם, אַבגעריסן.

מ א ט ק ע

אַריינגעפֿענדג מיט שרעק.

מאַמאַ!

ז ל א ט ע

וועה איז מיר. דו? אנטלויף, דער טאַטע וועט קומען, וועט
וועט ער דיך דערהרג'ענען אויפֿן אָרט.

מ אָ ט ק ע

מען יאָגט מיר!

ז ל א ט ע

וואָס האָסטו שוין ווידער געטהון? ווער יאָגט דיך?

מ אָ ט ק ע

זעה. היינט אויף די שטיוועל. בעהאַלט, וועט האָבען אויפֿן
ווינטער, ביי אפרים'ען געגנב'עט.

ז ל א ט ע

אַריס פֿון מיין שטוב. אַך וויל דיר נישט האָבן מיט דער
גנבה. אַריס!

פֿון דרויסן הערען זיך בענטער די געשרייען: אַ גנב! אַ גנב!

מ אָ ט ק ע

מיט שרעק.

מאַמאַ!!

ז ל א ט ע.

וואָס זאָל איך טהון מיט דיר, אונגליקליך קינד. זיי וועלען
דאָך דיר דערהרגיבען. קריך צרונטער אונטערין בעט.
האַלע דין שוין אַנידער אַז אויסגערוגען האָסטו בעדאַרפט
ווערען אין דיין מאַמעס בוך, איידער דו ביזט אויף דער
וועלט געקומען. זי בויקערט איהם אָן, שטופט צרונטער אונטערין
בעט און פאַרשטעלט איהם מיט זין. אין די תּפּיסות וועסטו דאָך
פוילען, נאָך סיביר וועט מען דאָך דין פּערשיקען.

א פ ר י מ' ש י

קומט אַריין, אָן קאַפּטע מיט אַ צעפּליאַשעטען קאַפּ האָר.
געוואָלד! געוואָלד, ער האָט דאָך מיך געשאַכטען, אין
מיטען העלען טאָג האָט ער דאָך מיך געשאַכטען. שרייט.
מענשען! מענשען!

עס קומען אַריין מענער און פּרויען, מיט שטעקענס און בעועמס.

א י י נ ע ר.

דאָ איז ער אַנטלאָפּען. אין האַב איהם אַליין געזעהן, ווי
ער איז אַריין אין קעלער.
ש פ ר י נ צ ע ל ע.

אַז ער איז נאָר דעם בלינדען לייביס, איז שוין ריכטיג. אין
זיין מאַמענס בוך איז ער שוין געווען אַגב.
א פ ר י מ' ש י.

ער האָט דאָך מיך געשאַכטען. ער האָט דאָך מיך געקוילעט, ווי
אַקס געקוילעט אין מיטען העלען טאָג. אוי וועה איז מיר!

א י י נ ע ר

צו זלאַטען.

וואו האָסטו איהם? גיט איהם אַרויס, דעם גנב!

ז ל א ט ע.

פּערשטעלט איהם ביים בעט,

איך האָב איהם נישט געזעהן, איך ווייס נישט וואו ער איז.
וואָס ווילט איהר פון מיר?

ש פ ר י נ צ ע ל ע

אַז די יודען אַרום.

אַז ער איז נאָך געווען אַ קליינער שרץ, ער האָט נאָך נישט

געקענט געהן, אויף אלע פיר געקראַכען, איז ער שוין גע-
ווען אַ גנב, מען האָט דאָך קיין קינד נישט געקענט אַרויס-
לאָזען אויף דער ליכטיגער שיין, געזעהן אַ קינד מיט אַ ביי-
געל, מיט אַ זעמיל, אַוועקגעכאַפט און אויפגעפרעסען. אַ שטי-
קעל ברויט, אַ טעלערל מיט גרויפּען, אַרויסגעכאַפט פון
דער האַנד און אויפגעפרעסען. וואָס ער האָט געזעהן, האָט
ער געכאַפט. אַז ער איז נאָך געווען אַזאַ קליינער ממזר,
אַז מ'האַט דאָס געזעהן אַרויסקריכען אויף אלע פיר איז
דאָך אַ שרעק אַנגעפאלען אויף אלעמען. ס'וואונדער וואָס
ער איז אַ גנב, די מאמע האָט דאָך איהם געלערנט.

א פ ר י מ' ש י

געוואָלד, מיינע שטיוועל, מיינע שייך, ער האָט דאָך מיך
געשאַכטען, ער האָט דאָך מיך געקוילעט, אין מיטען הע-
לען טאָג געקוילעט, מענשען, מענשען! וואָס שווייגט איהר?

א י י נ ע ר

וואו איז דער יונג? גיב אַרויס דעם יונג!

ז ל א ט ע

איך ווייס נישט, וואו דער יונג איז, אוך ווייס נישט, איך
האַב אים נישט געזעהן, איך ווייס נישט.

ב ע ר י ש מ י י ס ט ע ר

לויפט אריין ווי אַ ווילדער, אַ ניריגער יוד, מיט אַ פאַר שטאַרקע ברעמען, מיט
אַ געדיכט-האַר-בעוואַקסענעם פנים, מיט אַ רימען אין האַנד.
לאָזט מיר נאָר צי, לאָזט מיר נאָר צו. זלאַטקע גיט אַרויס
דעם יונג. ס'איז בעסער פאַר איהם, איך וועל איהם געבען
מיט מיין רימען, איהר וועט מיר דערנאָך דאַנקען, זלאַטקע.

ד אָ ב ט ש ע

געה, צו וואָס זאָלסטו דיך אַנאַרבייטען ביים יונג, זיי ווע-
לען דען דיר דאַנקבאַר זיין? שילטען דיך נאָך.

א פ ר י מ' ש י

מענשען, געוואָלד, זעהט, זעהט! ער געפינט אַ שטיוועל אויף דער
ערה. מיין בלוט, מיין פלייש, זעהט, זעהט, ווי מיין בלוט וואַלגערט
זיך אַרום, זעהט!

א י י ב ע ר .

צו זלאטקען.

דעם יונג גיב אַרויס, גיב אַרויס די מינוט דעם יונג, זאָגט
מען דיר, אַגזלן וועט ער אויפּוואַקסען. וויל זיך האַרפען
צום בעט.

ז ל א ט ק ע

כאַפט אַ וואַלגער האַלץ.

אַוועק פון דאַנען! נישט דערלעבען וועט איהר דאָס, אַז
איך זאָל אייך לאַזען מיין קינד שלעכטס טהון. צו עסען
גיט איהר איהם, וואָס איהר געהט אים שלאָגען? די קעפּ
וועל איך אייך שפּאַלטען, ווער עס וועט צוגעהן צו איהם

ש פ ר י ב צ ע .

זעהט, מענשען, זעהט, די מאַמע אַליין מאַכט איהם פאַר
אַ גנב, די מאַמע אַליין.

ב ע ר י ש

מיטן רימען.

זלאַטקע, דאָס איז דאָך פיר דיין טובה וועגען, די הענד
דאַרפסטו מיר קושען, וואָס איך געה איהם שלאָגען.

ד אָ ב ט ש ע .

דו האַסט דען כח צו איהם? ס'איז דען דיין קינד? וואָס
וועסטו דאָס געזונד אַוועקלעגען. זיי וועלען דען דיר בע-
צאַהלען פאַר דעם?

עס קומט אַרײַן דער בלינדער פּערל. עס ערשיינט אַ הויכער סטראַזשניק מיט
אַ שווערד.

א י י ב ע ר .

יודען, מאַכט אַוועג, דער בלינדער פּערל געהט!

א פ ר י מ .

פּאַניע נאַטשאַלניק! פּאַניע פּאַלקאָוויק, פּאַטערל אונזערער,
ער האָט דאָך מיר געשאַכטען, ער האָט דאָך מיר געקוילעט,
אין מיטען העלען טאָג געקוילעט, מיינע שטיוועל, מיינע
שיך, מייין בלוט און פלייש.

בלינדער פערל.

ש... פאסמאָטרים, ס'וועט אַלעס זיין אין אָרדענונג. צו זלאַטען. וואו האָסטו איהם בעהאַלטען זאָג געשווינד!

זלאַטקע.

איך האָב איהם נישט בעהאַלטען, איך האָב איהם נישט געזעהן, איך ווייס נישט, וואָס איהר ווילט פון מײן לעבען?

בלינדער פערל.

דו ווייסט נישט? נו פאָסמאָטרים! זוכט ארום אין שטוב, צום סוף קומט ער צום בעט, וויל אַרױנטער קוקען, זלאַטקע פערשטעלט איהם אַהאַ. קלאַפּט מיטן שווער. היי מאָשעניק! וויליעזיי! וויליעזיי!

זלאַטקע.

טייערע מענשען, האָט'ס רחמנות! זי פערשטעלט איהם דעם וועג, איך וועל דיך נישט לאָזען איהם אָנריהרען, איך וועל דיך נישט לאָזען. ראַנגעלט זיך מיטן סטראַזשניק, ער איז נישט שולדיג, ער איז דאָך נאָך אַ קינד.

בלינדער פערל.

אַ קינד איז ער... שטרענג. געהסט אַוועק די מינוט! דו לאָזט מיך נישט דאָס געזעץ אויספיהרען?... יודעלעך, נעמט זי אַוועק פון דאַנען.

פאַר יודען, בעריש, שפּרינגע ווילען צוגעהן צו איהר.

זלאַטקע.

די אויגען וועל איך אויסקראַצען מיט מײנע נעגעל ווער ס'וועט דאָ צוקומען צו מיר. הויבט אָן שטאַרק צו וואוינען, בע-טענדיג זיך. יודען האָט רחמנות, האָט רחמנות, ער איז דאָך נעבעך נישט שולדיג.

אַינינער.

ער איז נישט שולדיג... זעה, ווי זי בעט פאַר איהם דעם גנב!

זלאַטקע.

איך האָב איהם דען עסען געגעבען, אז ער זאָל נישט גנבענען?... פון וויגעלע אָן, האָט ער זיך דאָך געמוזט דערנעהרען, די מלך זיינע האָב איך דאָך נאָך פערקויפט, אַיידער ער איז געבוירען געוואָרען, פאַר די זשאַכלינערס.

אייניקעל האָב איך זיין מילך פּערקויפט. וויינט. איך האָב געקאַרמעט אַ פּרעמד קינד און מיינט איז געלעגען אין דער היים אין צרות, די מילך האָט מיר אין די ברוסטען געשטאָכען און מיין קינד האָט געשריגען נאָך דער מאַמען.
ג ר מ א י ר מ ל מ ד.

אוי, עס איז אמת, אוי איז עס אמת, איך האָב דאמאָלס עוויינט מיט זיי אין קעלער. אַז דער יונג האָט אָנגעהייבען צו שרייען, האָט זיך דער באַלקען געשפּאַלטען פון די קולות, האָב איך גענומען אַשטיקעל צוקער, איינגעבונדען אין אַ שמאַטקע און איהם געגעבען אין מויל אַריין, ער זאָל מיינען, אַז עס איז די מאַמעס ברוסט, ער האָט זיך אָבער נישט געלאָזט אָבנאַרען, האָט בשום אויפ'ן נישט געוואָלט די שמאַטקע סמאָטשקען, אוי האָט ער געשריגען, אוי, האָט ער געשריגען...

ז ל א ט ק ע

מיינט.

וואָס האָט ער געקענט טהון, אַז עסען געבען האָב איך נישט געהאַט. ווי אַ פּערלאָזטער פייגעל האָט ער געמוזט אַליין איבער זיך זאָרגען, איידער ער האָט נאָך רעדען געקענט, אַז ער איז נאָך אויף אַלע פיר געקראַכען, האָט ער געמוזט די קרישעלעך ווי אַ פייגעלע צוזאַמען פיקען... וואָס האָט ער געקענט טהון, געזעהן קינדער עסען, געכאַפט און געגעסען, געווען הונגעריג. עס האָט דען וועגען איהם עמיצער געזאָרגט? איהר האָט איהם עסען געגעבען, וואָס איהר געהט איהם שלאָגען?

א ל י נ ע ר.

איך זאָל מיר געהן דאָס האַרץ אָברייסען פאַר דעם בלינדען פּערל, האָב איך אַזאַרג, זאָל ער געהן אַליין דעם יונג אַרויסשלעפּען, געהט אַזעק.

ב ע ר י ש.

אַז מען האָט אַפּרימיען בעגנב'עט, אַשיינע ריינע כּפּרה אויף זיין קאָפּ, די שטיוועל פּוילען סיי ווי סיי ביי איהם אין קאַמער. קומט יודען געהט אַזעק פון בעט.

בלינדער פערל.

איהר ווילט נישט דעם יונג ארויסשלעפען? ניין, יודעלעך.

ניין?

אייניגע.

זי לאָזט נישט. ווייזן אויף זלאטען.

בלינדער פערל.

זי לאָזט נישט, איך וועל איהר ווייזן, אז זי וועט יאָ לאָזען.

געהט צו צו איהר אַוועק פון דאַנען! שטופט זי אַוועק.

זלאטע.

ראנגעלט זיך מיט איהם.

איך וועל דיר נישט לאָזען מיין קינד שלעכטס טהון. יודען,

האַט רחמנות, האָט רחמנות. דער בלינדער פערל וויל זי שלאָגען

מיט'ן שייד פון שווערד. שלאָגט מיר און אוועקגיין וועל איך

נישט.

איינער.

וואָס האָט ער זי צו שלאָגען?

שפרינצע.

טאקע אויך, וואָס האָט ער אַ יודענע צו שלאָגען. ער נעהמט

דען נישט 10 גילדען אַ וואָך מיט אַ חלה ביי אונז. אז מען

האַט געגנבעט, וואָס איז דאָס זיין געשעפט וואָס? וואָס האָט

ער זיך צו מישען וואָס?

בעריש.

יודען, איך האָב אַ עצה, מען דאַרף איהם בלינד מאַכען.

גיט נאָר עפּיס צושטייער. נעהמט אַרויס קליין געלד. גיב נאָר

עפּיס צושטייער. די יודען קלייבען צונויף קליין געלד. דער סטראַזשיק

קוקט אַהין מיט איין אויג. מ'גיט איהם דאָס געלד. נאָ דאָ האָסטו

און ווער בלינד, זעה נישט און הער נישט, ווער אַ בלינדער

פערל.

בלינדער פערל.

נעמט דאָס געלד און מאַכט צו איין אויג.

שוין, איך בין שוין בלינד. דער בלינדער פערל. אז איר ווילט

אַגב טאָ וואָס איז דאָס מיין עסק? האָט איהם אייך געזונט-

טערהייד, שוין, איך בין שוין ב.י.י. וויל אַוועקגען

א פ ר י ם .

פאניע נאטשאַלניק, וואָס טהוסטו, ער האָט דאָך מיר גע-
שאַכטען, ער האָט דאָך מיר געקוילעט אין מיטען העלען
טאָג, מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט! לייפט נאָך דעם
סטראַזשניק.

ב ל י נ ד ע ר פ ע ר ל

קרימט איהם נאָך.

מיינע שטיוועל, מיין פלייש און בלוט. ווער הייסט דיך זיי
האַלטען אין קאַמער? שטיוועל זענען דאָ, אַז מענשען זאָ-
לען זיי טראָגען, נישט אַז זיי זאָלען פוילען אין קאַמער. אַב.
ש פ ר י נ צ ע .

ער האָט דען נישט רעכט, דער בלינדער פערל, אוק, האָט ער
רעכט. אַב.

אלע געהען אַב. פוינע.

ז ל א ט ע

רופט אונטערין בעט.

קריך שוין אַרויס, קריך שוין, אין דרערד זאָלסטו קריכען
מאָטקע קריכט אַפויער. צוליב דיר וועל איך אַזעלכע חרפות און
בושות אויסשטעהן, אַז מענשען זאָלען מיר קומען מיין
בלוט צאַפען. זי פאלט אַרויף אויף איהם און שלאַגט איהם און
בויקערט איהם אַן.

מ אָ ט ק ע

שטעהט און לאַזט זיך.

דו שלאַג, דו הרגע, אַז דו ווילסט, איך וועל דיר גאַרנישט
זאָגען, איך וועל מיך לאַזען.

ו ל א ט ק ע .

אַ בראַך איז דאָך צו מיינע יאָהר, וואָס שלאַג איך איהם
נאָך? דער יונג וואַלגערט זיך אין גאַס אַרום ווי אַ תּוֹנָה,
הונגעריג און קאַלט, און איך שלאַג איהם נאָך... זעה, אין
וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט, וואָס וועט פון דיר דער סוף
זיין? געהט צו צו דער קיך, זוכט עפעס, גיט איהם עסען.

מ אָ ט ק ע .

איך טייל נישט עסען.

ז ל א ט ק ע.

דו ביזט דאָך הונגעריג. זיי האָבען דאָך דיך געיאָגט ווי
א משוגענעם הונד.

מ אָ ט ק ע.

איך בין נישט הונגעריג. איך געה אַוועק פון דאַנען, איך
ווייל מעהר דאָ נישט זיין. איך וועל געהן, איך ווייס שוין,
וואו איך וועל געהן.

ז ל א ט ק ע.

וואו וועסטו געהן? אין דירערד אַריין. ביזט דאָך נאָך אַיונג
קינד, ווער וועט זיך אויף דיר אַרומקוקען, ווער וועט דיר
אַמאַמע זיין?

מ אָ ט ק ע.

איך ווייס שוין וואָס איך וועל טהון, דו זאָרג זיך נישט
מאַמע, איך בין אַ גרויסער יונג, איך וועל זיי שוין
געבען ווייזט מיטן פריסט אויפן שטערטיל. מאַמע, איך וועל אָן
דיר שטענדיג געדענקען, וואו איך וועל נישט זיין, וועל
איך דיך געדענקען, און אז איך וועל גרויס ווערען און
אַסך געלד האָבען, וועל איך קומען נאָך דיר, אין אַ קאַטש
מיט צוויי פערד וועל איך קומען נאָך דיר, דעם טאַטען
נישט מיטנעהמען, נאָר דיך.

ז ל א ט ק ע.

וואו וועסטו מיטנעמען, אין דירערד אַריין, וואָס פלודערסטו,
וואָס? טהו בעסער די הויזען אויס, וועל איך דיר עס פערריכט-
טען זעה אין וואָס פאַר אַ הילך דו געהסט. זי ציהט פון איהם די
הויזען אַראָב. וואו שפרינגסטו איבער אַלע פלייטען און מויערן
ווי אַ ווילדע ציג, וואָס וועט פון דיר דער שוואַרצער סוף זיין?

מ אָ ט ק ע.

מאַמע, זאָרג זיך נישט, דו וועסט זעהן, וואָס איך וועל נאָך
טהון... איך וועל זיי שוין ווייזען, ווער מאַטקע איו, איך
וועל אַוועקגעהן אין דער וועלט אַריין, איך וועל מיך שוין
סטאַרען, און אז איך זאָל רייך ווערען וועל איך אין
אַ קאַטש מיט צוויי פערד קומען נאָך דיר.

מען הערט פריט אין דרויסען.

זל אט קע.

אוי אַבראַך איז נאָך מיר, דער טאַטע געהט! בעהאַלט זיך,
ער וועט דיך טויטען אָו ער וועט דיר טרעפען אין קעלער.
ער האָט מיר אָנגעזאָגט, אָו איך זאָל דיך אויף דער שוועל
נישט אַרויפלאָזען, נו, קריך אַרונטער ער קריכט אין אַ ווינקעל
אַריין, זי פערשטעלט איהם און זעצט זיך געהען די הויזען.

לייב, אַ הויכער, שטאַרקער יונג, בלינד אויף איין אויג, מיט אַ שטריק אונט-
טערין אַרעם.

ל י ב.

קומט און שרייט נאָך אין דרויסען.

וואָס האָסטו שוין ווידער דעם ממזר אין קעלער אַריינגע-
לאָזען? קוקט זיך אַרום. איך האָב דאָך דיר אָנגעזאָגט, אָו דו
זאָלסט דעם בענקאַרט אויף דער שוועל נישט אַרויפלאָזען,
וואו האָסטו דעם יונג ווידער בעהאַלטען?

זל אט קע.

וואָס ווילסטו האָבען, ער האָט נישט געהאַט וואו צו אַנט-
לויפען, זיי האָבען איהם ווי אַ משוגענעם הונד געיאָגט, איז
ער צו די מאַמע אַריינגעלאָפּען. וואָס האָסטו געוואָלט, אָו
איך זאָל איהם אַרויסוואַרפען, אָו זיי זאָלען איהם דער-
הרגענען? נישט דערלעבען וועסט דו דאָס.

ל י ב.

אויפגערעגט, שרייט.

בענקאַרטעס האָסטו ערצויגען, גנבים, און דו בעהאַלטסט איהם
נאָך. וואו איז דער יונג?

זל אט קע.

ער איז שוין נישטאָ, ר'איז אַנטלאָפּען.

ל י ב.

ריסט די הויזען.

וואָס נייסט דו? וואו איז דער יונג? איך וועל דיר מיט
איהם אין איינעם דערהרגענען אויפ'ן אָרט!

זל אט קע.

איך ווייס נישט וואו דער יונג איז, וואָס ווילסטו האָבען?

וועהניג האָבען איהם פרעמדע געיאָגט, נאָך דער אייגע-
נער טאַטע.

ל י ב.

דו נעמסט זיך נאָך אַן פאַר איהם, האָסט ערצויגען אַזאַ
גנב, ווי דיין אייגענע משפּחה. הויבט אויף אַ האַנד אויף איהר-

מ אָ ט ק ע.

האַט דורך אַ שפּאַלט צוגעזעהן די סצענע, לויפט אַרויס פון ווינקעל מיט
אַ שטעקען.

איך וועל דיר נישט לאָזען שלאָגען די מאַמע, איך וועל
דיר צוריק געבען! מיך שלאָגען יאָ, דער מאַמען נישט.
נישט לאָזען, נישט לאָזען. האַלט דעם שטעקען.

ז ל אָ ט ע

שרייט.

מאָטקע וואָס טהוסטו? געגען אַ טאַטען הויבסטו די האַנד
אויף?!

ל י ב

זעהט אַראָב דעם פּאַסעק.

דו משומד איינער! אַרויס פון מיין שטוב, די מינוט. דעם
קאַפּ וועל איך דיר צושפּאַלטען אויף צוויי. וויל איהם שלאָגען.

ז ל אָ ט ק ע

וועלכע האָט זיך שוין געשטעלט צווישען זיי.

געה מאָטקע, געה, וואו דו ווילסט געהן, אין דער גרויסער
וועלט אַריין, דו האָסט נישט קיין טאַטען, האָסט נישט קיין
מאַמען, אַ יתום ביזטו געבוירען געוואָרען אויף דער וועלט.
אפשר וועלען דיר אַנדערע טאַטע מאַמע זיין, געה מיין
קינד. וויינט.

מ אָ ט ק ע.

וויין נישט, מאַמע, איך וועל שוין וויסען וואָס צו טהוין,
איך וועל דיר שטענדיג געדענקען מאַמע. וויל געהן.

ז ל אָ ט ק ע.

וואָרט מיין קינד, נעם כאָטש דאָס רעקל מיט, און דעם

ערשטען ביסען ברויט... נעמט דאס ברויט, וואס געפינט זיך אין
שטוב מיט די הויזען און גיט איהם,

מ אָ ט ק ע

מארפט די הויזען איבער די אקסעל, דאס ברויט אונטערין אָרעם.

בלייב געזונד, מאַמע, וויין נישט מאַמע... אב.

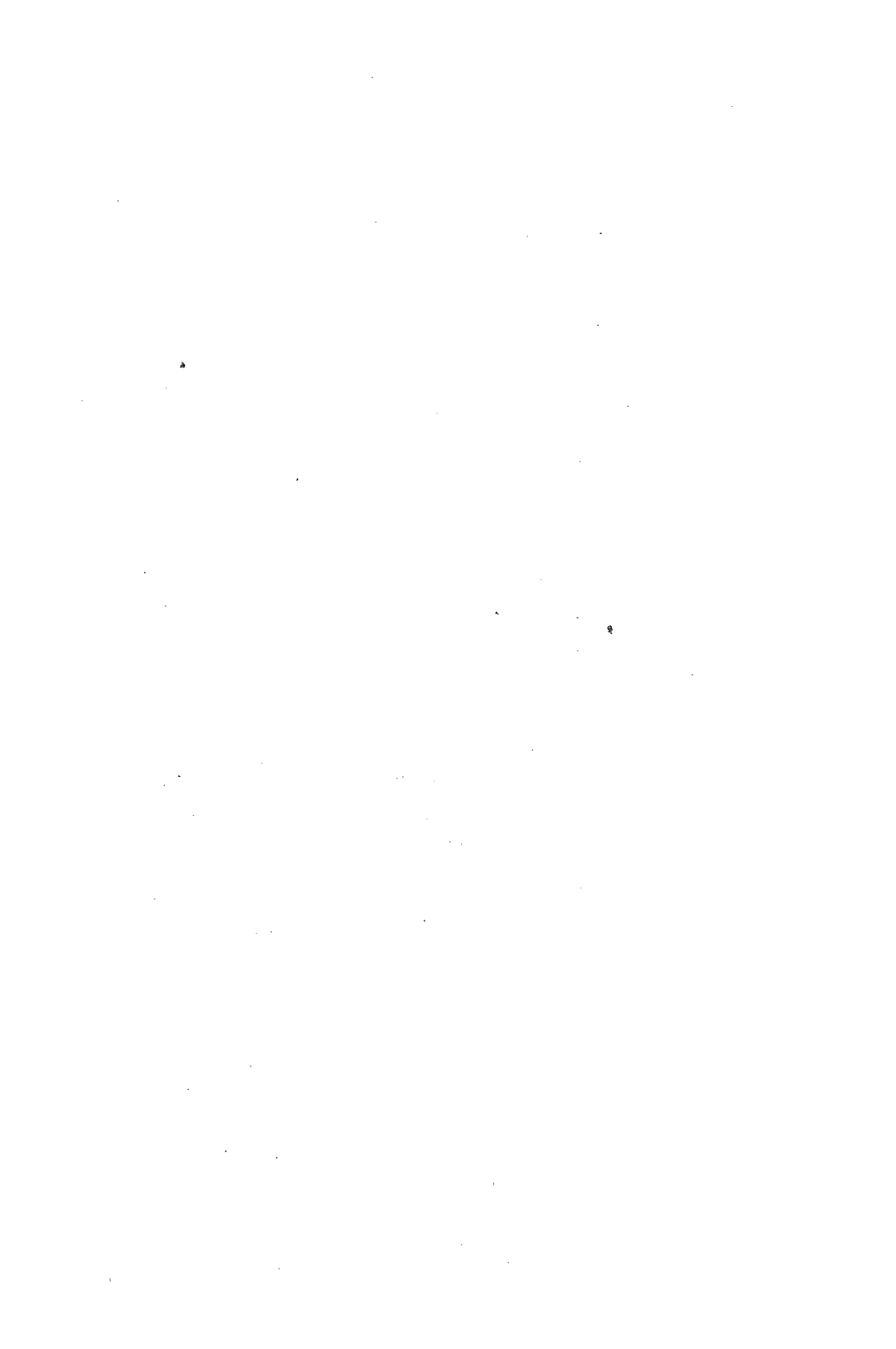
ז ל א ט ק ע.

מיין קינד אב, מיין אָרעם קינד:

ענדע פון פראלאג:

ערשטער אַקט

אַ צימער אין אַ האַטעל, אין אַ קליינער שטאָרט,
אַנגעשטעלט מיט בעטען. פּערשיידענע רויטע און
אין געשטרייפטע ציכלעך, ווי ביי ציגיינער, פּויגלען
און שטייגען היינען, אַ פּאַפּויגי, אַ רויטער, אין
אַ שטייג, אַ רייטער פּאַפּירענער לאַמפּ אין מיטען
שטוב, צוויי קליינע פּענסטערלעך.
טונקעל אין אַווענד

דער אלטער תר"ח „דירעקטאר“ פון צירק ליגט אויסגעצויגען אויף א בעט.
 מערי, די „קונצענמאכערין“ אין א ווינקעל ביי א שפיגעלע קעמט זיך די האר
 דער פאפוי איבער איהר, מאטקע, א יונג פון א יאהר 18 שטעהט און קוקט
 אויף מערי... איידער דער פארהאנג הויבט זיך אויף, הערט מען זינגען
 ארום ליד.

טויזענד האב איך געליעבט
 טויזענד האב איך פערלאזט
 גאר אן איין איינציגען
 פערגעסען קען איך נישט.

דירעקטאר.

הער נאָר דו, הישפאָנער טשעמפּיאָן, ווייז אַ קונץ און ציה
 אַראָב אַ אלטען מייסטער די שטיוועל, לאָמער זעהן וואָס דו
 קענסט. מאַסקע ציהט איהם אַראָב די שטיוועל און דער דירעקטאר
 שלעפט זיך מיט מיט איהם. אַז די נכפה זאָל דיר פאַקען, ווי
 ער ציהט, קאַנאַריק, דערשוויצט זיך דערביי ווי אַ אלטער קאַ-
 טער, די געלע טשופּערינע שטעלט זיך איהם אויף ווי ביי
 אַ האָהן... מערי, איך האָב מורא, ער וועט קאַנאַריקין אין
 דרערד יאַגען, זאָל איך אַווי לעבען אין דרערד יאַגען...
 פּערדרייט זיך אויף דער צווייטער זייט און רעדט נאָר צו זיך. מיט איין
 מאָל אַ פאַר שטיוועל פון אַ אלטען קאַטריניאַזש אַראָבצו-
 ציהען בעדאַרף מען טאַקע זיין אַ טשעמפּיאָן — אַ טשעמפּיאָן
 כאַפּט, אַטהעמט שווער, ביז ער שנערקט הויך.

מאַטקע

איז די גאַנצע צייט געשטאַנען און געקוקט מיט גלאַנצענדיגע אויגען אויף מערי.
 זעהט זיך אויף איין פּוס און ווייזט מיט די פינגער.
 אויך אויסטהון?
 מערי דערלאנגט איהם דאָס פּיסעל.

מ א ט ק ע

קניחה אנידער, נעהמט איהר פוס, טהוט אויס די לעטשלעך, גלעט עס דערביי.
רעדט צו זיך מיט פרייד.

ווי אַ טייבעלע, ווי אַ פייגעלע אַ קליינס, וואָס איך האָב גע-
כאַפט, ווען איך בין אַ קליינער יונג געווען — איז עס אויך
אַזוי לעבעדיג, אַזוי געצאַפעלט — וואָרעם, מיט פעדער. דריקט
איהר פוס צו זיין האַרץ.

מ ע ר י

אנטלויף, קאַנאַריק וועט אַריינקומען, דיר זעהן האַלטען
מיין פיסעל, וועט ער דיך דערהרגינען אויפ'ן אָרט

מ א ט ק ע

מיך הרגענען? פאַר קאַנאַריק'ן האָב איך קיין מורא, האָסט
געזעהן, ווי איך האָב איהם געלעגט היינט ביים ראַנגלעך
זיך אין גאַס, ביין האַלו געשטיקט אַזוי לאַנג ביז ער האָט
זיך געמווט אונטערגעבען.

מ ע ר י

ער האָט זיך נאָר געלאָזט אַזוי, ווייל דו ביזט דער
יונגערער — און עס איז שעהנער אַז דער יונגער לעגט דעם
עלטערן.

מ א ט ק ע

געלאָזט, זאָל ער זיך נישט לאָזען, איך האָב פאַר קיינעם
קיין מורא נישט, איך בין שטאַרקער פאַר אַלע.

מ ע ר י

קאַנאַריק וועט דיך אָנפאַטשען, אַזוי ווי ער פאַטשט מיך.

מ א ט ק ע

ער שלאָגט דיך?

מ ע ר י

צי ער שלאָגט מיך? נישט איינמאַל, אַז איך וויל איהם
נישט פאַלגען, אָדער ער שיקט מיר ערגעץ וואו אַוועק
און איך וויל נישט געהן.

מ א ט ק ע

וואוהין שיקט ער דיך?

מ ע ר י.

דו ווייסט שוין, וואו ער שיקט מיך. שטופט איהם צב.

מ א ט ק ע.

שלאַגט ער דיך?

מ ע ר י.

בלויע פלעקען האָט ער מיר געמאַכט; דו זעהסט. ווייזט איהם
די הענד. מיט אַ פאַסעק, און אַפּטמאַל קאַפּיעט ער מיך.

מ א ט ק ע.

דיך שלאַגט ער?! אַז די כאַלערע... מיין טייבעלע, מיין
פייגעלע מיין קליינס, אויסקושען וועל איך די פלעקען. אַז
די נכפה זאָל איהם אַוועקלעגען. מיין קליין, קליין פייגעלע
ווי דאָס שפּרינגט מיט די פיסעלעך. אַז איך האָב היינט
דערזעהן, ווי דו שפּרינגסט מיט די פיסעלעך איבער'ן
דראַט, האָט מיר דאָס האַרץ אַזוי געקלאַפּט, איך האָב אַזוי
מורא געהאַט. איך וואָלט געוואָלט אַראַפּפּאלען, איך זאָל
הענד און פיס צוברעכען, נאָר נישט דו, דיר וואָל גאַרנישט
געשעהן, נאָר נישט זיין. מיין פייגעלע מיין קליינס, אויס-
קושען וועל איך די הענטעלעך. קושט איהרע הענד, די פיס,
די באַקען. אַזוי ווייך, אַזוי ווי פּוך, ווי פעדערען, ווי ביי
אַ פייגעלע ..

מ ע ר י.

שטופט איהם צב.

אַנטלויף! אַנטלויף! קאַנאַריק וועט קומען, וועט ער מיר
און דיר טויטען.

מ א ט ק ע.

האַב נישט קיין מורא, האָב איך דיר געזאָגט, קאַנאַריקין
וועל איך דעם קאַפּ אַראַפּדרעהען, אַז ער וועט דיר עפּיס
טהון... מערי, הער אויס, דו ווילסט, אַז מיר זאָלען זיין
גוטע פריינד, אַזוי אויף שטענדיג, אויף אייביג, וואָס עס
זאָל זיך נישט מאַכען צווישען אונז, וועלען מיר שטענדיג,
שטענדיג גוטע פריינד זיין. איך וועל זיך אַנעמען פאַר דיר,
איך וועל דיר נישט לאָזען קיין שלעכץ טהון. זאָג, דו ווילסט,
דו ווילסט?

מ ע ר י

קוקט איהם אן מיט בעגייסטערונג.

און דו וועסט מיר נישט שלאָגען ווי קאנאָריק?

מ אָ ט ק ע.

איך דיר שלאָגען? די נכפה זאָל מיך נעהמען, דאָ די פאָפּ-
לעקסיע אויפ'ן אָרט, אויב איך וועל דיר אזוי פיל שלעכטס
טהון. דיינע שעהנע הענטעלעך און פיסעלעך וועל איך דיר
אויסקושען. איך וועל דיר זיין אַ געטרייער פריינד, נו, זאָג
דו ווילסט? גיב אַהער די האַנד.

מ ע ר י.

שווייג, שווייג. קאנאָריק האָט זיך אָבגערעדט מיט מיר, און
ער וועט אוועק מיט מיר פון דאָנען, ער וועט מיך נאָך
וואַרשאַ פיהרען, זאָגט ער. ער זאָגט, ער וועט מיר ברענג-
גען אין אַזאַ הויז אַרײַן, וואו מען טאַנצט אַלע אָבענד, און
מען געהט אזוי שעהן אָנגעטהון, ווי די רייכע דאַמען געהט
מען אָנגעטהון, און עס קומען קאָואַליערן, אַזעלכע רייכע
קאָואַליערען קומען און טאַנצען מיט די דאַמען, אין אַזאַ
הויז וויל ער מיך פיהרען.

מ אָ ט ק ע.

און דו ווילסט געהן מיט איהם?

מ ע ר י.

יא, איך וויל זיין אין אַזאַ הויז וואָס איז אזוי שעהן, וואו
אזוי פיל ליכט ברענט און מוזיק שפילט און שעהנע דאַ-
מען געהען אָנגעטהון אין אַזעלכע שעהנע קליידער, איך
וועל מיך אָנטהון, ווי אַ ציגיינערין, מיט אַ פאַר גרויסע רינג-
גען אויף די אויערן און אַזאַ קורץ קליידעל. אוי וועט עס
זיין שעהן, זיי וועלען צוועצט ווערען, אזוי וועט דאָס זיין
שעהן. איך וויל נישט מעהר זיין ביי דעם אַלטען תרה.
אויף מערק זיך אַרומשלעפען, פאַר שיכורע גוים זיך וויי-
זען און מ'קויפט מיר אפילו נישט קיין קליידעל. איך וויל
נאָך וואַרשאַ פאַהרען.

מ אָ ט ק ע.

און איך וועל דיר נישט לאָזען מיט קאנאָריקן פאַהרען. —

איך וועל מיט דיר אנטלויפען, איך וועל דיר ברענגען נאָך
וואַרשאָ, איך וועל דיר קויפען שעהנע קליידער און ווי
אַציגינערין דרך אַנטהון, איך וועל דיר פיהרען אין רייכע
שטובען, וואו מוזיק שפילט, איך, איך!

מ ע ר י.

הא-הא-הא! דו? דו וועסט מיך פיהרען, ווער ביזו? מאַטקע,
אַפּאַס האַסטו? האַסט דאָך אפילו קיין פּאַס נישט, און
קאַנאַריק היט אפּאַס, קאַנאַריק האַט געלט, און קאַנאַריק
איז אַ דערוואַקסענער, אַ שטאַרקער.

מ אַ ט ק ע

שרייט אויס.

און איך וועל דיר מיט קאַנאַריקין נישט לאָזען, כיוועל קאַ-
נאַריקין דעם קאַפּ אַראָבדערהען און איך וועל דיר מיט
קאַנאַריקין נישט לאָזען אַזוי ווי איך בין אַ יוד, כיוועל דיר
נישט לאָזען. קאַנאַריקין דעם פּאַס אַוועקגעהמען און מיט
מיר וועסטו פּאָהרען, מיט מיר, אַז נישט וועל איך דיר
שלאָגען אַט מיט דער האַנד מאַכט אַ פּויסט. זאָג וועסט געהן,
צי נישט? זאָג!

מ ע ר י.

גמייכעלט.

און וועסט מיך ליעב האָבען? שטאַרק ליעב האָבען?

מ אַ ט ק ע.

דיר דיינע פיסעלאַך קושען, ווי אַ פייגעלע אַ קליינס מיט
פעדערען אַזוי דיר האַלטען אויף די הענד.

מ ע ר י.

און קאַנאַריקין טויטען און זיין פּאַס צוגעמען. ער שאַקעלט
מיטן קאַפּ אויף יא. זי גלעט איהם איבערן קאַפּ. איך האָב דיר
באַלד ליעב געהאַט אַזוי ווי איך האָב דיר נור דערזען
און קאַנאַריקין האָב איך פיינד.

מ אַ ט ק ע

בעהמט ארום איהר פיסעל.

מיין וויין, וויין טייבעלע. קושען יך. מען הערט שטימען.

מ ע ר י

לאָן מיר אָב, קאַנאַריק איז דאָ.

מ אָ ט ק ע.

איך וועל דיר נישט אַבלאָוען.

מ ע ר י

ער וועט מיר דערהרגענען.

מ אָ ט ק ע.

איך וועל זעהען!

מ ע ר י

ש... מאַסקע שפעטער, שפעטער, נאָר נישט יעצט. רייסט

זיך אַרויס פון איהם.

ק אַ נ אַ ר י ק

קומט אַרײַן מיט אַ באַטיק אין האַנד.

ביזט נאָך נישט אָנגעטהון? דער פאַן קומט באַלד אַרײַן.

ער וועט קאָרטען שפילען, ביר טרינקען. פלינקער טהו אָן

די רינגען, דו וועסט דעם רוסישען טאַנץ טאַנצען.

מ ע ר י

איך וויל נישט טאַנצען, די פיס טהוען מיר וועה פון די

דראַטען, אויף וועלכע איך בין געגאַנגען. איך וויל שלאָפּען

געהן.

ק אַ נ אַ ר י ק.

וואָס איז דאָס? דו שפילסט מיר שוין ווידער חתונות? די

רינגען טהו אָן!

מ ע ר י

איך האָב פיינד דעם פאַן, מישפירט פון איהם דעם שנאַפּס.

ק אַ נ אַ ר י ק.

דער פאַן האָט געלר, קענסט פון איהם אַ גראַשען ציהען.

מ ע ר י

איך וויל נישט!

ק אַ נ אַ ר י ק.

דו טהוסט אָן? הויבט אויף דעם בייטש אויף איהר. מאַסקע לויפט

צו צו איהר. וואָס טהוסטו דאָ? וואָס געהסטו נישט אַרויס

די פערד היטען?

מ א ט ק ע.

איך וויל נישט ארויסגעהן די פערד היטען. איך וויל דאָ
זיין. איך ווייס שוין וועמען צו היטען...

ק א נ א ר י ק

געה ממזר, געה! דו זעסט?

מ א ט ק ע.

איך וויל נישט געהן.

ק א נ א ר י ק.

וואָס? וואָס אַ עלטערן קאַטריניאַזש..

מ ע ר י

זעסט אויף דעם אלטען.

אַלטער תּרַח, אַלטער, זעהט וואָס ווערט..

אַ ל ט ע ר.

גנבים! עכברושים, שלאַנגען, פרעסערס, פייער שלינגערס,
איהר געהט דאָ אַרויס, איהר... וואָס? סקאַנדאַלען וועט
איהר דאָ מאַכען? שטעלט זיך צווישען זיי.

ק א נ א ר י ק.

דער פּוילישער פּאָן קומט אַריין, אַ וואַזשנע פּובליקום. עס
וועט פרנסה זיין, ער לאָזט נישט די קליינע מויו זיך אַנטהון.

אַ ל ט ע ר.

ווער? דער פּוילישער פּאָן? אָה, ער איז דאָך מיינער
אַלטער פּאַקלאָניק. אין יעדער שטאָדט פּאַהרט ער מיר
נאָך, זעהט מיך אַרבייטען. איהר וועט זיך דאָ פון מיר
אַ שוואַרץ יאָהר אויסריכטען, גנבים, עכברושים, פייער שלינג-
גערס! צו מער. די מינוט טהו דיר אָן די רינגען מיט דעם
ציגיינערשען קאַסטיום, און דו קליינער הינהער פרעסער,
וואָס שטעהסטו? נעם דעם פּייקיל מיט די פּייפלעך, וועסט
איהר צושפּילען, עס איז אַ וואַזשנער גאַסט, מען קען
אַ שעהנעם גראַשען כאַפען. לאָז מיר נאָר מיינע מעדאַלען
אַנטהון.

מערי ווינקט צו מאטקען, ער זאל פאלגען, טהוט זיך אן די רינגען אויף די הענד און אויערן מיט'ן ציגייגערישען ט,ך, מאטקע שטעהט אברוגזער. קאנא-
יק געהט ארויס.

מ ע ר י

לויפט צו מאטקען.

שווייג, קיין וואָרט, היינט ביינאכט וועלען מיר אַנטלויפען.
קאנאריק פיהרט אריין דעם פאן.

אַ ל ט ע ר

געהט איהם אנטקעגען.

אַה, ווילקאַמען, ווילקאַמען פאן! מיין טאַכטער וויל
איך גערן זעהן. אַה, שוין אזוי לאנג געווארט אויף איך.
היינט, האָבען מיר פאַר איך גאַר עפּיס נייעס, גאַנץ נייעס,
אַזעלכעס האָט איהר נאָך נישט געזעהן. מיין טאַכטער וועט
היינט טאַנצען דעם רוסישען טאַנץ... נישט וואָהר, מיין
טייבעלע, מיין... מיין...

פ א ן

פערניגט זיך פאר מערי.

איך גראטולירע איהן שעהנעס פרייליך, די גאַנצע שטאָרט
איז משוגע פאַר איך. אין די קאַסינאַ האָבען די פאַנעס
געטרונקען פאַר אייערע שעהנע פיסעלעך... אַה פאַניע
קאַטריניאַזש! דו האָסט אַ קונצען-מאַכערין אייגע אין דער
וועלט, אין וואַרשאַ איז אַזעלכעס נישט צו זעהן.

אַ ל ט ע ר

פאַלקאָוויקעס, אַפּיצירן זענען איהר נאַכגעפאַהרען צו זעהן
איהר אַרבייטען, וואו זי קומט, ווערט מען משוגע פאַר איהר.
מיט מיין טאַכטער קען איך זיך פאַרין סאַמע קיזער ווייזען...
אַט שרייבט צו איהר אַ פאַלקאָוויק אַ בריף. איך טראָג איהם
ביי גיר. נעהמט אַרויס אַ בריף. אַ ליעבעס בריף שרייבט ער איהר
„טי מאַיאַ מילאַיאַ... דראַגאַיאַ גאַלובטשיק, שרייבט ער איהר...
אזוי שרייבט אַ „טשין פאַלקאָוויק“ צו מיין טאַכטער,
און וואָס שאַקאַלאַד און בלומען איהר צוגעשיקט אין יעדער
שטאָרט טאיז שוין נישטאָ וואו אַהינצוטהון. זי עסט נאָר
בלויז שאַקאַלאַד. עפּיס אַנדערש קען זי גאַרנישט פערדייען.

פ א נ.

האָב איך אויך איהר פון דעם בעסטען סאָרט געבראַכט.
שעהנע דראַטען=געהערין. איך האָבע די עהרע איהנען צו
פרעזענטירען מיט דעם שאַקאָלאַד אַלס צייכען פון מיין גרויסע
פערעהרונג צו איהן און דיזע פלאַש פערפיום. דאָס קומט פון
סאַמע פאַרין... און אַן אייך פאַנאָוייע האָב איך אויך נישט
פערגעסען. איך ווייס אַז דו האָסט נישט פיינד, אַלטער דעם
ביטערן טראַפען. די פלאַש קאָניאַק איז פאַר דיר—עלצטער
קאַטריניאַזש, דיר האָב איך נישט געוואוסט וואָס צו קויפען
נאָ אַט האָסטו געלד און קויף דיר אַליין עפיס. גיט קאַנאַריקין
געלד.

א ל ט ע ר.

און פאַר מיין צווייטען זעהן האָסטו גאָר נישט מיטגעבראַכט?
ער וועט זיין ברוגאָ...

פ א נ.

אַ! פאַר דעם הישפאַנישען טשעמפּיאָן, געוויס, געוויס האָסט
היינט גוט געאַרבעט. נו, נאָ דיר, קויף דיר אויך עפיס און
זיי נישט אויפערזיכטיג. גיט מאַטקעץ געלד.

א ל ט ע ר

צו מאַטקען וועלכער האָט דאָס געלד נישט גענומען און זיך אוועקגעדרעהט.
זעהסט גנב, וואָס דו קענסט אָנווערען. דער פאַן איז מיינער
אַפּאָקאַליפּק, דו וועסט מיר אים פערטרייבען, נעם צו דאָס
געלד אַז נישט וועסטו זיך אַשוואַרץ יאַהר אויסריכטען.

מ ע ר י.

איך וועל נעהמען פאַר איהם. איך וועל איהם שוין געבען.
געהט צו. מאַטקע שפעטער... ווינקט צו איהם.

א ל ט ע ר.

נו, חברה, יעצט עפיס אַשטיקעל פאַרין פאַן. עקסטראַ-
וואַגאַנץ.

זיי קלאַפען צו מיט די פייקלען אַרוטיש טאַגן, מערי טאַנצט, זיי זינגען צו,
דער פאַן זיצט און קוועלט.

ק א נ א ר י ק

צו מאַטקען.

טראָג זיך אָב, זיי דאַרפֿען זיין אליין. מאַטקע געהט נישט. ממור
דו זעסט דאָך זיי דאַרפֿען זיין אליין!

מ א ט ק ע.

איך וויל נישט געהן.

ק א נ א ר י ק

צום אלטען.

דער ממור וויל דאָך נישט געהן, עס וועט זיין אַסקאַנדאַל.

אַ ל ט ע ר.

דער פּאָן איז אַנשטענדיגער קריסט. דו וועסט מיר איהם
פּערטרייבען, זעהסט דאָך, זיי דאַרפֿען זיין אליין, קום.

מ א ט ק ע.

איך וויל נישט געהן!

אַ ל ט ע ר.

אַ בראַך איז דאָך צו מיינע יאָהר. ממור, געהסט, ווילסט מיך
חרוב מאַכען. קום שוין קום.

ק א נ א ר י ק.

צום אלטען.

נעם איהם! וואָס שטעהסטו? ער ווינקט צום אלטען, ביידע

נעמען מאַטקען.

אַ ל ט ע ר

נעמענדיג מאַטקען.

נו, קום מאַטקע, קום געלד פּערדינען. ביידע טראַגען איהם אַב.

מ א ט ק ע

איז דער צייט ווען זיי טראַגען איהם, שרייט.

איך וויל נישט געהן. איך וויל נישט געהן. מ'טראַגט איהם אוועק.

פ א ון.

אויב אזוי וועל איך זיין דער פּאַניענקעס ליובאַוויניק, לאַז

זיך נאָר דאָ די פּאַניענקע אוועקזעצען ווייט אויף זיינע קנייה.

וועל איך איהר עפּיס ווייזען

מ ע ר י

דרעהט זיך אויס פון איהם.

איך האָב נאָך צייט... וואָס אַזעלכעס וועט ער מיר ווייזען?

פ א נ

אַ שעהנע זאַך. כאַפט זי אויף די קניע. אָט אַזוי! קושט זי.

מ ע ר י

ווישט זיך אָב די באַק.

די וואָנסעס פוילען ביי דיר פאַן.

פ א נ

די פאַניענקע לאַכט. זיי פאַניענקע בעהאַנדעלט מיך נישט

גוט. וויל זי ווידער אַ קוש טהון.

מ ע ר י

דרעהט זיך אויס פון איהם.

אַז איך זאָג דיר, אַז די וואָנסעס פוילען ביי דיר. אַנטלויפט

פון איהם.

פ א נ

לויפט איהר נאָך און קען זי נישט כאַפען.

איך ווייס, ווי מען כאַפט פייגעלעך. איך ווייס שוין ווי

אַ קליין פייגעלע צו כאַפען. איך בין אַגעניטער יעגער.

מ'לעגט שפייז אין נעטצל אַריין. נעמט אַרויס אַ פאַרטפעל און

נעמט אַרויס פון דאָרט פאַפּירגעלד. מערי קוקט זיך צו ווי ער לענט

אויס דאָס געלד. און דאָס פייגעלע וועט אַליין אין נעטצעל

קומען. פייסט זיך צו און זינגט. קום, קום קליין פייגעלע אין

נעטצעלע אַריין. מערי געהט צו פאַמעליך, וויל כאַפען דאָס געלד,

ער כאַפט זי. אָט אַזוי כאַפט מען אַ פייגעלע, אָט אַזוי. קושט זי.

מ ע ר י

און דאָס פייגעלע איז אַזוי מיד. לעהנט זיך אָן אויף איהם.

האָט אַזעלכע מידע פיסעלעך. לעגט אַרויף די פיס אויף איהם.

נו, און יעצט פאַר, בייג זיך אַראָב און פערמאַך די אויגען,

נאָר דו מוזט מיר צו גען, אַז דו וועסט נישט קוקען, וועל

איך דיר עפּיס ווייזען.

פ א נ

עס וועט זיך לויפן.

מ ע ר י

זעהר.

פ א נ.

אויב אזוי ווער איך באלד בלינד. זעה איך נישט. איך פער-
לאז מ'ך אויף די פאניענקע אז די פאניענקע זאגט מאכט
צו די אויגען. מערי שטעקט אריין איהר האנד אין זיין ברוזעם. ער לאכט.
דו קיצעלסט מ'ך.

מ ע ר י

איך וויל נישט, דו האסט געקוקט.

פ א נ.

שוין איך זעה נישט. סלאָוואַ האָנאַרו!

מ ע ר י

ניין. איך וועל דיר די אויגען פערבינדען, אז דו זאלסט
נישט זעהן.

פ א נ.

פאר וואָס?

מ ע ר י

איך שעם זיך.

פ א נ.

אז די פאניענקע שעמט זיך איז עפיס אנדערש. פערבינד
איך מיר די אויגען.

מ ע ר י

פערבינדט איהם די אויגען.

זעהסט נישט?

פ א נ.

סלאָוואַ האָנאַרו, גאָר נישט. זי שטעקט אריין די האנד אין זיין
ברויט-טעם. אוי עס קיצעלט מ'ך אזוי...

מ ע ר י

דאָס איז נאָך נישט אלץ. דאָס ריכטיגע וועט ערשט קומען.
אַבער שווער מיר, צי דו זעהסט נישט.

פ א נ.

סלאָוואַ האָנאַרו איך זעה נישט.

מ ע ר י

אזוי גלויב איך דיר. ציהט ארויס דעם טייטטער פון זיין טאטש און
בעהאלט צווישען די ברוסטען. אָבער דו קוקסט, אזוי וויל
איך נישט.

פ א נ

סלאָוואַ האָנאָרו איך זעה נישט.

מ ע ר י

שוין, נור איין מינוט. זי שטעלט ארויף איר פוס אויף זיין ליטיגע
און גלעט איהם. אַנגענעהם?

פ א נ

זעהר, מיט וואָס מאַכסטו דאָס?

מ ע ר י

דאָס איז אַ שפּיל אַזעלכע „חזיר און פּויגעל“, דער פּויגעל
שטעלט זיך אויפן חזיר'ס רוקען זי קריכט ארויף אויף איהם.
געפּעלט עס דיר?

אין פענסטער בעווייזט זיך מאַטקע, מאַטקע ווייזט אַ פּויסט צו איהר, זי וואַרפט
איהם צו די נאָש מיט געלד.

מ ע ר י

בעהאַלט, מיר וועלען היינט אַנטלויפען צוזאַמען.

פ א נ

העט רעדען, רייסט אַראָב דעם באַנד פון די אַייגען.
ווער איז דאָס?

מ אַ ט ק ע

געהט צו צו איהם.

טראָג זיך אָב פון דאַנען. די מינוט אַרויס. וויל איהם שלאָנען.

מ ע ר י

געדענק אין גאַט, דער פּאַן וועט שרייען, אַנטלויף. זי
טרוּסט איהם ארויס דורכן פענסטער.

מ אַ ט ק ע

וואַרט, אַך וועל דעם גוי זיין פליך רויט מאַכען. אַב

פ א נ

וואָס טהוט ער דאָ? איך האָב דערפאַר געלד בעצאַלט.

מ ע ר י

שווייג קום אהער, וועלען מיר ווייטער שפיעלען, חזיר
און פויגעל, נו, בייג דיך אראָב.

פ א נ

איך וועל מעהר נישט שפיעלען. וואָס האָט ער געוואָלט?
וואָס האָט ער דאָ אַרײַנצוקומען? עס איז נישט קיין אַרענט-
ליך געשעפט דאָ, מען בעהאַנדלט דאָ די געסט נישט
אַנשטענדיג. ווכט אין די קעשענעס. וואו האָב איך מיין געלד?
ווער האָט מיר מיין געלד אַרויסגעשלעפט?... אהא, דו האָסט
מיר די אויגען פערבונדען און מיר דאָס געלד אַרויסגענו-
מען! קאַראַאול! פּאָליציי! איך לויף באַלד נאָך פּאָליציי...
מענשען! מענשען! דאָס געלד גיב אהער די מינוט!

מ ע ר י

וואָס פאַר אַ געלד. וואָס רעדסטו? וואָס ווילסטו פאַן? דו
ביזט שיכור, וואָס פאַר אַ געלד?

פ א נ

וואָס דו האָסט דיין ליובאַוויק אוועקגעבעען. פּאָליציי!
מענשען! מענשען!
דער אלטער און קאַנאַריק לויפען אַרײַן.

אַ ל ט ע ר

וואָס טהוט זיך דאָ? וואָס איז געשעהן? שווייג! געדענק
אין גאָט, פאַן, שווייג! מען וועט דאָך מיר דאָס געשעפט
זומאַכען.

פ א נ

וודען ליכויאַזשעס, גנבים! וואו האָט איהר מיך פערפיהרט?
זי האָט מיך אונגליקליך געמאַכט, מיין גאַנץ געלד אַרויס-
גענומען. דריי הונדערט רובל אַרויסגעצויגען און אוועקגע-
געבען איהר ליובאַוויק. איך געה שוין נאָך פּאָליציי! איך
וועל אייך ווייזען.

אַ ל ט ע ר

וואָס פּאָליציי!? ווען פּאָליציי!? שווייג דאָך. פאַן! צו מערין-
מערי לעבען, מיין קינד, וואו סטו דאָס געלד? גיב אָב

דאָס געלד, ס'איז דאָך נישט שעהן פון דיר, אז דו זאָלסט
געלד צונעמען. גיב אָב דאָס געלד.

פ א נ.

זי האָט עס איהר ליובאַוויניק אָבגעשטעקט.

ק א נ א ר י ק.

וועמען? מיר?

פ א נ.

איך ווייס נישט, ווער עס איז איר ליובאַוויניק. דאָכט זיך,
עס איז געווען אַנאַנדערער דאָ.

ק א נ א ר י ק.

מאָטקע. לייפט אָב מיטן אלטען און ברענגען אַריין מאָטקען.

אַ ל ט ע ר.

מאָטקעלע, מיין קינד, גיב אָב דאָס געלד. עס איז דאָך
נישט שעהן פון דיר, אז דו זאָלסט ביים פאָן געלד צו-
נעהמען.

מ אָ ט ק ע.

וואָס פאַר אַ געלד? איך ווייס נישט פון קיין געלד.

פ א נ.

איך געה נאָך פּאָליציי, שוין נאָך פּאָליציי!

אַ ל ט ע ר.

וואָס פּאָליציי! די פּאָליציי קען אַזעלכע לייט, ווי דו
ביזט, וואָס קומט צו איין אָנשטענדיג-פריילין און מאַכט
אויף איהר אַ בלבול אַז זי האָט איהם געלד צוגענומען...
מיין טאָכטער האָט דיר געלד צוגענומען? ... פּאָלקאָוויני-
קעס שרייבען צו איהר ליעפעס-בריעף... אָט האָסטו,
אַ טשין פּאָלקאָוויניק, שאַקאָלאַד שיקט ער צו איר, וועט
זי דיר געלד צונעמען? טאָכטער מיינע, דו האָסט פון דעם
פאָן געלד צוגענומען?

מ ע ר י.

איך האָב נישט קיין געלד צוגענומען. איך ווייס נישט,
וואָס ער וויל פון מיר דער פאָן.

מאָטקע גנב 4.

אַל ט ע ר .

זוהסטו? ווער ביזטו פאן? וואָס טהוסטו דאָ? וואָס ביזטו
ג. קומען אַהער אין מיטען דער נאַכט און אויף מיין
טאַכטער אָנגעפאלען? פּאָליציי! געהט אַרויס און שרייט. פּאָ-
ליציי! פּאָליציי! קומט צוריק. וואָס האָסטו דאָ צו זוכן ביי
מיר? וואָס פּאַלסטו אָן אויף מיין קינד? אויף מיין אונז-
שולדיק אַרעם קינד, אַז זי האָט דיר געלד צוגענומען?
אַ טשען פּאַלקאַוויק איז פּאַרליבט אין איהר, שרייבט צו
איהר ליבעס-בריוו, און זי וועט דיר געלד צונעהמען!
וואָס ביזטו אונז בעפאלען? פּאָליציי! די מינוט קום צו
פּאָליציי... אַ פּאַס האָסטו? איך האָב אַ פּאַס, און דו האָסט
אַ פּאַס? פּאָליציי... איך וועל דיך אין סיביר אַוועקשיקן.
אויף קאַטאַרגע שיקען. ביזט בעפאלען מיין טאַכטער אין
מיטען דער נאַכט, געוואָלט איהר שלעכטס טהון? זעהט,
מענשען, זעהט, געוואָלט מיין קינד שלעכטס טהון, פּאָ-
ליציי! די מינוט קום צו פּאָליציי. שרייט. פּאָליציי.

פ א נ .

יוד, וואָס רעדסטו? וואָס זאָגסטו, וואָס?

אַ ל ט ע ר .

שרייט.

פּאָליציי! אַ מענש איז אונז בעפאלען אין מיטען דער נאַכט,
איך וועל דיך נישט אָבלאָזען, צו פּאָליציי קום די מינוט.
דער פּאַן וויל אַוועקגעהן. דו וועסט ביי מיר נישט אַנטלויפען!
דער פּאַן וויל אַנטלויפען. וועסט זיך ביי מיר נישט אַרויסדרע-
הען, צו פּאָליציי מוזטו געהן. דער פּאַן רייסט זיך אַרויס און
אַנטלויפט. ער שרייט איהם נאָך. אַ שעהגע כּפּרה פאַר אַלע יודען...
נו, יעצט צו מאַטקען. הער נאָר ממזריניק, גיב אָב דאָס געלד.
אַז נישט מאַך איך מיט דיר אַזוי ווי מיטין גוי, ווי איך
בין אַיוד, איך גיב דיר אַרויס צו די פּאָליציי, קיין פּאַס
ביי מיר האָסטו דאָך נישט, און ווער דיין טאַטע איז ווייס
איך דאָך אויך נישט... עס וועט שלעכט זיין!

מ א ק ע .

זאָל שלעכט זיין, האָב איך אַזאַרג, גיט מיר אַרויס דער

פאליציי, וועל איך דערצעהלען, אז איר פערקויפט די מויד
צו שיכורים פאר געלד, אז זי וויל נישט, שלאגט איהר זי.
וועלען מיר אלע זיצען, וועט אונז היימליכער זיין.

אַ ל ט ע ר.

וואָס זאָגט ער? וואָס האָב איך דערלעבט?

ק א נ א ר י ק.

האַ-האַ-האַ! קוקט נאָר אָן דאָס, אָט דעם שמדניק, וואָס איז
געקומען צילויפען צו אונז, אָט דעם יאָט, וואָס דרעהט
היהנער דעם קאַפּ אַראָב, אָט דעם האָסטו געלד אָנגעשטעקט,
די דראַקטען געהערין, די קונצען מאַכערין. וויל זי שלאַגען.

מ אָ ט ק ע

שפּרינגט צו צו איהם.

ריהר זי נאָר אָן, ריהר זי אָן, לאַמיר זעהן, אַ טויטער וועסטו
בלייבען ביי מיר אויפן אָרט.

ק א נ א ר י ק.

וואָס? דו וועסט מיר נישט לאָזען? אָט האָסטו דעם ערש-

טען פאַטש. שלאַגט איהם.

מ אָ ט ק ע

שפּרינגט אַרויף אויף קאַנאָריקין דושעט איהם ביים הצלח.

אַ טויטען וועל איך דיר לאָזען.

אַ ל ט ע ר.

קלאַפּט מיטן שטעקל איבער ביידענ'ס הענד.

אַ אַוּבגליק! עכברשים, גנבים! וואָס טהוט איהר! צו מערין,

וועלכע קוקט מיט פּערגעניגען, ווי מאַסקע דושעט איהם. געדענק אין

גאָט, טאָכטער, צורייט זיי! וואָס שטעהסטו?

מ ע ר י.

ס'איז איהר פּלוצלונג עפּיס איינגעפאַלען, לויפט צו און צורייסט זי, צו מאַסקען.

גיב אָב דאָס געלד, די מינוט גיב אָב דאָס געלד!

מ אָ ט ק ע

פּערהאונדערט.

וואָס פאַר אַ געלד?

מ ע ר י.

דאָס געלד פון גוי, וואָס איך האָב דיר אָבגעשטעקט. צו

קאנאריקין. איך האָב געמיינט אז דאָס ביזטו, ווען ער איז
אַריינגעקומען דורכ'ן פענסטער האָב איך עס איהם אוועק-
געגעבען... גיב אָב דאָס געלד!

ק א נ ר י ק

טריאומפירענד.

הערסט דו גנב! צו מער. האָסט געמיינט אז דאָס בין איך
נעמט זי ארום. הערסט וואָס זי זאָגט, גנב! גיב אָב דאָס
געלד, מיר האָט זי דאָס געוואָלט געבען.

מ ע ר י

יא, דיר, מיין חתן.

ק א נ א ר י ק.

הערסט, הערסט?

מ אָ ט ק ע.

ערשטוינט.

האָסט געמיינט, אז דאָס איז ער? דיין חתן, האָסט געמיינט
הע? נישט איך נאָר קאנאריק מיט'ן רויטען קאָפּ. הע? האָסט
מיר דאָס געלד אוועקגעגעבען... גוט, גוט, איך'ל דיר אוועק.
געבען דאָס געלד צו קאנאריקין. געה אַרויס אין דרויסען
אין שטאַל, אין פּערדס כאַמוט האָב איך דאָס געלד אַריינגע-
געלעגט, נעם עס זיך. איך וויל עס נישט.

ק א נ א ר י ק.

דאָס געלד איז אין כאַמוט, האָסט געמיינט, אז איך בין
דאָס, קום אַלטער!

א ל ט ע ר

אזא גנב, אזא... ער האָט געמיינט, אז עס וועט איהם אָב-
געהן ריין ביידע געהען אַרויס.

מ ע ר י

שווייג, מאַטקע! דו וועסט האָבען דאָס געלד צוריק מאַטקע
קוקט זי און איך האָב דיך ליב, איך וויל מיט דיר צוזאַמען
אוועק.

מ אָ ט ק ע.

געה צו קאנאריקין... האָסט געמיינט, אז דאָס איז ער, ווען

דו האָסט מיר דאָס געלד אַוועקגעגעבען, האָסט עס אַליין
געזאָגט.

מ ע ר י

איך האָב עקסטערע אַזוי געזאָגט, קאַנאַריק זאָל מיינען, אַז
איך האָב איהם ליעב. ווייל איך וויל איהם אַנרעדען, אַז ער
זאָל אַנטלויפען מיט מיר די נאַכט.

מ אָ ט ק ע

וואָס געהט עס מיך אָן, געה אַז דו ווילסט. שטופט זי אַב
פון זיך.

מ ע ר י

מאַטקע, איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר אַוועק, דו
דאָסט קיין פאַס נישט, קאַנאַריק האָט, נעם ביי איהם דעם
פאַס צו מיט דאָס געלד און אַנטלוקף מיט מיר.

מ אָ ט ק ע

קאַנאַריק וועט אונז אַרויסגעבען.

מ ע ר י

מאָך אַזוי אַז קאַנאַריק זאָל אונז נישט אַרויסגעבען דער
פאַליציי. אַז קאַנאַריק זאָל פערשווינדען, דו קענסט...

מ אָ ט ק ע

ווי אַזוי? וואָס מיינסטו?

מ ע ר י

געמט אַרויס אַ קאַוואַנער מעסער און גיט דאָס מאַטקען.

ווערט אונז אַב היינט ביינאַכט אין וואַלד איך וועל קאַנאַ-
ריקן אַנרעדען, ער זאָל מיט מיר אַנטלויפען, אין וואַלד
וועלען מיר זיך בעהאַלטען ביי'ן שוואַרצען טייך, וואַרט אונז
דאָרט אַב און מאַך אַזוי, אַז קאַנאַריק זאָל פערשווינדען,
אַז דו זאָלסט קאַנאַריק הייסען..

מ אָ ט ק ע

ציטערט, דער מעסער פאַלט פון זיין האַנד אַרויס

מ ע ר י!

מ ע ר י

הויבט אויף דעם מעסער און גיט איהם.

איך האָב דיך ליעב, איך וויל מיט דיר זיין, נאָר מיט דיר

אליין זאָלסט טהון מיט מיר וואָס דו ווילסט, מיין טייערער
ווייל איך האָב דיך ליעב...

מ אָ ט ק ע.

דריקט זי צו זיין האַרץ.

מערי!

מ ע ר י.

קאנאָריק, מיין געליבטער!

מ אָ ט ק ע.

לענט איהר די האַנד איבער'ן מויל.

ש ש... שווייב! געהען אַוועק פון זיך. קוקען זיך אָן איינע דע

אַנדערע.

פ אָ ר ה אַ נ ג.

צווייטער אַקט

אַ קאַפּע-הויז אין וואַרשע אויף דער אַלטער
שטאָרט. פאַרנאַכט. אַ פּאַר מעדלעך זיצן און
רעדן צווישן זיך, הינטער אַ בופּעט, אויף
וועלכען עס איז אָנגעשטעלט קעז, קיכלעך, אייער
און אַנדערע צובייסעכץ, זיצט אַ מעדעל, חנהלע,
פון אַ יאָהר 18-19, זעהער אָנשטענדיג אָנגעטהון
און לעזט אַ ביכעל. הינדעלע, די בעל-הבית'טע
פון קאַפּע-הויז שטעהט און רעדט מיט די מעד-
לעך. די זשאַבלינערין לייגט זיך צונויף נייע
איינגעקויפטע וועש, לייליכער, ציכער און האַנד-
טיכער, זי איז אַ געזונד מעדעל.

פ א ש ע

גיט נאָר אַ קוק אויף די איבערציהערס, איך האָב זיי געקויפט
די בעטען צו פערדעקען, איך האָב ליעב, ווען עס איז ווייס
אין שטוב... זעהען זי הי נדעל, ווי שטאַרק די לייזענד אית,
זי זענען דאָך עפיס אַ מבינטע דערויף.

ה י נ ד ע ל

בערוכט מיט די ציין איינצורייסען, קען נישט.

ריינע וועב... אָבער צו וואָס קויפען זי זיך דאָס אַלעס איין?
מיינען זי דען חתונה צו האָבען, וואָס זי זאָמלען זיך
אַ אויסשטייער!

פ א ש ע

און אז נישט חתונה האָבען, טאָר איך מיר נישט אייניקל-
פען ווייסוואַרג. איך האָב גערן ווייסוואַרג... אַ גאַנצען קאַס-
טען האָב איך שוין.

ה י נ ד ע ל

כויכט עס דאָרט ביי איהר די וועש אין קאַסטען—צו וואָס?
חתונה האָבען וועט זי דאָך סיי ווי סיי נישט, זי וואָלט עס
ליעבער מיר פערקויפט די וועש, וואָלט איך געהאַט פאַר
מיין חתולען אַ אויסשטייער.

פ א ש ע

גיב נאָר אַ קוק, זייער איינע מעג זיך זאָמלען אַ אויסשטייער,
און אונזערס איינע טאָר נישט, פון וואַנען ווייס זי שוין
דאָס, אז איך וועל נישט חתונה האָבען! אז גאָט וויל, קען
נאָך אַלעס געשעהן.

א ש אַ כ ל י נ

זי האָט דען נישט רעכט? זי מיינט אז נאָר חתולע מעג
זיך זאָמלען אַ אויסשטייער. געהט צו צו באַשען, באַשע, וואָלסט
דאָס נוצען געזונדערהייט מיט דיין בעשערטען אין פריידען.

ד ו י ט ע.

וועלכע איז די גאנצע צייט געזעטען צין שווארצען ווידען און זיך געלעבט קארטען.

באשע, זאָרג זיך נישט, עס וועט קומען דער בעשערטער הייזט אויף קארטען. זעהט, זעהט, ער געהט, יעדעס מאָהל ווייזט ער זיך, נאָר די טויו פיק שטעלט זיך איהם אין וועג, אָבער די מלכה בעשיצט איהם, זי בעגלייט איהם, ווי אַ גוטער מלך און בעשיצט איהם. נא, שוין ווידער די טויו פיק, אוי וועה...

ז ש אַ כ ל ין.

וואָס איז דען די טויו פיק?

ר ו י ט ע

ערינט.

דאָס איז דער טויט, אַז די קאָרט בעווייזט זיך, ווייזט זיך דער טויט.

ז ש אַ כ ל ין.

אוי וועה, פון וואָנען ווייסטו דאָס?

ר ו י ט ע.

אַ בישוף-מאַכערין, אַ ציגיינערין, האָט מיך דאָס אויסגעלערנט. ווען איך בין אַ קליין מעדעל געווען. שטענדיג האָט זיך די טויו פיק געוויזען פאַר אַ אונגליק, איידער מיין טאָטע איז געשטאָרבען און ווען דוד קאמאשניק האָט מיך פערלאָזען. האָט זיך אויך די טויו פיק בעוויזען.

ב א ש ע.

ווען דענסמאָל? אוי, דערצעהל, דערצעהל...

ה י ב ד ע ל.

געהט, שוין, געהט, מענשען גלויבען אין כּשוף ס'איז נאָר רישקייטען. צו זשאַכלין. זעה ליבער, זי זאָל מיר פּערקויפּען די וועש, צו וואָס בעדאַרף זי דאָס? זי האָט דערפון קיין נוצן נישט און מיין חנה'לע וואָלט אַ אויסשטעהער געהאַט. ווינקט צו זשאַכלין.

ז ש אַ כ ל ין.

און איך ווייס טאָקע נישט, צו וואָס דו זאָמעלטסט די וועש

אין קאסטען. מלא, א קאפעלוש קויפען פערשטעה איך, דו
ווילסט געפעלען, זיידענע זאקען, אָבער וועש? דאָס איז
גוט פאַר אַ מעדעל, פאַר חנה'לען, פאַר אונזער איינע? די
נשמה דעם טייוועל אַלץ איינס איבערגעגעבען, איין שוואַרץ
יאָהר...

ד ו י ט ע.

אוי באַשע, פערקויף טאַקע חנה'לען די וועש, וועט זיין
אַזוי שעהן, וועט זיין אַ חתונה. צו הינדעל. אוי, איך האָב
אַזוי ליעב אַ חתונה, איך בין נאָך קיינמאַל נישט געווען
אויף קיין חתונה, אוי וואָלט איך געוואָלט זיין... פערקויף
באַשע די וועש, וועט זיין אַ חתונה.

ח י נ ד ע ל.

זעהסטו, אַלע רעדען דיך צו, פערקויף די וועש. וועט חנה'לע
האַבען אַ אויסשטעהער. דיר וועט דיך דאָס סיי ווי סיי נישט
צוויי קומען.

ב א ש ע.

אַפילו איך זאָל וויסען, אַז זי זאָל צופוילט ווערען אין קאַס.
טען, די מיז זאָלען זיי אויפפּרעסען, וועל איך זיי אויך
נישט פערקויפען. ביי. חנה'לע אַליין איז נאָר אַ מעדעל,
איך בין אויך אַ מעדעל, איך וויל מיך אויך זאָבלען אַ אויס.
שטייער. אלע לאַכען.

ז ש אַ כ ל י נ.

זי איז אַ מעדעל... זי וויל זיך אויך זאַמלען אַ אויסשטייער..
שוועסטער, פערפאַלען, שלאָג דיר די נאַרישקייטען פון
קאָפּ אַרויס.

ב א ש ע.

אויף אייער צוועצעניש, מיר האָבען אַ גאַט אין הימעל, אַז
ער וויל קען ער נאָך אַלעס מאַכען. די מעדלעך לאַכען איהר אויס.

מ אָ ט ק ע

קומט אַרײַן, געעלטערט מיט אַ פאַר יאָהר, טראַנט אַ סאַמעט וועסט מיט אַ גאַלי-
דינעם זיגער, וואַרפט אַ בליק אויף חנה'לען.

וואָס פאַר אַ געלעכטער? די לאַמפען אָנצוינדען, ס'איז שוין
פינטטער.

רויטע.

אה, קאנאריק, איך האָב שוין ווידער אָנגעטראַפּען די טוין פּיק, איך האָב מורא, אז עס זאָל קיין אומגליק געשעהן.

מאַסקע.

לאָז מיך צורוה, קוקט אויף חנה'לען מיט ליעבע, געהט צו צום בופּעט, חנה'לע חנה'לע פּערטיפּט אין לעזען. -

הינדעל

פון ווינקעל.

חנה'לע, דו הערסט נישט? אוי, וועה די קינדער וועלען באַלד קומען, לאַמיר נאָר אַרײַנגעהן, כּײַהאַב נאָך גאַרנישט צוגעשטעלט. אב.

חנה'לע לענט אוועק דאָס ביכעל, גיסט אָן צוויי גלעזער טיי, דערלאנגט מאַסקען און די רויטע, דאָן זעצט זי זיך ווידער לעזען. מאַסקע קוקט אויף איהר.

רויטע.

אוי, ווי שעהן עס קליידט דיר דאָס שטייפּע העמד מיט די רויטע פּראַנצען. דו זעהסט דאָך אויס ווי אַרײַכער מאַן, ווי אַ גראַף. אַ גאַנצען טאַג האָב איך געפּרעסט דאָס העמד אז ס'זאָל אַזוי שטייף זיין ווי אַ ברעט, זעהסא, וואָס פאַר אַ הענד איך האָב געקריגען פון פּרעטען.

זשאַכלין.

פון דער ווייטענס צו באַשע'ן.

גייט נאָר אַ קוק, ווי זי פּוצט זיך צו צו איהם. גייב נאָר אַ קוק... אַ שאַד, וואָס ס'איז נישטאַ מערי, זיין כּלה, זי וואָלט איהר באַלד די אויגען אויסגעדראַפּעט.

באַשע.

ביוט זי מקנה, וואָס קאנאריק האָט זי ליעב?

זשאַכלין.

איך זי מקנא? וואָס פעלט מיר חתנים? אז איך וואָלט נאָר געוואָלט זיך צופּוטצען צו איהם, וואָלטו שוין געזעהן, וואָס פאַר אַ הוט ער וואָלט מיר געקויפּט.

באַשע.

און פאַר וואָס פּוצט, דו זיך נישט צו צו איהם?

זשאכלין.

ווייל איך וויל נישט. זעה נאָר, זעה נאָר. ווי זי פּוצט זיך... די שטילע וואַסערלעך גראַבען טיף. געהט צו צום טישעל, זאָגט צו מאַסקען מיט אַ חנדל. אוי, מאַמעלע קרוין, ווי עס קליידט איהם דער נייער אָנצוג מיט דעם גאָלדענעם זייגער. ער זעהט דאָך אויס אין איהם ווי אַ מאַגנאַט: אַ פּער-געניגען צו קוקען אויף איהם.

מאָטקע.

קוקט די גאַנצע צייט אויף חנה'לען, רופט.

נאָך אַ גלאַז טעע מיט קיכלעך. צו זשאכלין. זעצט זיך!

רויטע.

דאָס האָב איך איהם דעם אָנצוג געמאַכט פינף און צוואַנציג רובל האָב איך באַצאָלט פאַר איהם דעם שניידער.

זשאכלין.

אלעס האָט זי געמאַכט, דעם אָנצוג, דאָס העמד. אפשר האָט זי דיך געבוירען אויך קאַנאַריק?

רויטע.

יא, אלעס איך. דעם קראַוואַט אויפגענעהט מיט מיינע אייגענע הענד. איך האָב איהם די קאַמאַשען אויסגעפּוצט אַז ער זאָל שעהן אויסקוקען. נישט אמת קאַנאַריק.

מאָטקע.

אמת אמת קוקט אויף חנה'לען.

זשאכלין.

גיב נאָר אַ קוק, גיב נאָר אַ קוק. אוי וועט איהר מערי די אויגען אויסדראַפּען.

רויטע.

מיר וועלען היינט שפּאַצירען אַרומגעהן, ער וועט מיך אין טעאַטער פיהרען.

זשאכלין.

נאָר דיר אליין? קאַנאַריק וועט אונז אַלעמען מיטנעהמען נישט, קאַנאַריק?

מאָטקע.

קוקט די גאַנצע צייט אויף חנה'לען. יא, אַלע, אַלע!

זשאכלין.

טריומפירענד.

זעהסט? זעהסט שוין, ביזט נישט מעהר מורגו ווי מיר אלע
וואָס ביזטו, זיין פּלה, וואָס? ביזט דאָך אַ פּראָסטע בייגעל-
בעקערין ווי מיר אלע... שלמה, שלאָסענהעקער קומט אַרײַן. דערזע-
הענדיג איהם. אוי, מאַמעלע קרוין, שלמהלע איז דאָ.

די מעדלעך ווילען זיך אויפהויבען.

מאָטקע

מיט אַ בעפעלענדען טאָן.

זיצען בלייבען!

די מעדלעך ווייסען נישט וואָס צו טהוין.

שלמה.

וואו זענען די מוידען? ס'איז שוין שפעט אין אָווענד, און
זיי זענען נאָך נישט אויף דער גאַס? קומט צו צו מאַס
קעס טישעל. נאָ, זעה ווי ער זיצט זיך מיט די פּלות דער
חתן בחור. אין דרויסען רייסט מען די פּרנסה פון די הענד
און ער האַלט זיך דאָ די פּלות? וואָס האַלטטו זיי דאָ?
זיי די מעדלעך. אַרויס אויף דער גאַס!

מאָטקע

בייז.

זיצען בלייבען. טרינקען טהע און עסען קיכלעך!

שלמה.

וואָס טהוט זיך דאָ פאַר אַ שוואַרץ יאָהר. דו נעמסט נישט
פון מיר קיין וואַכען-געלד פאַר די פּלות? וואָס האַלטסטו
זיי דאָ? אַרויס אויף דער גאַס!

מאָטקע.

זיצען בלייבען!

שלמה.

וואָס איז דאָס? צו די מעדלעך. אַרויס אויף דער גאַס!

מעדלעך

אין שרעק.

קאַנאַריק, לאָז אונז אַרויס.

מ א ט ק ע

די קעפ וועל איך שפאלטען, ווער עס וועט פון דאָנען
אָוועקגעגעהן. דאָ זאָלט איהר זיצען מיט מיר ביים טיש, טהע,
קיכלעך, און וועמען עס געפעלט נישט זאָל צופלאַצט
ווערען!

ש ל מ ה

גיס אַ קלאַפּ אין טיש.

מיין פרנסה, מיין ברויט פאַר מיין ווייב און קינד, וועסטו
מיר צושטערען, בעמסט נישט קיין געלד פון מיר?

מ א ט ק ע

הויבט זיך אויף.

טראָג זיך אַרויס פון דאָנען די מינוט!

ש ל מ ה

קלאַפּט זיך אין האַרץ.

מיין ברויט, מיין פלייש, מיין בלוט, קוקען זיך ביידע אָן גרייס
אַנצופלאַען איינער אויף דעם צווייטען.

ב א ש ע

שרייט.

אוי, מאַמעלע קרוין, וואָס וועט דאָ ווערען? וואָס וועט דאָ
ווערען, חנה'לע, אוי וועה!

ח נ ה י ל ע

געהט צו צו קאַנאַריקין.

קאַנאַריק, איך בעט איהן, טהוען זי מיר צוליב, דער סטראַזש-
ניק דרעהט זיך פאַר די טהיר, מאַכען זי נישט קיין סקאַנ-
דאַל, לאַזען זי די מעדלעך אַרויסגעהן.

מ א ט ק ע

קוקט אויף חנה'לען, ווערט ווייכער.

פאַר איהן וועל איך אַלעס טהון, אַז נישט וואָלט ער אָן
אַ קאַפּ אָוועקגעגאַנגען, זאָל איך אַזוי לעבען, אָן אַ קאַפּ...
נו שלומה'לע בענקאַרט, נעם דיר די מעדלעך. צו דו מעדלעך.
נו, אַרויס אויף דער גאַס.

ש ל מ ה

אַזוי ממזר, די פרנסה געהט ער מיר אָוועקגעהמען. ציהט

כּוּן מיר יעדען גראַשען אַרויס, און חתונות מאכט ער זיך מיט די כלות. אַב מיט די מעדלעך אין גאַס.

חנה'לע.

איך דאַנק איהן קאַנצאריק זעהר, וואָס זיי האָבען מיר געפאָלגט.

מאָטקע.

איך האָב עס נאָר פאַר איהן געטהון, זאָל איך אזוי לעבען. נאָר פאַר איהן...

חנה'לע לאַכט פערשעמט, געהט אונטער'ן בופעט, נעמט דאָס ביכעל. מאַטקע קלערט אַ וויילע, דאָן געהט צו צו איהר מיט לייכטע טריט.

מאָטקע.

חנה'לע... חנה'לע, וואָס לעזען זיי?

חנה'לע.

אַ מעשה...

מאָטקע.

אַ שעהנע מעשה?

חנה'לע.

יאָ, יאָטעלע רופט מען עס... עס איז אַ מעשה מיט אַ יתום וואָס האָט קיין פאָטער נישט געהאַט און נישט קיין מאַמע געהאַט און מענשען זענען זעהר שלעכט געווען צו איהם... זיי ווילען עס? גיט איהם דאָס בוך.

מאָטקע.

פערשעמט.

כ'קען נישט לעזען, מיך נישט געלערנט. האָט מען איהם געשלאָגען? מיר האָט מען אויך געשלאָגען, ווען איך בין אַ קליינער יונג געווען... די קאַפּ וואָלט איך זיי יעצט געשפּאַלטען.

חנה'לע.

וואָס? זיי האָבען אויך קיין מאַמען נישט געהאַט?

מאָטקע.

איך האָב יאָ אַ מאַמען געהאַט, האָט זיי מיך נישט געלאָזט שלאָגען, האָב איך זיי דערפאַר ליעב, זעהר ליעב, און איהר האָב איך אויך ליעב.

חנה'לע

דערשטאקען און פערשעמט.

מיך?

מאָטקע

שלאָגט זיך איבערין מויל.

ניין... איך מיינ, מיין מאַמע האָב איך ליעב און איהן אויך—

ווי מיינ מאַמע...

חנה'לע

לאכט דערשראָקען.

איך ווייס נישט, וואָס זי מיינען? לעוט ווייטער.

מאָטקע

שטעהט אויף און קוקט זי אָן.

חנה'לע, איך וויל עפיס מיט איהן רעדען...

חנה'לע

לעגט אַוועק אין אנגסט דאָס ביכעל און קוקט איהם אָן מיט שרעק.

וואָס ווילען זי מיט מיר רעדען?

מאָטקע.

חנה'לע, זי ווילען? איך מיינ... איך וויל... חנה'לע, האָרכען

זי מיך אויס, איך האָב איהן ליעב, זעהער ליעב, ווי מיינ

מאַמע!

חנה'לע

נאָך מעהר דערשראָקען, מיט אַ געמאַכטען געלעכטער

געהען זי שוין, וואָס האָבען זי מיך וואָס ליעב צו האָבען.

עס פעלט איהן דען וועם ליעב צו האָבען?

מאָטקע

חנה'לע, איך וויל מיט איהן אַ חתן ווערען, אויף אַ ערנסט.

זאָל איך אַזוי לעבען, זאָל מיינ מאַמע אַזוי לעבען...

חנה'לע

ערשראָקען.

עס פעלט איהן דען פלות? זי האָבען דאָך שוין אַזוי אויך

גענוג פלות, וואָס ווילען זי פון מיר? וויל געהן.

מ א ט ק ע

בעמט זי ביי דער האנד.

געהען זי נישט אַוועק, איך בעט איהן, געהען זי נישט
אַוועק, האַרבען זי מיך אויס, איך וועל איהן גאַרנישט קיין
שלעכטס טהון, זאָל איך די פאַפּלעקסיע קריגען דאָ אויפ'ן
אַרט, אויב איך איהן עפיס שלעכטס טהון וויל. איך האָב
אַמאָל איהן געוואָלט שלעכטס טהון, נור נישט געקענט...

ח ב ה' ל ע

דערשראָקען.

מיר געוואָלט שלעכטס טהון, פאַרוואָס?

מ א ט ק ע.

ווען איך האָב איהן דערועהן חנה'לע, זענען זי מיר אַזוי
געפּעלען אַז איך האָב איהן געוואָלט שלעכטס טהון, איך
האָב מיך צו איהן אַרײַנגעג'בעט ביינאַכט, ווען זי זענען
געשאַפּען אין אַלק'ריל...

ח ב ה' ל ע

דערשראָקען.

אוי, מאַמעלע קרוין!...

מ א ט ק ע.

נאָר איך האָב איהן דאָס נישט געקענט טהון, געזעהן ווי זי
שלאַפּען, מיט די אויגען צוגעמאַכט ווי אַהיהנדעלע וואָס
פערמאַכט די אויגען אין האָט מורא אַז מען זאָל איהר
קיין שלעכטס נישט טהון און בעט זיך פּונקט דענסטאָל ווי
מיין מאַמע ווען איך בין אַקליין יונגעל געווען און ווען
איך האָב איהר צרות אָנגעטהון, געגנב'עט, און זי האָט
מיר די הויזען פערנעהט, האָט זי אויך אַזוי די אויגען
פערגלאַצט, ווי אַהיהנדעלע פאַרן שעכטען, האָט דאָס מיר
געגעבען אַזאַ נעהם ביים האַרצען, אַז איך האָב געוואָלט
אַנידער פאַלען פאַר איהן צו דר'ערד... כ'בין גאַנץ שטיל,
שטיל אַרויסגעגאַנגען אַז זי זאָלען נישט הערען, נישט
געקענט שלעכטס טהון...

ח ב ה' ל ע

אוי, מאַמעלע קרוין, אוי!

מ א ט ק ע.

נאָר פון דענסמאַל אָן האָב איך קיין רוה נישט, איך קען שוין נישט דאָס. ווייזט אויפ'ן קאַפּ. ס'איז מיר פערמיאוסט... אז איך גיב זיך אַ דערמאָן ווי זי זענען געשלאָפּען מיט די פערמאַכטע אויגען, קען איך שוין נישט קוקען אויף די מעדען... איך בענק נאָך איהן, נישט ווי נאָך די מעדלעך, ביין, ביין, גאָר אַנדערש, איך וויל האָבען אַ ווייב, מיין אייגען ווייב. און מיין מאַמע, זיין מיט איהר אין איין שטוב, מיט ווירטשאַפט נאָך דער חתונה, ווי יעדער מענש, איך זאָל פאָהרען אויף יאָהר-מערק אַרום און האַנדלען, און זי זאָל לען זיצען אין דער היים און קאָכען נאַכט-עסען. אַהיימקומען נון מאַרק אין אַקעלט, אין אַ פּראָסט, אַראָפּוואַרפען פון זיך די בורקע, בלייבען מיט מיין ווייב, אין דער שטוב אַזוי וואַרעם, אַזוי גוט, נישט ווי דאָ, נישט מיט די מעדלעך.

ח נ ה' ל ע.

האַט די גענצע צייט איהם מיט שרעק אויסגעהערט, זאָגט מיט האַרץ-קלאַפּען. פאַר וואָס האָבען זי מיך רוקא אויסגעקליבען? זי ווייסען גאַנץ גוט, אַז איך בין נישט פאַר איהן, זי ווייסען גאַנץ גוט.

מ א ט ק ע.

פאַר וואָס נישט? איך וועל אַוועקוואַרפען דאָס געשעפט, איך האָב שוין געקלערט אַוועקוואַרפען דאָס לעבען מיט די מעדלעך, איך וועל ווערען אַ אַרנטליכער מענש ווי אַלע מענשען, איך וועל האַנדלען מיט פּערד, אָדער מיט פיש, איך וועל גאָר אַנדערש, גאַנץ אַנדערש ווערען, איך האָב איהן לייעב...

ה י ב ד ע ל.

איז שוין פון פריהער אריינגעקומען אונבעמערקט און האָט צוגעהערט. וועה איז מיר, חנה'לע, געה נור אין שטוב אַריין! האָסט דאָרט עפּיס צו טהון.

חנה'לע דערזעהט הינדלען, כאַפט זיך און לויפט אַב.

מ א ט ק ע.

וואָס האָבען זי אַזוי מורא פאַר מיר? איך וועל חנה'לען גאַרנישט טהון.

הינדעל.

מיט א געמאכטען שמייכל.

ווער זאָגט דען מורא? ווער האָט דען עפיס מורא פאַר
איהן? וואָס זענען זי אַ גולן? חלילה... נאָר גלאַט אַזוי,
חנה'לע, האָט דרינגען אין שטוב עפיס צו טהון.

מאָטקע.

זי האָבען נישט וואָס מורא צו האָבען פאַר מיר, איך וועל
חנה'לען גאַרנישט טהון, איך האָב חנה'לען לייעב, זייער
לייעב.

הינדעל.

וואָס האָבען זי געזאָגט, וועה צו מיר! מיט כעס. וואָס האָבען
זי צו חנה'לען? וואָס קעהרען זי זיך אָן מיט חנה'לען?
וואָס פאַר אַ לייעב?

מאָטקע.

הינדעל, איך האָב אַ פאַר הונדערט ריבל, איך וועל אלעס
אָוועקוואַרפען, די מעדלעך וועל איך שלמה'ן פערקו פען.
כיוועל אַ פּורמאָן ווערען אָדער אַ פישער. און וויל מיט
חנה'לען אַ חתן ווערען.

הינדעל.

אַ בעזער חלום אויף מיינע שונאים'ס קעפּ, מיט וועמען
ווילען זי אַ חתן ווערען? מיט מיין חנה'לען? פּפּוי זאָל עס
ווערען, מיין קינד איז אַ ריינ קינד, און זי האָבען זיך נישט
וואָס צו פרעגען אויף מיין קינד, מיינען זי נישט, דערפאַר
וואָס איך האָב אַזאַ פינסטערע פּרנסה, וואָס איך מוז האַל-
טען אַ קאַוויאַרניע פאַר אַזעלכע מענשען, ווי זי זענען.
מעג שוין יעדער איינער מיט מיין קינד האָבען צו טהון...
מיין קינד איז נישט פאַר אַזעלכע לייט ווי זי זענען...

מאָטקע

מיט כעס.

ווער בין איך? אַ ממור? איך האָב אויך אַ מאַמע. קלאַש

אין טיש.

ה' י ב ד ע ל

דערשרעקט זיך.

ווער זאָגט דען עפיס אויף איהנ'ס מאַמע חלילה, געוויס
האַבען זי אַ מאַמע, וועלכער יוד האָט דאָס נישט קיין מאַמע,
זאָל זי לעבען ביז הונדערט און צוואַנציג יאָהר פיר
מיינעטוועגען.

מ אָ ט ק ע.

איך האָב געמיינט... עס וואָלט נישט געווען גוט, ווען זי
וואָלטען עפיס גערעדט אויף מיין מאַמע... עס וואָלט נישט
גוט געווען... געהט צו דער טהיר און רופט אין גאס. היי, מייד-
לעך! קומט נאָר אַריין די מינוט!

ד ר ו י ט ע

קומט אַריין.

וואָס האָט מיך קאַנאַריק גערופען?

שלמה מיט נאָך אַ פּאַר יונגען קומען אַריין צו לויפּען.

מ אָ ט ק ע

צו די רויטע.

דו קענסט שרייבען אַ יודיש בריוועל?

ד ר ו י ט ע.

יא, די באַבע האָט מיך געלערנט.

מ אָ ט ק ע.

זען דיר אַוועק און שרייב מיר אַ בריוועל, אָט דאָ האָטו
טניט און פּאַפּיר און שרייב מיר. נעמט פון בופּעט טינט און
פּאַפּיר און דערלאַנגט איהר.

ש ל מ ה.

זעהסט, צו וואָס ער בעראַרף זי?

ד ר ו י ט ע.

וואָס זאָל איך שרייבען!

מ אָ ט ק ע.

שרייב מיר אַ טיטול צו אַ מאַמען, אַ גוטע מאַמע, אַ גוטע
מאַמע.

זיי שרייבט.

מ אָ ט ק ע.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע.

י אָ.

מ אָ ט ק ע.

לעו!

ר ו י ט ע

לעוט.

„צו מיין ליבע מאמע!“

מ אָ ט ק ע.

צו מיין ליבע, געטרייע, גוטע בעסטע, מאמע.

ש ל מ ה.

זעהסט, וואָס פאַר אַ טיטול, ווי צו אַ גרעפּין, אַ קלייניגקייט,

זיין מאמע. זיי לאכען.

מ אָ ט ק ע

באמערקט עס און מאכט זיך נישט וויסען.

און יעצט שרייב אַזוי: „איך שיק דיר מיין ליבע מאמע

פינף און צוואַנציג רובל, אָט דאָ האָסטו זיי. לענט געלט אויפֿן

ט.ש. און קויף דיר אַ שייטל, אַ פּאַר שיד און אַ שבת-טוך.

דעם טאטען זאָלסטו גאָר נישט קויפֿען, אלעס איז פאַר

דיר, ווייל ער האָט מיר געשלאָגען, ווען איך בין אַ קליי-

נער יונג געווען.

ש ל מ ה.

אַ שאַד, וואָס ער האָט איהם נישט בעגראָבען קליינער הייד.

מ אָ ט ק ע

מאכט זיך נישט הערען.

האָסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע.

י אָ.

מ אָ ט ק ע.

און יעצט שרייב אַזוי: „איך בין אין וואַרשע, אַ בעל-מלאכה,

אַ אַרבייטער, בין איך, איך האָב זיך אויסגעלערנט אַ מלאכה.

קלערט וואָס פאַרע מלאכה?..“

ש ל מ ה.

גנבישע פלות צו האַבען און געלד פון קעשענעס צו גנב־געבן.

מ א ט ק ע.

נאכט זיך נישט הערען.

איך בין אַ פישער. איך האַנדעל מיט פיש.

ש ל מ ה.

נאכט אונטער

מיט העכט!

מ א ט ק ע.

און שרייב ווייטער אַזוי, קום צו פאָהרען נאָך וואַרשע.

מאַמע, איך געה אַ חתן ווערען!

ש ל מ ה.

וואָס חאַט ער געוואָגט? אַ חתן ווערען? מוזל טוב אונז,

לאַמיר הערען, ווער עס איז זיין פֿלה.

ה י נ ד ע ל.

הינטערן בופעט.

אַ בראַך איז דאָך צו מיר, ווייט צו שלמה'ן אויף מאַסקען. דער

יונג איז דאָך משוגע געוואָרען!

מ א ט ק ע.

האַסט שוין אָנגעשריבען?

ר ו י ט ע

מיינט, אז מאַסקע מיינט זי, לעזט מיט פריינד.

יאַ איך געה אַ חתן ווערען..

מ א ט ק ע.

„מיט אַ פיין יודיש מעדעל, אַ אָרנטליכע.

רויטע קיקט אַ טרויעריגע אויף איהם מיט שרעק.

שרייב, אַ אָרנטליך יודיש מעדעל.

ר ו י ט ע

זאָגט נאָך טרויעריג.

אַ אָרענטליך יודיש מעדעל

מ א ט ק ע.

נאכט דאָס וואָרט און זאָגט נאָך.

יאַ, אזאַ אָרענטליכע ווי דו ביסט, מאַמע, ווי זלאַטקע.

ש ל מ ה.

זלאטקע איז גוט, אז זי הייסט נאָר זלאַטקע... יעצט פער-
שטעסטו שוין, פארוואָס זי האָט אזא ווהן, ווי די מאַמע,
אזוי דאָס קינד, דאָס עפעלע פאלט נישט ווייט פון בוים.

מ אָ ט ק ע

כאפט א שטוהל און האלט איבער שלמה'ס קאפ.
וואָס האָסטו געזאָגט? וואָס, זאָג איבער נאָך אַמאָל.

ש ל מ ה

מיט שרעק.

וואָס האָב איך געזאָגט? דו האָסט דאָך אַליין געזאָגט.
"זלאַטקע".

מ אָ ט ק ע.

מיין מאַמען זידעלט דו. כאפט אָן דעם יונג ביים האלז און ווייזט
מיטן פינגער אויף דער פּאַדלאַגע. דאָס איז זלאַטקעס שיך, איהרע
נעגעל. פיס, אַראָב אויף דער ערד! אויף די קניע פאר
זלאַטקען! האלט נ'שטוהל איבער שלמה'ס קאפ. שלמה האָט מורא,
לעזט זיך אַראָב אויף דער ערד. קוש זלאַטקעס פיס, קוש איהרע
שיך, אָט אזוי זאָלסטו קושען, זלאַטקעס שיך. ער האָט איהם
איבערן קאפ ביו שלמה בייגט צו דאָס מויל צו דער פּאַדלאַגע. מאַטקע
גיט איהם א שטייט אַזעק פון זיך. געה, ביזט נישט ווערט צו
קושען זלאַטקעס שיך. זעצט זיך צו א טישעל, טרויעריג און פערטראַכט.

אַלאַנבע פאויזע.

ר' מלך קומט אריין צו לויפען אָן אַטעם.

ר' מ ל ך.

וואָס איז דאָ געשעהן? אַזעלכע געוואַלדען, געשרייען גע-
הערט, דער פריסטאָו וועט דאָך אַריינקומען, מען וועט דאָך
מיך אונגליקליך מאַכען.

ה י ב ד ע ל.

ציהט איהם פאר'ן אקסעל.

שווייג, שווייג... דער יונג איז משוגע געוואָרען. ווייזט שטיל
אויף מאַטקען. שטיל צו מלך'ן. ס'האָט זיך איהם דוקא פּערגלוסט
מיט הנה'לען אַ חתן צו ווערען, נישט אַנדערש.

מ ל ך .

מיט חנה'לען, ער ? שטיל. איך האָב מורא פאַר דעם יונג,
הינדעל, איך האָב מורא, פיהר גלייך אַרויס חנה'לען פון
דער שטוב, בעהאַלט זי ביים פעטער. ווייזט אויף מאַסקען. איך
וועל איהם שוין איינשטילען, געה פיהר אַוועק חנה'לען.
הינדעל געהט צו.

געהט צו צו מאַסקען מיט אַ געמאַכטער פריינדשאַפט.

וואָס זיצט איהר אַזוי פערטראַכט ? אַ יונגער מאַן ווי איהר.
וואָס ? די געשעפטען געהען שלעכט ?

מ אַ ט ק ע

באַפּט זיך אויף, דערזעהט מ'ן, פערבייגט די הענד.

ר' מלך, האַרכט מיך אויס, איך וויל מיט אייער טאַכטער
אַ חתן ווערען.

ר' מ ל ך

ידוהיג.

וואָס עפעס פונקט מיט מיין טאַכטער, וועניג פעהלען אייך !
מ אַ ט ק ע.

איך וויל מעהר נישט זיין מיט זיי. ווייזט אויף די מעדלעך. איך
וויל אָנהויבען צו פיהרען אַ נאַנדער לעבען, איך וועל מיט
חנה'לען אַ חתן ווערען און פיהרען אַ לעבען, ווי יעדער
אַנדערער מענש. אַ פישער וועל איך ווערען. ענדערט דעם
טאָן און בעט זיך מיט געוויין. פאַרוואָס ווילט איהר נישט, אַז
איך זאָל אויך אַמאָל אַ מענש ווערען, איך האָב דאָך אויך
אַ מאַמע, אַ עהרליכע, גוטע מאַמע, פאַר וואָס ווילט איהר
נישט, פאַר וואָס ?

מ ל ך .

וואָס וויל איך נישט ? איך ווייס נאָך נישט, וואָס איך וויל
נישט.

מ אַ ט ק ע

קוקט איהם אָן פערוואונדערט.

וואָס זאָגט איהר ? ר' יוד, הערט מיך אויס. נעמט איהם אָן
ביין לאַץ. איך בין נאָך אַ יונגער יונג, איך קען נאָך גאָר
אַנדערש ווערען.

מ ל ך .

געוויס, אז מען וויל, פארוואָס נישט.

מ אָ ט ק ע .

מיט מעהר לוסט.

איך האָב אַ פּאָר הונדערט רובל אייגען געלד, איך וועל זיך
נעמען צום האַנדלען, איך וועל מיר קויפן אַ פּאָר פּערד און
וועל פיהרען פיש פון דער באַהן. איהר וועט זעהן.
איך וועל ווערן אַ גאַנץ אנדערער מענש, אַ גאַנץ אנדערער
מענש. מיין מאַמע זאל אזוי לעבען.

מ ל ך .

מיט פריינדשאפט

פאַר וואָס נישט? אַ יונגער מאַן מיט אַ פּאָר הונדערט רובל
קען אַ סך אויפטהון, אַ סך...

מ אָ ט ק ע .

און פאַר וואָס ווילט איהר נישט, פארוואָס?

מ ל ך .

וואָס וויל איך נישט? איך ווייס נאָך נישט, וואָס איך וויל
נישט.

מ אָ ט ק ע .

פארוואָס ווילט איהר נישט, אז איך זאל מיט חנה לען אַ חתן
ווערען, אַ שידוך טהון.

מ ל ך .

ווער זאָגט דאָס, אז איך וויל נישט? פון וואַנען ווייסט
איהר, אז איך וויל נישט.

מ אָ ט ק ע

ערשטוינט.

וואָס זאָגט איהר וואָס? איהר ווילט? נאָ, איהר ווילט? איך
מיט חנה'לעך אַ חתן ווערען... האַרכט מיר אויס ר' יוד,
ר' מלך הערט אויס; איך האָב אַ גוטע מאַמע, אַ געטרייע
מאָמע, איך האָב איהר שטענדיג צרות אָנגעטהון, נאָך פון
קליינערהייט אָן האָב איך איהר שלעכטס געטהון, און זי
מר גוטס.

מ ל ך .

עס איז זעהר שעה, זעהר גוט אזא מאמען צו האָבען,
א סבוד אזא מאמען צו האָבען, אָ וואָ!

מ אָ ט ק ע .

איך האָב חנה'לען אזוי ליעב ווי מיין מאמע, הערט מיך
אויס יוד, איך וועל זי האַלטען אזוי געטריי, אזוי ריין. איך
וועל מיין מאמען גוטס טהון פאר אַלע צרות וואָס איך האָב
איהר אָנגעטוהן, אַהתן ווערען מיט אַ אַרענטליך יודיש מע-
דעל, מיט אַ ריינע... איך וועל זי דאָ נישט האַלטען, אַהיים
פיהרען זי צו מיין מאמע, אַז אַלע זאָלען זעהן, אַלע זאָלען
זעהן.

די מעדלעך שטעהען אַרום און וויינען.

מ ל ך .

פאר וואָס נישט, פאר וואָס נישט. זאָל ער נאָר ווערען
פריהער אַ אַנשטענדיגער מענש אַ אַרענטליכער מענש, וועט
מען דענסמאָל זעהן, וועט מען דענסמאָל רעדען.

מ אָ ט ק ע .

מיט פרייד.

וואָס האָט איהר געזאָגט, וואָס? חנה'לע, חנה'לע! וויל אַריינ-
לויפען אין צווייטען צימער.

מ ל ך .

האַלט איהם ציריק.

זעה, דאָס נישט, חנה'לען דאַרפט איהר נישט זעהן, דער-
נאָך, דערנאָך, אַז איהר וועט ווערען אַ אַנשטענדיגער מענש,
אָוועקלעגען די פּרנסה, ווערען אַ פּיש-הענדלער, האָבען
אַ פאַר הונדערט רובל אייגענס, קומען מיט אַ שדכן, ווי
יעדער יוד, דעמאָלט איז עפּיס אַנדערש, איהר וועט די
מוטער ברענגען, זעהן מיט וועמען איך האָב צו טהון...
אַבער יעצט נישט...

מ אָ ט ק ע .

יאָ, יאָ, איהר האָט רעכט, יאָ, יאָ. שלאָגט זיך איבערן מויל,
דערנאָך, דערנאָך, יאָ, יאָ, נו שלמה'לע, הָסט געהערט?

קויפסט אָב די מיידען? קויף זיי אָב, נעם זיי דיר אַלע
צו. וויפיל גיסטו? איך בעדאַרף זיי שוין נישט מעהר.

מ ל ך.

לאָז מיר נאָר נישט זיין דערביי, איך ווייס גאָרנישט דער-
פון אַב.

די מעדלעך וויינען.

ז ש אַ כ ל י ן.

אַ בראַך איז דאָך נאָך מיר. וואָס געהט ער טהון. לאָז מיר
נאָר לייפען נאָך די דראַטען געהערין. לויפט ארויס.

ב א ש ע.

מיר איז אַלץ איינס; דער הונד אָדער אַ אנדערער, איין
טייוועל.

ד ו י ט ע.

איך האָב באלד געוואוסט, אז עס וועט היינט נישט גוט
זיין. דער טויו פיק איז מיר נאָכגעלאָפען ווי אַ שוואַרצער
שאַטען, קאנאַריק געטרייער, קאנאַריק גוטער, וואָס געהסטו
טהון?

ש ל מ ה.

מיינסט טאַקע ערנסט? ווילסט אַוועק פון דער שטאָדט?

מ אַ ט ק ע.

מײן געביין וועט זיך דאָ מעהר נישט געפינען. איך וועל
דיר דיין פרנסה מעהר נישט שטערען.

ש ל מ ה.

און מעהר קיין פרעזענסיעס נישט האָבען, גאָר נישט?

מ אַ ט ק ע.

איך האָב דיר געזאָגט, אז איך פערקויף דיר ביז איינע.

ש ל מ ה.

און מערי די דראַטען — געהערין אויך?

מ אַ ט ק ע

כאפט זיך אויף.

מערי, די דראַטען-געהערין, ניין, זי נישט...

מערי קומט אריין אין שוואַרצען נעקליידעט, נאך איהר זשאַכלין.

מ א ט ק ע

איבער איהר זאָלסטו קיין רעכט נישט האָבען.

מ ע ר י.

זו מאַטקען

וואָס געהסטו טהון?

מ א ט ק ע.

נעמט זי אין אַווינקעל.

מערי, מיר מוזען זיך שיידען, איך געה אַוועק פון דאַנען.

מ ע ר י.

וואוהין?

מ א ט ק ע.

איך געה חתונה האָבען.

מ ע ר י.

פאַרוואָס?

מ א ט ק ע.

איך ווייס נישט פאַר וואָס. איך מוז, איך וויל, איך קען נישט אַנדערש.

מ ע ר י.

און וואָס ווילסטו מיט מיר טהון?

מ א ט ק ע.

מיט דיר? געה אַוועק פון דאַנען, איך וועל דיך פיהרען אין אַ צירק אַריין. אין אַ וואָדעלוויל, דו וועסט געהן אויף דער דראַט, וועסט אַרבייטען און פערדינען געלד פאַר דיר, פאַר דיר אַליין.

מ ע ר י.

איך וויל נישט געהן, איך וויל זיין וואו דו ביזט, מיט דיר,

מ א ט ק ע.

דו קענסט נישט זיין מיט מיר, איך געה חתונה האָבען מיט אַ אַנשטענדיג מיידעל... מיר מוזען זיך צושיידען. ס'איז שוין אונזער מול אַזוי.

מ ע ר י

ווינט.

פאַר וואָס? איך האָב דאָך דיך אַזוי ליעב.

מ א ט ק ע.

איך ווייס אז איך בין ביי דיר אין דער האַנד, אז דו ווילסט קענסטו מיך איבערגעבען צו דער פּאַליציי אין די הענד, אז איך האָב אַ מענשען געהרג'עט, אז איך טראָג אַ פּרעמדען נאָמען, גיב מיר אַרויס, אז דו ווילסט, נאָר דאָס לעבען ווייטער פיהרען קען איך נישט, שיק מיר נאָך סיביר, אויף קאַטאַרגע אז דו ווילסט, נאָר איך קען מעהר דאָ נישט זיין.

מ ע ר י.

וואָס רעדסטו? איך וועל דיר אַרויסגעבען? שלאָג מיר, פּערקויף מיר, טהו מיט מיר וואָס דו ווילסט, איך בין דיינע, איך האָב דיך לייעב, איך האָב דיך לייעבער ווי זי קושט איהם די הענד.

מ א ט ק ע

גלעט זי איבערן קאַפּ.

שווייג, מערי, שווייג, מיר מוזען זיך צושיידען.

מ ע ר י.

פאַר וואָס? פאַרוואָס קענסטו מיר נישט האַבען מיט חנהילען. גנב'ע זי אַוועק, מיר וועלען זיין אייניגעם. מיר וועלען דיר געלד געבען. מיר וועלען דיך לייעב האַבען. ביידע לייעב האַבען.

מ א ט ק ע

שווייג, איך שלאָג דיך! הויבט אויף די האַנד.

מ ע ר י?

איך וועל זי אָנרעדען, איך ווייס שוין, ווי מיט איהר צו רעדען, זי וועט בעשטעהן.

מ א ט ק ע.

שווייג, וואָרים איך זאָדושע דיך אויפן אָרט, וואָס מיינסטו? חנהילע איז ווי דו? די מינוט נעם צונויף דיינע זאַכען און אַרויס פון דאַנען, די מינוט.

מ ע ר י

מיט געוויין.

איך וועל טהון אלעס, וואָס דו הייסט מיך, אלעס, איך האָב דיך לייעב, איך האָב דיך לייעב. וויגענו אַב.

ש ל מ ה

געהט צו צו מאַטקען.

נו, מאַכען מיר דאָס געשעפט? פערקויפסט מיר די פלות
דיינע זאַג וויטיל דו ווילסט. הונדערט רובל, צוויי הונדערט
דריי הונדערט. נעמט ארויס געלד. נאָ, דאָ האַטטו גיט איהם געלד-

מ אַ ט ק ע

קוקט איהם אָן ווילד.

געלד נעמען? פאַר זיי געלד נעמען? ניין, ניין! נאָ! וואַרפט
איהט דאָס געלד אין פנים. דו זאָלסט איבער זיי קיין הערשער
נישט זיין. היי, מוידען! הינדעל! באַשע!

מ ע ד ל ע ך

געהען צו ציטערנדע.

וואָס?

מ אַ ט ק ע

די מינוט נעמט צונויף די זאַכען און אוועק פון דאַנען.

מ ע ד ל ע ך

דערשראָקען.

וואוהין?

מ אַ ט ק ע

אַ היים געהט, צו די מאַמעס, צו די טאָטעס, צו די בריי-
דערס, אַרבייטען געהט, דאָ זאָל זיך אייער געביין נישט גע-
פינען. ארויס פון דאַנען!

די מעדלעך שטעהען פערוואונדערט. קוקען מיט שרעק און אונצוטריי דאָ אויף
מאַטקען, דאָ אויף שלמה'ן.

ש ל מ ה

וואָס טהוּס אַז? מיין פרנסה, מיין גאַנצע פרנסה, מיין ווייב
און קינד!

מ אַ ט ק ע

צו די מעדלעך.

האַט נישט קיין מורא, איך וויל נאָר זעהן. ווער עס וועט
איך נישט לאַזען, ווער וועט עס וואַגען איין שטעהן אין
וועג. צו שלמה'ן. דעם קאַפּ וועל איך שפאַלטען, פערשטאַנען?

צו די מעדלעך. די מינוט אהיים, צו די טאטעס, צו די מאמעס,
א היים!

ב א ש ע.

גאָט גערעכטער, גאָט געטרייער, דו קענזט דאָך אלעס.
שלעפט איהר שוועטער. טהו אַנס, דעם אויסשטייער האָב איך
שוין אָנגעגרייט. אב.

ר ו י ט ע

אַבגעהער וויינט, קוקט מיט בענקשאפט אויף מאַטקען.
דו שעהנער פאַרשוין מיינער, פאַר וועמען וועל איך יעצט
העמדער וואָשען? וועמען די שייך פּוצען. אב.

מ אָ ט ק ע

צו זשאַכלין.

וואָס שטעהסטו? וואָס געהסטו נישט אַהיים?

ז ש אָ כ ל י נ

מיט ביטערקייט.

איך האָב נישט קיין טאטען. איך האָב נישט קיין מאמען.
איך ווייס נישט צו וועמען צו געהן. די גאס איז מיין היים.
געה איך אין גאס אַריין. לאנגזאם אב.

מ ע ר י

קומט אַריין, אָנגעהוון, מיט איהרע זאכען. קוקט זיך אַרום.
קייער איז נישטאָ? פאלט אויף די קניו פאַר מאַטקען. מאַטקען

מ אָ ט ק ע.

שש... רוף מיר נישט מאַטקע, מיוועט נאָך דערהערען!

מ ע ר י

איך האָב אזוי ליעב דיך צו רופען מיטן אלטען נאָמען.
לאַז מיך!

מ אָ ט ק ע.

וועסט מיך אַרויסגעבען?

מ ע ר י

איך בין שטענדיג דיינע, וואו איך זאָל נישט זיין. איך וועל
שטעהן אונטער דיין פענסטער און זעהן ווי דו וואָהנסט
ווי דו לעבסט... זיי גליקליך מאַ-קע מיינער... פאַרוואָס

אוי מאַטקע, ס'איז מיר אַזוי איינזאַם אָהן דיר, אַזוי טרויער.
ריג... פאַרוואָס?

מ אַ ט ק ע

בערהייגט זי.

שווייג, שווייג, ס'איז שוין אודאי אונזער מול אַזוי; מיר
מוזען זיך צושיידען, אונזערע וועגען צוגעהען זיך. בלייב
געזונד.

מ ע ר י.

בלייב געזונט מאַטקע מיינער געטרייער, מאַטקע איינציגער.
זינגט אַבגעהענד.

טויזענד האָב איך געליעבט

טויזענד האָב איך פאַרלאָזט

נאָר אַן איין איינציגער

פּערגעסען קען איך נישט.

מאַטקע קוקט איהר נאָר.

פ א ר ה א נ ג

דריטער אַקט

א בעל-הבית'סע שטוב. מען גרייט זיך צו תנאים.
מלך אן ארצק העלפט די טעלער אויפשטעלען.

ה י ב ד ע ל

מריטנדיג צום טיש.

אזא יונג איז דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט, דאָס האָט ער
אויסגעפיהרט. אַנדערש נישט נאָר מיין חנה'לען האָט זיך
איהם פּערגלוסט, און ער קריגט זי.

מ ל ך.

איך האָב געמיינט, אַז איך וועל איהם אָבנאַרען, צום סוף
האָט ער מיך אָבגענאַרט, ער איז טאַקע בעסער געוואָרען
דער יונג, קענטט דיר עפּיס העלפען! מיט גלויבען. און איך
זאָג דיר, מיין ווייב, אַז אזא יונג ווערט אַ לייט, איז ער
מעהר לייטשער ווי אַלע יונגע לייט. ס'איז דאָך איהם נישט
צו דערקענען, ער געהט דאָך מיט מיר דאווען יעדער
שבת אין שוהל אַריין, צוערשט האָב איך געמיינט, אַז איך
וועל זיך פון איהם אָבטשעפען. ערשט דער יונג טהוט
טאַקע, וואָס איך הייס איהם, ער מיינט עס אויף אַ אמת.

ה י ב ד ע ל.

און וואָס איז דאָ געשעהן? אַ קינד אין דער שערץ וועט
ער דיר נישט אַהיימברענגען... און אַזא אַינער, אַז ער
ווערט אַ מענש—איז ער אַ לייט, און חנה'לע האָט ער ליעב
ווי דאָס לעבען, די אויגען וואָלט ער זיך געלאָזט פאַר
איהר אַרויסנעהמען.

מ ל ך.

און דער עיקר פּערגעס נישט, אַ פאַר הונדערט רובל, און
חנה'לען נעהמט ער ווי זי שטעהט און געהט, ער וויל דאָך
קיין גראַשען נישט פון איהר, און ווער דאַרף דען וויסען
פון וואַנען ער האָט געלד, אין פאַס שטעהט עס נישט פּער-
שריבען.

ה י ב ד ע ל.

איך האָב נאָר מורא איין זאָך געהט צו צו איהם און רעדט שטיל.

פון וואָנען ווייסטו אז דער יונג וועט נישט צוריק געהן
אויף זיין פריהערדיגען וועג? אזעלכע ציהט עס...

מ ל ך

נאַרישקייטען... וואָס מיינסטו אָן איהר וואָלט ער געוואָרען
דאָס וואָס ער איז. נישקשה, זי וועט שוין מאַכען פון
איהם אַ לייט, אויף איהר קענסטו זיך פערלאָזען.
מאַסקע לויפט צריין מיט אַ ברייַך אין הצנר. אַנגעטהון זיי אַ חתן.

מ אָ ט ק ע

מחותן ר' מלך, די מאַמע מיינע קומט דאָך צופאַהרען צו
די תנאים, אָט שרייבט זי מיר... וואו איז הנה'לע? לויפט אַ
אין צווייטען צימער.

מ ל ך

עס געפעלט מיר אין דעם יונג וואָס ער האָט אַזוי ליעב די
מאַמע זיינע, „כבוד אמ״ איז אַ גרויסע זאַך.

ה י כ נ ד ע ל

און ווער ווייס אויב דאָס איז נישט זיין זכוס. אַ יונג איז
געלעגען אַזוי טיף אין דער בלאַטע און הויבט זיך אויף, ער
מוז האָבען אַ גוטען מלך אין הימעל.

מ ל ך

זעהסט מיין ווייב... שש...

מאַסקע און חנה קומען רעדענדיג צווישען זיך.

מ ל ך

איז די מחותנת'טע הייסט עס דאָ, איז זי געקומען צו די
תנאים.

מ אָ ט ק ע

יאַ מחותן, יאַ, יאַ, אז איך וואָלט געווען געוואוסט וואו זי
איז יעצט וואָלט איך איהר אַקעגען געלאַפּען, וואָלט איך
איהר... שרייבט זי נישט ווי אַזוי זי וועט קומען, צו מיט
דער באַהן, צו מיט אַ פּוהר, וואָלט איך געוואוסט מיט וועל-
כען וועג, וואָלט איך אַ שטיק פאַראויס געלאַפּען, אַקעגען
געפאַהרען מיט מיינע פּערד, ווייס איך נישט, מוז איך דאָ
זיצען און וואַרטען אויף איהר.

מ לך.

וועסט דאָ וואַרטען אויף איהר, זי קומט דאָך נישט צו קיין
פרעמדע. ווינקט צו הינדעל. מיין ווייב, קום אַרויס, יונגע
מענשען, אפשר ווילען זיי זיך עפּיס זאָגען פאַר די תנאים,
וואָס מיר טאַרען נישט הערען. שטיל צו איהר. קום מיין ווייב,
מיר וועלען זיך שטעלען אונטער די טהיר און מיר וועלען
הערען, וואָס חתן-פּלה האָבען זיך צו זאָגען. מיר מעגען
אויך וויסען:

ה י נ ד ע ל.

האַסט רעכט מיין מאַן. אַב מיט מלך, שטעלען זיך אונטער
דער טהיר.

מ אָ ט ק ע.

קוקט אויף חנה'לעך מיט ליעבע, פּלוצלונג.

חנה'לע, חנה'לע, יעצט זאָג מיר, ווילסט דו ווערען פאַר
מיר אַ פּלה?

ח נ ה' ל ע.

מנסתמא איז דאָך מיר בעשערט אַזוי, אַז איך זאָל פאַר
איהן אַ פּלה ווערען, מען זעהט דאָך אַז ס'איז אַ גאַטעס זאָך!

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע!

ח נ ה' ל ע.

איך וועל אַלעס טהון, וואָס טאַטעשי און מאַמעשי וועלען
מיך הייסען, זיי ווייסען, בעסער פאַר מיר, וואָס איז גוט
פאַר מיר.

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע

ח נ ה' ל ע.

איך וועל איהן זאָגען דעם ריינעם אמת, איך האָב עפּיס
זעהער מורא, מיין האַרץ שרעקט זיך זעהר.

מ אָ ט ק ע.

פאַר וואָס האָבען זי מורא?

ח נ ה' ל ע.

זי ווייסען שוין פאַר וואָס איך האָב מורא... איך האָב מורא.

אז זי זאלען נישט געהען אויף דעם זעלבען וועג, וואָס זי
זענען געגאָנגען. וואָס טויג מיר שוין אזאָ לעבען? ... איז
דאָך גלייכער, אז פון אונזער שידוך ווערט גאַרנישט, איידער
מיר געהען זיך פערבינדען פאַר גאָט און פאַר לייט.

מ ל ך

אונזער דער טהיר.

אַ געזונד אויף איהר קאַפּ, דו הערסט, ווי זי רעדט מיט איהם?
ת י נ ד ע ל.

נאַר איינער, פערלאָז זיך נאָר אויף איהר איך האָב דאָך
דיר געזאָגט אז אויף אונזער חנה'לעך קען מען זיך
פערלאָזען.

מ אָ ט ק ע

וואַרפט זיך אויף די קנייה.

חנה'לע, איך וועל שטאַרבען פריהער, אַטויט זיך נעמען,
אין וואַסער זיך וואַרפען, איידער דיר שלעכטס טהון אויף
אַזוי פיל. ווייט אויפן שפיץ פינגער. איך וועל דיר זיין
אַ געטרייער, מיין חנה'לע, וועסט זעהן. וויינט.

ח נ ה ' ל ע

וויינען זי נישט, איך גלייב איהן, ווען איך וואָלט איהן
נישט געגלויבט, וואָלט איך דאָך פאַר איהן קיין פלה
געוואָרען.

מ אָ ט ק ע

און פאַרוואָס זאָגסטו מיר נאָך "זי?"

ח נ ה ' ל ע

נו, זאָל שוין זיין "דו"

מ אָ ט ק ע

איך האָב דיר ליעב, ווי מיין מאַמע, זאָג מיר, האָסט ליעב
מיין מאַמע?

ח נ ה ' ל ע

יא, איך האָב פאַר דיין מאַמען אָנגעגרייט... אָט וואָס איך
האָב אָנגעגרייט. נעמט ארויס פון קאַמאַר אַ שייטל מיט אַ טוך.
אַט די מתנה האָב איך אָנגעגרייט. פאַר די מחותנת'טע
אַ שעהנע מתנה?

מאָטקע

שרייט אויס.

חנה'לע?

חנה'לע.

און איך וויל דורכאויס אז די מחותנת'טע מיט מיין מאמען זאלען מיך אונטער די חוזה פיהרען, אז נישט וועל איך האָבען אַ צושטערטע חתונה.

מאָטקע

זוערט ערנסט, טראכט אַ היילע, קוקט זיך ארום.

איך הייס נישט קאנאָריק, איך הייס מאָטקע, רוף מיך מאָטקע, איך בעט דך.

חנה'לע.

מאָטקע? געה שוין געה, דו לאַכסט פון מיר, וואָס פאַר אַ נאָמען איז מאָטקע, מאָטקע פאַסט זיך פאַר אַ גנב.

מאָטקע.

איך לאַך נישט, חנה'לע, איך טראָג אַ פרעמדען נאָמען.

מלך

אונטער'ן טהיר.

וואָס האָט ער געזאָגט? לאַמיר נאָר הערען, הערט זיך ציין.

חנה'לע.

ווי הייסט דו טראָגסט אַ פרעמדען נאָמען? וועלכער מענש טראָגט דאָס אַ פרעמדען נאָמען? דו מאַכסט חזק.

מאָטקע.

איך מאַך נישט קיין חזק. הער אויס חנה'לע, איך האָב דיר שוין פריהער געוואָלט דערצעהלען, דיר חנה'לע דאַרף איך אַלץ זאָגן, איידער איך געה מיט דיר אַ חתן ווערען, וויל איך, אז דו זאלסט אַלעס וויסן און דו מוזט אַלעס וויסען, וועסטו דערנאָך נאָך וועלען מיט מיר אַ פּלה ווערען איז גוט, אז נישט זאָג מיר, וועל איך זיך אויפֿ-הויבען און אוועקגעהן און וועסט מיין געביין נישט מעהר זעהן.

מ לך.

וואָס זאָגט ער?

ה י נ ד ע ל.

מיין האַרץ זאָגט מיר נישט קיין גוטעס אָן, מלך.

מ לך.

שווייג, לאַז הערען, וואָס ער וועט זאָגען.

מ אָ ט ק ע.

חנה'לע, הער מיך אויס. זעהסט, אז דו האָסט פריהער גע-
רעדט וועגען מיין מאַמען, האָב איך געזעהן, אז דו און
איך זענען מיר משפחה און מ'קען דיר אלעס דערצעהלען.
אלעס פערטרויען, הער אויס חנה'לע; איך טראָג אַ פרעמ-
דען נאָמען פון אַ מענשען, וואָס איז שוין נישטאָ, וואָס
לעבט שוין נישט, און אז דו רופסט מיר מיט אַ פרעמדען
נאָמען, דאָכט זיך מיר, אז דו ביזט זיין פלה, נישט מיינע...
אז דו רופסט מיך קאנאָריק, שטעכט דאָס מיך... פון קבר
רופסטו איהם, און איך וויל אז דו זאָלסט מיין פלה זיין
מיינע, מיינע, מאַטקעס, נישט קאנאָריקס.

ח נ ה ' ל ע.

און פאָרוואָס רופסטו זיך מיט אַ פרעמדען נאָמען? פאָרוואָס?

טראָגסטו נישט דיין אייגענעם נאָמען?

מ אָ ט ק ע.

איך האָב קיין נאָמען נישט געהאַט... ווען איך בין געווען
אַ קליין יונגעל, האָבען זיי מיך אלע געשלאָגען, איך האָב
נישט געהאַט וואָס צו עסען, האָב איך געגנ'בעט, האָבען
זיי מיך געשלאָגען, בין איך אַנטלאָפּען פון דער היים אָהן
אַ פּאַס און אָהן אַ נאָמען, און אז איך בין עלטער געוואָרען,
האָב איך געזעהן, אז אַ מענש מוז אַ פּאַס האָבען, אז נישט
איז ער קיין מענש נישט, איז ער ווי אַ בראַדיאָגע. אלע
קענען איהם שלעכטס טהון און ער קען קיינעם גאָר נישט
טהון, פאַר אלע מוז ער מורא האָבען, איך האָב אויך גע-
וואָלט זיין ווי זיי מיט אַ פּאַס...

ח נ ה ' ל ע.

און פאָרוואָס ביזטו נישט אַהיימגעגאַנגען צו דיין מאַמען?

מ א ט ק ע

איך האָב נישט געהאט קיין היים, איך האָב קיינעם נישט געהאט. איך האָב זיך אַרומגעשלעפט איבער דער וועלט, ביז איך האָב אָנגערטראָפּען אויף דעם מענשען, וועמעניס נאָמען איך טראָג, ער האָט מיר שלעכטס געטהון, פיל שלעכטס געטהון, און איך האָב איהם גאַרנישט געקענט טהון, ווייל ער האָט געהאט אַ פּאַס און אַ נאָמען און איך נישט, האָב איך געמאַכט אַזוי, אַז איך זאָל האָבען זיין נאָמען און זיין פּאַס. אַזוי האָב איך געמאַכט...

ח ה י ל ע

דערשראָקען.

וואָס האָסטו געטהון ?

מ א ט ק ע

חנה'לע, איך האָב געמאַכט, אַז ער זאָל פּערשווינדען פון דער וועלט, אַכאַל אַז ער האָט געוואָלט אַוועקנעהמען אַ מענשען, וואָס האָט געהערט צו מיר, האָב איך איהם געפּאַקט... האָב איך געמאַכט, אַז ער זאָל שוין נישט קענען אַנטלויפען... האָב נישט קיין מורא, ער וועט שוין נישט צוריק קומען, ער איז שוין גוט בעהאַלטען אין אַ טייך, מיט אַ שטיין אויפ'ן האַלז אָנגעבונדען... קיינער ווייס נישט דערפון, נאָר זיין נאָמען וויל איך מעהר נישט טראָגען, ביז יעצט האָט מיר נישט געאַרט, האָב איך עס נישט בע-טראַכט, נאָר זינד איך בין מיט דיר אַ חתן געוואָרען און דו רופסט מיר מיט זיין נאָמען, שטעכט עס מיר, ווייזט זיך מיר אויס, אַז נישט מיר רופסטו, איהם פון טייך רופסטו אַרויס, ער איז מיט דיר אַ חתן געוואָרען, נישט איר, און איך וויל זיין דיין חתן, איר, מאַטקע, איך וועל פּאַהרען אין מיין שטעדטיל אַרײַן, וואו איך בין געבוירען געוואָרען, איך וועל געבען די סטראַזניקעס אַ סך געלד, אַ סך געלד די פּאַל-ציי, און איך וועל אַרויסנעהמען אַ פּאַס אויף מיין אייגענעם נאָמען, איך וועל מיך רופען, ווי מיין מאַמע האָט מיך גערופען, מאַטקע האָט מיר מיין מאַמע גערופען.

חנה'לע זיצט דערשראָקען, קען קיין וואָרט נישט אַרויסרעדען.

הינדעל

טורמעלט אינטערין טהיר.

וועה איז מיר, וועה איז מיר.

מלך.

שש... שווייג, שווייג...

מאטקע

נאך אלעגנע פויזע.

שוין, יעצט ווייסטו אלעס, אלעס, זאג, ווילסטו נאך זיין
מיין פלה? זיין אכלה מיט מאטקען, נישט מיט קאנאריקין?
קאנאריק איז געשטאָרבען, טויט. בעגראָבען, איך בין
מאטקע, איך בין מאטקע! זאג, ווילסט מיט מאטקען אכלה
זיין? האָב נישט קיין מורא, אז נישט, בין איך נישטאָ,
געה איך אוועק, זעהסטו מיר נישט מעהר. וויל צוגעהן צו
חנה'לען, חנה'לע דערשרעקט זיך. וואָס שרעקסטו זיך?

חנה'לע

דערשרעקען.

פארוואָס זאָל איך מורא האָבען? דו ביזט דען נישט מיין
חתן? און פאר אַ חתן זאָל מען מורא האָבען!.. איך האָב
זיך נאָר דערשרעקען...

מאטקע

שרייט אויס.

חנה'לע! חנה'לע! פאלט אויף ר'ערד, גראַבט איין זיין פנים אין

איהר שויס, וויינט.

מלך מיט הינדלען קוקען ארויס פון דער פארהאנג און ווינקען צו חנה'לען
און שאַקלען מיט די קעפ. מלך ווייזט מיט דער האנד אויף זיך, אז ער ווייסט
וואָס ער האָט צו טהון. הינדעל קנייפט זיך אין די באַקען און ווינקט צו
חנה'לען, אז זי זאל מאַטקען אַרויסשיקען.

חנה'לע

זוכט אין די געדאַנקען עפעס.

וואָס ווייבסטו, מאַטקע, וויין נישט, מן-הסתם איז דאָך שוין
דיין מול אַזעלכער, און דיין מול איז דאָך מיין מול... געה
אַרויס אין דרויסען, זעה, אפשר קומט די מחתנתטע און
זי וועט דאָך נישט וויסען דעם וועג, געה איהר אַנקעגען

מ א ט ק ע.

שוין, הנה'לע, האסט רעכט, אָט געה איך שוין, אָבער זאָג
מיר נאָר איין וואָרט, וועל איך וויסען, אז אַלעס איז גוט.

ח נ ה' ל ע

וואָס זאָל איך זאָגען?

מ א ט ק ע

מיט בענקשאפט.

זאָג מיר „מאָטקע“!

ח נ ה' ל ע

טראכט אַ אויגענגליק אין צווייפעל, אין טרעהרען.

מאָטקע! מאָטקע!

מ א ט ק ע

איך וועל שטארבען, וועל איך... איך וועל שטארבען...
ס'איז אזוי גוט. א.ב.

ה י נ ד ע ל

קומט אריין מיט מלך'ן.

מיין אָרעם קינד. הנה'לע פאלט אויף איהר האלו און וויינט. וואָס
האָסטו צו וויינען? וויין נישט מיין קינד, גאָט זיי דאַנק,
וואָס ער האָט זיך דיר פּערטרויט, דו ביזט נישט זיינע און
ער איז נאָך נישט דיינער, אַ פּרעמדער מענש, מיר מוזען
פון זיך דאָס פּעקיל אַראָבוואַרפען, מיר האָבען דערמיט
גאָרנישט צו טהון.

מ ל ך

שטיל צו הינדעל.

הינדעל, איך האָב מורא, אז מיר זיינען דרינען... האָט זי
דער יונג קיין שלעכטס געטהון?

ה י נ ד ע ל

וואָס פאלט דיר איין? אויף מיינע שונאים קעפּ, דער יונג
איז צו איהר געווען ווי אַ לערן-בחור, ווי אַ רביס אַ קינד איז
ער זיך מיט איהר בעגאַנגען.

מ ל ך

וואָס וויינט די מויד? הינדעל, עס געפעלט מיר נישט
וואָס די מויד וויינט.

הינדעל:

מלך, געה אוועק פון מיר. לאָן מיר מיט'ן קינד אליין.

מלך.

ווער געוואָהר, הינדעל, ווער געוואָהר וואו מיר האלטען?
איז שוין נאָך אלעמען, מוזען שווייגען? ווער געוואָהר.

הינדעל.

טאָכטער לעבען, זאָג מיר, שעהם זיך נישט, איך בין אַ מאמע
זאָג מיר:

חנה'לע.

וואָס זאָל איך דיר זאָגען, מאמע לעבען?

הינדעל.

האָט ער דיר קיין שלעכטס געטהון?

חנה'לע.

ווער, מאמע?

הינדעל.

דער יונג.

חנה'לע.

ניין, מאמע, ער איז מיט מיר אַרומגעגאַנגען ווי אַ חתן,
אַ פּיין לערן-קינד, אלעס, וואָס איך האָב געוואָלט האָט ער
געטהון, ווייל ער האָט געוואָלט ווערען אַ געשטענדיגער
מענש, איז געגאַנגען מיט'ן טאטען דאוונען יעדער שבת
אין חברה אַרײַן.

הינדעל.

זעהסטו, וואָס האָסטו געפלאַפעלט? דער יונג איז זיך בע-
גאַנגען מיט איהר עדעל ווי אַ לערן-קינד.

מלך.

אויב אזוי, צו דער פּאָליציי, די מינוט צו דער פּאָליציי!
אויף זיין קאָפּ אויף זיינע הענד און פיס.

חנה'לע.

מאמע!

הינדעל.

מלך!

מ'לך.

מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָבוואַרפען, אַראָבוואַרפען

פון זיך.

חנה'לע.

מאַמעלע קרוין, וואָס געהט איהר טהון?

הינדעל.

מלך!

מ'לך.

חנה'לע וואָס ווילסטו אונז אונגליקליך מאַכען, ער וועט דאָך
אונז מיטשלעפען, מיר מוזען פון זיך דאָס פעקיל אַראָב-
וואַרפען, ווייזען נאַטשאַלטוואָ אַז מיר האָבען נישט גע-
וואוסט. מלך אב.

חנה'לע

ווייגט.

טאַטע, וואָס געהסטו טהון?

הינדעל.

שווייג, מיין טאָכטער, שווייג, דער טאַטע ווייס בעסער
וואָס ער האָט צו טהון.

פון די טרעפּ הערט זיך מאַטקע'ס פּרעהליכע שטימע

מאַטקע

איז דרויסען

מאַמע, מאַמע געטרייע!

הינדעל.

שווייג, ער קומט, וויש דיר אויס די אויגן, ער זאָל גאָר-
נישט אָנועהן, יעצט נאָך די מחותנת'טע געבראַכט, אין
אַ גוטע שעה האָט ער זי געבראַכט.

חנה'לע.

מאַמע ... איך קען איהר אין די אויגען נישט קוקען. ליינט

אב, הינדעל נאָך איהר.

מאַטקע קומט.

מאַטקע.

חנה'לע, זעה, זעה נאָר, ווער עס איז דאָ, די מאַמע, די

מאַמע

מ א ט ק ע

פיהרט אריין ולאטקען, אין א טערקישען שאל, אלט, איינגעהייקערט.
וואו זענען זיי? חנה'לע! זע, מיין מאמע, לייפט צו צו דער
סהיר. נישטאָ, זעץ דיר, מאמע, לאָמיר דיר אָנקוקען, ווי
זעהסטו אויס?

ז ל א ט ק ע

זעהט, זעהט גאָט'ס וואונדער, היינט. ווער האָט דיר ער-
צויגן, מאָטקע מיינער, איך האָב געמיינט אז דו ביזט שוין
געשטאַרבען, און יעצט איז דאָך מיר, ווי איך וואָלט דיר
נאָך אמאָל געבוירען. איך האָב געמיינט, אז אין אלע
ימים וועסטו זיך טרינקען, און יעצט זעהט גאָט'ס וואונ-
דער. ווער האָט זיך אָנגענומען פאַר דיר? ווער האָט דיר
ערהאַלטען מיין קינד? זעהט מיין נחת, זעהט מיין גליק!
גאָטס וואונדער! גאָט'ס וואונדער! פּאָלט אויף זיין קאַפּ-
און היינט.

מ א ט ק ע

שווייג, מאמע, שווייג, איך וועל שטאַרבען... וואו איז דער
טאַטע? איך וויל, דער טאַטע זאָל קומען, יא, ער זאָל
אויך קומען!

ז ל א ט ק ע

ער האָט נישט געוואָלט קומען. "אז ער האָט נאָר גע-
שריבען נאָך דיר, פּאָהר צו" — האָט ער געזאָגט, "אז ער
וויל, אז איך זאָל זיין אויף זיינע תנאים, איז ער נישט
קראַנק געווען צו קומען נאָך מיר" האָט ער געזאָגט...
אוי האָט ער נעבעך געוואָלט פּאָהרען... טרעהרען האָט ער
געהאַט אין די אויגן, ווען איך האָב זיך אויף דער פּוהר
אַרויפגעזעצט, נאָר דו האָסט אים נישט געבעטען, מיין
קינד, שלעכט בעהאַנדעלסטו דעם טאַטען.

מ א ט ק ע

דערמאָנט זיך.

ער האָט מיך געשלאָגען. לאַסט, וועל איך פּאָהרען נאָך איהם.
אז ער וויל אז איך זאָל קומען, וועל איך קומען נאָך איהם
מיט מיין פּלה וועל איך קומען איהם בעטען צו די חתונת.

זאל ער זעהן אז מאַטקע לעבט נאָך! יאָ, אָבער וואו איז זי? וואו זענען זיי אַלע? רופט. חנה'לע! חנה'לע! מיין מאַמע איז דאָך געקומען צו פאָהרען. לויפט אָב און שלעפט אריין חנה'לען. חנה'לע ווישט זיך שנעל אויס די אויגען. זעהסט, מאַמע, דאָס איז מיין פּלה, מיין טייערע איינציגע פּלה, און דאָס איז מיין אַלטע מאַמע. נעמט ביידע ארום. מייע צוויי מאַמעס...

ז ל א ט ק ע.

מיין טאַכטער, ווער האָט זיך געקענט ריכטען אז איך וועל די זכיה האָבען מיין זוהן, און נאָך דערצו, זיין פּלה... גאַטעניו, פאַרוואָס קומט דאָס מיר? מיין קינד; דו. האָסט אַ גוטען שטערן אין הימעל, גאָט האָט זיך פאַר דיר אָנגע-נומען. קויש חנה'לען אין קאַפּ.

מ א ט ק ע

נעמט אַרויס פון קאַמאַד אַ שייטעל מיט אַ טוך.

זעהסט, מאַמע, דאָס האָט דיר מיין פּלה אַ מתנה געקויפט.

ז ל א ט ק ע.

דיין פּלה'ס מתנות?

מ א ט ק ע.

דו האָסט עס פאַר מיין מאַמע געקויפט, נישט וואָהר?

חנה'ע?

ח נ ה' ל ע.

יא, אַר די מחותנת'טע.

מ א ט ק ע.

טהו עס אָן מאַמע.

ז ל א ט ק ע.

ניין, מיין זוהן, נישט יעצט, אין אַווענד צו די תּנאים,

מ א ט ק ע.

איך וויל שוין, די מאַמע זאל שוין אַנטהון דאָס נייע טוך, וואָס מיין פּלה האָט פאַר דיר געקויפט. טהוט איהר אַן דאָס טיכעל. און נאָ, דאָס האָב איך פאַר דיר געקויפט. נעמט אַרויס אַ פאַר גאַלדענע אוירינגלעך מיט אַ קייט און טהוט עס אַן זאַטקען. אין וויל, אז דו זאָסט אויסקוקען שעהן, ריין, אַרייכע

מחותנת'טע זאָלסטו זיין. דו ביזט מאַטקע'ס מאַמע, איך וויל
אז דו זאָלסט אויסזעהן ווי אַ פּריצטע!

ז ל א ט ק ע.

זעהט, דעם נחת, מענשען, וואָס איך האָב דערלעבט. צו
נה'לען. איך האָב דאָך געמיינט, אז ער וועט אונטערגעהן,
ער איז דאָך אַ גנב געווען קליינערהייט, חרפות און בושות
האָב איך דאָך געהאַט פון איהם. זעהט וואָס איז געוואָרען
פון איהם, זעהט...

מ א ט ק ע.

און איך האָב דיר באַלד געזאָגט, מאַמע, וויין נישט אז
איך וועל נאָך קומען נאָך דיר מיט אַ קאָטש צו פּאָהרען, מיט
צוויי פּאַר פּערד... היינט בין איך געקומען נאָך דיר מיט
אַ קאָטש צו פּאָהרען. יענער מאַטקע איז געשטאַרבען, בע-
גראָבען, און אַ אנדער מאַטקע איז געבוירען געוואָרען.
נישט וואָהר, חנה'לע? פרעג איהר, מאַמע, אַלעס האָט זי
געמאַכט, אַלעס זי... היינט איף חנה'לען.

ז ל א ט ק ע.

דאָס ביזטו מיין קינד, זיין מלאך געווען... די הענטלעך וועל
איך דיר דערפאַר קושען וויל קושען חנה'לען די הענד, זי לאַזט
נישט. דערפאַר וואָס זי האַסט אַ אַרעמאָן דאָס האַרץ דער-
פרעהט... פאַרוואָס, רעדסטו נישט צו מיר, מיין קינד?
פאַרוואָס שווייגסטו?

מ א ט ק ע

דו שעמסט זיך מיט מיין מאַמע?

ח נ ה' ל ע

אין פּערצווייטלונג.

וואָס פּאַלט דיר איין?

מ א ט ק ע.

וואָס ציטערסטו?

ח נ ה' ל ע.

איך בין אזוי דערשראָקען, וואָס איך זעה דיין מאַמע אזוי
פּרזולונג די מחותנת'טע ער האָט דאָך אזוי פיל גערעדט

וועגען די מחותנת'טע, ער האָט דאָך אזוי געוואָלט זעהן די מאַמע...

מ אָ ט ק ע.

יעצט וועלען מיר זיי האָבען, ביידע וועלען מיר זיי האָבען מיט אונז וועט זי וואוינען, דאָס בעסטע, וואָס מיר וועלען עסען וועט זי עסען, אָבשיטען זאָלסטו זי מיר, דו וועסט מיר רופען ווי אין דער היים, מאַטקע, גנב צו חנה'לען. מאַטקע גנב האָט זי דאָך מיך גערופען, אז איך וועל פוילען אין די תפסות, אויף דער תליה הענגען, האָבען זיי געזאָגט... זעהסט וואָס פאַר אַ כלה מאַטקע האָט? מאַטקע וועט אַ היים פאָהרען אין שטעדטיל אַרײן מיט זיין כלה און אַרויסגעהען שפאַצירען אין די גאַסען אַרויס, אזוי געאַרעמט, אין איין האַנד די מאַמע, אין די צווייטע האַנד די כלה. נעמט זי און געהט מיט זיי שפאַצירען. וועט ווערען אַ געקוק... וועלען זיי פרעגען; ווער געהט עס דאָ? וועלען זיי זאָגען: „דאָ געהט מאַטקע מיט די מאַמע און מיט די כלה זיינע“, וועלכער מאַטקע? מאַטקע גנב? יאָ, יאָ, און ווערט צוועצט, אז סיגעפעלט אייך נישט. כאַ-כאַ-כאַ!

מען הערט אַ פייפען דורך פּענסטער, מאַטקע לויפט צו צום פּענסטער, פּראַלט עס אויף.

מ ע ר י

שטעקט אַרײן דעם קאַפּ.

געד זיגן אין גאָט אַנטלויף מאַטקע. מען געהט.

מ אָ ט ק ע.

האַסט מיך אַרויסגעגעבען?

מ ע ר י

דורכ'ן פּענסטער.

איך נישט. זיי, דיין כלה.

מ אָ ט ק ע.

ליגענד! לויפט צו, האַפט חנה'לען ביי דער האַנד און קוקט איהר אין די אויגען אַרײן. זאָג ס'איז ליגענד. קוק מיר אין די אוי-גען אַרײן.

חנה'לע

מיט בעוויין.

איך בין נישט שולדיג, דער טאטע.

מאָטקע.

דער טאטע, דער טאטע.

זלאַטקע.

וואָס איז דאָס מיין קינד? וואָס ביסט דו אזוי ערשראָקען?

וואָס איז געשעהן.

מאָטקע

דערמאָנט זיך, כאַפט זיך אַריק.

גאַר נישט מאַמע, גאַר נישט. טוהרים קומען צו מיר, איך

מוז אויפ'ן מאַרק געהן. עפענט אויף די טהיר און רופט. מחותנת'טע,

מחותנת'טע. געמט צו מיין מוטער, ווי עס פאַסט פאַר

אַ מחותנת'טע. איהר הערט? הינדעל בעווייזט זיך אין טהיר ער-

שראָקען. צו די מוטער. געה אַריין מאַמע, די מחותנת'טע וואַרט

אויף דיר. איך בעדאַרף עפעס איבערעדען מיט מיין פּלה.

הינדעל

צו זלאַטקען.

קומט אַריין מחותנת'טע.

מאָטקע

אַקצענטירענדיג:

און בכבוד האַלט זי ווי עס פאַסט פאַר אַ מחותנת'טע, געהערט

הינדעל

אין שרעק.

געהערט. געהט אָב מיט שרעק. מיט זלאַטקען.

מאָטקע

צו חנה'לען.

פאַר וואָס? פאַר וואָס?

חנה'לע ציטערט.

מאָטקע

האַב נישט קיין מורא, און איך וואָלט געוואָלט וואָלט איך

דיר אזוי דעם קאַפּ אַראַבגעדרעהט. נור איך וועל דיר גאַר

נישט טהון, נור איין זאך וויל איך דין פרעגען. העלט זיך
ביים האנד, פאר וואס? פאר וואס?

מ א ק ע ר י ס ק א פ

פון פענטטער.

מאָסקע מען געהט.

מ א ט ק ע

הארפט אוועק הנה'לען.

געה, רופט צו די מוטער אין צווייטען צימער. בלייב בעזונד

מאמע.

מ א ל א ט ק ע

וואו געהסטו מין קינד? איצט? אין אונז צייט.

מ א ט ק ע

אך מוז אין דער וועלט אריין.

מ א ל א ט ק ע

און וואו לאָזט דו מיך דאָ אליין.

מ א ט ק ע

איך וועל קומען נאָך דיר צוגעהן. קושט די מוטער און שפרינגט

ארויס דורכ'ן פענטטער.

טע בעוועגונג פון סטראזשניקעס הינטער דער טהור.

פ א ר ה א נ ג

ש ל ו ם א ש

י ח ו ס

פּאָמערדיע אין דרײַ פּאָמען.

פּאַרלאַג, קולטור-ליגע "וואַרשע

איבעררוקען, איבערזעצען און
אויספיהרען און דער ערלייבניס
פון מחבר איז פארזעהרט.

Copyright by Sholem Asch
1922

פערזאָנען.

ה' גרויסגליק, פאפא.

לעאָן
וואַנדע
מיטע
זאַשע

זיינע קינדער.

די טאנטע, פון דער פאמיליע גרויסגליק.

ראָזע באַרענשטיין, ווירטשאפטערין.

איהר פאָטער, דוד גאַרקיער.

איהר מוטער.

לייב
בער

צוויי קוזינען אין דער ווירטשאפט באַרענשטיין.

איינער פון די "געסט".

אַ "מענש".

אַ דינסט.

צוויי קופלייט.

האַנדלונג—אין אַגרעסערע פּראָווינץ־שטאָדט.

ערשטער אַקט.

אַ ברייט גרויס מעהעל-צימער פון ארייך ארויס-
טאַקראטיש אָבעקומען הייז, די ווענד בעשטעלט
מיט אלטע שויבען-שענקעלעך, פון וועלכע עס
קוקען צרויס טייערע זילבערנע פליס, טייערע
פאַרצעליי. אין אַ חוינקעל שטוב אַ אלטער אַרן
בעהאַנגען מיט אַ טייערען פרוכט, אַרום דעם
אַרן צוויי גרויסע ספרים-שענק, אַמפיר, בעהאַנג-
גען מיט פאַרהאַנגען, נור דאָס ווינקעל איז פאַר-
שטעלט מיט דעם פאַרטעפּיאן, וואָס מען דער-
קענט דערפון, אַז דאָס ווינקעל איז שוין לאַנג אַרויס
פֿון געברויך. די ווענד בעהאַנגען מיט אלטע פאַ-
מיליען-פאַרטרעטען, טהייל רבנים מיט לאַנגע
בערד און פּיאַות, טהייל סוחרים מיט גאַלדענע
ברילען און גאַלדענע רינגען. רעכטס דריי טהי-
רען, די מיטעלסטע אין קאַרידאָר, איינע אין
פאַפּאָ'ס צימער, די צווייטע אין מאַמאָ'ס צימער,
די לעצטע איז בעהאַנגען מיט שוואַרצע קרעפּע.
אין הינטערונד אַ אָפּענע אַרקאַדע אויף זיילען
געלענט מיט אוועקערקטע פאַרהאַנגען, וועלכע
פּיהרט אין די קינדער'ס צימערן. לינקס דריי
גרויסע פענסטער אין גאַס אַרויס. פּלעקטרישע
לאַמפּען, די ברענען זיך נישט; פּיעל פון זיי
פּעהלען גלעזליך, באַניעס, און עס שטאַרען אַרויס
האַלבע אָבערבענטע ליכט. אלעס אין שטוב איז
אָבערלאָזט, פּערנאַכלעסיגט. מען זעהט, אַז עס
פּעהלט אַ בעל-הבית'טע אין הייז... עס טונקעלט.

פון א צווייטען ציימער הערט זיך
די גרויסגליק'ס קול.

דן... לאה... עס רופט זיך קיינער נישט אן... נאך א קליינער פרויע
קימט ארויס א הויכע געשטאלטע פערזאן. כאראקטעריסטישע, אריסטא-
קראטישע ציגנ, א ראסאזע גראכע נאז, גראכע ליפען, רעדט לאנג-
וויליג, בעקלאגענדיג זיך. ער איז האלב אין געבליזש. לאה... דן...
וואָס, קיינער נישט דאָ? קלינגט אן אין א וואנד-בלאָק, עס קלימט
פערט נישט... ער געהט צו קלינגען ביי דעם לאַמפּ. קלינגט—עס
ענטפערט נישט א.ב. אָך, די קלינגער קלינגען נישט... ער דרעהט
דעם עלעקטרישען קנאָפּ—עס לייכט זיך נישט. דער עלעקטריק לייכט
זיך נישט... אַלעס שטעהט אין דעם הויז... גאַט, גאַט... אַ
ווירטשאַפּט... לאה... לאה... געהט אליין צו צו דער טהיר פון
קיר, עפענס זי פאַרויכטיג אויף, קוקט אַריין. קיינער נישט דאָ...
אלע איבערגעלאָזט דאָס הויז... וואָס איז דען דאָס אייגענע
טליך? דרעהט זיך איבער דער שטוב ארויף און אַראָב. און... ניין,
דאָס איז דאָך נישט געהערט געוואָרען. געהט צו א טהיר, קלאַפּט
אן. טאַכטער, מען קען אַריינגעהען?

זאַשע'ס קול

פון איבערווייניג.

אָך, פאַפּא, ניין, פאַפּא.

די גרויסגליק

אין צווייטע טהיר.

מען קען, טאַכטער, אַריינגעהען?

וואַנדע'ס קול.

שטילער, פאַפּא, מיטע שלאַפּט...

דער אלטער דרעהט זיך אום, קומט צו צו דער טהיר מיט דער שוואַרצער קרע
פע... דערשרעקט זיך... דערווייטערט זיך, זעצט זיך דאן פערצווייפעלט ביי א
מיש, קלאַפּט מיט די ליפען.

ניין, אַזעלכע... איז דאָך נישט ערהערט געוואָרען.

עס קומט אריין אומבעמערקט די טאכטער אין שווארץ געהילט. א שווארצע
שטרוי-הוט מיט א שווארץ שלייפעל, אלטע אַבגעטראַגענע קליידער, טראַגט זיך
רוהיג.

מען קען, שוואַגער?

ה' גרויסגליק.

ווער איז דאָרט?

טאַנטע.

איך, שוואַגער.

ה' גרויסגליק

אַבגעשראַקען.

ווער דאָך?

טאַנטע.

דאָס בין איך, דער שוואַגער, האָסט מיר נישט דערקענט?

ה' גרויסגליק.

דו ביסט עס. נו קום דאָך נעהנטער. אַ אונערהערטע זאך.

שטעל דיר פאַר, צוויי דריי שטונדען בין איך אליין אין מיין

צימער, קלינג, דאָס קלינגעל קלינגט נישט, דער עלעקטריק

לייכט נישט... די גאַנצע דינערשאַפט ווייזט זיך נישט...

צוויי דריי שטונדען, דן... לאה... און קיינער בעווייזט זיך

נישט... האַבען אליין מיר איבערגעלאָזט...

טאַנטע.

די דינער זענען דאָך נאָך אייערנעכטען אוועקגעגאַנגען, דער

שוואַגער האָט פּערגעסען? און די פאַבריק אַרבעט דאָך

נישט—פון וואַנען זאָל דען עלעקטריק זיין?

ה' גרויסגליק.

אליין, אַהן קיינעם...

טאַנטע.

שוין העכער פון זעקס מאָנאַטען האַבען זיי דאָך קיין גע-

האַלט נישט בעקומען, דאָס קאַנטאָר צאָהלט דאָך מעהר

נישט אויס.

ה' גרויסגליק

דערמאָנט זיך.

אָך, דאָס קאַנטאָר... אַבער וואָס קען איך דערצו טהאָן?..

און יעצט בעטראכט אליין מיין לאגע. צוויי דריי שטונדען
איינער אליין... די טעכטער פערשטעקט יעדע בעזונדער אין
איהר צימער... קיינער בעווייזט זיך נישט... נעמט עס דאָך
איינעם אַ שרעק אָן, פאַר די פּוסטקייט דאָ. און יעצט דאָרט
די טהיר...

ט א נ ט ע .

עס איז טרויעריג. קרעכצט-האקט איבער דעם טאָן. נישט געווען
לעאָן?

די ג ר ו י ס ג ל י ק .

איך ווייס נישט, איז ער דען נישט אין זיין צימער?.. און
איך ער... אין דער לעצטע צייט.

ט א נ ט ע .

עס איז קיין וואונדער נישט. איונגערמאן געהט איין און
אויס... געהט צו צו זיין טהיר, קלאפט אָן, עפענט זי דערנאָך איהר.
זעה, זיינע קערב זיינען געפאַקט, רייזט ערגעץ-וואו אָב?

די ג ר ו י ס ג ל י ק .

איך ווייס נישט... מיר האָט ער גאַרנישט געזאָגט דערפון.

ט א נ ט ע .

דער שוואַגער האָט נישט בעמערקט, לעאָן איז זעהר אויפ-
גערעגט אין די לעצטע צייט.

די ג ר ו י ס ג ל י ק .

איך ווייס עס נישט... יאָ, יאָ, איך גלויב, ער וויל נאָך פאַ-
ריו פאָהרען אויפן ווינטער. ער האָט אייניגע מאָל גערעדט
דערפֿער... די שוועסטער'ן געזאָגט... גענויעס ווייס איך
נישט, ווייסט דו עס פילייכט?

ט א נ ט ע .

יאָ, יאָ, עס איז טרויעריג. קרעכצט. דאָס קאַנטאָר צאָהלט
קיין געלד נישט, דער יונג איז ערוואַקסען, געוואָהנט צו
אלדעם בעסטען. אין זיינע יאָהרען צו רעכענען זיך מיטן
גראַשען, אפילו נישט אַנשטענדיג צו זיין אַנגעהאָן אַזוי
ווי עס שטעהט איהם אָן לויט די פאַמיליע. אַודאי איז עס
נישט אנגענעהם, וואָלט ער כאַטש אַזוי נישט ערצויגען גע-
וואָרען... יאָ, יאָ. די זעליגע שוועגערין האָט די קינדער

זעהר געליעבט, פילייכט צופיעל געליעבט... דאָס איז נישט
ערצויגען געוואָרען צו ליידען... אויך נישט צו אַרבייטען.
יא, פאַר גרויסגליקס קינדער פאַסט נישט צו אַרבייטען...
קרעכט. יא, יא, זעהר טרויעריג. זעהר.

ה' גרויסגליק

מיט געוויסען בייזער.

אַבער דאָס איז דאָך אונזעהערט—דאָס קאַנטאָר צאָהלט נישט
קיין געלד. וואָס מיינען זיי דען אייגענטליך די העררען?

ט א נ ט ע .

דער שוואַגער איז נאָאוי ווי אַ קינד, די מאַשינען שטעהען,
די פאַבריק אַרבייט נישט. נישט דאָ קיין גראַשען מיט וואָס
מאַטעריאַל צו קויפֿען. חובות מעהר, ווי עס בעטרעפט —
יא. פון וואנען זאָלען זיי דען געלד נעהמען?

ה' גרויסגליק.

אַבער וואָס קען איך דערצו טהאָן? זיי ווייזען מיר רעכט
נונגען. וואָס ווייס איך פון רעכנונגען? פון זעליגען פאַ-
טער איבערגענומען די געשעפטען... האָב זיך שטענדיג
פען לאָזט אויף די גייט... אלעס געלאָזט ביי זיי... מיין גאַנץ
געלד... האָבען זיי געזאָלט זעהן, אז די געשעפטען זאָלען
גוט געהען... און שטענדיג איז דאָך גוט געווען... יא, נור
צייט מיין פרוי איז געשטאַרבען געהט אלעס אַרונטער...
אַרונטער...

ט א נ ט ע .

יא, יא. דאָס איז געווען דאָס אונגליק... עס איז קיינער
נישט פון דער פאַמיליע געבליבען, וועלכער זאָל זיך מעהר
אויף געשעפט פערשטעהן... און מיין זעליגער מאַן האָט
מיך אויך איבערגעלאָזט אויפֿן געשעפט, געמיינט מיך פער-
זאַרגט... אויף די פאַמיליע מיך איבערגעלאָזט.

ה' גרויסגליק.

וואָס בין איך שולדיג? האָב דאָך נאָר גענומען, וואָס מען
האַט בעדאַרפט, זעלבסט-פערשטענדליך געמוזט נעהמען. דאָס
קאַפיטאַל האָב איך דאָך ביי זיי געלאָזט... זיי ווייזען מיר
רעכנונג זיי... איך גלויב זיי שוין, אַבער וואָס קען איך

טהאָן? ... איבערבלייבען אזוי קען איך דאָך נישט... אָהן
אַגראָשען געלד, מיט טעכטער. און די טעכטער יענע בע-
זונדער. און דו זיצט אזוי אליין אין די צימערן. אָך, מאַ-
טילדע, מאַטילדע, וואָלסט דו כאַטש געלעבט. געהט צו צו די
טהיר מיט די קרעפּע בעהאַנגען און וויינט. אזוי אליין... אליין...
אָך, מאַטילדע... מאַטילדע...

ט א ב ט ע

נו, נו, לאַז זיך דער שוואַגער בערוהיגען, עס איז דאָך נישט
פון היינט אָן. מען דאַרף דעריבער נאָך קלערען... קוקט
זיך אה. פינכטער אין שטוב. יאָ, צימער זענען דאָ, מאַשי-
נען זענען דאָ, עלעקטרישע לאַמפען.. אלעס איז דאָ... נאָר
אַ מענש פּעהלט... אַ מענש... געהט אין קיך-צימער, ברענגט אַרײַן
אַ ליכט. אָך, יאָ. איך האָב ווירקליך פּערגעטען, איך האָב
דעם שוואַגער עטוואָס געברענגט. ער וועט זיך ווירקליך
ערפרעהען. אַ ריכטיגען טאַקייער. זי וויינט אַ פּלאַש וויין. פון
די זיבציגסטער יאָהרען נאָך.

הי ג ר ו י ס ג ל י ק

בעקוקט דעם וויין.

אַ פּיינע קאַליער. פון וועמען דען? דער קעלער איז שוין
לעער. געוויס דאָך נישט פון געגענאייבער? ער וויינט אין
די פענסטער.

ט א ב ט ע

מיט געלעכטער.

אַבער יאָ.

הי ג ר ו י ס ג ל י ק.

ווי הייסט, ווידער פון איהר? איך וויל דאָך פון קיין שענ-
קערין קיין מתנות נישט נעמהען. מיט וואָס פאַר'ע רעכט?
ט א ב ט ע.

אָך, גאָט. זי איז אזוי גליקליך, אַז דער שוואַגער נעמהט
עפעס פון איהר צו. זי לייזט דאָך אזוי פיעל פון דאַנען...
נו—ווי שמעקט דעם שוואַגער די מיטיגער פון געגענאייבער?
נישט וואָהר, אַ פּיינע קיך... נו, איז דער שוואַגער צופרי-
דען פון די מיטיגער, וואָס זי שיקט אַריבער?

ה' גרויס גליק.

שוין גוט... שוין גוט... און לאָז זי אַלעס אויפ'ן רעכנונג
שרייבען... און דעם וויין אויך... איך וויל קיין געשענק...
בעקוקט דעם וויין דורך דער פלאש; אַ פיינע קאָליער. זי מוז אַ
אַנשטענדיגע פרוי זיין, אונזערע שכנת'טע שענקערין.

ט א נ ט ע.

פאַר דעם זאָל זיך דער שוואַגער נישט זאָרגען... זי האַלט
גוט רעכנונג... זעלבסט-פערשטענדליך, זעהר אַנשטענדיגע
לייט... אזוי ווי זי איז נאָר געוואָהר געוואָרען, אז די קע-
כן איז אוועקגעאַנגען, איז זי אליין געקומען צו מיר, און
האַט מיר פאַרגעלייגט דאָס הויז מיט מיטיגער צו בעזאָר-
גען... נו, נו, זי ווייסט אָבער אויך, אז דאָס געלד איז
קוראַנט. זי האַט דעם שוואַגער דעם וויין געשיקט צו פרו-
בען, אויב ער געפעלט איהם...

ה' גרויס גליק

אונזעקמאכענדיג.

קען שוין זיין... קען שוין זיין. אויסמיידענדיג. זי מוז אַ גרויס
געשעפט האָבען... מיר הערען דאָ דעם רעש פון געגענאיי-
בער, דאָס שטערט טהייל מאָל...

ט א נ ט ע.

זי מאַכט גוטע געשעפטען. אָבער זי איז זייער אַ אַנשטענ-
דיגע פרוי...

ה' גרויס גליק

האַט איהר איבער.

איהר פאָטער איז דער גאָרקיכער, ווי הייסט ער דאָס...
דער, וואָס פלעגט ביי אונז... צו די פייערטאָגען סערווירען,
ווי הייסט ער דאָס?

ט א נ ט ע.

דוד גאָרקיכער. אָבער זי אליין איז אַ זעהר אַנשטענ-
דיגע פרוי... זי האַט קיין קינדער נישט און זי האַט אַ פיי-
נעס פערמעגען געמאַכט, אייניגע הייזער אין די שטאָדט, מען
קען זי אין שטאָדט...

ה' גרויס גליק.

אזוי... זעהט נאָר... זעהט נאָר... ער בעהאלט דעם וויין. זי קען
דעם וויין אויף דער רעכנונג צושטעלען... זי מוז אַ גרויסען
וויין-קעלער האָבען, די פרוי?

ט א נ ט ע .

יאָ זעהר אַ גרויסען וויין-האנדעל, פאר דער גאַנצער אומ-
געגענד—און עס פערקעהרען צו איהר פיעל מענשען... די
היינטיגע יונגע לייט... לעאָן קומט אויך דאָרט אַהין זעהר
אָפט.

ה' גרויס גליק.

אזוי, לעאָן... שעלמא... וואָלט דאָס אַמאָל אין פאָטער גע-
דענקט, געהייסען אַ קאַרב וויין אַהיים שיקען.

ט א נ ט ע .

ער נעהמט אַליין אויף קרעדיט. דאָס איינציגע הויז, וואו
מען גיט איהם אויף קאָנטע.

ה' גרויס גליק

אויסמירדענד.

אזוי, אין שכנות מיט אונז. געהט צו צום פענסטער, קוקט אַרויס.
זעה, דאָס געשעפט איז היינט געשלאָסען, וואָס איז דען
היינט, נישט יום-טוב?

ט א נ ט ע .

ניין.

ה' גרויס גליק.

און פאַרוואָס איז דען דאָס געשעפט געשלאָסען, און די
פענסטער אזוי בעלויכטען? די טישען גרייט מען דעריבער.
מען מוז זיך צו עפעס אַ יום-טוב ריכטען, הע?

ט א נ ט ע .

אזוי, איך ווייס עס נישט.

עס קומט אַריין לעאָן.

ל ע אָן

אויפגערעגט, בלייך, דערוועהט דעם פאָטער, וויל צוריק, געהט אַבער דאָך
זעה-טער צו.

פאָפּאָ.

ה' גרויס גליק.

אַך, לעאַן, דו ביסט עס. אויפגעלעגט. דו, שעלמאַ, ווייסט פון
אַניאַרט, וואו מען בעקומט אזא פיינעם וויין און האַסט ביז
יעצט דערפון דעם טאַטען נישט צו וויסען געגעבען.

לעאַן.

איך האָב מיטן פאַפּא עטוואָס זעהר ערנסטעס צו רעדען.

טאַטע

נעמט זיך אַזעקצוגעהען.

איך וויל נישט שטערען, אַריע. וויל אַב.

לעאַן.

ניין, ניין. די טאַטע שטערט נישט, פערקעהרט, איך וויל
די טאַטע זאָל זיין דערביי.

טאַטע.

אַז איך שטער נישט... בלייבט.

לעאַן.

פאַפּא אַזוי ווייטער קען עס נישט געהען. איך בין אַ יונג-
גער מענש. איך בין צו קיין מלאכה נישט געוואָהנט. איך קען
מיך נישט יעצט אַזעקשטעלען אין אַ קאַנטאַר אַריין אלס
אַיבערשרייב-יונגעל. וואָס זאָל איך טהאָן?

ה' גרויס גליק.

אַבער לעאַן... זעהן... וואָס איז דען?...

לעאַן.

און דער פאַפּא זעהט גאַ-נישט, אין וואָס פּ אַרײַע הולך איך
געה... אַ לאַדע פּריזער-יונגעל געהט דאָך אַנשטענדיגער
אַנגעטהאָן פאַר מיר. דער שניידער וויל מעהר נישט מאַ-
כען אויף קרעדיט, און אַזוי מוז איך געהען אין לייכטען
זומער-ראַק אין מיטען ווינטער... איך קען דאָך אין קיין
אַנשטענדיג הויז נישט אַריינקומען... איך קען דאָך מיך
אויף קיין אָרט נישט ווייזען. אַ לאַדע שניידער-יונגעל האָט
דאָך מעהר טאַשען-געלד פאַר מיר... און וואָס זאָל איך
דאָ מאַכען?... אַזוי אַיין-און-אויס דרעהען זיך... קען איך
דאָך נישט.

ה' גרויסגליק.

אָבער זון... דאָס איז דאָך נישט געהערט געוואָרען... דער שניידער וויל נישט מאַכען אויף קרעדיט... אין ווינטער טראָגען דעם זומער-ראָק... צו טאָנען ער האָט דאָך רעכט.

ט א נ ט ע

אונעקקענדיג.

זעלבסט-פערשטענדליך, האָט ער רעכט.

ל ע אָן .

פאַפּא, ווייטער אַזוי קען איך נישט. אין די שטאָדט זיך אַזוי אַרים דרעהען. איך קען מיך נישט מיט מיינע קאַלע-גען מעהר צוזאַמען-קומען. פאַפּא, אַזוי ווייטער געהען קען עס נישט. איך וויל אַוועקפּאַהרען, אין אַ פרעמדע שטאָדט פּאַהרען. נאָך כאַריז וויל איך אַוועקפּאַהרען. איך מוז אָב-רייזען שין יעצט. איך קען קיין איין סעקונדע נישט לענגער בלייבען. איך מוז.

ט א נ ט ע

פערמישט.

אָב ייזען יעצט, היינט, לעאָן... אָבער דאַכט זיך, היינט איז דאָך נישט מעגליך. עס איז דאָך שוין צו שפעט...

ל ע אָן .

איך וואָלט אויף גאַרנישט געקוקט... מײן האַרץ טראָגט עס נישט איבער... עס איז מיר, טאַגטע, שווער, זעהר שווער.

ט א נ ט ע

אָבער לעאָן... זעה, עס איז דאָך שוין שפעט... אונמעגליך... די שטאָדט דערנאָך וואָס וואָלט געזאָגט...

ה' גרויסגליק.

וועגען וואָס רעדט איהר דען דאָס? ווי הייסט אונמעגליך, צו שפעט... וואָס זאָל דען דאָס בעדייטען? הע?

ל ע אָן

צומישט.

פאַפּא, גאַרנישט, איך מוז האָבען טויזענד רובל, יעצט שוין... שוין יעצט, זאָנסט, פאַפּא...

ה' גרויסגליק.

אָבער וואָס איז דען אַזעלכעס געשעהן? וואָס צו שפעט?

ט אַנטע.

נו, זעלבסט-פערשטענדליך, צו שפעט... אַזא יונגער מענש...
ווי לעאָן איז, אין זייד און גאַלד געוואָרען אויפגעוואַקסען...
געוואָהנט צו אַלדאָס גוטס—קען זיך דאָך נישט מיט איינ-
מאַל אין עלענד געפינען... וואָס וועט ער אין פאַרזי טהאַן?
ווענט זיך צו לעאָן. אָבער בעדענק דיך, אין פאַרזי, אין אַזא
גרויסער שטאָדט, וואו טויזענדטער מענשען ווערען פער-
לירען טעגליך און קיינער ווייסט נישט פון זיי, — וואָס
וועסט דו דאָרט טהאַן? ווער וועט זיך אויף דיר אומקוקען?
קיין מלאכה נישט געלערנט, צו קיין אַרבייט נישט געוואָנט...
די זעליגע מוטער האָט דאָך אייך אין מילך און וויין גע-
באָדען. און דו, אַזא איידעל קינד, מיטאַמאַל אין אַ פרעמדע
שטאָדט, צו וועם און ווען וועסט דו דיך ווענדען, קעהרען?
בעטראַכט דאָך, לעאָן.

ה' גרויסגליק.

זעלבסט-פערשטענדליך, האָט דאָך די טאַנטע רעכט, לעאָן

ט אַנטע.

און דאָ ביסט דו דאָך אין דערהיים, מען היט דיך אָב, ווי
אַ אויג אין קאַפּ. פון אַלדאָס בעסטען, דו טהוסט נישט די
האַנד אין קאַלטען וואַסער, מען ציטערט איבער דיר... מען
אַרבייט אויף דיר... מען ווייסט, ווער דו ביסט, וואָס דו
וילסט... ביסט דאָך דאָ אין דערהיים...

ה' גרויסגליק.

מיינע אַרימע קינדער.

לעאָן.

איך וואָלט אויף גאַרנישט געקוקט... טאַנטע, איך ווייס עס
באַנץ גוט... פאַפּאָ...

ה' גרויסגליק.

אָבער די טאַנטע האָט דאָך זעהר רעכט, צו וואָס איך
דער פרעמד? בלייב דאָך ליבער אין דער היים.

ל ע אָן .

פאפא... איך מוז דאָס געלד האָבען... איך מוז אַברייזען...
ה' גרויס גליק .

אָבער לעאָן... זוהן... די טאנטע האָט דאָך רעכט... בלייב.

ט א נ ט ע

פאלט איהם אריין אין די רייד.

אָבער פון וואַנען האָט דער פאפא יעצט געלד? אין די
שטוב איז קיין גראַשען נישט דאָ... זיי לעבען אַלע פון
איהר קרעדיט... בעדענק דאָך.

ל ע אָן .

אָבער איך פרעג דעם פאפא איין זאך, קען מיר דער פא-
פא דאָס געלד געבען, שוין יעצט... איך מוז עס האָבען...
אז נישט זאָל דער פאפא צו מיר דערנאָך קיין פרעטענא-
זיעס נישט האָבען. קיינע פרעטענזיעס...

ט א נ ט ע .

ווער פרעטענזיעס? מיר דאַכט זיך, אז דער פאפא וועט
אויך ביישטעהן דערויף?

ה' גרויס גליק .

אָבער וואָס דען אייגענטליך?

ט א נ ט ע .

אז לעאָן זאָל זיך אַרויסציהען פון דערהיים און זאָל זיך
נעהמען עפעס אַליין צו טהאָן.

ה' גרויס גליק .

איך דענק, אז עס איז אַגלייכע זאך, אַגלייכע זאך. מיט
טרעהרען. פון פאָטער האָסט דו, מיין קינד, נישט מעהר צו
ערוואַרטען.

ט א נ ט ע .

זעהסט דו שוין?—צו גרויסגליק. לעאָן מאַכט אַ אייגען געשעפט.

ה' גרויס גליק .

געשעפט, אייגענט.

ט א נ ט ע .

מיט אַ שותף—פיינע מענשען.

(יהי"ס 2.)

ה' גרויסגליק.

איך ווינש דיר, מײן קינד, גליק.

לעאָן שטעהט נערווירט, קוקט אויף די טאַנטע.

טאַנטע.

ער האָט זיך אויך געדונגען אַ אייגענע וואָהנונג. וועט וואָה-
נען בעזונדער. פאַר אַזאַ ערוואַקסענעם יונגען מענש פאַסט
ניט צו וואָהנען אין דערהיים. ער מוז שוין געהן אויף זײן
אייגען לעבען. צײט שוין צו זאָרגען פאַר זיך אליין.

ה' גרויסגליק

צו דער טאַנטע.

די מוטער איז נישטאָ, וואָס זאָל זיך קימערן איבער זײ,
מוזט דו זאָרגען פאַר זײ, גוטע שוועגערין.

טאַנטע.

לעאָן האָט געקריגען אַ פײנע וואָהנונג.

ה' גרויסגליק.

נישט ווייט פון דערהיים?

טאַנטע.

ניין, ניין—גאַנץ אין דער נאָהנט.

ה' גרויסגליק.

וועט זי איהם נאָר בעקוועם זײן?

טאַנטע.

איך בין דאָרט אליין געווען, אַ גאַנץ בעקוועמע וואָה-
נונג.

לעאָן.

פאַפּאָ.

ה' גרויסגליק.

ווער וועט איהם דאָרט אָבזעהיטען? מײנע קינדער זענען
געוואָהנט, מען זאָל איבער זײ וואַכען.

טאַנטע.

גוטע מענשען, זײ וועלען איהם האַלטען ווי אַ אייגען קינד.

ה' גרויסגליק.

איך דאַנק דיר, שוועגערין.

ל ע אָן .

פּאַפּאַ...

ט א נ ט ע .

נישטאָ פאַר וואָס, מיין פליכט. ענערגיש צו לעאָניען. קום, לעאָן,
מען וואַרט אויף דיר.

ל ע אָן

קוקט אָן די טאַנטע.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

שוין יעצט, גלייך, אין אָבענד.

ט א נ ט ע .

עס איז אַלעס פאַר איהם גרייט. און ער געהט דאָך נישט

אָוועק אויף לאַנג.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אָבער אַזוי פּלוצלונג.

ט א נ ט ע .

אומגעדולדיג.

אָ, עס איז שוין אַ לאַנג אָבגעמאַכטע זאַך. צו לעאָן. קום

מען וואַרט אויף דיר.

ל ע אָן

האַפט דעם פּאַטער'ס האַנד.

איך בן נישט שולדיג, טאַטע, איך בין נישט שולדיג.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

וואָס דען? צו טאַנטע. איך פּערשטעה נישט? וואָס מיינט ער?

ט א נ ט ע .

גאַרנישט, אַ פּערוועהנט קינד. מיט אַ קרעכץ. די זעליגע שווע-

גערין האָט די קינדער זעהר פּערוועהנט.

ל ע אָן .

בלייב געוונד, פּאַפּאַ.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

דו פּאַהרסט דאָך נישט אָוועק.

ל ע אָן .

ניין.—אָדיע, פּאַפּאַ.

ה' גרויס גליק.

אדיע, פערגעס נישט אָן פאפא, בעזוך אינו אָפּטער.

ל ע אָן.

אז דער פאפא זאָל עס נאָר וועלען.

ט א נ ט ע.

ער וועט עס וועלען.

ה' גרויס גליק

רופט אין דער טהיר.

מיידען, מיידען, קומט דאָך אַרויס, דער ברודער ציהט

זיך איבער.

ז אָ ש ע

אין די טהיר.

וואו אַהין? וואו אַהין?

ט א נ ט ע.

נישט אין דער ווייט, נישט אויף לאַנג.

ז אָ ש ע

חייזט זיך אין טהיר, אַ יונג אכצען-יעריג מעדעל, קליין געוואַקסען, מיט דינע
ביינערליך, רעדט זעהר לוסטיג, פלינק, מיט אַ ביסעל בעהאַלטענער, שעמעוודיגער
פרעכהייט.

לעאָן, ציהסט זיך איבער, אוי, ווי איך בין זיך מקנא! נעם

מיך מיט, לעאָן.

ט א נ ט ע.

שפעטער אַ ביסעל. ער וועט זיך שוין האַבען אַ ביסעל

איינגעאַרדענט.

ז אָ ש ע

רופט אַרײַן אין וואַנדע'ס טהיר'ל.

וואַנדע, וואַנדע, לעאָן ציהט זיך איבער, קום מיט, מיר

וועלען זעהען, ווי עס זעהט אויס אַ קאוואַלערסקי וואָהנונג.

ט א נ ט ע.

עס צימט זיך נישט יעצט. עס וועט נאָך צייט האַבען, צייט

האַבען.

די טאַנטע געהט אָב מיט לעאַניען.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

רופט איהם נאך אין דער טיר.

און מיט די מוטער געזעגענסט דו דיך נישט?

לעצן געהט צו מיט זעהר איינגעהאלטענע טריט צו דער טיר מיט דער שווארץ

צער קרעפע בעשלעגען—קומט נעהנטער צו—טרעט פלוצלונג מיט שרעק אב.

אנטלויפט פון שטוב ארויס, אלע קוקען איהם נייגעריג נאך.

ט א ב ט ע .

ער געהט דאך נישט פון שטוב ארויס אויף אייביג. צו

גרויסגליק, דער וויינקארב שטעהט אין קיך. אדיע, אויף ווי

דערזעהען. אב נאך לעצן.

ז א ש ע .

פאפא, פאפא. האסט געזעהן, ווי ער איז צוריקגעלאפן

פון פאר די מאמאס צימער, פאפא.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

ער האט זיך געשראקען. עס איז אויך קיין וואונדער... אין

צימער אריינצוגעהן, אזוי צווישען נאכט און טאג. אין דער

שטיל מיט בעהאלטענע שרעק, האט מען זי היינט ביינאכט ווי

דער געהערט?...?

ז א ש ע .

איך ווייס נישט, פאפא, אויב מיטע האט מאמא ווידער

געהערט. איך האב א גאנצען טאג היינט מיטען נישט גע-

זעהן. האסט דו זי פאפא געזעהן?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

זי איז היינט א גאנצען טאג נישט פון איהר צימער ארויס-

געקומען, מיטע.

ז א ש ע .

איך וועל אריינרופען וואנדען. קלאפט אן אין א טהיר. וואנדע,

וואנדע.

ו א א נ ד ע

ווייזט זיך אין טיר. זי איז א הויכע, די עלטסטע פון שטוב, מיט גאלד-בלאנץ

דע האר.

דו האסט מיך גערופען, זאשקע? וואס ווילסט דו?

זאָשע.

לעָאָן איז אַוועקגעגאַנגען און איז נישט אין מאַמאַ'ס צימער
אַריינגעגאַנגען. ס'מאָל מיט מאַמאַ זיך צו זעגענען.

וואַנדע.

אין מאַמאַ'ס צימער, מאַמאַ'ס בילד נישט געזעהן, פאַרוואָס?

זאָשע.

פאַפּאָ זאָגט, ער האָט מורא געהאַט.

וואַנדע.

דער לעָאָן איז שטענדיג אַנאַר געווען. איך וואָלט נישט
מורא געהאַט אַריינצוגעהען אין מאַמאַ'ס צימער.

זאָשע.

און פאַרוואָס געהסט דו נישט אַריין?

וואַנדע.

איך פּאָהר דאָך נישט אַוועק. פּויע. און ווידער איז דאָך
היינט ביינאַכט מיטע דרינען געווען, און זעהסט, די מאַמאַ
האָט איהר גאַרנישט געטהאָן.

זאָשע

מיט בייגערִיגקייט.

דרינען געווען, ביי מאַמאַ זי האָט מאַמאַ געזעהן? וויל
צו לויפּען צו וואַנדע'ס טיר. מיטע, מיטע!

וואַנדע.

וועק זי נישט... זי איז אַנאַנצע נאַכט נישט געשלאַפּען.
זי שלאַפּט יעצט.

הי גרויס גליק.

האָט מען ווידער מאַמאַ געהערט... די נאַכט, טאַכטער?

וואַנדע

שאַקעלט מיטן קאַפּ.

יאָ.

פאַפּאָ-זאָשע.

געהערט, פּערצעהל דאָך, וואַנדע.

וואַנדע.

כיליג ביינאַכט... איך הער דורך די וואַנד אין מאַמאַ'ס צי-
מער טריט. געהען אַהין, געהען צוריק... און אזוי שוועבענד

און לייכט, ווי מאמא'ס טריט... און דער לאנגער זיידענער
שלצפער, ווי פון איהר לאנגעט קלייד, ציהט זיך מיט...
דאָס זייד רוישט איבערין דיוואַן... מיך גרויעלט עס... איך
האָב מיך בעהאַלטען הינטער די קאָלדערע, דערנאָך איז
אזא שרעק אויף מיר אָנגעפאלען, איך האָב מיך נישט גע-
קענט איינהאַלטען, איך האָב מיטען אויפגעוועקט...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

מיט שרעק.

טאָכטער, האָסט דו זי אליין געהערט?.. אליין געהערט?..

ז אָ ש ע .

ערצעהל דאָך ווייטער, וואַנדע.

ו ו א נ ד ע .

איך האָב מיטען געוויזען.

ז אָ ש ע .

האָט מיטע אויך געהערט מאמא'ס טריט?..

ו ו א נ ד ע .

זי איז אין מאמא'ס צימער אריינגעגאנגען. האָט גאָרנישט

מורא געהאַט

ז אָ ש ע .

גאָרנישט?

ו ו א נ ד ע .

ניין... האָט גענומען די ווילדע אסטען, וואָס מיר האָבען
געכטען געפונען, ווען מיר זענען אין וואַלד געגאנגען,
און זאָגט איך וועל אריינגעהן צו מאמא.

ז אָ ש ע .

און זי איז אריינגעגאנגען?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

און דו האָסט זי געלאָזט?

ו ו א נ ד ע .

און איז אריינגעגאנגען און איז דרינען געווען אזוי אוי-
לע און איז צוריק ארויסגעקומען אָהן די אסטען.

ז אָ ש ע .

זי האָט געזעהען מאמא?

ה' גרויס גליק.

געזעהען—יא?

וואַנדע.

אך ווייס נישט. זי האָט מיר נישט געוואָלט דערצעהלען.
זי איז צו זיך אין צימער געגאָנגען, זיך פּערשלאָסען און
ביז יעצט האָב איך זי נישט געזעהען.

ה' גרויס גליק.

וואָרום האָסט דו זי געלאָזט?... וואָרום? עס האָט דאָך, בע-
היט גאָט, עטוואָס שלעכטעס געקאָנט געשעהען.

זאָשע.

מאָמא וועט דאָך איהר קיין שלעכטעס נישט טהאָן.

ה' גרויס גליק.

אַבער דאָך... ווי קען מען דאָס... ס'איז דאָך שרעקליך...

זאָשע.

נו, האָסט דו נאָך מאָמא ווידער געהערט?

וואַנדע.

איך האָב מיך געשראָקען. איך האָב מיך הינטער די קאָל-
דע בעהאַלטען און בין געלעגען ביז אין דער פּרייה און
האָב שוין גאַרנישט געהערט.

זאָשע.

פאַרוואָס האָסט דו זיך געשראָקען? עס איז דאָך בלויז מאָמא.

ה' גרויס גליק.

אַבער דאָך, אַ טויטער מענש... קוקט זיך אום אין דער שטוב.
עס איז אזוי טונקעל אין שטוב, מען וואָלט געדאַרפט נאָך
אַ ליכט אָנצוינדען. ברענג דאָך, וואַנדע, דאָס ליכט פון דיין
צימער. אין שטוב איז טונקעל, די נאַכט איז צוגעפּאַלען.

וואַנדע.

קום מיט, זאָשע, איך שרעק מיך יעצט אַליין אין מיין
צימער אַריינצוגעהן. קום דאָך מיט, זאָשקע. זאָשע וויל מיט.

ה' גרויס גליק

האלט איין זאָשקין.

פאַרוואָס שרעקסט דו דיך דען אין דיין צימער אַריינצו-
געהן? ביי דיר איז דאָך דאָ ליכט.

וואנדע.

אלין אין צימער... איך וועל אָפּען לאָזען די טהיר. עפענט
אויף די טהיר פון איהר צימער, וויל גאנץ לאנגזאם מיט געמיסע שרעק
אריינגעהן אין איהר צימער, עס הערט זיך אין די פענסטער פלוצלונג
מוזיק שפיעלען, אידישעס-פרעהליכעס, די פענסטער ווערען בעלויכטען.

ה' גרויסגליק

מיט שרעק.

וואָס איז דאָס אייגענטליך פאַר אַ מוזיק אין פענסטער? צו
וואנדען. זעה דאָך, טאַכטער, וואָס פאַרע מוזיק פלוצלונג?

וואנדע.

איך האָב מורא אין פענסטער צו קוקען. פאַפּאַ.

ה' גרויסגליק

אויסגערעגט.

דו האָסט מורא, פאַרוואָס האָסט דו דען מורא? מיר זענען
דאָך אין צימער.

וואנדע.

אַבער אין פענסטער צו קוקען.

זאָשע.

איך האָב נישט קיין מורא. איך וועל אין פענסטער אַרויס-
קוקען. וויל אהין לויפּען.

ה' גרויסגליק.

אַבער קינד, וויל זי איינהאלטען.

זאָשע

לויפט צום פענסטער, קוקט אַרויס. מיט פרייד.

אַבער זעהט... אַבער זעהט... פאַטשט זיך אין די הענט. אַיזם-
טוב געגענאיבער, אין רעסטאָראַן, אַזוי פיעל געסט, פאַר-
ליך טאַנצען. מען דערקענט עס דורך די גארדינען. קומט
דאָך אַהער, אַיזם-טוב, האַכצייט וואַהרשייגליך, אַזוי פיעל
מענשען שטעהען, זעהט דאָך דעם טאַנץ.

ה' גרויסגליק מיט וואנדען געהען אהין צום פענסטער, קוקען אַרויס.

ה' גרויסגליק

אויסגערוימט.

אַבער זעהט דאָך, דאָס איז דאָך רעכט אַמיזאַנט.

וואַנדע.

זעהט דאָך, זעהט דאָך, די פאָרליך, וואָס טאַנצען פאַר די גאַרדיגען פערביי, די שאַטען-סילוועטקעס, ווי נאַריש דאָס זעהט דאָך אויס! און פלי-זמרים זעהט, דער קורצער מיט די גרויסע פויק, און דער הויכער-לאַנגער מיט דעם טראָמ-פייטער! שווייגט, יעצט וועט עס זיין אינטערעסאַנט.

זאָשע.

די מאַדאַם טראָגט די געסט פבוד אויף. דאָס דאַנקען זעהט. דאָס פריילין פערבייגט זיך. שווייגט, מיר איז דאָך בעקאַנט דאָס פריילין. די פלה וואָלט איך געוואָלט זעהען.

וואַנדע.

און איך וואָלט געוואָלט דעם חתן זעהען. זיי מוזען ערגעץ-וואו זיצען צווישען די ווינקלען. די מוזיק הויבט אָן צו שפיע-לען, נו, יעצט בעגינט עס ווידער, דאָס טאַנצען פאַר. זעהט דאָך דעם הויכען מיט די קורצע דיקע דאַמע.

מיטע.

קומט אַרײַן פון איהר צימער, זי לאַכט זעהר אין דער שטיל, מיט אַ פּרעהליך בענקענדעס געזיכט, זי איז אַנידריגע מיט איידעלע גע'יחוּס'טע גליעדער. טראָגט אַ שוואַרץ-ווידענעם קלייד.

אַך, ווי פּרעהליך דאָ איז, מוזיק שפיעלט.

אַלע.

אַך, מיטע, קום דאָך אַהער, זעה דאָך דאָס טאַנצען. מיטע שווייגט. יעצט בעגינט די מוזיק אַזאַ טרויעריגעס. די מוזיק שפיעלט צום בעדעקענס.

זאָשע.

וואָס איז דען דאָס אייגענטליך, פאַפאַ?

הי גרויסגליק.

דאָס איז דער זעגען פאַר די הופּה.

מיטע.

אַך, רעדט מיטן טאַקט פון די מוזיק דעם ניגון צו בעדעקענס. איך האָב אַ וואונדערבאַרען טרוים געהאַט. אַ וואונדערבאַרען רען... מאַמאַ איז צו אונז אין גאַסט געקומען און מאַכט גאַרנישט דעם איינדרוק ווי זי וואָלט געווען געשטאַרבען..

זי איז אזוי שען און אזוי יונג, ווי זי איז אויף די אָסטעני-
 דער פּאָטאָגראַפיע... און טראַגט אַ זעהר לאַנגעס זיידע-
 נעס העלעס קלייד, מיט אַ לאַנגען שפּענער, אין די פּערלען
 אָנגעטהאַן. אין די האַר ווייסע, ווייסע כּריזאַנטעמען... אָבער
 אזעלכע גרויסע, פּון די וואָס זי לייעבט אזוי זעהר, און זי
 איז נזוי פּרעהליך, און ביי אונז איז עס אזוי ליכטיג, אַלע
 עלעקטרישע לאַמפען ברענען זיך, און אזויפיעל יונגע מענ-
 שען זענען דאָ, און מיר אַלע זענען אין ווייסען אַטלאַס
 אָנגעטהאַן. ביי אונז איז אַ גרויסער, גרויסער יום-טובּ...
 אַלע צימערן זענען בעלויכטען... מאַמא זיצט ביים פּיאַנע
 און שפּיעלט אַ וואַל-ער, און אזוי פּיעל פּאַרליך טאַנצען
 אין זאַל. זי זעצט זיך נעבען פּיאַנע און הויבט אָן צו שפּיעלען. אָט
 דעם וואַלצער שפּיעלט די מאַמא. זי שפּיעלט אָן אַלטען וואַלצער.

ז אַ ש ע

כאַפט וואַנדען.

שפּיעל דאָך מיטע, מיר טאַנצען.

טאַנצען וואַלצער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

קוקט זיך צו.

אזוי, זייט דאָך פּרעהליך אַמאָל, טעכטער. שוין לאַנג, אַז
 ביי אונז איז נישט געשפּיעלט געוואָרען.

ז אַ ש ע.

ווייסט איהר וואָס, לאַזען מיר זיך שפּיעלען היינט, אַ באַל
 מאַכען. מיר אַליין וועלען זיין די געסט—אַז עס קומט קיי-
 נער נישט צו אונז.

ו ו אַ נ ד ע.

ניין, ניין. מיר וועלען מיטשפּיעלען די התונה, וואָס איז
 דעראַיבען. וואָס זיי וועלען שפּיעלען, וועלען מיר טאַנצען.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק.

דאָס איז אַ גלענצענדע אידעע. וויין האַבען מיר.

ו ו אַ נ ד ע.

און דעם אַלטען ענגלישען סערוויו.

ז א ש ע

נעהמט ארויס דעם סערוויז פון קרעדענס, גרויסגליק ברענגט דעם וויין.
זעהט דאך, ווי פערשטויבט ער איז... ווי לאנג איז ער שוין
נישט געברויכט געוואָרען?
ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

צייט מאַמאָס לעצטער געבורטס-טאָג. גרייטען צום טיש, ווישען
די גלעזער, גיסען אָן דעם וויין.

ז א ש ע

שפיעלט די ראלע פון די ווירטהין, טראַגט צו אלע וויין.
ביטע, פרייליך... ביטע. אַך, דעם אַלטען העררן גרויסגליק
וועל איך זעלבסט בעדיענען. דערלאנגט דעם פאַטער וויין.
די מוזיק הויבט אָן צו שפיעלען דעם מאַרש פון חופה-פיהרען. די פענסטער
ווערען זעהר בעלויכטען.
ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

יעצט אויפפאַסען, אויפפאַסען. מען פיהרט חתן-פלה צו דער
חופה.

ז א ש ע .

מוזען מיר דאך ליכט אין די הענד נעהמען, עס איז דאך
צו דער חופה.
נעהמען ליכט אין די הענד, און געהען צו פאַרליך איבער'ן צימער, ווי זי
וואַלטען צו דער חופה געגאנגען.
אַ ל ע .

מיר פיהרען חתן-פלה צו דער חופה. די מוזיק פערשווייגט גע-
גענאיבער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אַבשטעלען זיך. יעצט דער וויכטיגסטער מאָמענט, אויפ-
פאַסען. יעצט איז די טר. יאונג.

שטעהען אלע אין מיטען שטוב מיט די ליכט אין די הענד אין זעהר אַנערנס-
טע מינע, פאַסען אויף. פלוצלונג דעהערט מען פון דעראיבער די מוזיק שפיעלט
דעם מאַרש פון נאָך דער חופה, א גרויס גערויש—מזל-טוב! מזל-טוב!
אַ ל ע .

מזל-טוב, מזל-טוב! צעקושען זיך, ווינשען זיך. זאָשע פיהרט די
געסט צום טיש.

ז א ש ע .

נו, ביטע, מיינע פרייליגס. ערלויבען זי דאך צום טיש, צום
טיש... זעצען זיך אלע ארום דעם געדעקטען טיש, נעהמען די גלעזליך,
ווינשען זיך, צעקושען זיך.

א ל ע

צום פאטער.

אָבגעשפּיעלֶט. פאלען אלע ארויס מיט א געלעכטער. כאַ, כאַ, כאַ...
די טהיר עפענט זיך פלוצלונג, אין די טהיר ערשיינט לעצן אין פראק און צי-
לינדער-הוט, הינטערען אַרים ראַזע אין וויסען קלייד, די טאנטע פאר זיי,
הינטער זיי געסט.

ט א ז ט ע

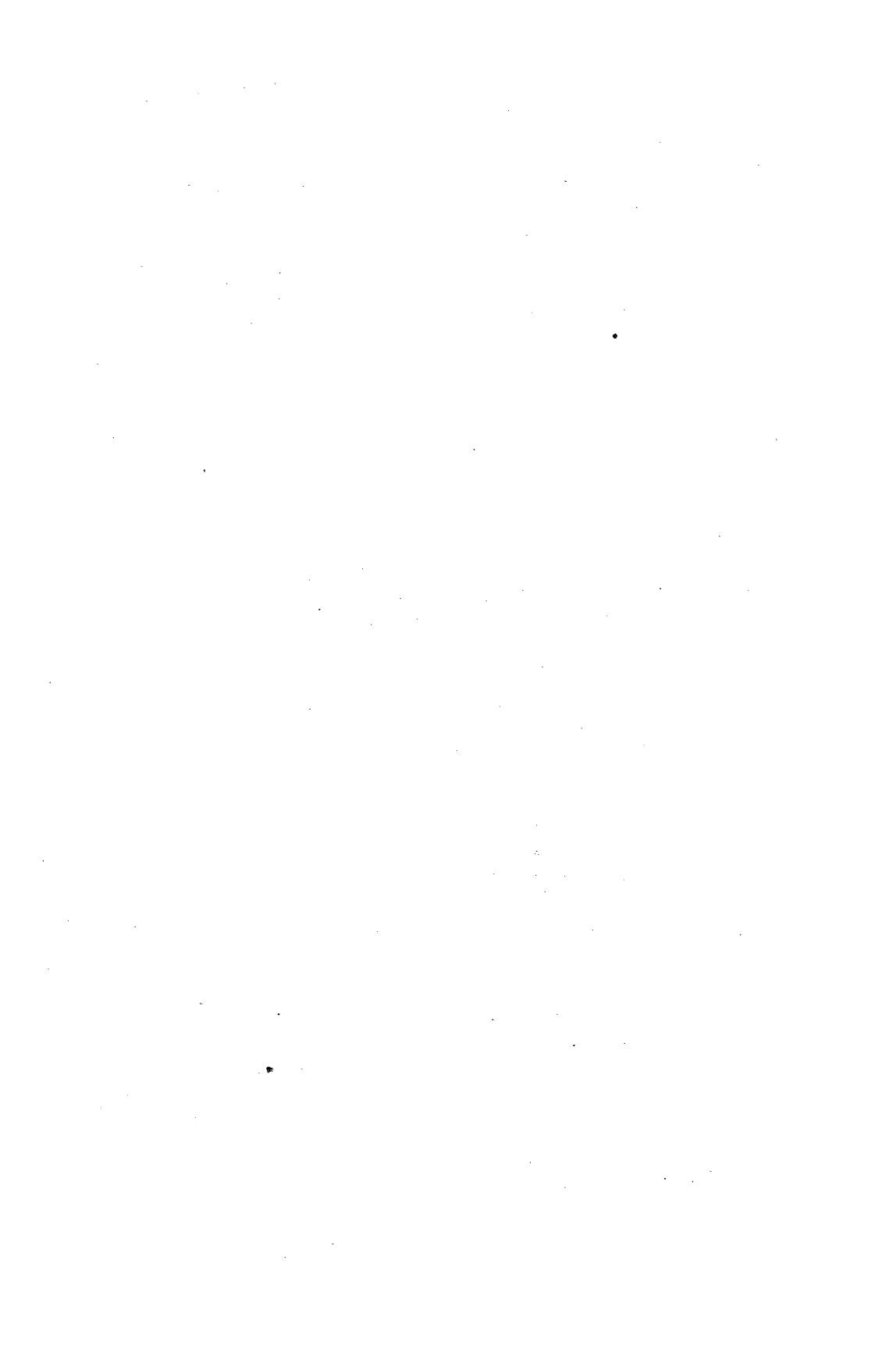
צו ה' גרויסגליק, ווייזענדיג אויפן פאר.

מזל-טוב! דיין זון האָט חתונה-געהאַט און קומט צו דיר
נאָכ'ן פּאָטער'ט זעגען.

פ א ר ה א נ ג .

צוויי טער אַקט.

ביי באַרענשטיין רעסטאראטאָר אין פּרינציפּ-וואַסער-
נינג, אַ ענג צימעריל, צוויי פענסטער פּערהאַנגען,
אַנגעשטעלט פּול מיט מעבעל, צוויי בעטען הויך
אויפגעבעט מיט בעטגעוואנד, אַ שויבענשענקעל
פּול מיט זילבער. לינקס אַ טהיר, וואָס פּיהרט
אין די רעסטאראַציאָנס-שטובען אַריין. פּון דרינען
הערט זיך אַ רעש פּון בעל-עגלות אין אַ הויך פּון
פּאַפּיראַסען. פּון די ווירטשאַפּט זעהט מען יעדעס
מאָל, ווען מען עפענט די טהיר: טיש, קאַנאַפּע,
שטולען אַרום. לעאָן זיצט ביים טיש, לאַנגווייליגט
זיך. עס קומט אַריין די מוטער.

מוטער

א ברייטע דיקע פרוי מיט א גוט פנים. מען זעהט א מכניס-אורח'טע האלט א טע-
לעריל מיט געפרעגעלטע לעבערליך אין די האנד, קוקט זיך אום, געהט צו צו
לעאנען צוריקהאלטענדיג זיך.

בעסטער הערר... לעאָן... ליבער לעאָן... א פאָר לעבערליך
ערשט יעצט אָבגעפרעגעלט פון די פרישע גענוז, זעה דאָס
שמאַלץ טריפט פון זי, מעדני מלכים. שטעלט עס פאר איהם.
עס לעאָן לעבען... עס זאָל דיר זיין צום געזונד.

לעאָן

אויפגערעגט.

איך דאָנקע... מאַמ...ע, איך דאָנק, איך וויל נישט...

מוטער.

פארוואָס, לעאָן לעבען? פארשעם דאָך נישט מיינע גענוז-
זענע לעבערליך, זעהטט דאָך נעבעך אזוי שלעכט אויס.
אינגערמאַן נאָך דער חתונה דארפסט דיר דאָס האַרץ צו
דערכאַפּען, פערזוך, לעאָן לעבען... דו עסט דאָך גאַרנישט...
נו, לעאָן לעבען, מיין קינד... אונזער. ליבעליך, מען וועט דיך
שוין נישט פון אונז אַוועקנעהמען... פערפאַלען... ביזט שוין
אונזער... נאָך חופה וקידושין... וויל זיך דערנעהנטערן צו איהם,
לעאָן האלט זי מיט א מאַך פון האנד צוריק.

עס קומט אריין דער אלטער באַרענשטיין מיט א טעלעריל.

פאָטער.

פערזוך פון די פופעקליך, לעאָן לעב... אַזעלכע פופעק-
ליך נאָך נישט דאָ געווען, פון די פרישע גענוז... דערזעהט
דאָס ווייב. די געסט דרעהען זיך דרינען אַרום, עס האָט זיי
קיינער נישט צו בעדינען און זי איז גאָר דאָ... געה אַרײַן,
די געסט געהען אַוועק... גרייט צום טיש פאר לעאָן קעלנער-מעסיג,
שאַדט נישט, לעאָן, וועסט דיר דאָס האַרץ דערכאַפּען דער-
מיט, נו פערזוך.

מוטער.

נאָכגעקראַכען מיר דער אלטער. אומעטום, וואו איך געה,
קריכט ער מיר נאָך. האָב נישט קיין מורא, לעאָן וועט
נישט פּערהונגערט ווערען אָהן דיר, עס איז דאָ, ווער עס
זאָרגט איבער איהם.

פאָטער.

אַבער געה אַרײַן... געה אַרײַן, די געסט געהען דאָך אַוועק...
ראָזע וועט דײַך באַלד זוכען. עס קלאַפט ווער ביים טהיר, עס
ווייזט זיך אין טהיר איינער פון די געסט.

אַגאַסט.

וואו זענען דאָס אלע? לאָזען די געסט אַליין איבער. פאַר
וועמען טראָגען זײ דאָס די פעטע ביסענס אַרײַן?

ראָזע

ווייזט זיך באַלד אין טהיר. צום גאַסט.

דאָ איז נישט פאַר קיין געסט... דרינען... פּערמאַכט די טהיר
נאָך איהם. צו פּאַטער און מוטער. וואָס טהוט איהר דאָ? די געסט
זענען דאָך אַליין. זי נעהמט די טעלערליך און גיט זיי די עלטע-
רען אַב צוריק. נעמט'ס און געהט'ס. דער אלטער און די אלטע
אַב מיט די טעלערליך, צו לעאָן. נור, נור, נור נישט אויפגע-
רעגט, עס שאַדט דאָך דיר צום געזונד. געהנטערט זיך צו
איהם. עס איז דאָך פאַר ליעבע... די אלטע, נו, נו.

לעאָן.

אַבער.

ראָזע.

שאַ, שאַ... פון אַ לאַדע וואָס, עס וועט שוין מעהר נישט.
פּאַכעט איהם מיט'ן האַנד פאַר'ן פנים. אַוועקגעפּלויגען.

לעאָן.

אַבער עס איז דאָך נישט צום אויסהאַלטען... איך וויל נישט
מעהר אין דאָס גערודער דאָ. ווייזט אין די צימערן אַרײַן.

ראָזע

נעהמט איהם אַײַן.

קינד מיינס... אַבער צו וואָס רעגסט דו דײַך אויף, עס קען
דאָך דיר חלילה שאַדען. אין נאָך אַפאַר וואָכען... שווייג.

שווייג. יא, איך האָב דיר גאָר פּערגעסען צו זאָגען, דער
שניידער האָט זיך אָפּגעבראַכט דעם פּעלץ. ביזט געשלאָ-
פּען, האָב איך דורך נישט געלאָזט אויפוועקען. וואַרט, וועסט
איהם נור אָנמעסטען. זי טהוט איהם אָן דעם פּעלץ. אָט אַזוי,
געה נור איבער די שטוב, לאָזן אַ ביסעל אָפּען, אַז מען
זאָל דעם גאָלדענעם זייגער אַרויסזעהען. וואָלסט דורך בע-
דאַרפט אַ ביסעל אין דער שטאַדט איבערצוגעהן... עס וואָלט
דיך בערוהיגט...

ל ע אָן .

איך וועל נאָך צייט האָבען.

ד אָ ז ע .

איך ווייס, וואָס דאָס הייסט, אַז דו שעמסט זיך מיט מיר.
דאָס וויל איך נישט. שעמען זיך מיט מיר האָסט דו נישט
וואָס... איך האָב דורך נישט גענומען ווייל דו ביסט גרויס-
גליקליך וזהו, נור ווייל דו ביסט לעאַן, ווייל איך לייעב דורך...
און האָסט דו מיך נישט גענומען ווייל דו לייעבסט מיך?
נאָר אַז דו זאָלסט דורך דאַרפּען מיט מיר שעמען... וויל איך
נישט... קען איך דורך פּון געשעפט אַרויסלאָזען... כאַטש
ווי אונגליקליך איך זאָל נישט זיין... נור שעמען זיך מיט מיר,
וויל איך נישט. זעצט זיך אין אַ ווינקעל, האַלט אַ טיכעל צו די אויגען.

ל ע אָן .

אַבער דאָך... נישט דאָס... איך האָב דאָך נישט דאָס גע-
מיינט... מיר האָבען דאָך געזאָלט באַלד נאָך דער חתונה
נאָך פאַריז פאַהרען... איך מיין. געהט צו צו איהר. נו... וויין
דאָך נישט... עס קען דאָך ווער... ראָזע... גאָט, ווי שלעכט
מיר איז...

ד אָ ז ע .

אודאי וועט מען נאָך פאַריז פאַהרען. איך וויל דאָך אויך.
מיט אַ שמיכעלע. נו, קינד, מען דאַרף דאָך וואַרטען אַפּאַר
וואַכען, ביז מען וועט די געשעפטען אין אַרדענונג ברענגען.

ל ע אָן .

אַבער... שטענדיג, זאָגסט דו מיר פּון געשעפטען; וואָס טו-
גען דיר די געשעפטען... לאָז זיי איבער דייעו עלטערן.

ר א ז ע

געהט צו צו איהם.

נאָריש קינד. אוי, ביסט דו אַ נאָריש קינד... געשעפּטען קען מען דאָך נישט אויף פרעמדע פּערלאַזען, אפילו אויף עלטערען נישט... און היינט איז דאָך דער בעסטער סעזאָן, פּער-שטעהסט? היינט איז דאָך יעשען, אלע אַגענטען פּאָהרען יעצט אויף זייערע רייזעס מיט סחורה, נו, וואָס פּערשטעהסט דו פון דעם? נאָך אין אַ פּאַר וואָכען וועסט, זעהן, לעאָן לע-בען... וואו מיר וועלען פּאָהרען? בערלין, פּאַריז... אומעטום, אומעטום וועלען מיר פּאָהרען. די טאַנטע איז נאָך נישט צוריק געקומען?

ל ע אָן .

וואו אהין האָסט דו זי דען געשיקט? צו פּאַפּאָ? צו וואָס?

ר א ז ע

צו פּאַפּאָ? ווי פּאַלסט דו אויס? גלאַט אַזוי, איך פּרעג, אויב די טאַנטע איז נאָך נישט געווען אויף דער נאַכט; זי קומט דאָך שטענדיג אויף דער נאַכט אַרײַן... אַודאי וועט מען פּאָהרען... ווען? ווען? קלעהרט. דעם פּונפּצעהנטען. די סוחרים פון די וועלדער... און דערנאָך די סוחרים פון די שעפּטען... און דערנאָך דער וואָל-מאַרק, יא, און דערנאָך, אַזוי גרויס ווי אין בינף זעקס וואָכען אַרום. לאַמיר זעהען, ווען געהט דער צוג אָב? איך וועל אַרײַנשיקען נאָך דעם באַהן-קאַ-לענדאַר. רופט דורך דער טהיר. טאַטע... טאַטע... ווען געהט דער צוג אָב צו די גרעניץ?

פ א ט ע ר .

איבער טהוירען, אַדער איבער קראַקוי?

ר א ז ע .

איבער טהוירען, קיין בערלין?

פ א ט ע ר

זגט פלינק אויפ'ן קאַפּ.

12—15 בייטאָג פּאַסאַזשיר-צוג, 2—6 שנעל-צוג I, II קלאַס,

5—50 פּאַסאַזשיר-צוג I, II, III קלאַס, צוויי שטונדען צו

ווארטען ביים גרענעץ... 12—30 ביינאכט א II שלאָף-ווא-
גאַן, בעסטע פערבינדונג, דירעקט בער—לין.

ר א ז ע .

גוט, גוט: פאטער אב. מיט וועלכען צוג וועלען מיר ארויס-
פאָהרען ?

ל ע א ז

ג/האט ארייס א פאפיער פון קעטענע.

אַט האָב איך מיר שוין די גאַנצע רייזע נאָטירט: צוועלף—
דרייסיג אָב, ביינאכט, שלאָף-וואָגאַן, טרעפּען מיר אָן 11—07
אנהאלטער באַהן-הויף. האָטעל, דערנאָך מיט אַ אויטאָ די
שטאָדט אָנזעהען... זעהענסווירדיגקייטען; זיעגעס-אלעז,
פארלאמענט, קעניג-שלאָס... מיטאָג וועלען מיר עסען ביי
קעמפּינסקי. קאפּע מאָגאַפּ, ל, מעטראָפּאָל. 10—9 אָב קעלן,
קעלנער דאָם...

פ א ז ע ר .

ראָזע, ראָזע, אַ גאַסט וויל בעצאָהלען דעם רעכנונג.

ר א ז ע .

אין מינוט נור, מיין לעבען... איך געדענק גאַנץ גוט, מיר
האלטען ביים קעלנער דאָם. שטרייך-אונטער, אַז דו זאָלסט
נישט פּערגעסען. וואָרט, איך קום שוין. אָב. טרעפּט זיך אין
טהור מיט דער טאַנטע, וועלכע דער אלטער באַרענשטיין לאָזט אַרײַן מיט
גרויס רעספעקט. אָה, די טאַנטע, וויר ביטען שען. ווינקט מיט
די אויגען, נו, וואָס הערט מען

ט א נ ט ע

ענטפּערט איהר איך אָב מיטן וואונק.

אַל דאָס גוטט... גאָר אויפן בעסטען וועג.

ר א ז ע .

פּס... פּס... גאַרנישט רעדען. הייר. איך קום שוין אַרײַן.
לעאָן, לעאָן, די טאַנטע איז דאָך דאָ... איך געדענק, איך
געדענק: ביים "קעלנער דאָם", איך קום שוין אַרײַן. אָב.

ל ע א ז

צו טאַנטע.

ט א נ ט ע.

איך קום פון דריבען.

ל ע אָן .

פון דריבען, נו, וואָס זאָגט פאָפּאָ? גוט בייז אויף מיר?

ט א נ ט ע.

וואָס בייז. פאָרוואָס זאָל ער אזוי דאָס בייז זיין? וואָס האָסט דו אזא שלעכטעס געטהאָן? ער לאָזט דיך גריסען.

ל ע אָן

פּערוואונדערט.

ער לאָזט מיך גריסען? נו, דאָס איז דאָך נישט מעגליך.

ט א נ ט ע.

ווירקליך, ער לאָזט דיך גריסען.

ל ע אָן .

און וואַנדע און זאָשע?

ט א נ ט ע.

פּרעגען אויס אויף דיר ווי דו זעהסט אויס? וואָס דו מאַכסט? ווי דו פיהלסט דיך?

ל ע אָן .

וואָס האָט זיי די טאַנטע פּערצעהלט, אז איך זעה גוט אויס? די טאַנטע האָט זיי בעדאַרפט זאָגען, אז איך זעה זעהר גוט אויס... אז איך פאָהר באלד אָב נאָך פאַרני, פּערלאָז די שטאָדט.

ט א נ ט ע.

איך האָב זיי געזאָגט, געזאָגט, זיי ווילען דיך אזוי זעהען, זיי ווייסען נישט, פאָרוואָס דו קומסט נישט אַרויף.

ל ע אָן .

איך וויל נישט אַרויפּגעהן.

ט א נ ט ע.

זיי זאָגען, זיי ווייסען נישט, פאָרוואָס דו שעמסט דיך.

ל ע אָן

רויט ווערענדיג.

איך שעם מיך, איך שעם מיך גאַרנישט.

ט א נ ט ע .

זיי זאָגען, אַז דו שעמסט דײַך, דורך דעם ווילסט דו נישט אַרויפגעהן, וועלען זיי אַהער קומען צו דיר.

ל ע אָן .

זיי וועלען דאָ אַהער קומען? איך וויל נישט, אַז זיי זאָלען אַהער קומען? הערט די טאַנטע? איך וויל נישט, אַז זיי זאָלען אַהער קומען...

ט א נ ט ע .

אַז זיי ווילען אַהער קומען בעזוכען די שוועגערין. וואָס האָסט דו צו דעם? פאַרוואָס ווילסט דו נישט?

ל ע אָן .

און ווען וועלען זיי אַהער קומען?

ט א נ ט ע .

היינט אויף דער נאַכט, זיי האָבען געוואָלט מיט מיר אינ-איינעם קומען, איך האָב נישט געוואָלט, איך האָב געזאָגט, אַז דו וועסט דײַך דערשרעקען, אַז איך וועל דיר צוערשט צו וויסען געבען.

ל ע אָן .

נאָך היינט אויף דער נאַכט, מוז איך דאָך מיך שען אי-בערטאָהן... זאָלען זיי זעהען. הייבט זיך אײַף. יאָ, און מיטע?

ט א נ ט ע .

אוי, לאָז מיך געהן מיט די משוגעניגע פּריציטע, ווי די מאַמע, עליה-השלום. פון דענסטמאַל אָן האָט זי זיך איינגע-שלאָסען אין צימער, וויל קיינעם נישט זעהן, בלויז נור וואָס זי געהמט דאָס עסען זיך אַרײַן, און ביינאַכט געהט זי אין מאַמאַס צימער.

ל ע אָן .

איז זי גוט ביז אויף מיר?

ט א נ ט ע .

איך ווייס נישט, איך האָב זי נישט געזעהען: אַז זי לאָזט נישט קיינעם צו צו זיך. האָסט דו אַגעשעפט, זי וועט זיך שוין איבערבּעטען, די פּריציטע; אָבער וואַנדע מיט זאָשקען—וואוילע מיידען, זיי וועלען קומען, אַודאי באלד.

ל ע א ן .

דארף איך מיך איבערטהאָן; איך וויל נישט, אַז זיי זאָלען
מיך זעהען אזוי. אָבער מיטע איז ביז אויף מיר? גוט ביז?
וואָס, ניין? וואָס האָט זי געזאָגט? הע?

ט א נ ט ע .

אַז איך האָב נישט גערעדט מיט איהר.

ל ע א ן .

האָב איך אַ זאָרג... סיי ווי סיי פאָהר איך נאָך פאַרזי...
אָבער וואַנדע און זאָשע. ראָזע! וואו איז, ראָזע, דער נייער
אַנצוג?... הויבט זיך אויף, עפענט די טהיר. ראָזע... טרעט אָבער באלד
צוריק.

א י י נ ע ר פ ו ן ד י ג ע ס ט

ווייזט זיך אין טהיר מיט אַ קופּעל ביער אין האַנד.

זעהט'ס, זעהט'ס, דאָס איז ער, דער בחור. וואָס עסט אויף
אַלע פּופּעקליך מיט די לעבערליך פון רעסטאָראַן, דאָס איז
ער. געלעכטער פון עולם אין רעסטאָראַן.

לעאָן טרעט צוריק.

ר אָ ז ע

אין טהיר.

ווייטער שוין דאָ... אוועק פון דאַנען... איך דארף שוין נישט
קיין געסט היינט. ליב, בער, פערמאַכט דאָס געשעפט. איך
דארף נישט קיין געסט היינט. שטופט אָב דעם גאַסט. בער,
ליב, אַהער. סיוויזען זיך צוויי הויכע שטאַקע יונגען. רייניגט
אויס דאָס הויז, קיין פּוס זאָל מעהר נישט זיין, און פערמאַכט'ס
דאָס געוועלעב.

ל י ב , ב ע ר .

גוט, ראָזע. נו, פאַשאַל, פאַשאַל וואָן! שטופּען אָב די געסט, פער-
מאַכען די טהיר, מען הערט פון דרויסען ווי זיי רייניגען אָב דאָס
הויז פון מענשען.

ר אָ ז ע .

אַ אומגליק איז דאָס... נו, נו, נישט אויף לאַנג, באלד פון
דעם אַלעס פטור ווערען. מאַכט זיך גלייך די אַהר. וואָס האָסט
דו מיך גערופּען, לעאָן?

ט א נ ט ע .

געסט קריגסט דו היינט, זיינע שוועסטערין, מוז ער זיך
איבערטהאָן.

ר א ז ע .

אודאי, אודאי. טאטע, טאטע. דער אלטער באַרענשטיין הייזט זיך
אין טהיר. וועלכער נומער איז לעדיג?
פ א ט ע ר .

נומער פינף און נומער אַכט.

ר א ז ע .

פיהר לעאַניען אין נומער פינף, ער דאַרף זיך איבערטהאָן...
זיי זענען שוין אוועק?

פ א ט ע ר .

שוין אוועק, דער אלטער מיט לעאַניען אַב.

ר א ז ע

צו די טאגטע.

נו, ווי האַלט עס?

ט א נ ט ע .

גאַנץ גוט, ער איז גרייט דיך צו עמפּפאַנגען. איך האָב
איהם געגעבען צו פּערשטעהן, גור... קיין איינציגער, קיין
איינציגער זאָל נישט וויסען דערפון..

ט א ט ע ר

ווייזט זיך אין טהיר אויף די שפּיץ-נעגעל, געקומען אריינגעגנב'עט.

קיין איינציגער נישט... קיינער נישט..

ר א ז ע .

ווי הייסט... ער שעמט זיך. זאָגט צו די מוטער. מאַמאַ, געה
אריין.

ט א נ ט ע .

אויף דערווייל הייסט עס, נאָר אויף דערווייל, אָבער ער
בעשטעהט אויף אַלעס... איך האָב עס איהם צו פּערשטעהן
געגעבען, ווי די זאך האַלט. נו, און דו וועסט אַלע גע-
שעפטען איבערנעהמען, אויסצאָהלען די חובות, דאָס הויז
וועט נישט געהן אויף קיין ליציטאַציע, וועסט דיך אין הויז
אריינציהען, אריינלעגען דיין געלד אין דער פּאַבריק... די

פירמע וועט בלייבען דיזעלבע.. דער אייגענער נאָמען...
יאָ, ער בעשטעהט אויף אלעם...

פּאָטער און מוטער

פאלען היידער אריין אין סהיר זעהר פאמעליך, אויף די נעגעל.
ער וויליגט איין... ה' גרויסגליק אליין. פאלען ארויף אויף די
טאָכטער. אונזער קינד... אונזער...

ראָזע

שטרענג.

געהט יעצט אַרויס.

פּאָטער

ווינקט צום ווייב.

קום אַרויס, זי דאַרף עפעס צו רעדען.

מוטער.

אפשר, ראָזע לעבען, דאָס ווידענע קלייד דיר אַרויסנהעמען.

ראָזע.

איך וועל דיר שוין שפעטער זאָגען.

פּאָטער.

קום, לאָז זי אליין, זי ווייס שוין וואָס זי האָט צו טהאָן.

ראָזע.

אַזוי, ער וויליגט שוין איין... ער וועט מיך עמפפאנגען...
אַזוי... נאָר קיין איינציגער זאָל נישט וויסען דערפון... קיין
איינציגער... געשעפטען איבערנעהמען יאָ און חובות אויס-
צאָהלען—יאָ, געלד — יאָ, נאָר קיין איינציגער זאָל נישט
וויסען דערפון... קלוגע לייט, קלוגע...

טאַנטע.

וואָס?

ראָזע.

גאַרנישט, איך געה נישט אַריבער... איך געהם אַזעלכע גע-
שעפטען נישט איבער, עס איז נישט פאַר מיר,

טאַנטע.

ווי הייסט... וואָס מיינסט דו?

ר א ז ע

רוהיג.

גארנישט... מיר זענען שוין דריבען געווען, ביים שווער, איך מיט לעאָנען, נאָך דער חופה, ווען זיי זענען זיך צע- לעפּען, און האָבען אונז אַליין געלאָזט... יעצט זאָל דער שווער צו אונז צו גאָסט קומען... מיר געהען נישט אַריבער...

ט א ב ט ע.

וואָס האָסט דו געזאָגט?... הי גרויסגליק, דאָ אַהער? אין די רעסטאַראַציאָן?... דאָ?...

ר א ז ע.

יא, יא, צו זיין מחותן דוד גאַרקעכער צו גאָסט...

ט א ב ט ע.

איך זעה, זי האָבען אַפנים פּערגעסען, ווער הי גרויסגליק איז — ניע. נימאלס! די פאַמיליע גרויסגליקס.

ר א ז ע.

איך האָב נישט פּערגעסען, ווער די גרויסגליקס זענען, איך ווייס גאָנץ גוט, ווער דער הי גרויסגליק איז. איך בין אַהיי- גע. און ווייס אויך גאָנץ גוט, ווער די גאַרקעכער'ס זענען. און דערפאַר וויל איך טאַקע, אַז דער הי גרויסגליק זאָל קומען צו די גאַרקעכערס צו גאָסט און נישט ווי די טאַג- טע האָט עס געוואָלט, אַז איך זאָל מיך אַריינציהען צו זיי שטילערהייט... אַז קיינער, קיינער זאָל נישט וויסען. מען וועט מיך בעהאַלטען פאַר מענשען. נור איינציגווייז, איינ- ציגווייז וועט מען מיך צום טיש צו לאָזן... פאַר חרפה וועלען זיי זיך פאַר די געסט רייטלען, אין מיין געגענוואָרט, אַזאַ שגור... נור איינציגווייז, איינציגווייז, ביז איך וועל מיך גוטע מאַנערען אויסלערנען. און דערנאָך זאָלען די לייט זאָגען: זעהס, ווי זי האָט זיך אַריינגע'גנב'עט אין די משפּחה אַרײַן. אַ, ניין, אַריינגע'נען וויל איך זיך נישט. שטעה איך זיי נישט אָן פאַר קיין שגור, קען איך זיי פון געשעפט אַרויסלאָזען. און די מומע אויך. אַזאָלכע געשעפטען געהם איך נישט איבער. שעמען זיך איז נישט דאָ וואָס...

ט א נ ט ע .

אָבער, זי, ה' גרויסגליק איז דאָך דער גרויסגליק. כאָטש ער איז געפאלען, כאָטש זיי קענען זיך שוין נישט קיין עצה געבן, ווייל עס איז ביי זיי קיינער נישט דאָ, ווער עס זאָל די געשעפטען פיהרען. אָבער דער נאָמען אין די וועלט, די משפחה. איך זעה, זי האָבען עס פערגעסען...

ר א ז ע .

ניין, גאָרנישט פערגעסען, פאר דעם לעג איך דאָך אַריין מיין גאַנץ פערמעגענס, וואָס אלעס איך און מייע עלטערן האָבען געהאַרעוועט צוואַנציג יאָהר. אַ גאַסט געקומען—דעם קישען פון קאָפּ אַוועקגעגעבען, דעם ביסען פון מויל, גע-זאַמעלט אַ גראָשען צו אַ גראָשען, און אַז איך האָב חתונה געהאַט מיט גרויסגליק'ס זוהן, האָב איך נישט חתונה געהאַט אַז עס זאָל קיינער נישט וויסען, נאָר אלע, אלע! די גאַנ-צע וועלט זאָל עס וויסען! פאַר דעם האָב איך חתונה גע-האַט מיט גרויסגליק'ס זוהן, און נישט מיט יעקעל פּורמאַן אָדער מיט לייבעל פישער, וועלכע וואָלטען געאַרבייט אויף מיר און איך וואָלט ווי אַ פּריציטע אין דערהיים געזעסען... לעאָן וועט נישט אַרבייטען אויף מיר, נישט דאָ האַנד אין קאַלטען וואַסער אַרבייטען. די גרויסגליק'ס זענען נישט געוואָהנט צו אַרבייטען. דאָס ווייסט די טאַנטע אויך גאַנץ גוט.

ט א נ ט ע .

איך ווייס נישט, אייגענטליך, וואָס דו ווילסט? ער איז דאָך דיך ברייט צום עמפּפאַנגען, אין זיין הויז דיך אויפצונעה-מען, פאַר אַ שנור דיך אַנערצוקענען... וואָס ווילסט דו נאָך, אייגענטליך?

ר א ז ע .

נאָר נייעמאַנד זאָל עס וויסען, בעהאַלטענערהייט, ווי זיינע טעכטער עס טהוען: קומען אַריין בעהאַלטענערהייט... נאָר קיינער זאָל נישט וויסען, פאַפּאָ זאָל נישט וויסען, לעאָן זאָל נישט וויסען. ניין, מיך וואַרימט דאָס נישט...

ט א נ ט ע .

וואָס האָסט דו געזאָגט, זיינע שוועסטערן קומען אַריין דאָ
בעהאַלטענערהייד? וועמעס שוועסטערן ?

ר א ז ע .

לעאַניס שוועסטערן... וואַנדע און זאָשע, קומען אַריין דאָ
יעדען אויף דער נאַכט, ווען די יונגען טאַנצען מיט די
מיידען, חבר'ן זיך מיט מיינע קווינען, מיט ליבין, מיט בערין,
און אַז איך וויל זיי אַרײַנפֿיהרען צו לעאַניען, — אָה, ניין,
בעהאַלטען זיי זיך — שצמען זיך, לעאַן זאָל נישט וויסען,
פאַפּא זאָל נישט וויסען, שצמען זיך, און קומען דאָך אַריין...

ט א נ ט ע

פערונגונדערט.

קימען זיי אַריין, דאָ? גרויסגליקס טעכטער?...

ר א ז ע .

וואַנדערט זיך די טאַנטע... עס שטעהט זיי נישט אָן... איך
ווייס נישט, ווער עס האָט אין וועמען אַ שלעכט געשעפט
געמאַכט... גענוג גערעדט... איך זאָג די טאַנטע קלאָרע און
אַפענע דבורים: וויל די מומע, אַז איך זאָל דאָס געשעפט
איבערנעמען, אויסצאַהלען יעדען וואָס עס קומט. אַקצענטירענ
דיג. און די מומען אויסצאַהלען איהר טייל אין געשעפט,
און פֿיהרען ווייטער די פאַבריק, מוז דאָס אויפהערען, הינ-
טען אַרום, קיינער זאָל נישט וויסען. צו שעמען זיך איז
נישט דאָ וואָס... אַדער יאָ... אַדער נישט...

ט א נ ט ע .

איך וועל נישט דאָ דעם ה' גרויסגליק אַריינברענגען.

ר א ז ע .

ווי די טאַנטע וויל... איך האָב דאָ אַ גאַנץ גוט געשעפט
אויך— די גאַרקײך טראָגט, גאַט צו דאַנקען, גאַנץ שען.

ט א נ ט ע .

אַבער בערעכען דאָך... דער ה' גרויסגליק... דאָ! וואָס טוט
זיך מיט דיר ?

ר א ז ע .

אלעס שוין איבערגערעכענט... הי גרויסגליק... די פאָרנעמס-
טע פאָמיליע... דער נאָמען אין די וועלט... צו די גאַרקע-
כער ס... אלעס בערעכענט... ווי די מומע פערשטעהט... צו
רעדען לאַנג איז נישט דאָ וואָס... לעאָן וועט באַלד אַרייַן-
קומען, ער דאַרף נישט וויסען דערפון.

ט א ב ט ע .

אַבער גאַט, גאַט, וואָס טהו איך? וואָס טהו איך?

ר א ז ע .

ווי די מומע פערשטעהט... מיר איז עס גאַנץ גלייך... מיר
האַבען גאַט צו דאַנקען פון וואָס צו לעבען...

ט א ב ט ע .

גרויסגליק, גרויסגליק'ס הויז... דער אַבשטאַם פון דעם זעלי-
גען גרויסען נאַטאַן. ווי לעג איך איהם גאַר דאָס פאָר?

ר א ז ע .

דאָס איז שוין די מומע'ס זאַך... פאַר דעם נעהמט די מומע
געלד. ווען מען וויל פערדיענען, מוז מען אַרבייטען... געלד
איז טייער, זעהר טייער... אַוי לייכט קומט עס נישט אָן
מען מוז עפעס דערפאַר טהאָן.

ט א ב ט ע .

צו דעם האָבען זיך די גרויסגליק'ס דערלעבט. צו ריזען.
יא, יא, איך וועל עס טהאָן. סיי ווי סיי האָבען מיר זיך,
שוין די פנימער אַיינגערעכט... אַז שוואַרץ זיין—זאָל דאָס
גאַנצע פנים שוואַרץ זיין.

ר א ז ע .

אויס, אויס בעהאַלטענערהייד... איך האָב חתונה געהאַט
מיט לעאָניען בחופה וקדושין, ווי אַ אידישע טאָכטער. עפענט
אויף די טהיר און רופט. טאַטע, מאַמע! צו די טאַנטע, וועלכע קוקט
אויף איהר פערוואַנדערט. אָפען פאַר די גאַנצע שטאַדט, נישט
דאָ זיך וואָס צו בעהאַלטען. צו די עלטערן. וואָשט אַיך אָב,
טהוט אַיך אָן, דער מחותן ר' אָשר גו ויסגליק קומט היינט,
צו אַיך צו גאַסט. בראָט אָב דעם אינדיק, מאַמע, און זאָג
די יונגען, אַז זיי זאָלען זיך אָנטהאָן די יום-טובֿ/דיגע אַנ-

צוגען.—און דאָ אַרײַן.. אַלע דאָ אַרײַן... נישט דאָ מיט קײ-
נעם זיך צו בעהאַלטען.. עפענט אױף די לאַדען. אַלע זאָלען
זעהן, די גאַנצע שטאָדט זאָל זעהן, אַז ר' אָשר גרויסגליק
איז היינט בײַ זײַן מױותן ר' דוד גאַרקעכער צו גאַסט. צו
די טאַנטע. און די טאַנטע וועט אַרײַבערגעהן נאָך אײהם.

מוטער.

פס... פס... שווייג... זי מאכט מיט די האַנד. זענען דאָ...

פאָטער.

וואָס הייסט דו זי שווייגען... זי ווייסט בעסער, וואָס זי האָט
צו טהאָן...

מוטער.

פס... שווייג... זענען דאָ... דרייען...

ראָזע.

ווער איז דאָ? אַלע זאָלען זײַן, נישט קײן חילוק.

מוטער.

זײ, זײַנע שוועסטערן, די פּרײלייניס גרויסגליק..

ראָזע.

זאָלען זײ זײַן. געהט אַרײַן צו זײ אין צוײטען צימער. אַך, גוטען
אַבענד... פּראָשע, ביטע שען, ביטע. עס קומען אַרײַן וואַנדע
אין זאַשע, דערזעהען די טאַנטע, מאַכען אַ שריט צוריק.

ראָזע.

ביטע, ערלויבען זײ, זעצען זי זיך... לאָז זיך די טאַנטע
זעצען... טאַטע, טאַטע, רוף אַרײַן לעאַניען.

טאַנטע.

איך דאַנק, איך אײל מיך, אַ גוטע נאַכט, איך וועל באַלד
קומען...

ראָזע.

לויפט שוין די מומע. האָט אַרדאי עפעס וואָס צו בעזאַרגען.
אַ שאָד, אַזוי פלינק, אפּשר דאָך, לאָז זיך די מומע זעצען.

טאַנטע.

אַ ביסעל שפּעטער, איך וועל באַלד קומען, איך דאַרף נאָך
עפעס וואָס צו בעזאַרגען.

ר א ז ע .

א שאָד, אזוי אָבער די מומע וועט שפעטער קומען. גוט.
אָוטע נאָכט, אַ גוט יאָהר. בעגלייט זי ארויס, טאָנטע אַב. איך
בעט איבער, איך בין אזוי אָנגעטהאָן, ביים געשעפט קען
מען נישט עטוואָס פיינערס אָנציהען. איך בעט זעהר איבער,
איך וועל נאָר אַנאָנדער קלייד אַריבערוואַרפען. רופט אין די
טהיר. טאָטע, טאָטע רוף אַריין לעאַנען, איך קום שוין צוריק.
דער פאָטער פון די אינווייניגסטע צימערן. שוין, שוין, איך קום
שוין צוריק אַריין. געהט אַב.

ו ו א נ ד ע .

אָבער מען דאַרף דאָך נישט.

ז א ש ע

לוסטיו.

אָבער זאָל די שוועגערען דאָך בלייבען... מיר געהען דאָך
אויך נישט בעסער אָנגעצויגען... ווייזט איהר קלייד.

ו ו א נ ד ע

שופט זי.

ז א ש ע .

איך שעם מיך נישט. עס איז דאָך אונזער שוועגערין...

ר א ז ע .

אָבער דאָך... נו, אזוי גלייך... איך וועל מיר נאָר אַנאָנ-
דער קלייד. אַב אין טהיר. לעאַן, זעהסט, דיינע שוועסטערען
זענען געקומען צו גאָסט, ווייל אַרגע דיינע שוועסטערן...
איך קום שוין אַריין.

ר א ז ע

פיהרט אַריין לעאַנען, וועלכער האַלט זיך צוריקהאַלטענדיג.
אויף איין מינוט נאָר, איך בין שוין דאָ... אַב, לאַזענדיג זי
אַליין.

ז א ש ע

מיט פרייד.

לעאַן, אַך לעאַן. לויפט צו צו איהם. וואָס מאַכסט דו? ס'איז
דיר גוט דאָ?

ל ע א ן

ברגוז/דיג

איך ווייס נישט.. צו וואָס זענט עטץ אַהער געקומען?

ו ו א ב ד ע .

מיר האָבען דיך געוואָלט בעזוכען. אזוי נעהמסט דו אונז אויף? שען גאָסט-פריינדליך ביזט דו?

ל ע א ן .

אַבער צו וואָס זענט עטץ אַהער געקומען?

ז א ש ע .

צו וואָס? מיר זענען גאַרנישט געקומען צו דיר, מיר זענען געקומען צו אונזער שוועגערין צו גאָסט.

ל ע א ן

פערנאונדערט.

צו די שוועגערין?

ו ו א ב ד ע .

קום, זאָשע, זעה ווי ער בעהאַנדעלט אונז.

ז א ש ע .

מיר זענען נישט צו איהם געקומען... מיר זענען צו די שוועגערין געקומען.

ל ע א ן

פערנאונדערט.

צו די שוועגערין?

ז א ש ע .

יא, צו די שוועגערין?

ל ע א ן .

ווי הייסט, צו די שוועגערין?

ז א ש ע .

און די שוועגערין מיט דיר וועלען זיך צו אונז אַריבער-ציהען אין די וואָהנונג, איה וועט פיי אונז וואָהנען... יא, די טאָנטע האָט געזאָגט, זי וועט די געשעפטען איבער-נעהמען—איך האָב עס אַליין געהערט.

(יחוס 4.)

ל ע א ן .

ביי אונו וואָהנען? איך מיט איהר? געשעפֿען פֿיהרען?
ווער האָט עס געזאָגט? ניין, מיר פֿאָהרען קיין פֿאַריז! נאָך
בערלין!

ז אַ ש ע .

איהר פֿאָהרט נאָך פֿאַריז, ווען? נעהמט'ס מיך מיט.

ל ע א ן

טערגעסענדיג, איבערענדערט דעם טאָן.

יא, מיר פֿאָהרען נאָך פֿאַריז, מיר וועלען דאָ נישט וואָהנען...
מיר ציהען זיך אַוועק פֿון דאַנען.

ז אַ ש ע .

אין בערלין וועט עטץ אויך זיין?

ל ע א ן .

אַבשטייגען. האָט זי געזאָגט, די טאַנצע, אַז מיר וועלען
דריבער וואָהנען, ביי אונז, אַ, עס איז נישט וואָהר.

ז אַ ש ע .

אַזוי האָט זי געזאָגט? זעהט'ס נאָר. דו הערסט, וואַנדע, זיי
פֿאָהרען נאָך פֿאַריז.

ז ו א נ ד ע .

לאָז מיך געהן, איך בין ברוגו אויף איהם... ער בעליידיגט
אונז.

ז אַ ש ע .

האַסט דו אַ זאַרג, ער איז דאָך אַ משוגע־נער. צום ברודער.
נו, און ווי געהט עס דיר? עס איז דיר גוט דאָ? זיי
בעהאַנדלען דיר גוט דאָ? זענען גוטע מענשען, ס'וואָהר?

ז ו א נ ד ע

וועלכע בעקוקט די ווירטשאפט.

זעה נאָר, ווי דאָ זעהט אויס! די בילדלעך—אזוי אַלט בעלי־
הבתיש... זעה נאָר, דאָס קאַנווע־אויסנייעכט'ס.

ז אַ ש ע .

און אַוועלכע הויכע בעטען מיט אַזוי פֿיעל בעטגעוואַנד?
גיב נאָר אַ קוק ווי הויך די בעטען זענען געבעט... דאָ
מוז זיין וואַרעם צו שלאָפֿען, ס'וואָהר, לעצן? און ביי אונז

איז אזוי קאלט צו שלאָפען, פון אלע פענסטער־ווייַהען
ווינדען.

וואַנדע.

ווען איך האָב אזא דיקע דעק, וואָלט איך אַ גאַנצען טאָג
געלעגען אין בעט הינטער די דעק, און וואָלט זיך גע-
וואַרעמט.

לעאָן.

און מיטע האָט געוויינט, יאָ, וואַנדע?

וואַנדע.

ביין געוויינט האָט זי נישט... זי האָט זיך נאָר געוואונ-
דערט... זעהר געוואונדערט, אז דו האָסט שוין חתונה גע-
האַט... און זי איז אויף די חתונה נישט געווען... און קען
די שוועגערין נישט...

לעאָן.

אין דער שטיל מיט שרעק.

און די מאַמאָ הערט מען ווידער?

וואַנדע.

איך הער די מאַמאָ יעצט זעהר זעלטען... נאָר טייל מאל,
צייטענווייז, דאַכט זיך, הער איך אירע טריט... נאָר מיטע
זאָגט, אז זי הערט זי יעצט יעדע נאַכט, אז זי קומט אין
איהר צימער יעצט יעדע נאַכט און דרעהט זיך אַרויף און
אַראָב. מיטע זעכטיגט יעצט יעדע נאַכט ביי מאַמאָ אין צי-
מער.

לעאָן.

זי זעהט זי?

וואַנדע.

איך ווייס נישט, זי פערצעהלט גאַרנישט, מיטע.

לעאָן.

זי מוז זעהר ביין זיין אויף מיר, מאַמאָ...

וואַנדע.

מיר דאַכט זיך אזוי... וואָרום צייט דו האָסט חתונה געהאַט,
האָט זיך מאַמאָ'ס פנים אויף די פאָטאָגראַפיע געענדערט...

עס איז טרויריגער און שטילער געוואָרען—ס'וואָהר, האָבן
מיר עס באַמערקט, זאָשע?

זאָשע.

יאָ, דאַכט זיך אזוי, מיטע פּערצעהלט עס.

לעאַן.

מר דאַכט זיך אויך, אַז איך קוק אַרויס דורכ'ן פּענסטער,
אַריבער אין די פּענסטער צו אונז. ער עפּענט די פּאַרהאַנג
זעהט'ס, אַזאָ שוואַרצע טונקעלקייט קוקט אַרויס פּון די
שוואַרצע גרויסע פּענסטער! מיר דאַכט זיך אַז אַ געשטאַרבע-
נער דרעהט זיך דאָרט אין די שטובען אַרום... איך קען
טייל מאַל אַ גאַנצע נאַכט נישט שלאָפען...

זאָשע.

אַרימער לעאַן. עס קומען אַריין ליב און בער, צוויי הויכע שטאַרקע
יונגען אַנגעהאַן אין גייע אַנציגע מיט זייגער'ס איבער זי וועסט, הוי-
כע שטיוועל, פּערקעמט וואוילער'יש מיט אַ לאַק, פיהלען זיך ביידע
אונגליימיש, ווייסען נישט ווי צו בעהעפּען מיט די הענד, שטעהען ביי-
דע אין טיר, נישט שמאַלע, "ליב" דער יונגערער זעהר שעמעוודיג
דאָס געשפּרעך ווערט איבערגעבראַכען, פּערחורט, זאָשע מיט וואַנדען
קוקען אויף זיי מיט גרויס גייעריגקייט און לאַכען.

זאָשע.

גיב נאָר אַ קוק, בער און ליב איז דאָך דאָ! זעה נאָר, אין
וואָס פאַר פּייגע וועסטלעך זיי זענען אַנגעהאַן...

וואַנדע

האַלט זי אין.

זאָשע...

זאָשע.

גוט ניאַבענד, ליב, גוט ניאַבענד, בער. וואָס מאַכט עטץ?

וואַנדע.

זאָשע!

לעאַן

אויפגעריעגט.

פון וואַנען קענט איהר זיך מיט זיי?

ל י ב .

רְאוּז הָאָט אונז געהייסען דאָ אַרײַנגעהן. בער ציהט איהם ביים אַרבעל.

ל ע אָן

כאפט זיך אויף.

געהייסען אייך דאָ אַרײַנגעהן. עפענט אויף טהיר. הער... רְאוּזע...

ר אָ ז ע

פון די אינוועניגסטע טהירען.

באלד, לעצן.

ל ע אָן .

אַבער רְאוּזע, וואָס טהוט זיך דאָ? לויפט ארויס אויפגעזענט.

ל י ב

זערט צעמישט, וויל ארויסגעהן נאָך לעאָניען.

ב ע ר

כאפט איהם ביים אַרבעל.

בלײַב, ברודער, האָב קײן מורא... מען האָט דיר געהייסען אַרײַנגעהן, געה.

ז אָ ש ע .

פאַרוואָס ווילען זי אַנטלויפען, ליב? עס איז איהם דאָ נישט גוט מיט אונז? שעמען זי זיך נישט. צו וואַנדען. זעה נאָר, ווי ער איז רויט געוואָרען, וואַנדע, ווי ער שעמט זיך... וואָס פאַר אַ רויטע באַקען ער האָט געקריגען. זי געהט צו צו איהם. זי שעמען זיך, ליב, יאָ? און פאַר וואָס שעם איך מיך נישט?

ו אָ נ ד ע .

זאָשע, געדענק אָן גאָט!

ז אָ ש ע

בעזונט איהם אָן ביי די האַנד.

אַר, וואָס פאַרע הענדו אַגו, ווייזען זי נאָר איהנ'ס מוסקו- לען, ווער האָט שטאַרקערע, איך צי זי? טאפט זיך איהרע און זיינע. און זי? צו בערין. און זי? טאפט בער'ס מוסקולען. נו, ווער פון אייך ביידע איז שטאַרקער...?

וואנדע.

אָבער זאָשע..

זאָשע.

הער אויף אונז זאָגען זי, ווער איז שטארקער, הע, בער?

בער

דרעהט זיך די וואַנטעס.

איך ווייס נישט.

זאָשע

צו ליבן,

און פאַרוואָס ענטפערען זי נישט, זי שעמען זיך? צו וואַנדען.

זעה, ווי ער איז דויט געוואָרען, און וואָס פאַרע גלאַנצען-

דע אויגען ער האָט.

וואַנדע.

אָבער זאָשע!

זאָשע.

האָב איך אַ זאַרג. בעקוט ליבן פון קאַפּ ביז מוס. זי האָבען

אַנייט אַנצוג. נעהמט איהם אַן ביים קייטעל. און אַזילבערען

קייטעל. פון וועמען האָבען זי עס געקריגען? פון אַ פּלה.

יאָ?

ליב

שמייכלט.

זאָשע.

זעה, וואַנדע, ווי ער שמעכעלט, טויזענד חן האָט ער. אין

דער שטיל. איך וואָלט איהם זיינע גלאַנצענדע אויגען אַרויס-

געקושט.

וואַנדע.

אָבער זאָשע, געדענק אָן גאָט!

זאָשע

צו ליבן.

ווי אלט זענען זיי? האָ?

ליב

פערשעמט.

חול-הכועד פסח ווער איך צוואַנציג יאָהר.

ז אָ ש ע .

איך אויף שבוועת אַכטצעהן יאָהר, כלעבען—מינוט און
אַ פּלה האָבען זי שוין, יאָ?

ל י ב

שמייכלט, ענטפערט נישט.

ז אָ ש ע

צו בערן, וויזט אויף ליבן.

ער האָט שוין אַ פּלה, יאָ?

ב ע ר

קלאפט זיך מיטן האַנד אין כאַלעווע.

נישט איינע. געלעכטער.

ז אָ ש ע .

כאַ, כאַ, כאַ! זעה, וואַנדע, ווי ער שעמט זיך, ווי ער בע-
האלט די אויגען צו ד'רעדן, כאַ, כאַ, כאַ! צו ליבן. קומט'ס
אָהער, זעצט אייך דאָ אָהער, מיט אונז, ביים טיש.

ב ע ר

צו ליבן

קום, לאָזען מיר זיך אַדערזעצען. זעצען זיך נעבען טיש אבי-

טעל אַנגערוקט.

ז אָ ש ע

דוקט זיך נעהנטער צו ליבן.

וואָס פאַר איינע איז איהניס פּלה, אַ בראַנעטקע צי אַ שאַטינג-
קע? אין וואָס גוטסירן זי, אין אַ בראַנעטקע, צי אין אַ שאַ-
טינקע? הע? ליב שמייכלט, ענטפערט נישט. צו בערן, הע, אין
וואָס פאַרע גוטסירט ער, אין אַ בראַנעטקע, צי אין אַ שאַטינקע?

ב ע ר

ער גוטסירט אין אַלע. געלעכטער.

ז אָ ש ע

צו ליבן.

אונז, זאָגען זי, איך בין אַ שען מיידעל? וויזט אויף וואַנדען.
ווער פון אונז איז שענער? פּאָלט איהן בעסער אויס צו
איהניס גוטס? זאָגען זי?

וואַנדע

מיט געלעכטער.

הער אויף. ליב שעמט זיך, לאזט אראפ דעם קאפ.

זאָשע

מיט פרייד.

זעה, ווי ער שעמט זיך... איך האָב'ן ליעב... נו זאָגט, וועלכע
פון אונז ביידע וואָלטען זי פאר אַ פּלה געוואָלט! זאָגט,
שעמט אייך נישט... ליב פארשעמט זיך.

בער

שמיאלע.

ער וואָלט ביידע געוואָלט. געלעכטער.

זאָשע.

נר וואָלט ביידע געוואָלט, ניין... ביידע נישט, נאָר איינע...
מיך ווילט איהר פאר אַ פּלה, זאָגט, יאָ?

וואַנדע.

זאָשע, הער אויף.

זאָשע.

יאָ, מיך ווילט איהר פאר אַ פּלה, שעמט אייך נישט. הייבט
איהם אויף דעם קאפ און קוקט איהם אין די אויגען. אַנו, זאָגט, איך
געפעל אייך פאר אַ פּלה?

ליב

מיט א פערשעמטען געלעכטער.

פארוואָס נישט.

זאָשע.

גוט, ווער איך אייער פּלה... ווען וועט זיין די תנאים?

וואַנדע.

משיגעניע זאָשע, הער אויף, וואָרום איך געה אַרויס.

זאָשע.

פארוואָס נישט, ער געפעלט מיר. גיב נאָר אַקוק ווי ער
שעמט זיך, ווי ער רויטעלט זיך... ווי ער שמייכעלט... איך
וואָלט איהם די אויגען אויסגעקושט...

וואַנדע.

אַבער זאָשע!

דאָשע

ליב'ן.

נו גוט, זענען מיר שוין חתן כלה. שוין... אָבגעמאַכט...
נו, נעמען זי פון מיר דאָס פינגעריל און גיבען זי מיר
איהניס קייטעל. גיבט איהם איהר פינגעריל.

דאָ אַנדע.

זאָשע!

דאָשע.

הער אויף. עס געפעלט דיר נישט, געה אַרויס! וואנדע לעכט.
אַנג, נעהמען זי דאָס פינגעריל. שטופט עס איהם אין האַנד.

בער

שטופט ליב'ן.

נעהם עס צו. ליב נעהמט צו דאָס רינגעלע.

דאָשע.

און יעצט גיבען זי מיר איהניס קייטעל פון זייגעריל. ליב ווייגערט
זיך. און פאַרוואָס ווילען זי עס מיר נישט געבען? זי האָבען עס
פון אַ פּלה, יא, דורך דעם ווילען זי עס מיר נישט געבען?

ליב

שעקעלט מיט'ן קאפ אויף ניין.

איך האָב עס נישט פון קיין פּלה.

דאָשע.

און פאַרוואָס ווילען זי עס מיר נישט געבען? ליב נעהמט אַראָפּ
דאָס קייטעל פון זייגער און גיט איהר.

דאָשע

נעהאלט דאָס קייטעל.

זענען מיר שוין חתן-כלה... און יעצט גיבען זי מיר אַ קוש.

די יונגען פּלאצען אַרויס מיט אַ געלעכטער.

דאָ אַנדע.

הער אויף.

בער

שטופט ליב'ן.

קוש זי. מיט אַ געלעכטער. מיר וואָלט זי נישט געדאַרפט זאָגען
צוויי מאל.

זאשע.

אז נישט וועל איך זי קושען, זי זענען שוין מײן חתן. די

מײדען לאכען.

וואַנדע

מיט א געלעכטער.

זאָשקע, זאָשקע.

ליב

מיט אַניאַרענגעלאָטען קאַפּ.

לאָז זי.

זאָשע.

לאָז זי, לאָז זי. פאַלט צרויף אויפֿן און קושט איהם אויס די באַ-

קען. לאָז זי. קושט איהם. לאָז זי.

וואַנדע

ציהט אַוועק זאַשען.

זאָשקע, בעזין דיך.

בער

צו וואַנדען מיט קוראַזש.

זי האָט זעהר רעכט... פּערגעסט זיך, כאַפּט אָן וואַנדען בײַ די האַנד,

שטעקט אויס זײן באַק. קושען זי אויך.

וואַנדע

גיט איהם א קוק אָן שטרענג, דער יונג ווערט פּערווירט, לאָזט אַראָפּ דעם קאַפּ.

רוקט זי אָב אין אַ זײט. פּון דער צווייטער שטוב הערט זיך אַ וואַרע, טריט קור-

מען אָן.

זאָשע, געדענק, מען געהט...

עס עפענט זיך אויף די טיר, עס קומט אריין ר' אַשר גרויסגליק, ראָזע פאַר-

איהם. מען זעהט אין די טהיר, ווי זי קושט דעם שווער די האַנד. איהר פּאַטער

און מוטער אין יום-טובֿ'דיגען אַנגעהאַפֿן געהען מיט רעספעקט נאָך איהם פּון

דערזײַטענס. ליב אין בער גיבען זיך מיט שרעק אַ כאַפּ צוריק, שטעלען זיך

אין אַ זײט בײַ די טיר, פּערקנעמלען זיך די רעפּ.

ראָזע

פאַרן שווער.

לאָז דער שווער ערלויבען... לעאָן וועט באַלד אַרײַנקומען...

איך געה שוין נאָך איהם, שווער. לויפט צרויס.

פ א ט ע ר

לויפט פאראויס, רוקט ארויס א שטול פאר ר' אש'ן, מאכט גלייך דאס טישטעך
קעלנער-מעסיג.

מאכט'ס פלאץ, מאכט'ס פלאץ, פאר ר' אש'ן...

ה' גרויסגליק

זענט זיך זעהר לאנגזאם אנדער. פערלעגט די הענד. דער גארקעכער שטעלט
זיך פאר איהם ברייט איהם צו בעדיענען, די גארקעכערען נאך איהם, האלט
זיך פון דערווייטענס.

ה' גרויסגליק

זעהר בעריהרט.

און וואו איז מיין זוהן לעאָן?

ג א ר ק ע כ ע ר

לעאָן... לעאָן... באַלד, הער גרויסגליק, באַלד. לעאָן... לויפט

ארויס, נאך איהם זיין ווייב.

ה' גרויסגליק

דערזעהט זיינע טעכטער.

אך, מיינע טעכטער. קרעכצט. קומט'ס אהער צו מיר, מיינע

טעכטער. וואנדע און זאטע געהן צו צו איהם, ראזע פיהרט אריין

לעאָנען, וועלכער בלייבט שטעהן ביי די טהיר, גרויסגליק דערזעהט איהם,

שפרייט אויס די הענט מיט אפאטעס. קלם, מיין זוהן, אין דיין

פאָטעריט אַרימיס.

ל ע אָן

פאָפא. וויל זיך ווארפען אין זיינע אַרימיס, בלייבט אַבער צוריק מיט

טרעהרען. פאָרוואָס איז פאָפא אַהערגעקומען? פאָרוואָס?

לויפט ארויס מיט געווייזן פון שטוב.

ד א ז ע

מיט אַ נעמאכט געלעכטערעל.

זעהט איהר, שווער... שטענדיג האָט מען מיט איהם אַזוי צו

טהאָן... אַ אינגעשפאָרט קינד איז דער לעאָן... איך ברענג

איהם באַלד אַריין. לויפט ארויס נאָכין.

דריטער אַקט

דאָס זעלבע צימער ווי אין ערשטען אַקט, עס
איז געגען אָבענד. די שטוב ביי ר' אָשר גרויס-
גליק איז אנדערש צוגערוימט, בעשטעלט מיט
נייע מעבל. ביליגע ווינער סעצעסיע, וועלכע
פאסען נישט צו מיט דעם גאנצען שניט פון די
שטוב. אַטעכניק ציהט אריין עלעקטרישע דראָ-
טען, און פערשיעדענע קיילעכדיקע לאַמפאנען און
לאַמפען און טונקעטען, וועלכע זענען צעוואַרפען
איבער'ן צימער אין פערשיעדענע קאלירען אַהן
געשמאק, רעקלאַמענמעסיג. נעכען איהם ראָזע,
וועלכע ווייזט איהם, וועלכע לאַמפאנען אַנצוהעפטען,
איהר העלפט מיט זאָשקע, נאָך זיי איהר פאַטער
און מוטער.

פאָשקע.

אזוי, לאָז יעצט די שוועגערין ביים שפיגעל הייסען אַרומ-
מאַכען. קוקט זיך אויס, אַך, ווי די שטוב זעהט יעצט אויס.
פאסטש זיך אין די הענד, גאַרנישט צו דערקענען. וואנדע, מי-
טע וועלען דאָס דערזעהען?

פאָטער.

צו זאָשקען.

וועט שען זיין... הא... ווייזט אויף די טאַכטער. קען זיך אויף
אזעלכע זאכען... ווי, געדענקסט דו, ראָזע, מען האָט גע-
זעהען אין די גרויסע שטאָדט דעם גרויסען רעסטאָראַן—
אלער האַנד קאָלירען, רויט, בלאָה, גרין. צו ראַזע. וועסט דו
אויך אזוי לאָזען מאַכען? ראַזע ענטפערט נישט.

מוטער.

מען וועט דיר שוין שפּעטער פּערזעהלען; אַז עס וועט
פאַרטיג זיין, וועסט דו זעהען.

פאָטער.

האָב נישט קיין מורא, איך קען מיך אויף די זאכען, בין
פּערציג יאָהר אַרעסטאָראַטאָר געווען... נישט איינמאָל האָב
איך אזעלכע לאַמטערן אויפּגעהאַנגען פאַר אונזער רעסטאָ-
ראַן, ווען די שררה, ווען דער נגיד האָט ביי אונז חתונה
געמאַכט. איך בין עקסטערע נאָך וואַרשע געפּאָהרען נאָך
פּייערווערק.

דאָזע.

טאַטע, אַריין... מאַמע, אַריין... איהר האָט נישט אייער צי-
מער? וואָס דרעהט איהר זיך דאָ אַרום און פּלוידערט?

פאָטער.

באלד, ראָזע-לעבען, איך וויל נאָר זעהן ווי דער עלעקטריק
וועט זיך אָנצוינדען, ווי דאָס וועט אָנהייבען צו לייכטען.

ר א ז ע .

אָבער שווייגט'ס...

מוטער

צום דעם פאָטער ביים ארבעל.

שווייג...

ז א ש ע

חייזט אויפ'ן אָרון.

און יעצט, שוועגערין, וועט מען דאָס אַרויסשטעלען. ריהרט

אָן דעם אָרון.

פאָטער, מוטער

מיט שרעק צו זאָסען.

חלילה, דער רבי, רב נתנאלס אָרון-הקודש, ביי וועלכען ער

האָט געדאווענט.

ז א ש ע .

אָבער יעצט דאווענט דאָך שוין קיינער נישט דערביי.

מוטער

מיט עהרענהאפט צו זאָסען.

זיין זכות שטעהט אונז בי, פריילין... א גרויסער צדיק גע-

ווען. אהן-הילטיג. ראָזע.

ר א ז ע

צו זאָסען.

ניין, שוועגערין, דאָס איז דעם זיידענ'ס אָרון-הקודש. דאָס

וועט מען נישט אַרויסשטעלען.

פאָטער

צו זאָסען.

א גרויסער צדיק געווען, פריילין. מיר ווייסען, ווער ר' נתן

איז געווען. אידען האָבען זיינע פערד אויסגעשפאָנט און

אין זיין וואָגען זיך איינגעשפאָנט, ווען ער איז אין שטאָדט

אַריינגעקומען. מיר ווייסען, ווער ר' נתן איז געווען.

ז א ש ע .

וואָס איז ער געווען, אַרב אַזעלכער? יאָ?

מוטער.

א גרויסער צדיק, א גרויסער. זיין זכות זאָל אונז ביישטעהן-

זאָשע.

איך ווייס נישט. צו ראווען. וועט זיך דער עלעקטריק שוין ברענען?

מוטער

צו זאָשען.

אז ער האָט אויף וועמען די האַנד אַרויפגעלעגט, איז ער געבענשט געוואָרען אויפ'ן גאַנצען לעבען—ווער עס האָט זיין ראָק אָנגעריהרט...

ראָזע.

אונזער זיידע.

זאָשע.

איך וועל אַרויסגעהן זעהען, אויב עס לייכט זיך שוין. לויפט אַרויס, אין אַ קליינע וויילע צינדען זיך אָן אלע לאַמפּאַנען, זאָשע קע קומט אַרײַנצולויפּען. דער עלעקטריק... פון די איבריגע צימע. רען קומען אַרויס דער הער גרויסגליק, וואַנדע מיט די ווערטער אויף די ליפּען. דער עלעקטריק האָט זיך בײַ אונז אָנגעצונדען. דערזעהן פּערשיעדענע קאַליערטע לאַמפּאַנען, ווערען ערשטוינט.

פאַטער

פון דערווייטענס צו ה' גרויסגליק.

זעהט, פאַניע גרוי... נו, מחותן, מײַן טאַכטער ווייסט ווי איינצואַרדענען אַסאַלאָן, הע. מײַר האָבען פאַר גרויסע הער=שאַפּטען...

ראָזע.

טאַטע, וועסט אפּשר טהע טרינקען? דאָס ווייב צופּט איהם בײַם אַרבעל, צום שווער. אַך, דער שווער! גוטען אָבענד, וועט יעצט ליכטיג זײַן אין הויז, נישט וואָהר?

ה' גרויסגליק.

אַבער... אזוי שרייענד... אזוי פיעל קאַליערען...

ראָזע.

אזו דאָך שענער, נישט וואָהר, זאָשקע?... צו וואַנדען. נישט וואָהר, שווענערין? אזוי. ווייזט אויף די וואַנד. און דאָ וועלען נאָך קומען אַנדערע בילדלעך, נישט די מיט אַלטע רעמען.

(יחוס 5)

קריכט ארויף אויף א שטול, נעהמט אראב אייניגע פאמיליען-פארטרעטען,
אלטע דאמען און הערען. אַך, ווי פיעל ווערעם... גאָט ווייסט, ווי
לאנג דאָס איז שוין נישט גערייניגט געוואָרען. מאַמע,
מאַמע, רוף אַרײַן די דינסט מיטן האַנדטוך...

ה' גרויס גליק.

הויבט אויף די בילדער.

אַבער מאַדאָם, טאַכטער, עס איז דאָך אונערהערט... די
פאמיליען-בילדער!

ראָזע.

אַבער שווער-לעבען, זיי מאַכען דאָך ווערעמריג דאָס גאַנצע
ציער... און עס איז דאָך נישט דעם זיידענס רבי נתן'ס
בילד... ווייזט דעם שווער א בילדעל פון גלאז. אָט דאָס וועט קו-
מען אויף דעם אָרט, דאָס גלעזערנע לאַנדשאַפט מיט די
דייטשע בוכשטאַבען. לאָז נאָר דער שווער זעהן, ווי שען
עס וועט אויסזעהן... האַנד-אַרבייט... דאָ וועט נאָך בעפּוצט
ווערען מיט דעם פאַכער אַווי אויף דער זייט, און אויף
דער זייט... די דינסט קומט אַרײַן מיטן האַנדטוך. גוט אויסווישען...
גוט... ווער ווייסט, ווי לאנג שוין עס איז נישט גערייניגט
געוואָרען. צום שווער. זעהט. שווער, וועט שען זיין?

ה' גרויס גליק:

איך ווייס נישט, טאַכטער, קען מיר נישט אויף דעם.

פאַטער:

דער מחותן קען זיך פערלאָזען: זי האָט שוין איינמאַל
אַגוסט ווייזט אויף דעם לאַדשאַפט. מעג זיך דער מחותן צו
קוקען צו דעם. האָט עס ביי אונז פערפאַלען געלאָזט אַ גאַסט
פאַר דריי נאַכט-לעגער.

ה' גרויס גליק.

קען שוין זיין... קען שוין זיין...

ראָזע.

צום פאַטער.

וועסט אפשר, טאַטע, טהע טרינקען?

מוטער.

ציהט דעם פאַטער ביים אַרבעל.

שווייג. צו די דינסט, וועלכע ווישט אויס דאס בילד פון רבי נתן'ען,
מיט איהרע גוישקע הענד דעם רבי'ס בילד. צו די טאָכטער,
טאָכטער, דעם רבי'ס בילדו

ר אָ ז ע .

נעהמט דאס האנטוך פון די דינסט און ווישט אליין אויס דאס בילד זעהר פארזיכטיג,
מ ו ט ע ר .

קרעכצט.

גרויסע רבנים, גרויסע רבנים, זייער זכות זאל אונז ביישטעהן.

פ אָ ט ע ר .

צום מחותן.

מיר ווייסען, ווער רבי נתן איז געווען. א גרויסער רב,
א גרויסער רב. צו זאָסקען און וואַנדען, וועלכע קוקען איהם פערוואַנדערט
אן. די פערד האָבען אידען אויסגעשפאַנט און... א גרויסער
רב געווען... א גרויסער רב געווען. צום ה' גרויסליק, מיר
ווייסען, מחותן.

ר אָ ז ע .

אָנהענגענדיג די בילדלעך.

דער שווער וועט זעהן, ווען אלעס וועט פאַרטיג ווערען,
ווי שעהן דאָ וועט זיך מאַכען... עס וועט זיין אַ פּערגעניגען
אַריינצוקומען. היינט האָבען מיר דאָך בעזוך... די סוחרים
פון לאָדז קומען היינט אין אָבענד ענדיגען דעם קאַנטראַקט
אויף אַיאָהר טראַנספּאָרט, וועט דער שווער זיין דערביי?
ה' גרויסליק

נעהמט צוזאמען די אלטע בילדער. וויל זיי אריינטראָגען צו זיך אין צימער.

אַ, ניין... אַ, ניין, מאַך דו אליין אָב מיט זיין... לאָז לעאַן
זיין דערביי... איך קען מיך נישט אויף אַזעלכע זאַכען.

ר אָ ז ע

היי דער ארכיט.

עס מאַכט נישט אויס... איך וועל שוין רעדען מיט זיי, נור
זער שווער מוז דאָך זיין דערביי... עס וועט מעהר פער-
גינגטיגער אויסזעהן, זיי וועלען מעהר צוטרויען האָבען,
און די שוועגערין וואַנדע וועט דאָך אַזוי גוט זיין פיאַנאַ
שפיעלען פאַר די קיפּלייטע, ווען מיר וועלען זיי דאָ אין

עס-צימער אויף טהע פערבעטען. עס זענען דאָ גרויסע לייט, האַנדלען אין די טויזענדער, און דער אָבנאָהם אויף אַ גאַנץ יאָהר. ה' גרויסגליק.

ניין, טאַכטער, פּערזאָרג דאָך ליעבער דאָס אַליין... נעהם צו לעאַנען... איך קאָן נישט רעדען מיט זיי...

ר אַ ז ע .

אַבער שווער... פאַרן שווער, פאַרן ה' גרויסגליק וועלען זיי דאָך מעהר דרך-ארץ האַבען... מעהר צוטרויען... איב-ריגענס איז דאָך לעאַן היינט אין פאַבריק... ביים אויס-צאָהלען... און דאָ איז שוין אַזוי שפּעט, מען מוז דאָך צו-איילען, און דאָס קאַבינעט? איז שוין דאָס קאַבינעט אין אַרדנונג? מאַמע, מאַמע, רוף אַריין די דינסט... עס מוז דאָך אַנשטענדיג אויסזעהן... שוועגערין, פּרייליין וואַנדע... זאַשע, וואַרום העלפט איהר מיר דען נישט צו... ביטע, ביטע העלפען זי דאָך מיר... צו די דינסט אין טהיר. איז דאָס קאַבינעט אין אַרדנונג?

דינסט

ווייזט אויף מאַמא'ס צימער.

מען קען דאָך דרינען נישט אַריינגעהן.

ר אַ ז ע .

פאַרוואָס קען מען דען נישט אַריינגעהן?

דינסט

דאָס פּרייליין זאָגט... איך ווייס... איך האָב מורא...

וואַנדע .

אַבער שוועגערין... ווייזט אויף די טהיר.

ר אַ ז ע .

נאַרישקייטען, פאַרוואָס האָט איהר דען מורא? וועט עטץ זעהען וועל איך אַריינגעהן אין צימער און וועל גאַרנישט קיין מורא האַבען. זי געהט אַהין צו דער טהיר, אלע קוקען איהר נאָך מיט שרעק און נייגעריגקייט.

ה' גרויסגליק.

אַבער טאַכטער... דאָס קען דאָך נישט זיין... דאָרט אַהין... טאַכטער, וואָס טהוטסט דו?

מוטער.

טאכטער לעבען, איך וואָלט דיך אויך געראַטען... מיט יענע
„לייט“ לאָז געמאַך...

פאָטער.

שווייג, שווייג, זי ווייסט בעסער וואָס זי האָט צו טהאָן.

ראָזע

נעהמט איין דעם שווער.

שווער, עס איז דאָך נאָר אַ איינרעדעניש, פאַרוואָס האָט
עטץ דען מירא? די ווֹ-הנונג איז אזוי לאַנג לעער גע-
שטאַנען.. צופיל צימערן פאַר לעבעדיגע, האָבען זיך די
טויטע דערוויל אַריינגעצויגען... מען דאַרף די צימערן
פאַר די לעבעדיגע צו האָבען... שווער, אָבער עס איז דאָך
נור אַ איינרעדעניש. אָט אזוי, לאָז דער שווער דאָ זיצען.
זעצט דעם שווער אַנידער אויף אַ שטול. און איך וועל מיר דאָ
אַריינגעהן. געהט אַריין אין מאַמאַ'ס צימער.

ראָזע

עפענט די טהורען פון מאַמאַ'ס צימער ברייט, אלע שפּרינגען אָפּ, פון דרינען
שיינט אַרויס ליכט.

זעהט'ס, און דאָ איז אויך דער עלעקטריק אַריינגעדורנגען.
געהט אַריין. אַה, ווי פאַרשטויבט דאָ איז!

הי גרויס גליק

נעהמט צוזאַמען די אלטע בילדער.

מיר איז גאַנץ גלייך, טהוט וואָס איהר ווילט... לאָזט מיך צו-
רוה, נעהט פליגן אָב מיט די בילדער צו זיך אין צימער.

ראָזע.

קומט צוריק אַרויס.

אָך, איז דרינען שטויב, שפּינזעפּס אָנגעוואַקסען! גאַנצע
פּוהרען, גאַרנישט ריין צו דערוואַשען. מאַמע, רוף אַריין
דעם לאָקיי, די דינסטען, און קום מיט אַריין מיטהעלפען.
וועט דאָ זיין אַרבייט... טאַקע קום אויך מיט. די עלטערן מיט
די דינסטען אָב נאָך ראָזען מיט בערשטען און האַנדיכער אין מאַמאַ'ס
צימער.

אָשע.

זי איז אַרײַנגעגאַנגען.

וואַנדע.

קום, לאָז מען הערען וואָס דרינען טהוט זיך. געהען צו דער
טהיר, האַרען זיך אײַן.

זאָשע.

גאַרנישט, זיי שאַרן די פּאָדלאָגע.

וואַנדע.

און זיי האָבען פאַר גאַרנישט קיין מורא. עפענט אױף אַ שפּאַלט.
און זעה, ליכטיג איז דרינען... זי פּערברײטעט די שפּאַלט און
קוקט צרײַן.

בער

פיהרט צרײַן ליבן.

קום אַרײַן, ברודער, האָב קיין מורא. אַז מען האָט דיך גע-
הייסען אַרײַנקומען, פּרעג נאָך קײנעם.

ליב

מיט שרעק.

ראָזע נישט דאָ?

בער.

דו האָב קיין מורא. דערזעהט דאָס פּרײליין זאָשע, פּערניגט זיך שטן.
שענעם גוטען אָבענד, פּרײליין. חײזט אױף ליבן. ער האָט
מורא.

ליב

מיט שרעק אַרומקוקענדיג זיך.

ראָזע נישט דאָ?

בער.

נישט דאָ, נישט דאָ!

זאָשע.

פאַרוואָס האָסט דו מורא, ליב? האָב קיין מורא, מען וועט
זיי נאָך היינט זאָגען, אַז מיר זענען חתן-פּלה.

בער.

הערסט, וואָס מען זאָגט דיר? קלאַפּט אױפֿן פּלייצע. האָב קיין
מורא, מיר זענען דאָ.

ל י ב

פערשעמט.

לאָז דאָס פרייליין נישט שפעטען.

ז אָ ש ע .

גאַרנישט אויף קיין געלעכטער, אַנאַמת, מיר זענען דאָך
שוין חתן-פלה.. אָט געה איך זיי שוין אַריין זאָגען.

ב ע ר

קלאפט איהם אויפן פלייצע.

אַז מען זאָגט דיר, גלויב, ברודער.

ל י ב

מיט שרעק.

אַ, ניין, ניין! לאָז דאָס פרייליין נישט זאָגען. געדענקען זי
אין גאָט, ראָזע וועט ביזו זיין.

ז אָ ש ע .

ניין, פאַרוואָס זאָל זי ביזו זיין? דו ביזט דאָך איהר קוויין,
און איך בין דאָך איהר שוועגערין.

ל י ב

אַבער דאָך... גרויסגליקס טאַכטער.

ז אָ ש ע .

געה שוין... עס מאַכט נישט אויס... און לעאָן איז דאָך
אויך מיין ברודער, און ראָזע איז דאָך דיין קווינע.

ב ע ר

אונזער קווינע.

ל י ב

ראָזע איז עפעס אַנדערש.

ז אָ ש ע .

געה, עס איז נישט קיין חלוק... אַלעס איינס...

ב ע ר

נישט קיין חלוק, זאָגט מען דיר... אַלעס איינס...

ז אָ ש ע .

אַט געה איך שוין אַריין צו איהר, איך וועל עס איהר זאָ-
גען, וועסט זעהען ווי זי וועט זיך פרעהען...

ל י ב

מיט שרעק.

אַ, ניין, נאָך נישט יעצט... שפעטער... שפעטער, איך האָב מורא...

ב ע ר .

שווייג, אַז מען זאָגט דיר, אַז דו זאָלסט קיין מורא האָבען— האָב קיין מורא.

ז אָ ש ע .

אַבער געהט'ס יעצט אַהיים, טהוט זיך איבער די שבת־דיגע אַנצוגען, און קומט'ס אַהער, באַלד אַהער. איך וועל מיך אויך שוין אַנטהאַן, און ווען זיי וועלען דאָ אַלע אַרום זיצען ביים טיש, וועלען מיר פּלוצלונג אַריינקומען און מיר וועלען זיך פאַר חתן־פּלאַ פאַרשטעלען, וועסט זעהן ווי זיי וועלען זיך פּרעהען. געהט, טהוט אייך שען אָן, ס'האַט געהערט?

ב ע ר .

געהערט, פּרייליין, אַלעס זיין אין אַרדנונג.

ז אָ ש ע .

נו, געהט'ס פּלינקער... איך געה מיך אויך איבערטהאַן...

ב ע ר

צו ליבין.

קום, ברודער... אַלעס זיין אין אַרדנונג. געהען אָב, טרעפען זיך אין טהיר מיט די

ט אַ נ ט ע

וועלכע איז פּיין אַנגעצויגען, קוקט דורך אַ פענסע אויף די יונגען מיט אַבשיי. אויך דאָ, שוין דאָ.

ד י י ו נ ג ע ן

טרעטען אָב פאַר איהר, פּערניגען זיך און לאַזען זי אַריין.

ב ע ר

מיט רעספעקט פּערנייגט זיך.

שענעם גוטען אַבענד, מאַדאַם. שטופט ליבין. האָב דרך־ארץ פאַר אַ מענש, זאָג גוטען אַבענד. געהן אָב.

ט א נ ט ע

קומט אריין אין שטוב, קוקט זיך אום, דערקענט נישט דאס צימער.

האָבען זיי זיך דאָ אַריינגעצויגען... האָבען זיי זיך דאָ
אויסגעשפּרייט, ה-מ-מ-ם... זעהט נאָר אַמאָל, ווי זיי האָבען
דאָ געמאַכט?

ז אָ ש ע

דערזעהט די טאנטע, מיט פרייד לויפט צו צו איהר.

ווייסט די טאנטע, איך האָב די טאנטע עפעס וואָס צו
זאָגען.

ט א נ ט ע

ארומקוקענדיק זיך אין צימער.

וואָס אַווינס, אַזעלכעס?

ז אָ ש ע.

לאָז מיר די טאנטע גראטולירען, איך ווער היינט אַ פּלה.

ט א נ ט ע.

אַ פּלה, אַזוי? מיט וועם דאָס?

ז אָ ש ע.

איך ווער היינט אַ פּלה. מיט איינעם... איך וועל די טאנטע
נישט זאָגען, עס איז אַ סוד... באַלד, באַלד וועט עס די
טאנטע געוואָהר ווערען. קען זיך אָבער נישט איינהאַלטען. ווייסט
די טאנטע מיט וועם? מיט איינעם פון זייערע.

ט א נ ט ע.

פּערזאָנלעך

אַזוי, מיט וועמען דאָס?

ז אָ ש ע.

איך וועל די טאנטע נישט זאָגען. לויפט אַרויס.

ט א נ ט ע.

אַזוי האַלט עס שוין גאָר! אַריינגעקראַכען... אַריינגעקראַכען
אין דער משפּחה, הייסט עס, אַ-וואַ, מיט ביידע פּיס, ווי
מען זאָגט דאָס.

ד אָ ז ע'ס מו ט ע ר.

געהט אַרויס פּון מאַמא'ס צימער, מאַכט פון זיך דעם שטויב אָב.

אַ ביסעל אַרבייט דאָ דרינגען געווען, אַ ביסעל שטויב! קלאַפּט

זיך אָב די הענד. אָועלכעס נישט געווען. דערזעהט די טאנטע, ווערט
פערשעמט, לזוט אראָב דעם קאַפּ. אַ שענעם גוטען אָבענד, בעל-
הבית'טע לעבען, זאָל איך אַרײַנרופען מיין טאָכטער? רופט:
ראָזע, געסט זענען געקומען.

ט א נ ט ע .

ניין, מען דאַרף נישט. אַהאַ, נו, פאַני גאַרקעכעריין, ווי פיהלט
איהר זיך דאָ? בעסער ווי אין דער שענק. נישט וואָהר?

ר א ז ע ' ס מ ו ט ע ר .

מיט אַ געלעכטעריל

אַ, געלויבט צו גאָט, מיין טאָכטער. ראָזע ווייזט זיך אין טהיר,
די טאנטע בעמערקט זי נישט.

ט א נ ט ע .

פיהלט זיך דאָ ווי אין דער היים, די גאַרקעכער'ס. ס'שאַרט'ס...
ס'קעהרט... אַ לעבען זיך דערלעבט די גרויסגליק'ס.

ר א ז ע ' ס מ ו ט ע ר .

מיט אַ געלעכטעריל.

הם... הם... זי זאָלען מיר געזונד און שטאַרק זײַן... מיין
טאָכטער... ווייזט אויף ראָזע אין טהיר, לויפט אָב אין קיך-צימער
מיט אַ שמייכלע.

ט א נ ט ע .

דערזעהט ראָזען.

אַ, אַגוטען אָבענדו

ר א ז ע .

גוט יאָהר. צו די מוטער ביים טהיר. מאַמע, מאַמע, בלייב, נישט=
קשה, די גאַרקעכער'ס פיהלען זיך גאַנץ גוט אין גרויסגליק'ס
הויז... זיי האָבען גאַנץ גוט בעצאָהלט דערפאַר... צו די טאנטע.
און זי, דאַכט זיך, האָבען אויך נישט צוגעלעגט צו די
גאַרקעכער'ס... איהנ'ס חלק געקריגען אויסגעצאָהלט, פון גע-
שעפט אַרויס מיט פראַצענט... און פאַר'ן שדכנות אויך...
אַגוטען ביין אָבגעלעקט פון די גאַרקעכער'ס, הע, נישט
וואָהר?... זיי האָבען זיך נישט צו קלאָגען אויף די גאַרקעכער'ס..

ט א נ ט ע .

מיט א געמאכט שמייכלע.

גלאַט אַזוי... וואָס האָב איך דאָס געוואָלט זאָגען... איז דער
שוואַגער נישט אין דערהיים? ..

ר א ז ע .

אקצענטירטערדיג.

מיין שווער, ה' גרויסגליק, איז ביי זיך אין צימער... קום,
מאַמאַ. אַבעהענדיג רופט זי אריין אין צווייטען צימער. שווער,
שווער, איהר האָט בעזוך. אין די איינגאנגס-טויר ווייזט זיך לעאָן,
אין די הענד רעכען-ביכער, אַ בלייפעדער אונטערן אויער, פערטהאַן,
אַבגעמאַטערט פון די אַרבייט. אַ, לעאָן איז דאָ... ווי מער דו
מוזט זיין? מאַמע, געה נאָר אין קיך אַריין, זעה, אַז דאָס
עסען זאָל זיין פאַר לעאַניען, דו מוזט דאָך הונגעריג זיין...
פון מיטאַג אָן גאַרנישט אין מויל געהאַט. ווישט איהם אַב
מיטן טיפל דעם שוויס פון שטערן. אַך, ווי פערשוויצט דו ביזט...
האַסט נעבעך געמוזט האָבען אַ שווערע אַרבייט מיט די
אַרבייטערס ביים אויסצאַהלען, הע?

ל ע אָן .

קרימט זיך.

וואָס האָט עטן מיר איינגעשפּאַנט אין אַ פּאַבריק, אַז איך
זאָל מיט אַרבייטער צו טהאַן האָבען? וואָס ווילט עטן פון
מיר? וואַרפט זי ביכער אויפ'ן טיש.

ר א ז ע .

נו, נו, קינד-לעבען... נישט אויפגערעגט... ווער דען זאָל
זיין ביים אויסצאַהלן? ווער דען זאָל זיך מישען אין גע-
שפּט, אַז נישט דו? זעה, דער פּאַטער. ווייזט אויף ה' גרויס-
גליק, וועלכער קומט ארויס פון זיין צימער. קען זיך דאָך נישט
מישען אין געשעפט. דער שווער אויף זיינע יאָהרען, און
קיינמאָל נישט מיט דעם צו טהאַן געהאַט... דו ביזט דאָך
דער איינציגער זוהן... דער איינציגער מאַנספּערזאָן אין
הויז. צום שווער. נישט וואָהר, שווער, דער שווער קען זיך
דאָך נישט מישען אין געשעפט... פערשטעהט זיך דאָך נישט
אויף אַזעלכע זאַכען.

הי גרויסגליק.

נאָר מיך לאָזט צורוה.. טהוט אייך וואָס איהר ווילט... איך
קען מיך נישט אויף אזעלכע זאכען.

ר אָזע.

זעהסט דו ?

לעאָן.

אַבער איך קען דאָך אויך נישט, וואָס האָט איהר מיך איינ-
געשפּאַנט !

ר אָזע.

איינציגווייז... איינציגווייז, לעאָן לעבען, וועסט דו זיך אויס-
לערנען... זעהסט, צייט דו האָסט זיך אָנגעהויבען אין גע-
שעפט צו מישען, האָט דיר דער קאַפּ אויפגעהערט וועה
צו טהאָן. זעהסט דו, ביזט שוין נישט אַזוי אויפגערעגט...
ליעבליך. אייננערמאָן מוז אַבעשעפטיגונג האָבען, מוז נעבען
וואָס אַרומגעהן, פּערגעסט ער פון אַלע נאַרישקיי-
טען. אַבערהאַקט. האָסט דו געזעהן די לאַדזער סוחרים ?
נו, וואָס פאַרע בילאַנס איז היינט ?

לעאָן.

מיט הונדערט פוד מעהר ווי די פאַריגע וואָך... און די
סוחרים וועלען קומען היינט, זיי האָבען די פאַבריק בע-
זוכט... אַבער, ראַזע... נאָך אויסלאַנד וועט מען פאַהרען, ווען
עס וועט זיך נאָר אַ ביסעל שטילער מאַכען אין געשעפט ?

ר אָזע.

אודאי וועט מען פאַהרען, זומער, איי,ה, אין באַד אַריין, נאָך
קאַרלסבאָד, וואו אַלע פאַהרען... זעהסט דו, אז מען גיט
אַכטונג אויפֿין געשעפט, געהט עס טאַקע בעסער. מיט הונ-
דערט פוד מעהר... די וואָך... וואויל... וואויל... צום שווער. און דער
שווער וועט אויך מיטפאַהרען אין באַד אַריין... נישט וואָהר,
שווער ? מיט הונדערט פוד מעהר. רופט אין צווייטען צימער.
מאַמע, מאַמע, גרייט צום טיש, פאַר לעאָן... ביי אַנו אין
שטוב.

ה' גרויסגליק

שמועסענדיג מיט דער טאנטע.

וואָס האָסט דו געוואָגט?

ראָזע.

אין באַד אַריין... וואו אַהין פלעגט פאַהרען דער שווער מיט

די שוויגער, עליה-שלום, נאָך קארלסבאָד?

ה' גרויסגליק

רעדענדיג מיט דער טאנטע ווארפט אַריין אַ וואַרט.

נאָך אַסטענדע.

ראָזע.

נאָך אַסטענדע... נו, עס איז נאָך צייט צו רעדען דערפון. די

מוטער לייפט פאַרביי איבער די סצענע מיט'ן עסען צו לעאָנען אין

צימער. נו קום, לעצן, די מאַמע גרייט שוין צום טיש... נאָך

אַסטענדע, מיר וועלען אויך פאַהרען נאָך אַסטענדע... מיט

הונדערט פונד מער... די סוחרים קומען היינט. אַב מיט

לעצן אין זיין צימער רעדענדיג פון געשעפט.

טאַנטע.

נו, נו האָט זי פון איהם אַ מענש געמאַכט... בעשעפטיגט זיך

אין פאַבריק, איז ביי אויסצאַהלען, ווייסט פון אַ בילאַנס.

וואָלט דאָס דער שוואַגער געגויבט אַ מאָל?

ה' גרויסגליק.

עס איז מיר גאַנץ גלייך, זיי זאָלען נאָר מיך צורוח לאָזען.

ווייט אויף דער וואַג. דאָבען די בילדער אַראָבגעוואָרפען. ווייט

אויף ממממ'ס טהיר איהר בעט אַרויכגעשטעלט.

טאַנטע.

אַריינגעקראַכען דאָ... גוט, אַריינגעקראַכען. נו, וואָס וויל

דער שוואַגער? פערנעהמט זיך כּיטין געשעפט, פון אלעס גע-

מאַכט אַ לאַד, די חובות אויסגעצאָהלט, די פאַבריק ווייטער

גע-אָוט... יעצט איז דאָך כּאָטש אַ שטיקעל ליכט אין שטוב

דאָ... ליכטיג, אַ דינסט דאָ, נו? צום שלעכטען האָב איך

דעם שוואַגער גישט צוגערנדט... דאָס הייז פון אונזער

זעעליגען גרויספאַטער גרויסגליק. זוכט אויף דער וואַג דאָס בילד,

קרעכט אַב, זאָל נישט צו גרונד געהן... זאָל אין אַנדערע הענד,

זאל קיין אנדערן נאָמען נישט איבערנעמען, דאָס איז נאָר
געווען מיין מין, דאָס איז געווען מיין גאנץ שטרעבען, אזוי
וואָהר זאל מיר גאָט העלפען...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

דאָנקען גאָט, אז איך בעדארף מיר שוין נישט יעצט אין די
אלע געשעפטען מישען, מיט די אלע לייט צו טהאָן האָבן..
מיט די פאָפיערען... מיט די רעכנונגען... גאָט מיינער, ווי
אונגליקליך איך בין געווען... אָבגעפטרט זיך פון אלעם...
זאָלען זיי זיך דאָרט טראָגן. ווייט אויף לעאָנ'ס צימער. וואָס זיי
ווילען... אַזוי זיי זאָלען מיך רוהיג אין מיין צימער לאָזען...
אין מיין גאָרטען מ'ן עפאציר מאַכען. אַ דאָס איז ווירק-
ליך געווען אַגערעכטע זאָך... איינע זעהר טיכטיגע פרוי...
די פרוי שנור, איינע טיכטיגע פרוי...

ט א נ ט ע .

נישט וואָהר? און די פאָבריק געבעסערט... מען רעדט דער-
כון אין שטאָדט. קרעכט אַב, אַרומקוקענדיג זיך. אָבער זיך דאָ אויך
אַריינגעצו גען מיט די גאַנצע. איראַניש. "פאָמיליע", מיט "פאָ-
טער" מיט "מוטער".

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אַנגענעהמע לייט.

ט א נ ט ע .

אזוי... נו, יא, דאָס איז וואָהר, פראַסטע מענשען... זיי וויי-
סען זייער אַרבייט... אָבער מיט זייער געשמאַק, מיט זייער
האַלטען, אין קיין אַנשטענדיגע געזעלשאַפט קען מען זיך
דאָך מיט דעם נישט ווייזען. זי ווי זי, אָבער די פאָמיליע...
און דאָן ווי זיי האָבען דאָ דאָס צימער איינגעאַרדענט.
קוקט זי אום. רעסט אַ אַציאָנס-אַרטיג, מיט די פאָפיערענע
בלומען, און די פאלמען... און די פאַרצעלאַנענע הינד דאָ...
אזוי קליין-בירגעריש... אַך, גאָט...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

יא, דאָס איז אונאַנגענעהם... אָבער... לאָזען זיי זיך מאַכען
וואָס זיי ווילען אין זייער צימער... לאָזען זיי מיך נאָר
צופרידען לאָזען...

ט א נ ט ע .

א, ניין... די גארקעכערס מוזען זיך פיהרען לויטן געשמאק פון די גרויסגליק'ס, ווען זיי זענען אין די פאמיליע אריין. קומען, נישט די גרויסגליק'ס צו די גארקעכער'ס... און דאָס איז נאָך גאַרנישט, אַז זיי האַלטען זיך גאַרנישט פון דער-ווייטענס... טיעף אין דער פאַמיליע אַריין... געהיימניספּאַל. האָב איך געהערט יעצט אַזאַ!... איך וויל עס פּערשוניען דעם שוואַגער... האָט שוין געבען אַזוי אויך גענוג פון די אָט. קוקט איהם אהן מיט בערויערן. אונזער פאַמיליע, גאָט, ווי גרויס די שאַנד איז... און ווי שמערצט עס דאָ, ווייזט זיך אויפן האַרץ. קען עס נאָר איינער פיהלען? אָבער נישט יעצט דערפון. מיט גאָטעס הילף, וועט עס זיך נאָך לאָזען מאַכען... מען מוז נאָר בעצייטענס פון דערווייטענס זיך האַלטען פון די שלעכטע וואַרצלען. זיי קענען, חלילה, דעם גאַנצען שטאַם אונזערן פּערדאַרבען, דעם שטאַם פון אונזער זעעליגען גרויס-פאָטער.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

שאַקעלט מיטן קאַפּ.

אונזער זעעליגען גרויס-פאָטער.

ט א נ ט ע .

נישט וואָהר?.. און קוים שטעהט מען מיט אַזעלכע אַז נאָה ט, מוז מען זעהר פאַרזיכטיג זיין, דאָס איז ווי סמי וועלכעס דרינגט טיעף אין בלוט אַריין... ווייסט דער שוואַגער וואָס? ניין, עס איז מיר טאַקע זעהר לייד, אָבער זי געפאַהר פאַר די פאַמיליע... איך דאַרף אויף גאַרנישט קען און דאָך עס דעם שווער זאָגען... פּדי עס זאָל צייט זיין פון שלעכטען זיך אַבצוהיטען... וואַרום די געפאַהר איז נאָהנט. זי קוקט אויפן שוואַגער, וועלכער איז גאַנץ גלייכגילטיג. איז דער שוואַגער גאַרנישט ניגערניג?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

דאָך, וואָס אַזעלכעס?

ט א נ ט ע .

זאָל עס דער שוואַגער ערפאַהרען... זיין טאָכטער זאָשע,

פון דעם הויז גרויסגליק'ס, שטעהט אין נאָהנטע פערבינדונג
מיט איינעם פון זיי. היינט אריף לעאָנ'ס טהיר.

ה' גרויסגליק

גלייכגילטיג.

מיט זיי.

ט אנטע.

מיט זיי, פון די פאמיליע גאַרקעכער'ס, יא.

ה' גרויסגליק.

אזוי, יא? אטיכטיגער יונגערמאן, איהר'ס א ברודער, פיי-

לייכט? זייער אנגענעהם.

ט אנטע.

וואָס? און דער שוואַגער ווערט גאַרנישט ערשטוינט?!

ווערט גאַרנישט... ניין... דאָס איז דאָך אונזעהערט.

ה' גרויסגליק.

וואָרום דען? איז דאָך זעהר אנגענעהם, פון אהר פאמיליע...

זי איז דאָך זעהר איינע טיכטיגע פרוי... האָט דאָ אין הויז...

פאַבריק... וואָרום דען?

ט אנטע.

אַבער זי איז דאָך עטוואָס אַנדערש?

גרויסגליק.

אטיכטיגער יונגערמאן?

ט אנטע.

אזוי הייט האלט עס שוין... אזוי טיעף זענען שוין די גאָר-

קעכער'ס אריין אין דער פאמיליע, אז דער שוואַגער פיהלט

שוין נישט, וואָס דאָס הייסט, משדך זיין זיך מיט זיי.

גוט דערלעבט, גוט דערלעבט... אַ גרויס אַטער, גרויספאַטער!

קוקט זיך אום און זוכט דאָס בילד פון גרויספאַטער. יא, דאָס בילד

אויך אַראַבענומען.

גרויסגליק.

ביי מיר דרינען אין צימער הענגט עס.

ט אנטע.

וואונדערט זיך שוין נישט אפילו דער שוואַגער... ועהמט

עס גלייכגילטיג אָן. דאָס זיינע טעכטער פון די פאמיליע

גרויסגליק... דאָס מאַכט דאָס פרעמדע בלוט, ווען עס קומט אין דער פאַמיליע אַריין... מאַטילדע, מאַטילדע! יא, די שוועגערין האָט געדאַרפט פון איהר גרוב אויפצושטעהן און צוועהן... יא, נאָך איינע איז נאָך געבליבען פון די פאַמיליע... מיטע, מיטע, צו די טהיר, וואו מיטע איז, דאָס איז די לעבעדיגע מאַטילדע, די לעבעדיגע מיטע, פאַר איהר וועט איהר פּעראַנטוואָרטליך זיין.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אַבער מיין טאָכטער האָט זיך דאָך פּערשלאָסען פאַר מיר, ווייזט זיך נישט פאַר מיר...

ט א ב ט ע .

זי האָט רעכט... דאָס איז שוין גישט מעהר גרויסגליקים הויז, דאָס איז די גאַרקעכער'ס הויז. אַב, הי גרויסגליק דרעהט זיך אליין איבער'ן צימער ארום, בעקוקט די בילדלעך, די לעמפלעך, קרעכצט אַב, אַ לענגערע פּויע. פון מאַמא'ס צימער קומט ארויס דער גאַרקעכער, פאַטשט זיך אַב די הענד, מאַכט זיך אַב דעם ראַק, דער-זעהט דעם הי גרויסגליק.

ג א ר ק ע כ ע ר .

אַר, מחותן, האָט מען אייך אויפגערוימט אַ קאַבינעטל— אַ פּערגעניגען אַרײַנצוגעהן! נו, וואָס פאַר אַרבייט געווען, איהר ווילט עס זעהן... וויל אויפּשענען די טהיר, אַט גיט נאָר אַקוק.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

ניין... ניין... איך דאַנק... עפענט נישט... ער דערנעהנטערט זיך צום גאַרקעכער. האָבען זי נאָר נישט דרינען געמערקט... גאַרנישט?

ג א ר ק ע כ ע ר .

גאַרנישט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

א וואונדער... עטוואָס אַנעלכעס, נא! וועלכעס... אַ שאַטען אויף דער וואַנד... עהגליך צו איינער פּרוי... אַבער די פּרוי האָבען זי גישט געזעהן... נישט וואָהר?

ג אָר ק ע כ ע ר .

אה, איהר מיינט דאָס, וואָס די דיענסט האָט פּער-
ציילט... ניין, גאַרנישט... קיין שאַטען... איבערגערוקט די
שענק... דעם שרייבשטיש גלייכגעשטעלט... נישטיס בעמערקט...
און אַ פּרוי אודאי נישטאָ.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אזוי... אָבער דאָך... אַ שאַטען האָט געמוזט זיין... איך ווייס עס.

ג אָר ק ע כ ע ר .

ביו יעצט אַליין דערינען געווען. ראָזע איז דרינען, ביי
אונזער איידעם... גלייך געשטעלט, אַלעס... די סוחרים קו-
מען היינט... האָב גאַרנישט בעמערקט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

וואונדערליך. און האָבען זי פילייכט אזוי ווי טריט גע-
הערט, אויף און אָבגעהן, דאָך קיין מענש האָבען זי נישט
געזעהן, נישט וואָהר?

ג אָר ק ע כ ע ר .

אוי, לאָז דער מחותן זיך די זאכען פון קאָפּ אַרויסשלאָגען.
איך שרעק מיך נישט פאַר די זאכען, בין אַליין אַ חברה-
קדישא-מאָן... און אויף די אַלע זאכען האָב איך אַניעצה...
קיט זיך אום צי קיינער געהט נישט. זעהט דער מחותן, ווען
מיר האָבען נאָך דריבער די שענק געהאט... האָב איך,
מחותן, די געוואָנהיינט געהאַט אין אַ בעזונדער שענקעלע
אַ קליין ביסעלע משקה בעהאַלטען. נישט צום פּערקויפּען,
פאַר מיר, און ווען עס איז מיר אזוי געווען, ווי דער מחותן
פּערזעהלט יעצט... פּאַסקודנע אויפן האַרצען... פּלעג איך
אַ לעק נעהמען. נישט פאַר שיכרות, חלילה, אַלע שוסטערס
געהען באַרפּוס... אַלע שענקערס זענען קיינע פּיאַקעס נישט,
נאָר גלאַט אזוי, די מרה-שחורה פון זיך צו פּערטרייבען.
דאָס איז אַ גוטע רפואה, איך ווייס עס מחותן...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אָבער האָט איהר גאַרנישט בעמערקט, אזוי ווי עפּעס
אַ שאַרף מיט אַ לאַנגען קלייד איבער דער פּאַדלאַגע?

ג אָר ק ע כ ע ר .

דער מחותן איז זעהר פער־מרה-שחורה/עט, זאָל מיך דער מחותן פאָלגען. ער נעהמט ארויס פון קרעדענס משקה מיט גלעזליך. לאָז דער מחותן אַ ביסעל שנאָפּט נעמען... דערוואַרעמען זיך... וועט באַדד די מרה-שחורה אַוועקגעהן. גיסט זיך אַז אַ גלעזיל, צום געזונד!

ג ר ו י ס ג ל י ק .

בעקוקט דאָס גלעזיל.

איך דאַנקע... אָבער ווירקליך נישט געזעהן, בעמערקט? ער טרינקט, הישט זיך אַז די ליפען, ניכטס בעמערקט?

ג אָר ק ע כ ע ר .

ניין מחותן, מיט אַנ'אמת, גאַרנישט.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

וואונדערליך, ערלויב... ווינקט צו איהם, ער זאָל זיך אויך זעצן ביים טיש און גיסט איהם אַן אַ גלעזיל. נישט קיין שלעכטער... אָבער וואונדערליך?

ג אָר ק ע כ ע ר .

מעלכער זעצט זיך ביים טיש אַ ביסעל פון דערווייטענס, מיט פאַרויכטיקייט. זעהט דער מחותן, איך פערשטעה עס: איינער אַליין, מען לעבט אַזוי, אָהן אַ ווייב. מיין אַלטע ווי זי איז; לחיים, לחיים! טרינקט. ווי זי איז, אָבער דאָך אויף דער עלטער... איך פערשטעה עס. לאָז דער מחותן נאָך אַ ביסעל נעהמען, אפשר עפעס צו צובייסען. ער זוכט אין קרעדענס. אַ וואויל שטיקעל לעקעך, לאָז דער מחותן נעהמען.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

איך דאַנק. עסט. זעהסט דו, דו האָסט רעכט. זיצט איינער אַליין... טעכטער יעדע בעזונדער, זיצט איינע דרינען. ווייזט אויף מיטע'ס טהיר. זי איז ביינו אויף מיר... אין איהר מוטער גע-ראָטען... ווייזט זיך נישט פאַר מיר... רעדט נישט מיט מיר... געהט דורך איבער די שטוב, קאַלט, און דעם קאַפּ אַראָפּ-געבייגען... איינגעשלאַפען אַזוי אין זיך... קיינעם נישט צו-לאָזען צו זיך... קיינעם נישט זאָגען פון זיך... און דאָ נישט קיינעם... יעדען זיין וועלט, זיין צימער... איהר זענט גו-

טע מענשען... איהר זענט אינאיינעם... אזוי צוזאמען...
דאָס איז גוט... זעהר גוט... איהר זענט גוטע מענשען...

ג אָ ר ק ע כ ע ר

א ביסעל בעטרונקען, מעהר דרייטער.

איך וועל דעם מחותן אָפען זאָגען, מיר זענען פּראָסטע
מענשען, אָט אזוי זענען מיר. איך ווייס, איהר זענט פּאַניע
גרויסגליק, איהר דאַרפט נישט צו זיצען מיט מיר ביי איין
טיש. אָט ווי איך דאַרף שטעהן פאַר אייך! שטעלט זיך אייך
און שטעלט זיך די האַנד צום שטערן, גריסט מיליטעריש. אזוי דאַרף
איך צו שטעהן פאַר אייך. איהר זענט דאָך פּאַני גרויס-
גליק, און איך בין נאָר דוד גאָרקעכער.

ה ג ר ו י ס ג ל י ק

ניין... ניין... נעהמט איהם אַראָב די האַנד פון שטערען. איהר זענט
גוטע מענשען... גוטע מענשען... אינאיינעם זיין... אלע,
אינאיינעם זיין... אלע... זען זיך... טרינק... גיסט אים אַ
אַגלעיל.

ג אָ ר ק ע כ ע ר

צופרידען, טרעהרען ווייזען זיך איהם אין די אויגען.

פּאַניע גרויסגליק... ניין... איך דאַרף דאָ נישט זיצען נעבען
אייך... איך ווייס, ווער איר זענט... איך האָב ביי אייך די
טישען סערווירט... ביי אייער פּאַטער, עליו השלום, אויף
אייער חתונה... איך ווייס, ווער די גרויסגליקס זענען...
לאָזט מיך אייך קושען, פּאַניע גרויסגליק... איהר דאַרפט
נישט מיט מיר דאָ צו זיצען און צו טרינקען פאַן בראַט.
איהר זענט די גרויסגליקס. וויל איהם די האַנד קושען.

ז ג ר ו י ס ג ל י ק

ציהט אָב פון איהם די האַנד.

ניין... מחותן... ניין... איהר זענט גוטע מענשען... בראַווע
מענשען... האַרציגע מענשען... אוועק די גרויסגליקס!
שלעכטע מענשען... אלע אינאיינעם זיין... אלע... אזוי...
עס קומט אריין צוליפען זאָשקע אין יום-טוב/דיקען אַנגעטוהן, לויפּט
צו מיט פרייד צום פּאַטער.

ג א ר ק ע כ ע ר

שטעלט זיך אויף.

דאָס פרייליין גרויסגליק. פערניגט זיך.

ז אָ ש ע .

פאָפּא, דער פאָפּא וויסט? איך ווער היינט פערלויבט...

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

בעהמט זי ארום.

איך ווייס, טאָכטער... ווייזט אויף דודן. מיט זיי... גוט, טאָכטער...

גוטע מענשען...

ד ו ד ג א ר ק ע כ ע ר

כאפט זיך אויף פערואונדערט.

ווער? וואָס?

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

נישט מורא... גוט... איך ווייס... מיט איינעם פון אייך... גאנץ

גוט... גוטע מענשען... אלע אינאיינעם זיין... גוטע מענשען...

ז אָ ש ע .

איז דער פאָפּע איינשטימיג? אַווי, ווי גליקליך איך בין! קושט

דעם פאָטער. נישט וואָהר, וועט גוט זיין... מיר וועלען זיין

אַלע אינאיינעם... אַך, פאָפּא דערזעהט אין סתיר ליבן מיט בערן,

וועלכע קומען ביידע אריין אָנגעהאָרן יום־טובדיג, אייסגעקעמט און

אויסגעצירט. ליב זעהר פאָרויכטיג, מיט מורא געפיהרט דורך בערן.

אַ ליב, ליב, קום אַריין, און דער פאָפּא ווייסט שוין דער-

פון... און דער פאָפּא בעשטעהט... קום אַהער, קום אַהער...

לויפט צו צו די סתיר, כאַפט אָן ליבן ביי דער האַנד און פיהרט איהם

צו צום פאָטער. זעהסט, פאָפּא, דאָס איז מיין ברויטיגאַם.

ב ע ר

זעהט אויך צו, אַביסעל פון דערווייטענס מיט רעספעקט, מיליטעריש.

איך דער קוזין.

ל י ב

ציטערט, שטאַמעלט.

איך בין גאָרנישט שולדיג... זי, וויל... ווייזט אויף זאָשקען, איך

בין גאָרנישט שולדיג...

פ א פ א

שאַדט נישט... נישט קיין מורא. בעקוט איהם. גוט... גאַנץ
גוט... בעקוט איהם טון קאַפּ ביו מיס. שענער לונגע... קומסט
אין דער פאַמיליע אַרײַן... שאַדט נישט... גיט איהם די האַנד.
זען דײך.

ז א ש ע

זעהסט... און פאַפּא בעשטעהט... נישט וואָהר? האָב נישט
קיין מורא, ליב, וועסט זעהן, אַלע וועלען זיך פרעהען, זען
דײך.

ב ע ר

צו ליבן, לערנט איהם.
זען דײך, אַז מען האָט דײך געהייסען. זעסט איהם אַנירער.

ז א ש ע

צו בערן.
זעטצען זי זיך אויך, בער.

ב ע ר

פערניגט זיך זעלנער-ארטיג.
דאַנק. זעסט זיך.

ד ו ד

אויפגערוימט צו ליבן.
אַזוי, ברודער, קריכסט אַרײַן אין פאַמיליע גרויסגליקים...
מוזט דאָך וויסען, ווי זיך צו האַלטען, ליב; דו ווייסט, ווער
עס איז דאָס אַזעלכעס די גרויסגליקים? אונז האָט עס אַפּגע-
קאַסט טויענדער, אידער מען איז אין די פאַמיליע אַרײַן-
געקומען... און דו אַזוי, אַהן אַ גראַשען—קריכסט דו אין דעם
שמאַלצ-גרוב... האַלט דײך, ברודער... דו ווייסט, ווער עס
איז אַזעלכעס די גרויסגליקים? דו ווייסט?

ב ע ר

שאַקעלט צו מיטן קאַפּ צו ליבן.
הער, וואָס מען זאָגט דיר, הער...
ה' ג ר ו י ס ג ל י ק
נישט... נישט... וועט שוין גוט זיין, בין צופריעדען... זעהט

צופריעדען... א טיכטיגער יונג... זענען טיכטיגע מענשען.
ווייזט אויף דודן. אלע אינאיינעם. צו דודן. גיט איהם אן
א גלעזל.

ד י ד

גיט איהם אן א גלעזל.

טרינק, ליב, לחיים, נאָר זיי אַ מענש, קען דיר גוט זיין.

ב ע ר.

הלואי אויף מיר געזאָגט געוואָרען!

ז אָ ש ע.

מיר וועלן זיך דינגען די גאַרקין, וואָס איהר האָט געהאַט
דריבען, און מיר וועלען זיך אליין מאַכן אַ שענק, סיוואָהר,
ליב?

ל י ב

בעהכּט דאָס פּוס אין האַנד אַרײַן, וויל זאָגען לחיים, האַלטן לאַנג אין האַנד
און וואַנט זיך גישט.

ב ע ר

שטופט איהם.

זאָג לחיים.

ל י ב

שטאַמעלט.

לחיים.

ה' גרויסגליק.

צום וואָהל, יונגער מענש! די טהיר עפענט זיך, עס קומט אַרײַן די
מיטער.

ד י מ ו ט ע ר.

מיינע שוואַים, וואָס זעה איך? איהר דאָ מיטן מחותן
ה' גרויסגליק? ראָזע...

ג אָ ר ס ע כ ע ר.

קום אַהער, אַלטע, קום אַהער, דערכאַפּ דיר אויך דאָס האַרץ.

ה' גרויסגליק.

יאָ, ביטען זי, מחותנמיטע, קומען זי אויך צום טיש.

די מוטער

צו גארקעכער, ווייזענדיג אויפן ה' גרויסגליק,
מען מעג שוין זיצען מיטן מחותן?

ג א ר ק ע כ ע ר .

מען מעג שוין.

די מוטער קומט צו.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק

גיסט איהר אן א גלעזל.

ביטע.

די מוטער

מחותן, איך בעט איבער ה' גרויסגליק, אז מיר האָבען דערלעבט,
אז גאָט האָט אונז געהאַלפּען, אז מיר זאָלען זיך מיט די גרויס-
גליקס משדך זיין—מחותן ה' גרויסגליק. וויינט. אז גאָט האָט
אונז געהאַלפּען צוזאָ נחת, אזא גליק—גרינקט מיטן מחותן

די טהור עפענט זיך, עס קומט אריין ראַזע.

ד א ז ע

וועלכע בלייבט שטעהן פון דערווייטענס מיט שרעק.

וואָס טוט זיך דאָ גועלכעס?

ז א ש ע

דערזעהט זי, כאפט זיך אויף,

אה, ז, הסט דו, ראַזע?

ל י ב

כאפט זיך אויף מיט שרעק.

איך בין גאַרנישט שולדיג, זי, וויינט אויף זאָמקען. כּיבין גאַר-

נישט שולדיג.

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

בלייבענדיג זיצען, אן ראַזען. זעץ דיך, טאָכטער... דאָ אַהער מיט.

אונז. גיסט איהר אן א גלעזל. טרינק, אלע אינגליינעס זיין...

אלע... גוטע מענשען...

ז א ש ע .

מיט פרייד.

און פאַפּא בעשטעהט אויפן שידוך...

ב ע ר .

און איך... און ליב... ראַזע קוקט איהם אן, האַקט ער אין מיטן

פּעליענדיג דאָס לשון.

ל י ב .

גמט א אויסגעשטרעקטע האנד האלט אין איין צייגען אויף זאטען.

זי.

ד א ז ע .

זערט בלייך, פערלערט זיך אבער גאר איין סעקונדע.

מאמע, מאמע. נעהמט דעם פאטער, וועלכער איז שיכורליך אין מיט

די מוטער אין האנד אריין: נא, פיהר דעם טאטען אין קיך

אריין. צו די יונגען, אהיים! זי מינוט אהיים!

ל י ב .

זיינט גאך איין מינוט אויף זאטען.

זי.

ג ר ו י ס ג ל י ק .

אבער, טאכטער, בלייבען... זאל בלייבען... א טיכטיגער יונג.

ד א ז ע .

צו די יונגען, וועלכע שטעהען גאך.

אהיים. טאפעט מיט'ן פוס. זי מינוט!

ב ע ר .

פיהרט אב ליבן.

אז מען זאגט געהן, — געה, ברודער. געהט אב גאך ליבן מיט

זעלנערישע טריט.

מ ו ט ע ר .

די מוטער פיהרט אב דעם פאטער, וועלכער איז א ביסעל שיכור, אין קיך אריין, זי

שטופט איהם גאך.

צרות האב איך פון דיר.

ז א ש ע .

פאלט צו צום פאטער מיט א געוויין.

פאפא!

ה' ג ר ו י ס ג ל י ק .

אבער, טאכטער, בלייבען. שרייט. בלייבן! אלע אינאיינעם

זיין! אלע!

ד א ז ע .

אום אלטען

אבער שווער, ה' גרויסגליק, פאסט עס פארין ה' גרויסגליק

צו ויצען דאָ אינאיינעם מיט זיי און צו טרינקען אינאיי-
נעם. הער גרויסגליק! איהר פערגעסט, ווער איהר זענט?

ל ע אן .

חייט זיך אין טהיר.

וואָס איז דאָס אַזעלכעס?

ר א ז ע .

גאַרנישט, נישט דיין געשעפט, לאָז מיך אליין בעזאָרגען.

שטופט איהם אָב אין טהיר און פערשליסט הינטער איהם די טהיר...

די גרויסגליק.

שוין אויס גרויסגליק... אויס... אויס... אלע זיין אינאיינעם...

לאָז, טאָכטער... שוין... שוין... אינאיינעם...

ד א ז ע .

ניין, נישט אויס גרויסגליק... איך האָב חתונה געהאַט פאַר

די גרויסגליקס... פאַר די גרויסגליקס האָב איך

מיין גאַנץ פערמעגען צוזאַמענגענומען, נישט געשלאָ-

פען, נישט דערעסען... יעדערן מיין קישען אַוועקגע-

געבען פון אונטער מיין קאַפּ, יעדען מיין טעלער פון מויל

אַוועקגעגעבען, געזאַמעלט אַ גראַשען צו אַ גראַשען... אַז איך

זאָל מיט די גרויסגליקס חתונה האָבען... איהר געהט און

שענקט דאָס אלעס אַוועק... אָ, ניין... איהר שענקט דאָס

נישט אַזוי ביליג אַוועק... טייער קאָסט דער נאָמען... איהר

פערשטעהט זיך נישט דערויף. צו זאָגען. און זי פרייליך

גרויסגליקס טאָכטער, נעמט דעם ערשטען בעסטען יונג פון

דער גאַס... אַהנע נאָך זיין פאַמיליע צו פרעגען, אָ, שע-

מען זי זיך אין ווייטען האַלו אַריין זי, לעאָנס שוועסטער.

מיט איינעם פון דער גאַס, אַהנע נאָך זיין פאַמיליע צו

פרעגען... אָ, אויף דעם האָב איך מיך נישט געריכט.

אויף די גרויסגליקס...

ה' גרויסגליק.

איפּטערענט, שרייט.

אַבער טאָכטער... איך וויל נישט מעהר די גרויסגליקס...

נישט דאָ מעהר... געשטאַרבען... מיט זיי... אלע אינאיינעם...

אלע. מאַכט מיט די הענד. אַזוי, אלע, אלע, אינאיינעם זיין...

ר א ז ע .

אָ, ניין, שווער... די גרויסגליקס זענען נישט געשטאַרבן...
ווידער לעבען... איך האָב פאַר דעם מיין גאַנץ פערמעגענס,
מיין געלד געגעבן, די גרויסגליקס — מיין געלד... דאָס
איז מיין געלד...

די סוחרים .

קלאפען אין טהיר.
מען קען?

ר א ז ע .

מאכט זיך גלייך די האָר.

ביטע, ביטע. צום שווער. שווער, די סוחרים זענען דאָ. ה' גרויס-
גליק וויל זיך אויפהויבען און אוועקצעהן, ראָדע האַלט איהם אין. די
סוחרים קומען אריין, פערנייגען זיך. אַ גוטען אָבענד.

ר א ז ע .

מאכט אַ בעוועגונג מיט פאַטאַס, ווייזט אויף ה' גרויסגליק, וועלכער וויל אַב-
געהן, קען נישט אין קומט אין פערלענעהייט.
ה' בע די עהרע איהנען פאַרצושטעלען דעם שעף פון
אונזער פאַמיליע, דער שעף אונזערס געשעפט, ה' גרויס-
גליק. די סוחרים פערנייגען זיך טיעף פאַר איהם.

ר א ז ע .

אונזער פאַטער, דער שעף, האָט זיין וואונש אויסגעדריקט,
ער וויל מיט איהנען זעלבסט קאַנפערירען.

די סוחרים .

פערנייגען זיך.

מיר זענען זעהר געריהרט.

ה' גרויסגליק .

אַבער טאָכטער... קוקט זיך פערלענען אום.

ר א ז ע .

עפענט די טהיר פון מאמא'ס צימער.

ביטע אינם קאַבינעט. די סוחרים געהען אַב אין קאַבינעט, פער-
נייגעדיג זיך.

ר א ז ע .

ווייזט אויף מאמא'ס צימער, דער ה' גרויסגליק נאָך די סוחרים.

ה' גרויס גליק.

אָבער טאָכטער, דרינען... געריהרט. ניין... עס איז דאָך אונ-
מעגליך...

ר א ז ע.

שווער, דאָס געשעפט פערלאַנגט עס. פיהרט אַב נאָך די סוחרים
דעם אלטען, וועלכער האלט זיך צוריק מיט מורא, אַב.

ר א ז ע

אין טהיר.

איינע טעקונדע, דער יונגער הערר קומט אַזוי גלייך. לויפט
צו צו לעאָנ'ס צימער, עפענט אויף די פערשלאָסענע טהיר. לעאָן,
די קויפלייטע זענען דאָ.

ל ע אָן

קומט אַרויס.

וואָס איז דאָ געווען?

ר א ז ע.

שא, די קויפלייטע זענען דאָ. פיהרט'ן צו צום קאַבינעט. קום
דאָך מיט אַריין

ל ע אָן

כאפט זיך צוריק.

איך דרינען, "מאַמאַס".

ר א ז ע.

קינד! שוין אויס מאַמאַ, פאַפא איז שוין דרינען. עפענט די
טהיר, לעאָן דערזעהט די קויפלייטע מיט'ן פאַטער, געהט אַריין.

ר א ז ע

רופט נאָך אין צימער.

טעכטער, וואַנדע, מיטע, ווילט איהר פיעלייכט פאַר די העררן
פלאַנאָ שפיעלען, אַב נאָך לעצניען אין קאַבינעט.

מ י ט ע.

קומט אַרויס פון איהר צימער געפיהרט דורך וואַנדען, זי האלט אויף איהרע
הענד פערטריקענטע קרענצען, אסטען פערטריקענטע, שוואַרצע טרויער-בענדער
מיט אויפשריפטען.

ו ו א נ ד ע.

און הערסט דו שוין נישט מאַמאַס כריט, שוועסטער?

מ י ט ע .

מאמא האָט זיך אַרויסגעצויגען פון איהר צימער, און קומט
שוין קיינמאָל נישט צוריק... נישט איך הער ביינאכט איהרע
מריט... נישט איך זעה איהר שאַטען אויף די וואַנד בלאַנ-
דזשען. מאמא האָט זיך ווייט אַרויסגעצויגען פון דאַנען.
און קומט שוין קיינמאָל נישט צוריק.

ו ו א נ ד ע

זעלכע בעגלייט איהר ביז צום טהיר:
און וואו אהין געהסט דו, שוועסטער ?

מ י ט ע .

מאמא זוכען... מאמא זוכען... אב.

פ א ר ת א נ ג .

